

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Tüketicinin Temerrüdü

Yüksek Lisans Tezi

Esra Köse

Eylül 2025

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Tüketicinin Temerrüdü

Yüksek Lisans Tezi

Esra Köse

Danışman

Prof. Dr. Sezer Çabri

Eylül 2025

TEZ JÜRİSİ ONAYI

Esra Köse tarafından hazırlanan "Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Tüketicinin Temerrüdü" başlıklı bu Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı'nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Sezer Çabri
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Dr. Öğr. Üyesi Elif Irmak Büyük
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Doç. Dr. Sami Kocabıyık
Özyeğin Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 24 / 09 / 2025

BEYANLAR

Yazım ve Kaynak Gösterme Kılavuzu Beyanı

Danışmanlığımda yazılan bu tezin Chicago yazım ve kaynak gösterme kılavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak yapılandırıldığı ve bu kılavuzun dipnot kaynak gösterme standartlarının bu tezde tutarlı olarak uygulandığı tarafımdan incelenerek teyit edilmiştir.

Prof. Dr. Sezer Çabri

Etik İlkeler Sadakat Beyanı

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Esra Köse

ÖZET

Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Tüketicinin Temerrüdü

Köse, Esra

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Sezer Çabri

Eylül 2025

Tüketici kredisi sözleşmeleri, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 22-31. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Özellikle değişen ekonomik koşullar, piyasa dalgalanmaları sözleşmenin tarafı olan kredi veren ve kredi alan açısından ekonomik ve hukuksal riskler barındırmaktadır. Tüketici kredilerinde karşılaşılan başlıca risk, tüketicinin üstlendiği geri ödeme borcunu, kredi verene karşı süresinde ifa edememesi, bir başka deyişle temerrüde düşmesidir. Temerrüdün doğurabileceği ağır sonuçlar karşısında, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun zayıf konumdaki tüketiciyi korumak amacıyla temerrüt kurumuna ilişkin özel düzenlemelere yer vermiştir. Bu kanun maddesi kapsamında özel olarak ele aldığımız hukuki ilişki, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleridir. Çalışmamız iki kısımdan oluşmaktadır. Çalışmamızın ilk kısmında tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin genel bir bilgi verilmekte ardından temerrüt kavramı ve tüketici kredi sözleşmelerinde temerrüdün şartları ele alınmaktadır. İkinci kısımda ise tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin temerrüdünün sonuçları incelenmiştir. Temerrüde düşen tüketici bakımından, şartların gerçekleşmesi hâlinde, kredi verenin temerrüt faizi isteme, kalan borcun tamamının ifasını talep etme ve nihai olarak sözleşmenin feshini ileri sürme hakkı bulunmaktadır. Çalışmamızda bu hakların hangi hallerde kullanılacağı ve tüketiciye etkisinin neler olacağı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, Tüketicinin Temerrüdü, Kalan Taksitlerin Tamamını Talep Hakkı, Faiz, Muacceliyet, Fesih.

ABSTRACT

Consumer Default İn Consumer Credit Agreements

Köse, Esra

Master's Thesis, Department of Private Law

Supervisor: Prof. Dr. Sezer Çabri

September, 2025

Consumer credit agreements are regulated under Articles 22–31 of the Law No. 6502 on the Protection of Consumers. Changing economic conditions and market fluctuations pose both economic and legal risks for the parties to such agreements, namely the creditor and the consumer. The primary risk in consumer credit agreements arises when the consumer fails to fulfill the repayment obligation on time, in other words, falls into default. In view of the severe consequences of default, the Law No. 6502 introduces special provisions aimed at protecting the weaker party, the consumer. Within this framework, the present study focuses specifically on fixed-term consumer credit agreements. The study consists of two parts. The first part provides a general overview of consumer credit agreements, followed by an analysis of the concept of default and the conditions of default in consumer credit contracts. The second part examines the consequences of default by the consumer. Where the relevant conditions are met, the creditor is entitled to claim default interest, demand the repayment of the entire remaining debt, and ultimately terminate the contract. This study discusses under which circumstances these rights may be exercised and evaluates their effects on the consumer.

Keywords: Consumer Credit Agreements, Consumer default, The Right to Demand the Entire Remaining Installments, Interest, Maturity, Termination.

İÇİNDEKİLER

BEYANLAR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	x
ÖNSÖZ	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİ, TÜKETİCİNİN TEMERRÜDÜ VE TEMERRÜDÜN ŞARTLARI

1.GENEL OLARAK.....	4
2. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİ.....	4
2.1. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN TANIMI	5
2.2. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN UNSURLARI	9
2.2.1. Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Tarafları	9
2.2.1.1. Kredi Alan.....	9
2.2.1.2. Kredi Veren.....	13
2.2.2. Kredi İşlemi Ticari veya Mesleki Amaç Taşınamaması	14
2.2.3. Kredinin Faiz veya Benzeri Bir Menfaat Karşılığında Kullandırması	16
2.2.4. Ödemenin Ertelenmesi.....	17
2.3.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	18
2.4.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN TÜRLERİ.....	20
2.4.1. Süre Açısından	20
2.4.1.1. Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri	20
2.4.1.2. Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri.....	21

2.4.2. Serbesti Açısından.....	25
2.4.2.1. Serbest Tüketici Kredisi Sözleşmeleri.....	25
2.4.2.2. Bağlı Tüketici Kredisi Sözleşmeleri	26
3.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNDE TEMERRÜT	31
3.1.TEMERRÜT KAVRAMI.....	31
3.2.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNDE TEMERRÜDÜN ŞARTLARI 33	
3.2.1. Borcun Muaccel Olması	33
3.2.2. Alacaklının İfayı Kabule Hazır Olması	35
3.2.3. Borcun İfasının Mümkün Olması	36
3.2.4. Alacaklının İhtarı	38
3.2.4.1. Genel Olarak İhtar	38
3.2.4.2. İhtara Gerek Olmayan Haller.....	42

İKİNCİ BÖLÜM
TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNDE TÜKETİCİNİN
TEMERRÜDE
DÜŞMESİNİN SONUÇLARI

1.KREDİ VERENİN ÖDENMEYEN TAKSİDİ FAİZİ İLE TALEP ETME HAKKI	44
1.1.TEMERRÜT FAİZİ	44
1.2. TEMERRÜT FAİZİ ORANI	48
1.2.1.Temerrüt Faizi Oranın Sözleşmede Kararlaştırıldığı Haller	49
1.2.1.1. Genel Olarak	49
1.2.1.2. Faiz Oranları Sınırlamalarına Uygulanacak Hükümler	50
1.2.1.3. Faiz Oranlarının Hesaplanması.....	57
1.2.1.4.Yargı Kararları Çerçevesinde Uygulamadaki Faiz Oranlarının İncelenmesi	60
1.2.1.5. Faiz Oranlarının Fiili Uygulaması	67
1.2.1.6. Faiz Sınırının Aşılmasına Karşı Uygulanabilecek Hukuki Yaptırımlar	70

1.2.2. Temerrüt Faizi Oranın Sözleşmede Kararlaştırılmadığı Haller	73
1.3. TEMERRÜT FAİZİNİ TALEP HAKKININ KAPSAMI	74
1.4. TEMERRÜT FAİZİNİN ÖDENMESİNDE TEMERRÜT SEBEBİYLE FAİZ YÜRÜTÜLEMEMESİ	76
1.5. TEMERRÜT FAİZİ İLE KARŞILANAMAYAN ZARARIN TAZMİNİ	78
2. KREDİ VERENİN BORCUN TAMAMINI İSTEME HAKKI	86
2.1. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN GEÇERLİ OLMASI.....	87
2.1.1. Tarafların Ehliyeti	87
2.1.2. Kredi Veren Tüketiciyi Bilgilendirme Koşulu	92
2.1.2.1. Genel Olarak Sözleşme Öncesi Bilgilendirme	92
2.1.2.2. Bilgilendirme Yükümlülüğünün İhlâlinin Hukuki Sonuçları	95
2.1.3. Sözleşmenin Şekli.....	97
2.1.3.1. Genel Olarak	97
2.1.3.2. Şekle Aykırılığın Hukuki Sonuçları	101
2.1.4. İrade Bozukluğu ve Gabin	102
2.2. KREDİ VERENİN TÜM BORÇLARINI İFA ETMESİ	103
2.2.1. Kredi Veren Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü	103
2.2.2. Kredi Verme Borcu	104
2.2.3. Kredi Veren Tekeffül Borcu.....	106
2.2.4. Kredi Veren Teminatları İade Borcu	108
2.2.5. Kredi Veren Sır Saklama Borcu.....	109
2.2.6. Kredi Veren Sözleşmeyi Tüketici Aleyhine Değiştirmeme Yükümlülüğü	111
2.3. KREDİ VERENİN BORCUN İFASININ TAMAMINI İSTEME HAKKINI SAKLI TUTMASI.....	115
2.3.1. Genel Olarak Muacceliyet Kayıtları Kavramı	115
2.3.2. Kredi Veren Borcun İfasının Tamamını İsteme Hakkını Saklı Tutması	118
2.4. BORCUN MUACCEL OLMASI.....	120

2.4.1. Genel Olarak Muacceliyet Kavramı	120
2.4.2. Tüketicinin Birbirini İzleyen İki Taksidi Ödemede Temerrüde Düşmesi.....	123
2.5. KREDİ VERENİN TÜKETİCİYE EN AZ OTUZ GÜN SÜRE VEREREK MUACCELİYET UYARISINDA BULUNMASI	125
2.6. KALAN BORCUN TAMAMININ MUACCEL OLMASININ SONUÇLARI	135
3.KREDİ VEREN TARAFINDAN SÖZLEŞMENİN FESHİ	138
3.1. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN FESHİ	138
3.2. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN FESHİNİN SONUÇLARI	141
3.2.1. Borcun Hesaplanmasına Etkisi	141
3.2.2. Teminatlara Etkisi	142
3.2.2.1. Şahsi Teminatlar Bakımından Etkisi	142
3.2.2.2 Ayni Teminatları Bakımından Etkisi.....	152
3.2.2.3. Kıymetli Evrak Bakımından Etkisi.....	159
SONUÇ	165
KAYNAKÇA.....	171

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BATIDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK	: 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
BKKKK	: 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Dp.	: Dipnot
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
eTKHK	: 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
FFFK	: 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İBK	: İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu Kararı
İİK	: 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İM HFD	: İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
R.G.	: Resmî Gazete
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TKSY	: Tüketici Kredisi Sözleşmesi Yönetmeliği
K.	: Karar
m.	: Madde

S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı

ÖNSÖZ

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı bünyesinde hazırlanmış olan bu tezde tüketici kredi sözleşmelerinde tüketicinin temerrüdü ve sonuçları mevzuat, öğreti ve yargı kararları ışığında ele alınmıştır. Bu kapsamda tartışmalı noktalara ve uygulamaya yansıyan problemlere değinilmiştir.

Tez danışmanım olmayı kabul eden hem lisans hem yüksek lisans döneminde öğrencisi olmaktan gurur duyduğum, tez sürecimin her aşamasında kıymetli tecrübelerini ve desteğini esirgemeyen, ilgiyle alakadar olan tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Sezer Çabri'ye tez yazım sürecindeki tüm yardımları ve gösterdiği sabır için çok teşekkür ederim.

Lisans öğrenimimden bu yana bizlere hukuk fakültesini sevdiren,engin bilgisi, samimiyeti ve ilgisiyle her zaman yanımda olan kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Elif Irmak Büyük'e derin teşekkürlerimi sunarım.

Tezimi okuyup değerlendiren ve tez jürimde olmayı kabul eden saygıdeğer Doç. Dr. Sami Kocabıyık'a kıymetli katkılarından dolayı ayrıca teşekkür ederim.

Tez yazım sürecimde her zaman yanımda olan, yalnızca akademik anlamda değil, hayatın her alanında desteğini ve sevgisini hissettiren, benim için çok özel ve anlamlı bir yere sahip olan can dostum Av. Eda Döner'e gönülden teşekkür ederim.

Bugünlere gelmemde en büyük paya sahip olan, sevgisiyle bana güç veren anneme ve fedakârlıklarıyla her zaman yanımda olan babama, hayatımın en değerli parçaları olan kardeşlerime teşekkür eder, rahmetli dedemi ise sevgiyle anarım.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca yaşanan toplumsal, ekonomik ve teknolojik dönüşüm, doğrudan ya da dolaylı olarak bireylerin yaşayış biçimlerini, önceliklerini, tüketim ve harcama alışkanlıklarını şekillendirmiştir. Teknolojide yaşanan gelişmeler, sanayi devrimiyle beraber ortaya çıkan seri üretim ve bu üretimin dayattığı tüketim alışkanlıkları, modern toplumun yaşayış biçimini kökten değiştirmiş ve bireylerin gelir gider dengelerinde büyük ölçüde bozulmalara neden olmuştur. Eskiden bireyler, bir mal veya hizmete sahip olmak için çoğunlukla birikim yapma yolunu başvururken, günümüzde artan ve çeşitlenen tüketim kültürü, kredi kullanımını bir seçenek olmaktan ziyade zaruri bir ihtiyaç haline dönüştürmüştür. Bireylerin mali durumlarındaki yetersizlik veya nakit ihtiyaçları, kredi kuruluşları ile tüketici kredisi sözleşmesi yapmaya yönlendirmektedir. Bu sosyal ve ekonomik değişimler, tüketici kredisi sözleşmelerinin hukuki bir kurum olarak doğmasına ve yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır.

Günümüzde özellikle sosyal medyanın da etkisiyle bireyler üzerinde ciddi bir tüketim çılgınlığı görülmekte ve bu da yetersiz mali güçteki bireyleri, kredi çekmeye yönlendirmektedir. Tüketicilerin gelir düzeylerinin çok üzerinde kredi veya kredi kartına ulaşma imkanına sahip olmaları, özellikle bilinç düzeyi düşük tüketiciler açısından, bu finansal kaynakların adeta geri ödeme yükümlülüğü yokmuş gibi düşünerek harcama yapmalarına neden olabilmektedir. Bu durum da tüketicinin kredi borcunu geri ödeyememesine ve borç sarmalının içine girmesine yol açmaktadır. Öyle ki bu durum kimi zaman bireylerin intiharına, aile faciaları gibi trajik toplumsal sorunlara da neden olmuş ve olmaya da devam edecektir.

Tüketici kredisi sözleşmeleri, bir taraftan taraflar arasındaki ekonomik güç ve bilgi asimetrisi nedeniyle önemli riskler barındırırken, diğer taraftan özellikle son zamanlarda bozulan ekonomik koşullar nedeniyle zor durumda olan tüketiciye mali destek sağlamakta ve tüketicinin alım gücünü artırarak refah seviyelerini yükseltmektedir. Kredi veren finans kuruluşları hukuki ve finansal bilgi birikimine sahip güçlü bir aktörken; tüketici, deneyimsiz ve sözleşme şartları üzerinde müzakere gücü bulunmayan, mali desteğe ihtiyaç duyan zayıf taraf konumundadır. Taraflar arasındaki bu dengesizlik, tüketicinin korunması ihtiyacını doğurmuş ve hem uluslararası alanda hem de iç hukukumuzda çeşitli yasal düzenlemelerin yapılmasının önünü açmıştır.

Ülkemizde 1995 tarihli 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun¹ (eTKHK) yürürlüğe girmiş ve tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin m. 10'da tek maddelik bir düzenlemeye yer verilmiştir. 2003 sayılı 4822 sayılı kanunla² yapılan değişiklik sayesinde tek madde ile düzenlenen tüketici kredisi sözleşmesinin kapsamı genişletilmiştir. Zamanla yetersiz kalan bu kanunun ardından, 23.04.2008 tarih ve 2008/48EC sayılı Tüketici Kredileri Hakkında Avrupa Birliği (AB) Direktifi³ ile uyumlu ve tüketiciyi daha kapsamlı korumayı hedefleyen 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun⁴ (TKHK) yürürlüğe girmiştir. 6502 sayılı TKHK'nın ilgili hükümlerin uygulanmasına ilişkin ikincil mevzuat olarak Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği⁵ (TKSY) düzenlenmiştir.

Çalışmamız “Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Tüketicinin Temerrüdü” konusunu ele almaktadır. Bu çalışmada tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin temerrüdü ve temerrüdünün sonuçları iki ana bölümde incelenmiştir. Çalışmamızın ilk bölümünde tüketici kredisi sözleşmesi kavramı, tanımı, unsurları, tarafları, hukuki niteliği ve türleri açıklanmıştır. Tüketici kredisi sözleşmeleri süre ve serbetisi türleri açısından incelenmiştir. Tüketicinin temerrüdünün şartlarının ne olduğu, hangi hallerde tüketicinin temerrüde düşeceği 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) ve TKHK kapsamında ele alınmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise tüketicinin temerrüde düşmesine bağlanan hukuki sonuçlar incelenmiştir. Tüketici kredisi sözleşmeleri geniş kapsamlı olmasından kaynaklı çalışmamızda daha çok belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin temerrüdünün sonuçları incelenmiş olup yer yer belirsiz süreli tüketici kredi sözleşmelerine ilişkin hükümlere de değinilmiştir. Temerrüde bağlanan ilk sonuç kredi verenin, tüketiciden temerrüt faizi talep edebilmesi olup temerrüt faizi oranı sınırı, temerrüt faizini talep hakkının kapsamı, bileşik faiz yasağı ve aşkın zarar konuları

¹ Resmî Gazete (RG) T. 8.3.1995, 22221 S.

² R.G., T. 14.03.2003, 25048 S.

³ “Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 On Credit Agreements For Consumers And Repealing Council Directive 87/102/EEC” <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0048> (2008/48/EU). Ancak söz konusu Direktif, 30.11.2023 tarihinde, “Directive (EU) 2023/2225 of the European Parliament and of the Council of 18 October 2023 On Credit Agreements For Consumers And Repealing Directive 2008/48/EC” (2023/2225/EU) ile değiştirilmiştir. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/2225/oj/eng>. (E.T.14.04.2025).

⁴ R.G., T. 28.11.2013, 28835 S.

⁵ R.G., T. 22.05.2015, 29363 S.

çalışmamızda ele alınmıştır. Temerrüt faizi oranı sınırına ilişkin açık bir düzenleme olmaması nedeniyle bu sözleşmelere uygulanacak faiz oranı sınırı konusunda doktrinde yer alan tartışmalara, yargı kararlarına ve kredi veren kuruluşların bu sınırlamalara ne ölçüde uyduğu konusu bu bölümde detaylı şekilde incelenmiştir. Yine bu bölümde çalışmamızın asıl konusu olan TKHK m. 28 uyarınca belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin temerrüdü halinde kredi verenin kalan taksitlerin tamamını isteme hakkı incelenmiştir. Kanun maddesi uyarınca temerrüde düşen tüketiciden kalan taksitlerin tamamını isteme hakkı bazı şartlara bağlanmıştır. Tüketici kredisi sözleşmesinin geçerli olması, kredi verenin tüm borçlarını ifa etmiş olması, kredi verenin borcun ifasının tamamını talep hakkını sözleşmede saklı tutmuş olması, tüketicinin birbirini izleyen iki taksiti ödemede temerrüde düşmüş olması ve kredi verenin tüketiciye en az otuz günlük süre vererek muacceliyet uyarısında bulunmuş olması şartları doktrinde yer alan tartışmalar ve yargı kararalar çerçevesinde kapsamlı şekilde açıklanmıştır. Çalışmamızın son kısmında TKHK m. 28 kapsamında temerrüde düşen tüketiciye karşı kredi verenin fesih hakkını kullanması, fesih hakkının ne şekilde kullanacağı, fesih hakkının kullanılması halinde tüketicinin muaccel olacak borcu ve teminatlarına etkisinin ne olduğu incelenmiştir.

Çalışma konumuz, daha önce başka tez çalışmalarının içerisinde üstün körü incelenmişse de tek başına bir tez konusu yapılmamıştır. Tarafımızca tez konusunu seçtiğimiz tarih itibariyle hem müstakilen bu konunun çalışılmamış olması hem de uygulama sıklıkla karşılaşılmaması göz önüne alınarak çalışma konusu olarak belirlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİ, TÜKETİCİNİN TEMERRÜDÜ VE TEMERRÜDÜN ŞARTLARI

1. GENEL OLARAK

Modern çağda tüketim, sadece bireysel tercihlerle sınırlı olmayan; ekonomik, sosyolojik ve hukuki boyutları olan çok katmanlı bir olgudur. Özellikle tüketim alışkanlığının tüketici kredi sözleşmeleri ile kurumsallaşması, hukuki alanda da daha dikkatli incelenmesine sebep olmuştur.

Kapitalist düzende ekonomik düzenin işleyişi, bireyleri sürekli olarak tüketime itmektedir. Tüketime teşvik için reklam, pazarlama, sosyal medya gibi araçlar çok sık kullanılarak tüketimin sürekliliği sağlanır. Ekonomik düzende sistemin devamlılığını sağlanmak için tüketimin sürekliliği mecburidir. Dolayısıyla da sadece tüketime teşvik yeterli olmaz aynı zamanda mali gücü bulunmayan tüketiciye bu mal ve hizmetlere ulaşım için maddi olanaklarda sağlanmalıdır. Tüketim çılgınlığının olduğu bu dönemde bireyler, mevcut gelir düzeylerini aşan harcamaları karşılamak için finansal sistemin sunmuş olduğu kolay erişebilir kredi imkanlarına başvurmaktadır. Kredi sözleşmeleri, taksitli alışveriş gibi ödeme kolaylıkları tüketicinin hukuki bağlayıcılık taşıyan borçlandırma işlemlerine girmesine neden olmaktadır.

Bu yüzden tüketim, ekonomik sorunlar dışında hukuki sorumluluk doğuran, sistematik olarak teşvik edilen ve istek ile ihtiyaç sınırının giderek bulanıklaştığı bir sürece dönüşmektedir. Çeşitli nedenlerle ve genelde de dar gelirli bireylerden oluşan tüketiciler, tüketim alışkanlıklarını sürdürebilmek ve mali destek alabilmek için banka veya diğer finans kuruluşlarına başvurmaktadır. Bu maksatla başvuru en sık tüketici işlemi, tüketici kredisi sözleşmeleridir. Bu sebeple de tüketici kredisi olarak adlandırılan krediler ülkemiz ve çeşitli hukuk sistemlerinde detaylıca düzenlenmiştir. Çalışmamızda tüketici kredisi sözleşmeleri ve tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin temerrüdünü inceleyeceğiz.

2. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİ

Günlük yaşantımızda, kişilerin çoğu zaman belirli mal veya hizmeti, ticari gaye dışında satın almak veya yararlanmak için yeterli mali güce sahip olmadığı görülmektedir. Tüketicilerin, -taşıt, eğitim, ihtiyaç, tatil gibi- ihtiyaçlarının karşılanması için kredi veren tarafından tüketiciye kredi verilmektedir. Tüketicilere kredi imkânı

sunulması bireylerin yeterli alım gücünü arttırmakta; ekonomiye canlılık getirerek fiyatların ucuzlaması, rekabetin artmasına katkı sağlamaktadır. Bu sözleşmelere günümüzde çok sık rastlanılması, kanun koyucuyu, kredi veren karşısında zayıf konumda olan tüketici lehine düzenlemeler yapmaya itmiştir. Tüketici kredi sözleşmeleri, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'unun da 22-31. maddeleri arasında hüküm altına alınmıştır. Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi verenin, belli bir miktar parayı tüketiciye tahsis ettiği, tüketicinin ise bu meblağı belirli vade ve faiz kapsamında geri ödemeyi taahhüt ettiği, karşılıklı borç doğuran sözleşmelerdendir.

2.1. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN TANIMI

Kredi kelimesi, köken olarak Latince, “inanmak, güvenmek” anlamına gelen “credere” fiilinden türemiştir. Bu fiilden türeyen “güvenerek verilen şey” anlamına gelen “creditum” ibaresi zamanla bugünkü “kredi” kelimesine evrilmiştir.⁶ Bu kelime aynı zamanda ödünç para ya da misli eşya vermek anlamına gelmektedir.⁷

Kredi kavramı, birçok ülkede günlük dilde farklı anlamlarda kullanılmakta; Anglo-Amerikan ülkelerinde yani İngilizce konuşan ülkelerde borçluya duyulan güven, Alman dilinde ise banka tarafından verilen ödünç anlamına gelmektedir. Ülkemizde ise her iki anlamda da kullanılır. Ancak kredi kavramı, günlük dile nazaran hukuk ve ekonomi dilinde çok daha kapsamlı şekilde kullanılmaktadır. Genel olarak kredi; hazır olan bir satın alma gücünden, başkası lehine, belirli bir süre için faiz karşılığı geri verilmek üzere gerçek veya tüzel kişiye tanınan imkandır.⁸

Tüketicilerin mali destek arayışına girmeleri onları banka veya diğer finans kuruluşlarına başvurmalarına neden olur. Tüketici işlemlerinin artması ve tüketicinin korunmasına ilişkin önemin değişmesi yeni düzenlemeler yapılmasına yol açmıştır. Bu nedenle tüketici kredisi, tüketicinin korunması amacıyla ülkemizde ve çeşitli hukuk sistemlerinde hüküm altına alınmıştır.

⁶ Ünal Tekinalp, “*Banka Hukukunun Esasları*”, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009), s. 477; Şebnem Akipek, “*Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredileri*”, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 1999), s.7; Ebru Ceylan “*Türk, İsviçre ve Avrupa Birliği Hukukunda Kredi Kartı Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu*”, (İstanbul: Beta Yayınları, 2010), s. 25; Ece Ayça Eker, “Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Kuruluşu ve Geçerlilik Şartları”, (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi, 2020), s. 1.

⁷ Tekinalp, s. 477.

⁸ Şebnem Akipek Öcal, “Madde 22 / Akipek Şerhi”, *Milli Şerh*, ed. Hakan Tokbaş ve Özlem Tüzüner (İstanbul: Aristo Yayınevi, 2016), s. 482; Akipek, Tüketici, s. 7 vd; Tekinalp, s. 477; Eker, s. 1.

Tüketici kredisini en yaygın kullanan ülkelerden biri Amerika Birleşik Devleti'dir. Yine Avrupa Birliği ülkeleri de tüketici kredisi yaygın biçimde kullanmaktadır. Tüketici kredilerinin bu denli artması nedeniyle Avrupa Birliği Konseyi bu alanda düzenlemeler yapmıştır. 22 Aralık 1986 tarihli ve 16 Şubat 1998 tarihli Avrupa Birliği en önemli düzenlemelerdendir. Ülke hukukumuzda tüketici kredileri hakkında ilk yasal ve kapsamlı düzenleme 1995 senesinde 4077 sayılı THKH ile yapılmıştır.⁹

4077 sayılı TKHK 1995 yılında yürürlüğe girmiş olup bu kanunda tüketici kredilerine ilişkin tek bir maddede yer verilmiştir. Bu kanun maddesinde sözleşmenin şekli, aleyhe değişiklik yapma yasağı, sözleşmede olması gereken şartlar, erken ödeme ve bağlı kredi konuları düzenlenmiştir. İlgili yasada tüketici kredisi sözleşmesinin tanımına yer verilmediğinden tüketici kredisi sözleşmesinin tanımına ilişkin doktrinde çeşitli tanımlar ortaya çıkmıştır.¹⁰

2003 yılında 4822 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile değişiklikler yapılmıştır. Yeni düzenleme ile beraber tüketici kredi sözleşmesinin tanımına yer verilmiştir. eTKHK m. 10'a göre tüketici kredisi, *"tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredidir"*. Kanun lafzından da anlaşılacağı üzere gayri nakdi krediler kapsam dışı bırakılmıştır. Tüketici kredisinin gayesi ise mal veya hizmet edinmek olduğu hüküm altına alınmıştır.¹¹

⁹ İlhan Kara, *"Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku"*, (Ankara: Engin, 2015), s.1167; Akipek Öcal, Milli Şerh, s. 483; Atilla Altop, *"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Tüketici Kredi Sözleşmeleri"*, *Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu 24-25 Kasım Metinler Kitabı*, ed. Bahri Öztürk& İlham Uluslan, (İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, 2013), s. 80.

¹⁰ Öğretide 6502 sayılı TKHK yürürlüğe girmeden önce tüketici kredi sözleşmeleri hakkında çeşitli tanımlar yapılmıştır. GEZDER'E göre, *"Bir mal veya hizmetin tedarik edilmesi amacıyla ve bu amaç ticari amaçlar dışında işlemek kaydıyla gerçek ve tüzel kişilere, bunlara duyulan kişisel güven, gelir ve malvarlıkları nazara alınarak, banka veya benzeri finans kurumlarınca, önceden belirlenen koşullar çerçevesinde taksitlerle geri ödenmek üzere verilen krediden ibarettir."* Bkz. Ümit Gezder, *"Tüketici Kredisi Sözleşmeleri"*, (İstanbul: Beta Yayıncılık, 1998), s. 22; AKİPEK'E göre; *"Tüketici kredisi, herhangi bir mal veya hizmetin satın alınması veya tedarik edilmesi amacıyla ve mutlaka ticari amaçlar dışında yararlanmak kaydıyla, gerçek veya tüzel kişilere, onlara duyulan kişisel güven ve gelir ile malvarlıksal durumları dikkate alınarak, banka veya finans kurumları tarafından, ödünç, avans veya mali yardım şeklinde, önceden belirlenmiş koşullarla geri ödenmek üzere verilen kredidir."* Bkz. Akipek, *Tüketici*, s. 144; ARKAN'A göre, *"Bir mal ve hizmet tedarikinde kullanılmak amacıyla, banka tarafından, nispeten küçük miktarlarda olmak üzere, kredi alana (ona duyulan kişisel güven, onun geliri ve malvarlıksal durumu dikkate alınarak) verilen ve önceden belirlenmiş koşullar (faiz vb.) çerçevesinde taksitlerle iade edilen kredidir."* Bkz. Sabih Arkan, *"Tüketici Kredisi ve Uygulaması"*, *Batıder Dergisi*, C. 18, S.1-2 (1989), s. 21.

¹¹ Mustafa Alper Gümüş, *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi"*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), s. 179; Abdülhamit Yılmaz, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Belirli Süreli Tüketici Kredi Sözleşmeleri*, (Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, Anadolu

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 28.05.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni kanun, tüketici kredisi sözleşmelerinin yaygın kullanımı ve önceki kanun döneminde ortaya çıkan sorunlar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Tüketici kredisi, TKHK’da 22. ve 31. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Önceki kanunda tüketici kredisine, tek bir maddede yer verilirken 6502 sayılı TKHK’da daha kapsamlı şekilde 10 maddede yer verilmesi bile kanun koyucunun tüketici kredisine artan önemini açıkça göstermektedir.¹² TKHK m. 31/4¹³ ile tüketici kredisine ilişkin bazı usul ve esasların yönetmelik ile düzenleneceği belirtilmiştir. 22.05.20215 tarihli 29663 sayılı Resmî Gazetede Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği yayımlanmıştır. Yönetmeliğin faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi ya da benzer şekilde ödeme imkânı hizmeti sağlayan kredi kartı sözleşmeleri de dahil tüm tüketici kredisi sözleşmelerini kapsadığı belirtilmiştir.¹⁴

Tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin bazı hususların yönetmelik ile düzenlenmesi hukukumuzda çokça eleştirilen bir konuyu tekrardan gündeme getirmiştir. Zira kanunla yeterince düzenlenmeyen konuların yönetmelik ile düzenlenmesi normlar hiyerarşisine uygun değildir. Bu yüzden yönetmelik hükümleri kanuna uygun olmalı ve kanun ile düzenlenmeyen hususlar yönetmelik ile düzenlenmemelidir. Zira idarenin düzenleme yetkisi kanuna aykırı olmamak şartıyla kullanılan bir yetkidir.¹⁵

Üniversitesi, 2017), s. 4; Akipek, Milli Şerh, s. 481; Ebru, Ceylan, “Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri”, *TBB Dergisi*, S. 79, (2008), s. 43 vd.; Altop, Tüketici Kredisi, s. 82.

¹² Akipek, Milli Şerh. s. 483; Ahmet Karakocalı/ Ali Suphi Kurşun, “*Tüketici Hukuku*”, (İstanbul: Aristo Yayınları, 2015), s. 98; Başak Baysal, “Tüketici Kredisi, TKHK m. 22–31”, *Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, (Makaleler-Tartışmalar)*, ed. Murat İnceoğlu (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015), s. 275; Ömer Çınar, “Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Hükümleri”, *Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları*, ed. H. Tokbaş, A. S. Kurşun (İstanbul: Aristo Yayınları, 2015) s. 37; Esra Gültekin, “6502 Sayılı Kanun Kapsamında Tüketici Kredi Sözleşmelerinde Tarafların Hak ve Borçları”, *SÜHFD.*, C. 29, S. 4, (2021), s. 3081; Melek Bilgin Yüce, “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Tüketici Kredileri”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 2, (2015), s. 264.

¹³ 6502 sayılı TKHK m.31/4; “Sözleşme öncesi bilgilendirme, sözleşmenin zorunlu içeriği, kapsam dışı sözleşmeler, tüketici ile kredi verenin hak ve yükümlülükleri, cayma hakkı, erken ödeme, efektif yıllık faizin hesaplanması, tüketici kredilerine ilişkin reklamların zorunlu içeriği, fesih hakkının kullanılması, temerrüt, kredinin devri, bağlı kredi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.”

¹⁴ Akipek, Milli Şerh. s. 484; Baysal, s. 275.

¹⁵ Turan Yıldırım/Melihşah Yasin/Nur Kaman/Nur Özdemir/Eyüp Üstün/Gül Tekinsoy, Özge Okay, *İdare Hukuku*, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2024), s. 184; Akipek, Milli Şerh, s. 484; Baysal’a göre, yönetmelikteki hükümler kanun ile örtüştüğü ölçüde uygulanabilir olmalı, kanun ve yönetmelik uyumlu değilse kişisel işlemlere uygulanamaz. Detaylı bilgi için bkz. Baysal, s. 275.

Yeni kanun düzenlenirken Avrupa Parlamentosu ve Konsey'in tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin olan 87/102/EEC sayılı Konsey Yönergesini yürürlükten kaldıran 23 Nisan 2008 tarihli ve 2008/48/ EC sayılı Yönergesi dikkate alınmıştır.¹⁶ AB Yönerge'sinin 3/c maddesine göre; *"Kredi sözleşmesi, tüketicinin tedariki boyunca söz konusu hizmetlerin veya malların bedelini taksitle ödediği sürekli hizmet veya aynı şekilde mal tedariki ile ilgili bir hüküm içeren sözleşmeler haricinde, bir kredi verenin vadeli ödeme, borç veya benzeri bir finansal istikraz formunda bir tüketici kredisi vermesine aracılık eden bir sözleşmedir"*.¹⁷

Tüketici kredisi sözleşmesi TKHK 22/1'e göre, *"Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade eder."* şeklindedir.

Kanundan da anlaşılacağı üzere kredi veren, tüketiciye, faiz veya benzeri menfaat mukabilinde kredi vermektedir. Yine kredi, ödemenin ertelenmesi, ödünç yahut benzeri finansman şekilleri aracılığı ile verilmekte veya verileceği taahhüt edilmektedir. Yeni düzenleme ile AB Direktifi'ne uygun hale gelen tüketici kredisi, eski kanundaki gibi sadece mal ya da hizmet edinmek amacı ile kredi verenden nakit olarak alınan kredi değildir.¹⁸ Yapılan değişiklik ile tüketici kredilerinin uygulama alanı genişletilmiştir. Bu

¹⁶ Aydın Zevkliler/Çağlar Özel, *"Tüketicinin Korunması Hukuku"*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016), s. 228; Çınar, s. 37; Arif Kalkan, *"Tüketici Hukukunda Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk"*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), s. 37; Gümüş, Şerh, s. 178; Akipek, Milli Şerh, s. 481; Yılmaz, s. 5.

¹⁷ Hakan Tokbaş, *"Tüketici Hukuku ile ilgili Avrupa Birliği Direktifleri"*, (Türkçe Metinleri) (İstanbul: Aristo Yayıncılık, 2015), s. 216.

¹⁸ Sezer Çabri, *"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi"*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), s. 478; Zevkliler/Özel, s. 228; H. Tamer İnal, *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku"*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014), s. 262; İ. Yılmaz Aslan, *"Tüketici Hukuku Dersleri"*, (Bursa: Ekin Yayıncılık, 2021), s. 162 ; Murat Aydoğdu, *"Tüketici Hukuku Dersleri"*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015) s. 238; Gümüş, Şerh, s. 178; Cevdet, Yavuz, *"Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler"*, (İstanbul: Beta Yayınları, 2012), s.482; Eker, s. 10; Ceylan, Kartı Kullanan Tüketici, s. 31; Ahmet, M., Kılıçoğlu, *"Borçlar Hukuku Özel Hükümler"*, (Ankara: Turhan Kitapevi, 2022), s. 383; Yahya Deryal / Yakup Korkmaz, *"Yeni Tüketici Hukuku Ders Kitabı"*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015), s. 131; Gültekin, s. 383; Mustafa Doğukan Caner, *"Son Değişiklikleriyle 6502 Sayılı Kanun Kapsamında Tüketici Kredi Sözleşmeleri"*, *Ankara Barosu Dergisi*, C. 81, Cumhuriyet 100. Yıl Özel Sayısı, (2023), s. 242-243; Çınar, s. 37; Ebru Ceylan, *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki Tüketici Kredileri İle İlgili Yeni Düzenlemeler"*, *İstanbul Barosu Dergisi*, 88, Özel Sayı 1, (2014), s. 65-66; Davut Gürses, *"Banka Genel Kredi Sözleşmeleri"*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), s. 25; Murat Aydoğdu / Nalan Kahveci, *"Tüketici Hukuku"*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), s. 334-335; Murat Aydoğdu / Nalan Kahveci, *"Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri"*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), s. 739; Karakocalı/Kurşun, s. 98; Şebnem Akipek Öcal/ İlhan Kara, *"Tüketici Hukuku Ders Kitabı"*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2025), s. 141.

sayede kredi verenin tüketiciye nakit kredi dışında başkaca menfaatler sağlayarak tüketici lehine olan hükümlerin etkisiz hale gelmesini engellenmiştir.¹⁹

2.2. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN UNSURLARI

2.2.1. Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Tarafları

Tüketici kredisi sözleşmelerinde taraflardan biri kredi alanken diğeri kredi veren şeklindedir. Kredi alan, 6502 sayılı kanun kapsamında ticari veya mesleki amaçlar dışında hareket eden kişi olmalıdır. Yine kredi veren taraf tüketici kredisi vermeye yetkili gerçek veya tüzel kişi olmak zorundadır. Kredi vermeye yetkili kuruluşların başında bankalar yer almaktadır. Tüketici kredisi sözleşmesi kredi alan ve kredi verenin karşılıklı irade beyanları üzerine kurulur.

2.2.1.1. Kredi Alan

6502 sayılı THKH' da yer alan tüketici kavramı THKH m.3/k bendinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre tüketici "*Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi*" ifade etmektedir. Bu tanım aynı şekilde Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nde de yer almaktadır. Yine kanunda yer alan bu tanım AB direktifi ile benzer içeriktedir.

4077 sayılı eTKHK'ya göre tüketici kavramı "*ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişi*" şekliden ele alınmıştır.²⁰ Yeni kanun ile "*edinen, kullanan veya yararlanan*" ibaresi yerine "*hareket eden*" ibaresi ile değiştirilmiştir. Söz konusu değişiklik ile *edinen kullanan veya yararlanan* kişi yerine *hareket eden* kişi ibaresine yer verilmiş, bu sayede hem tüketici kavramının kapsamı genişletilmiş hem de tüketicinin sözleşme öncesinde ve sonrasında korunabilmesinin önü açılmıştır.²¹

¹⁹ M. Yeşim Atamer, "*Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması*", (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2016) s. 24; Akipek, s. 489; Baysal, s. 481; Şule Uzun, "*Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*", (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2020), s. 25; Umut Ozan Enginer, "*Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*", (Ankara: Yetkin Yayınları, 2020), s. 4; Karakocalı/Kurşun, s. 98; Akipek Öcal / Kara, s. 141.

²⁰ Altop, Tüketici Kredisi, s. 83; Karakocalı/Kurşun, s. 19.

²¹ Aslan, s. 2; Kalkan, s. 39; Yılmaz, s. 12; Altop, s. 13; Mehmet, Akif, Tutumlu, "*Tüketici Hukuku Davaları Teori- Uygulama*", Editör: Oya, Şahin, MCCARHY / Mutlu, Dinç, Ankara: Seçkin Yayınları, 2021, s. 45; Deryal / Korkmaz, s. 60-61.

Avrupa Birliği Konseyi ve farklı ülkelerde tüketicinin sadece gerçek kişilerden oluştuğu kabul edilmiştir.²² Örneğin, İsviçre hukukunda ise İsviçre Tüketici Kredisi Hakkında Federal Kanunu LLC Art. 3²³ maddesinde “*ticari veya mesleki faaliyetleri dışındaki alanlarda, tüketici kredisi sözleşmesi yapan gerçek kişi*” şeklinde Fransız hukukunda ise C. Consom. Art. L311-1/2²⁴ hükmünde “*ödünç alan veya tüketici; ticari veya mesleki amaçları dışında gerçekleşen veya tasarlanan bir kredi işlemi yönünde, ödünç veren kişi ile ilişkiye giren gerçek kişi*” şeklinde düzenlenmiştir.²⁵

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi alan taraf tüketicidir. Kanun hükmüne göre tüketici, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. İlgili maddeden de anlaşılaacağı üzere ticari ya da mesleki amaçlar dışında harekette bulunan gerçek kişi hiç kuşkusuz tüketici sıfatına haizdir. Gerçek kişi tacir ticari veya mesleki amaçlar dışında hareket ettiği sürece tüketici olarak kabul edilecektir.²⁶ Örneğin gerçek kişi tacirin evi için mobilya satın alması halinde tacir, tüketici sayılacaktır.²⁷ Gerçek kişi tacirin tüketici sayılması için aranan tek şart ticari veya mesleki amaçlar dışında hareket etmesi iken tüzel kişilerde bu durum biraz daha farklıdır.

Özel hukuk tüzel kişisi kabul edilen dernek ve vakıfların, ticari işletmesi ile ilgili olmayan ve özel alanlarını ilgilendiren hukuki ilişkiler bakımından tüketici sayılabilecektir.²⁸ Örneğin, dernek ya da vakıf yöneticilerinin toplantılarda kullanmak

²² İnal, s. 281; Tutumlu, Tüketici Hukuku Davaları, s. 52; Altop, s. 8; Deryal / Korkmaz, s. 54-55; Ceylan, Kartı Kullanan Tüketici, s. 52; Deryal / Korkmaz, s. 50; Aslan, (2014) s. 8.

²³ <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2002/593/de>

²⁴ https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000034072668/

²⁵ İnal, s. 68; Kalkan, s. 39-40; Uzun, s. 13.

²⁶ Kalkan, s. 40; Ceylan, Kartı Kullanan Tüketici, s. 51; Altop, s. 9; Deryal / Korkmaz, s. 54; Caner, s. 247; Ceylan, Avrupa Birliği I, s. 49; Gürses, s. 25-26; Altop, Tüketici Kredisi, s. 83; Karakocalı/Kurşun, s. 22; Akipek Öcal / Kara, s. 141; 6102 sayılı TTK m. 19/1'e göre ‘*Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adi sayılır.*’ Dolayısıyla da gerçek kişi tacir işlemin ticari işletmesi ile ilgili olmadığını açıkça karşı tarafa bildirmiş veya işin niteliğinden ticari iş olmadığı anlaşıyorsa gerçek kişi tacir, tüketici sıfatına haiz olacaktır.

²⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurul (HGK) Kararı, 11.10.2000 T., 2000/19-1255 E., 2000/1249 K., “*Somut olayda davacı Ltd. Şirketi, tüzel kişilik adına ticari işletmesinde kullanmak üzere ticari vasıfta kamyonet almıştır. Özel amaçlı satın almalar için uygulanan 4077 sayılı yasanın, davacı şirkete ait araç yönünden uygulanması söz konusu değildir. Bu itibarla, taraflar arasındaki, uyumsuzluğun çözümünde 4077 sayılı yasanın uygulanması söz konusu olmayacaktır.*” Legalbank, (E.T. 14.04.2025).

²⁸ Akipek, Tüketici, s. 196; Aslan, s. 165; Aydoğdu s. 61; Çabri, Şerh, s. 145; Karakocalı/Kurşun, s. 24; Gümüş, Şerh, s. 30; Kara, s. 1173; Zevkliler, Özel, s. 92; Eker, s. 21; Kalkan, s. 40; Tutumlu, Tüketici Hukuku Davaları, s. 56; Kılıçoğlu, Borçlar Özel, s. 383; Deryal / Korkmaz, s. 60; Ceylan, Avrupa Birliği I, s. 49; Caner, s. 249; Erginer, s. 20; Akipek Öcal / Kara, s. 141.

üzere bilgisayar almaları halinde tüzel kişinin THKH hükümlerinden faydalanması gerekir.²⁹

Kamu tüzel kişilerinin tüketici sıfatına haiz olmadığı öğretide ve uygulamada³⁰ kabul edilmektedir. Gümüş³¹, tüketici sıfatının istisnai bir ibare olduğunu ve bu yüzden de kamu tüzel kişilerinin tüketici sıfatına sahip olmadığını savunmuştur. Altop³², şayet TKHK m.3'e kamu tüzel kişilerin dahil edilmesi istenseydi tıpkı satıcı ve imalatçı kavramları gibi kamu tüzel kişi ibaresine açıkça yer verileceğini ve kamu tüzel kişilerin korunmaya muhtaç olmadığını dolayısıyla da kamu tüzel kişilerinin tüketici sayılmadığını vurgulamıştır. Çabri³³ ise, ticari ve mesleki amaçla hareket etmedikleri sürece kamu tüzel kişilerinin tüketici olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Kanaatimizce kamu tüzel kişileri tüketici sıfatına sahip değildir. Tüketici hukukunun temel amacı zayıf konumda olan tüketiciyi korumak olduğundan kamu gücüne sahip kamu tüzel kişilerinin tüketici sayılması kanunun getiriliş amacı ile ters düşecek, tüketici sıfatını oldukça genişletmiş olacaktır.

Tüzel kişi tacirlerin yani ticaret şirketlerinin tüketici sıfatına sahip olup olmadığı öğretide tartışmalıdır. Genel görüş³⁴ ticari şirketlerin hiçbir zaman tüketici sıfatına sahip olamayacağı yönündedir. TTK m. 19/1'e göre, tüzel kişi tacirlerin tüm işleri ticari niteliktedir. Bu görüşe göre, ticari şirketlerin işlemleri özel amaç içermeyeceğinden tüm bu işlemler ticari nitelikte olup, ticari şirketlerin yaptığı işlemler TKHK kapsamı dışında

²⁹ Akipek, Tüketici, s. 196; Erginer, s. 20.

³⁰ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 27.09.2017 T., 2016/2299 E., 2017/12743 K.; “Somut olayda, davacının Resmi Daire (sosyal tesisi) tipinde abone olduğu anlaşıldığından, davacının 6502 ve 4077 sayılı Yasa kapsamındaki tüketici tanımına uymadığı ve tüketici olmadığı açıktır. Uyuşmazlığın çözümü genel mahkemelerin görevi içerisindedir. Görevle ilgili düzenlemeler kamu düzenine ilişkin olup taraflar ileri sürmesi dahi yargılamanın her aşamasında resen gözetilir.” Sinerji, (E.T. 14.04.2025).

³¹ Gümüş, Şerh, s. 30.

³² Atilla Altop, “Türk Hukukunda, Avrupa Birliği Hukukunda ve Uygulamada Tüketici Kavramı”, *İKÜHFD*, C. 3, S. 1-2, (2004), s.10; Ceylan, Kartı Kullanan Tüketici, s. 52; Deryal / Korkmaz, s. 51.

³³ Çabri, Şerh, s. 146.

³⁴ Gezder, s. 161; Sabih Arkan, “Tüketici Kredileri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt 18, Sayı 1-2, (1995), s. 36; Sabih Arkan, “Ticari İşletme Hukuku”, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2021), s. 74; Aslan, s. 4; Zevkliler/Özel, s. 92; Gümüş, Şerh, s. 30; Deryal / Korkmaz, s. 60. Aydoğdu, s. 60; Akipek, Tüketici, s. 196; İnal, s.281; Abdülkerim Yıldırım, “Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması”, (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2009), s. 84; Kalkan, s. 42; Tutumlu, Tüketici Hukuku Davaları, s. 53; Ceylan, Avrupa Birliği I, s. 49.

kalacaktır. Nitekim Yargıtay'da³⁵ aynı görüştedir.³⁶ Diğer görüş ise;³⁷ tüzel kişi tacirlerin ticari işletmeleri için süreklilik ve rutin arz eden işlemlerin ticari iş sayıldığından bu kapsam dışındaki işlemlerin tüketici işlemi kabul edilmesi yönündedir. Örneğin³⁸ tacir tüzel kişinin okula bağış yapması için bilgisayar alması. Kanaatimizce, TTK hükümleri gözetildiğinde ticari şirketlerin tüm iş ve işlemleri ticari iş sayılacağından TKHK kapsamında korunması mümkün değildir. TKHK'nın temel amacı, zayıf konumdaki tüketiciyi korumaktır. Buna karşılık, tüzel kişi tacirler açısından korunmaya ihtiyaç duyulan bir zayıflık söz konusu değildir. Tüzel kişilerin, ticari işletmesi dışındaki işlemlerin, tüketici işlemi olarak değerlendirilmesinin tespiti güç ve uygulamada karışıklığa neden olacağından tüzel kişi tacirlerin TKHK uyarınca tüketici kabul edilmemesi gerekir.

³⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (HD), 26.6.1997 T., 1997/1815 E., 1997/5112 K.;" *Davacı anonim ortaklık, tüzel kişilik adına bir taşıt almıştır. Aracın trafik belgesinde, "H.Oto", yani hususi (özel) oto yazılı bulunmaktadır. Aracın sahibi ticari ortaklık olmasına ve faturanın da, bu ticari ortaklık adına düzenlenmesi nedeniyle, bu araç özel değil, ticari bir araçtır. Yasalara aykırı düzenlenen bu belgenin, özel araç yönünden uygulanması söz konusu değildir. Bir ticari ortaklığın kendi adına araç alması ve bu aracı ticari ortaklığın işlerinde kullanması ve bazen de özel nitelikte kullanması, işlemin niteliğini değiştirmez. Aksi halin düşünülmesi hem vergi yasaları ve hem de ortaklık bilançosu bakımından karışıklıklar yaratacak nitelikte taşımaktadır. Bu itibarla, taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözümünde 4077 sayılı Yasanın uygulanması söz konusu değildir. O halde mahkemeye, ticari nitelik taşıyan uyuşmazlığın tüketici mahkemesi sıfatıyla incelenmesi ve karara bağlanması yasaya aykırıdır.*" Yargıtay HGK Kararı, 21.09.2011 T., 2011/19-500 E., 2011/550 K., "Bu nedenle de bir ticari şirketin altına kaşesiyle birlikte asıl borçlu olarak yetkili temsilcisi eliyle imza koyduğu sözleşmenin başlığını taşıması, salt bu nedenle alınan kredinin tüketici kredisi olarak kabulünü gerektirmemektedir. Tüm bu açıklamalar ışığında somut olaya gelince; Davacı Limited Şirket tacir olup, tüzel kişilik adına ticari işletmesinde kullanmak üzere otomobil satın almış; bedelini ödemek üzere kredi kullanmıştır. Davacı tüketici olarak tanımlanamayacağı gibi yaptığı işlem tüketici işlemi değildir ve kullandığı kredinin tüketici kredisi olduğunu kabule de olanak bulunmamaktadır. Kuşkusuzdur ki; özel amacı satın almalar için uygulanan 4822 sayılı Kanunla değişik 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK)'un, tacir olan davacı şirketin işletmesi kapsamında alınan araç için kullanılan bu kredi yönünden uygulanması söz konusu olmadığı gibi krediye konu aracın, ticari olup olmaması da varılacak sonuca etkili değildir." Yargıtay 14. HD., 30.03.2009 T. 2009/3549 E., 2009/3951 K., "Somut olayda da davacı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi ticari şirkettir. Ticari şirketlerde aslolan her türlü işlemin ticari işletme ile ilgili yapılmış olmasıdır. Kısaca, ticari şirketin tüketici sıfatı ile işlem yapmasına olanak bulunmamaktadır. Hal böyle olunca, mahkemenin görevsizlik kararı vermiş olması yasaya uygundur." Sinerji, (E.T. 14.04.2025).

³⁶ İpel Yücer Aktürk, "Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı" *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 20, S. 2, (2016), s.116-117.

³⁷ Çabri, Şerh, s. 148 vd.; Yücer, s.119 vd.; Altop, s.10; Ömer Çınar, "Tüketici Hukukunda Haksız Şart", (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2009), s. 37; Mustafa Taşkın, "Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüketicilik Vafı", *Ankara Barosu Dergisi*, Y. 54, s. 1 (1997), s. 36; Eker, s. 21; Yücer Aktürk, s. 118-119; Karakocalı/Kurşun, s. 24.

³⁸ Çabri, Şerh, s. 149.

2.2.1.2. Kredi Veren

Tüketici kredisi sözleşmelerinin diğer tarafı olan kredi veren, THKH m.3/ğ bendinde “*mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişi*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanıma Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği’nde aynen yer verilmiştir. Ayrıca kredi alan tanımında olduğu gibi kredi veren tanımı da AB direktifi ile benzer mahiyette düzenlenmiştir.

4077 sayılı TKHK’ya göre kredi veren kavramı “*mevzuatları gereği tüketicilere nakit kredi vermeye yetkili olan banka, özel finans kuruluşu ve finansman şirketlerini*” şeklinde ele alınmıştır. Görüldüğü üzere yeni TKHK ile kanunun getirmiş olduğu (*banka, özel finans kuruluşu ve finansman şirketleri*) sınırlayıcı ifadeler terk edilerek kredi verenin gerçek veya tüzel kişi olabileceği düzenlenmiştir. Kanun koyucu AB Yönergesi ile benzer bir düzenleme yapmıştır. Kredi veren kişilerin mevzuatları gereğince kredi vermeye yetkilendirilmiş olması gerekir.³⁹ Direktifte yer alan “kendi ticareti, işi veya mesleği işleyişi içerisinde” ifadelerine yeni kanunda yer verilmemişse de kredi vermeye yetkili gerçek kişilerin bu faaliyeti ticari veya mesleki kapsamda yapıyor olmaları gerekir.⁴⁰

TKHK’ya göre mevzuat gereği yetkili gerçek kişilerinde kredi vereceğinden bahsedilmişse de 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu⁴¹ (FFFK) geçici 5. maddesi uyarınca ikrazatçıların faaliyette bulunması, başka bir deyişle kazanç karşılığında devamlı ve mutad meslek olarak borç para vermesi yasaklanmıştır. Bu sebeple de gerçek kişilerin faiz veya benzer bir menfaat karşılığında kredi vermesi mümkün değildir.⁴²

³⁹ Baysal, s. 286; Gümüş, Şerh, s. 26, 178; Akipek, Milli Şerh, s. 489; Kara, s. 128; İnal, s. 320; Gültekin, s. 3084; Yılmaz, s. 9; Altop, Tüketici Kredisi, s. 83-84.

⁴⁰ Yılmaz, s. 9;

⁴¹ 6361 sayılı Kanun’un geçici 5. maddesi “90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameden aldıkları yetkiye istinaden ikrazatçılık faaliyetinde bulunanlar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bu Kanunda sayılı faaliyetlerden birini yürütmek amacıyla Kuruma başvuruda bulunabilirler. Bu süre içinde mevcut sözleşmelerinden kaynaklanan alacaklarının tahsiline yönelik işlemler dışında yeni bir ikrazatçılık faaliyetinde bulunamazlar. Kuruma başvuruda bulunan ikrazatçılar Kuruldan gerekli izinleri almak suretiyle faaliyetlerine faktoring, finansal kiralama veya finansman şirketi olarak devam edebilirler. Kurulacak bu şirketler bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan sermaye yükümlülüğünü üç yıl içinde yerine getirmek zorundadır. Kuruma başvuruda bulunmayan veya başvurduğu halde Kuruldan gerekli izinleri alamayanların ikrazatçılık faaliyet izinleri başka bir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden sona erer.”

⁴² Çabri, Şerh, s. 124-489; Atamer, s. 20-21, 165; Yılmaz, s. 10; Caner, s. 250; GÜMÜŞ’E göre, gerçek kişinin tüzel kişiler gibi girişimci için belirlenen kıstaslara sahip olması yani kredi verirken ticari işletmesi, mesleği ve faaliyeti kapsamında hareket etmesi halinde kredi veren sayılabilecektir. Detaylı bilgi için bkz. Gümüş, Şerh, s. 178.

Kredi veren tüzel kişilerin başında bankalar gelmektedir. Yine yatırım bankaları, mevduat bankaları, katılım bankaları ve kalkınma bankaları da kredi veren sayılmaktadır. 6361 sayılı FFFK kapsamında yapılan finansman sözleşmeleri ve kredi sağlayan finansman şirketleri de yeni kanuna göre kredi veren sayılmaktadır.⁴³

2.2.2. Kredi İşlemi Ticari veya Mesleki Amaç Taşımaması

Kredi kavramı 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun (BK) 48. maddesinde sayma yöntemi ile açıklanmıştır. TKHK'da ise krediler, tüketici kredisi olup olmasına göre sınıflandırılmıştır. Başka bir ifadeyle, kanun hükümlerinin uygulama alanı bulacağı kredilerin tacir veya mesleki amaçlar dışında alınmış olması gerekmektedir.⁴⁴

Tüketici kredisi sözleşmelerinde, tüketicinin aldığı kredinin ne amaçla kullanılacağı kanunda açıkça sınırlandırmış olmasa bile tüketici tanımından bu sonuca varılacaktır. Tüketici, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla⁴⁵ hareket etmek zorundadır. Dolayısıyla da tüketici kredisi sözleşmeleri, tüketicinin ticari ve mesleki olmayan bir mal veya hizmetin edinilmesine yönelik kurulur. Yani tüketicinin edineceği mal veya hizmetin, kişisel ve özel kullanımına özgülenmiş olması gerekir. Gerçek tüzel kişiler bakımından bahse konu husus kişisel ya da ailevi ihtiyaçların karşılanması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Örneğin borç kapatma, günlük ihtiyaçlar (yeme, içme), araba, eğitim, tatil gibi ihtiyaçlar için tüketici kredisi kullanılabilir.⁴⁶

Tüketicinin, kredi sözleşmesi neticesinde elde etmiş olduğu malı kiraya vermesi ve bundan gelir elde etmesi halinde de yapılan işlem, tüketici işlemi sayılacaktır. Tüketici kredisi sözleşmesi ile alınan konut veya otomobilin kiraya verilmesi bu duruma örnektir. Ancak tüketicinin sırf kira geliri elde etme düşüncesi ile otomobil veya konut edinmeye çalışması, bu işlemi tüketici işlemi olmaktan çıkaracaktır. Uygulama da işlemin tüketici işlemi olup olmadığının tespitinde tüketicinin amacı dikkate alınmaktadır.⁴⁷

⁴³ Çabri, Şerh, s. 123-488; Atamer, s. 488; Gümüş, s. 26, 178; İnal, s. 321-322; Yılmaz, s. 9; Eker, s. 18.

⁴⁴ Akipek, Milli Şerh, s. 490.

⁴⁵ Yargıtay HGK, 22.11.2018 T, 2017/13-1982 E., 2018/1752; “tüketici sıfatının kazanılabilmesi ticari ve mesleki olmayan amaçlarla hareket edilmesine bağlıdır ve bu tanımdan kanun koyucunun tüketici hukukunun uygulama alanının belirlenmesinde temel olarak “amaç” esaslı işlevsellik ölçütünü kullandığı sonucuna varılmaktadır.”, Yargıtay Karar Arama, (E.T. 17.05.2025).

⁴⁶ Çabri, s. 479; Aydoğdu, s. 61; Aslan, s. 165; Uzun, s. 42-43; Altop, (Avrupa Birliği) s. 14; İnal, s. 283 vd.; Karakocalı/Kurşun, s. 27; Akipek Öcal / Kara, s. 141.

⁴⁷ Çabri, s. 480; Yargıtay 4. HD., 11.05.2009 T., 2009/4943 E., 2009/6642 K.; “Somut olayda davacının satın aldığı bağımsız bölümü oturmak amacıyla aldığı anlaşıldığına göre, davacının tüketici olduğunun kabulü gerekir. Şu durumda yargılamanın da özel yetkili Tüketici Mahkemesinde yapılması gerekir.”; Yargıtay HGK Kararı, 07.03.2007 T. “2007/13-100 E, 2007/100 K.; “Somut olaya gelince; dava dışı arsa malikleri ile arasında düzenlenen eser sözleşmesinde yüklenici taraf olan davalı

Kredi ile edinilen mal veya hizmetin karma amaçla kullanılması halinde, tüketici kredisinden söz edilemez. Kredi alan kişinin hem tüketici hem de ticaret veya meslek erbabı gibi davranması halinde karma amaçtan bahsedilebilecektir.⁴⁸ Avukatın alması olduğu aracı hem özel hayatında hem de iş hayatında kullanması karma amaca örnektir. Karma amaçlı işlemlerin tüketici işlemi sayılıp sayılmadığı öğretide tartışmalıdır. Bir kısım yazarlar,⁴⁹ karma amaçlı işlemlerin muhasebe tekniği bakımından bir bütün olduğu ve bölünmesi mümkün olmadığı gerekçesiyle karma nitelikteki işlemlerin tüketici işlemi sayılmadığını ifade etmiştir. Diğer yazarlar ise,⁵⁰ karma nitelikteki işlemlerde hangi tarafın ağır bastığı tespit edilip, tüketici taraf ağır basıyorsa tüketici, ticari taraf ağır basıyorsa ticari işlem olduğu görüşündeler. Kanaatimizce karma işlemler, muhasebe tekniği açısından bütün olduğundan, bölünmesi mümkün olmadığından ve yine işlemin kapsamının tespiti güç olacağından bu işlemlerin tüketici işlemi sayılmaması gerekir.

Sözleşme neticesinde elde edilen kredi tutarının sonradan ticari ve mesleki amaç için kullanılmasının, sözleşmenin niteliğinde değişiklik yapıp yapmayacağını da ele alınması gerekir. Çabri'ye göre önemli olan tüketicinin sözleşmeyi yaparken ki amacı olup, kredi sözleşmesin yapılmasından sonra kredinin kullanım amacının değişmesi sözleşmenin tüketici niteliğine hanel getirmeyeceği gibi ticari amaçla yapılan sözleşmenin de bu amaçla kullanılmaması o işlemi daha sonra tüketici işlemi haline getirmez.⁵¹

Tüketici kredisi sözleşmeleri, Türk lirası üzerinden yapılabileceği gibi tarafların anlaşması halinde yabancı para üzerinden de yapılabilir. Ancak sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında yabancı para üzerinden alınan kredinin geri ödemesine ilişkin taksitlerin ve tüm kredi tutarının hesaplanmasında hangi tarihteki kurun

inşaatını tamamlamadan satışa sunduğu taşınmazlardan birini davacıya satıp; sözleşmede kararlaştırılan sürede teslimi üstlenmiştir. Şu durumda davacı ile davalı arasındaki sözleşme hukuki nitelikçe satış sözleşmesi olup, eser sözleşmesi değildir. Davalı(satıcı-yüklenicinin) satıcı sıfatıyla inşaatı tamamlamadan veya kat mülkiyeti oluşturmada satışa sunduğu taşınmazı konut olarak kullanılmak üzere, ticari ve mesleki olmayan amaçla satın alan davacının, yukarıda ayrıntısıyla açıklanan yasal hükümler karşısında tüketici, davalının da satıcı sıfatını taşıdığı açıktır. Dolayısıyla tüketici ile satıcı arasındaki hukuki işlem de tüketici işlemidir.” Legalbank, (E.T. 18.05.2025).

⁴⁸ İnal, s. 290; Yücer Aktürk, s. 115.

⁴⁹ Zevkliler/Özel, s. 95; Yılmaz, s. 26; Yargıtay 11. HD., 26.06.1997 T., 1997/1815 E., 1997/5112 K.; “Bir ticari ortaklığın kendi adına araç alması ve bu aracı ticari ortaklığın işlerinde kullanması ve bazen de özel nitelikte kullanması, işlemin niteliğini değiştirmez. Aksi halin düşünülmesi hem vergi yasaları ve hem de ortaklık bilançosu bakımından karışıklıklar yaratacak nitelik taşımaktadır. Bu itibarla, taraflar arasındaki uyumsuzluğun çözümünde 4077 sayılı Yasanın uygulanması söz konusu değildir.” Legalbank, (E.T. 18.05.2025).

⁵⁰ Çabri, s. 481; Aydoğdu, s. 62-63; Çınar, s. 37; Yücer Aktürk, s. 115.

⁵¹ Çabri, s. 481; Yılmaz, s. 26-27.

dikkate alınacağına dair bilgilerin yer alması şarttır. Yine yabancı para üzerinden kurulan kredi sözleşmelerinin uyarlanması için açılan davalar tüketici mahkemelerinde görülür.⁵²

2.2.3. Kredinin Faiz veya Benzeri Bir Menfaat Karşılığında Kullandırması

Kredi veren, kredi verme işini ticari veya mesleki faaliyeti kapsamında yürütmektedir.⁵³ Kredi verenin tüketiciye kredi kullandırması, tacirin ticari işletmesi ile bağlantılı olduğundan bu iş tacir için ticari iş niteliğindedir.⁵⁴ Tacirin, ticari işlerdeki esas gayesi kâr elde etmektir. Kredi veren, bu kârı, kredi karşılığı tüketicinin ödeyeceği faiz ile karşılamaktadır.⁵⁵

Nitekim bu husus hem TBK hem de TKHK’ da açıkça düzenlenmiştir. TBK m. 387/2’ye göre, “*Ticari tüketim ödünçü sözleşmesinde, taraflarca kararlaştırılmamış olsa bile faiz istenebilir.*” Yine TKHK m. 22/1’e göre, tüketici kredisi sözleşmesinin “*...kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında...*” kullandırılması gerekmektedir. Görüldüğü üzere tüketici kredisi sözleşmesinin faiz veya benzeri menfaat karşılığı olmaksızın düzenlemeyeceği kanunda açıkça düzenlemiştir.⁵⁶

Tüketicinin kredi karşılığında ödeyeceği menfaatin faiz ibaresi ile ifade edilmesi zorunlu olmamakta; zira finans sektöründe farklı ibarelere yer verilerek faiz benzeri menfaatlerin elde edildiği görülmektedir. Örneğin katılım bankalarının tüketiciye sağladığı finansman karşılığı aldığı faiz benzeri menfaate, kâr payı adı verilmektedir. Benzeri menfaat ifadesi komisyon, vade farkı gibi ödemeler dışında aynı zamanda olağan masrafları önemli ölçüde aşan masraflar da faiz benzeri menfaat olarak değerlendirilecektir.⁵⁷ Yine belli bir limit ya da süre üzerinde kredi kullanma taahhüdünde bulunan tüketicilere verilen bonus, mil veya puan gibi uygulamalarda faiz veya benzeri menfaat kapsamında sayılmaktadır.⁵⁸

Tüketici Kredisi Sözleşmesi Yönetmeliği m. 4’te, kanundan farklı olarak kredinin “*faiz, ücret veya benzeri bir menfaat karşılığında*” kullandırılmasından bahsedilmiştir. Kanun ile yönetmelikte, tüketici kredisi sözleşmesi için verilen tanımlar bu hali ile

⁵² Çabri, Şerh, s. 482; Ayrıntılı bilgi için bkz. Yılmaz, s. 63; Yargıtay 11. HD., 11.04.2002 T., 2002/386 E., 2002/3416 K., Legalbank, (E.T. 19.05.2025).

⁵³ Gümüş, Şerh, s. 17; Yılmaz, s. 17.

⁵⁴ Gezder, s. 195; Akipek, Tüketici, s. 311; Yılmaz, s. 17.

⁵⁵ Akipek, Tüketici, s. 311.

⁵⁶ Gezder, s. 195; Akipek, s. 311; Gümüş, Şerh, s. 179; Çabri, s. 483; Kara, s. 1175; Alan, s. 166; Erginer, s. 7-8; Eker, s. 23; Uzun, s. 44; Yılmaz, s. 17; Çınar, s. 58; Caner, s. 251.

⁵⁷ Gümüş, s. 179; Çabri, Şerh, s. 484; Uzun, s. 46; Caner, s. 252; Yılmaz, s. 17-18.

⁵⁸ Yüce, s. 269-270; Caner, s. 253.

çelişmektedir. Nitekim faiz ve ücret birbirinden tamamen farklı kavramlardır. Zira yönetmelikte de ücretin tanımı *“faiz, vergi, fon ve benzeri yasal giderler dışında kalan ücret, komisyon, masraf ve benzeri adlar altında tüketiciden talep edilen her türlü parasal tutarı,”* şeklinde yapılarak faizden ayrı değerlendirilmiştir. Kanun ile, faiz veya benzeri menfaat şartı aranmışken, yönetmelikte yer verilmesi nedeniyle, ücret, ibaresinin tüketici kredisi sözleşmesinin unsurları içerisine dahil edilmesi kanuna aykırılık teşkil edecektir. Yönetmelikte de kanunda yer aldığı gibi faiz veya benzeri menfaat şeklinde anlaşılması gerekir.⁵⁹

2.2.4. Ödemenin Ertelenmesi

Tüketici kredisi sözleşmelerinde, kredi alanın asli yükümlülüklerinden biri faiz veya menfaat karşılığı aldığı krediyi geri ödemesidir. Ödemenin ertelenmesinden, kredi verenin edimini yerine getirmesine rağmen tüketicinin ödemeyi daha sonraki bir tarihte yapması anlaşılabilir.⁶⁰ Kredi veren tüketiciye geri ödeme yapması için vade tanınmaktadır.⁶¹ TKSŞ m. 2/1’de⁶² de belirtildiği üzere ödemenin ertelenmesi süresi üç ay veya daha uzun olması gerekir.⁶³

6502 sayılı Kanun, ödemenin ertelenmesi, gibi geniş bir ibareye yer vererek kredilere ilişkin henüz kullanılmayan ancak ileride gündeme gelebilecek yeni kredi yöntemlerini de uygulama kapsamına dahil etmiştir.⁶⁴

Kredi, belli bir ödeme planı çerçevesinde, vadeye yayılmış şekilde belli taksitler halinde ödenir. Kredinin ödeme şeklindeki, taksit sayısı, aralık ve miktarı taraflar arasında serbestçe kararlaştırılır. Taksitlerin eşit olma zorunluluğu bulunmamakla birlikte geri ödeme aralıklarının da farklı olması mümkündür. Kanun koyucu tarafından kredi kartları ile yapılan işlemlere taksit yasağı veya taksit sınırlaması getirmiş olması mümkündür.⁶⁵

⁵⁹ Yılmaz, s. 18-19.

⁶⁰ Baysal, s. 282; Erginer, s. 8; Çınar, s. 56; Caner, s. 250.

⁶¹ Akipek, Tüketici, s. 317; Gezder, s. 26; İnal, Tüketici, s. 711; Caner, s. 250; Erginer, s. 8.

⁶² TKSŞ m. 2/1 *“Bu Yönetmelik, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesini veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânını sağlayan kredi kartı sözleşmeleri de dahil olmak üzere her türlü tüketici kredisi sözleşmesini kapsar.”*

⁶³ Erginer, s. 8.

⁶⁴ Baysal, s. 282; Erginer, s. 9.

⁶⁵ Çabri, Şerh, s. 482; Kara, s. 1169; Caner, s. 252; Detaylı bilgi için bkz. Eker, s. 28 vd.

2.3.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Borçlar hukukunun temel ilkelerinden olan sözleşme özgürlüğü kapsamında, taraflar hukuk sisteminin çizmiş olduğu sınırlar içerisinde diledikleri tip ve içerikte sözleşme yapma serbestisine sahiptir. Böylece Türk Borçlar Kanun'un özel kısmında ya da diğer kanunlarda düzenlenmiş isimli (tipik) sözleşmeler kurulabileceği gibi tarafların isteği ile kanunda düzenlenmeyen isimsiz (atipik) sözleşmelerin de kurulması mümkündür.⁶⁶

4077 sayılı TKHK'nın ilk halinde tüketici kredisi sözleşmesinin tanımına yer verilmemiş ancak m. 10'da sözleşmenin şekli, zorunlu içeriği gibi konularda düzenlenme yapılmıştır.⁶⁷ Bu durumda öğretide tartışmalara sebep olmuştur. Ağırlıklı görüş⁶⁸ tüketici kredisi sözleşmesinin tanımına yer verilmemesi ve asli edim yükümlülüklerinin açıkça ortaya konmaması nedeniyle, bu düzenlemenin yeni bir isimli sözleşme ihdas etmediği; esasen eski Borçlar Kanunu'nda düzenlenen faizli karz akdi niteliğinde olduğu yönündedir. Diğer görüş ise⁶⁹ her ne kadar m. 10'da sözleşmenin hüküm ve sonuçları bakımından kapsamlı bir düzenlemeye yer verilmesede sözleşmenin m.10'da anılmış olması ve tüketiciler açısından bazı hususların kısmen de olsa ele alınmış olması nedeniyle, tüketici kredisi sözleşmesinin isimli sözleşme niteliği taşıdığı ileri sürülmüştür.

⁶⁶ Fikret, “*Eren, Borçlar Hukuku Özel Hükümler*”, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), s. 17-18; Fahrettin, Aral / Hasan Ayrancı, “*Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*”, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022) s.79; Akipek, s. Tüketici, s. 213; Yılmaz, s. 21;

⁶⁷ Çınar, s. 39; Yılmaz, s. 21.

⁶⁸ GEZDER, bağlı tüketici kredisi sözleşmelerinde, bağın tarafların iradesi ile değil, kanun ile öngörüldüğünden bu sözleşmelerin isimli sözleşme sayılabileceğini ve bağlanan sözleşmelerden birinin sakatlığının diğerini etkilemesi halinde bileşik sözleşmelere ilişkin hükümlerin kıyas yolu ile bağlı tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanabileceğini belirlemiştir. Bkz. Gezder, s. 68 dp. 191; ÇINAR, bağlı kredi sözleşmeleri dışındaki tüketici kredisi sözleşmelerinin karz sözleşmesi olduğunu, bağlı kredilerin ise isimsiz sözleşme olduğunu ifade etmiştir. Bkz. Çınar, s. 40; ÇABRİ, tüketicuyu korumak için tüketici kredilerinde bazı özel düzenlemelere yer verilmesi yapılan sözleşmenin karz niteliğini değiştirmediğini ileri sürmüştür. Bkz. Sezer Çabri, “*Konut Finansmanı Sözleşmeleri*”, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2010) s. 37; Tamer İnal, “*Açıklamalı- İçtihatlı Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*”, (İstanbul: Beta Yayınları, 2002), s. 235, 236; Gezder, s. 67-68; Çabri, s. 37.

⁶⁹ Akipek, Tüketici, s. 213-214, 218; Yazar, tüketici kredisi sözleşmesinin unsurları tam olarak saptanamadığından öncelikle TKHK hükümlerinin uygulanması gerektiğini, TKHK'nın eksik ve yetersiz kaldığı noktada sözleşmenin bünyesine uygun düştüğü ölçüde eski Borçlar Kanunu'nun karz sözleşmesine ait hükümlerin kıyas yolu ile uygulanması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. Akipek, Tüketici, s. 218.

2003 yılındaki değişiklik ile 4077 sayılı TKHK sözleşme tanımına yer verilmiş ve kredinin nakit şekilde kullanılacağı kabul edilmiş, sözleşmenin hüküm ve sonuçlarına dair geniş bir düzenleme yapılmıştı. Bu değişiklik sonrasında tüketici kredisi sözleşmesinin, kanunda açıkça düzenlenen isimli sözleşmeler arasında yer aldığı kabul edilebilir.⁷⁰

6502 sayılı TKHK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte kredi sözleşmelerinin tanımı, uygulama alanı, hüküm ve sonuçlarına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır. Kredi verenin kredi kullandırması asli edimiyken tüketicinin asli edimi ise karşılık olarak faiz veya benzeri menfaat ödemesi şeklindedir. Yine kanunda sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü, sözleşmede değişiklik yapılması, cayma hakkı, erken ödeme hakkı ve temerrütte ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. Bu sebeple de 6502 sayılı kanun kapsamında tüketici kredisi sözleşmesi, isimli(tipik) sözleşmedir.⁷¹ Kredi sözleşmesi ile TBK'da düzenlenmiş olan tüketim ödünç sözleşmesi tamamen birbirinden farklı sözleşmeler değildir. Kredi sözleşmesi, belirli konuda, belirli kişiler arasında yapılan, faiz veya benzeri menfaati, kredi verene sağlayan sözleşmelerdendir. Dolayısıyla da kredi sözleşmesi için ticari tüketim ödünç sözleşmesinin taraf ve konu açısından sınırlandırılmış özel bir halidir diyebiliriz.⁷² Faiz veya benzeri menfaat karşılığı bulunmadan kredinin nakit olarak kullanılması halinde, burada artık tüketici kredisi sözleşmesi söz konusu olmayacaktır. Dolayısıyla da kredi kullananın tüketici olmasına bakılmaksızın bu sözleşmeye uygulanacak hükümler TKHK m. 22-31 hükümleri olmayıp TBK m. 386 vd. hükümleri olacaktır. Fakat aradaki işlem hala tüketici işlemi olsa da söz konusu olan sözleşme, eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğindeki, faizsiz tüketim ödünç sözleşmesidir.⁷³

Tüketici kredisi sözleşmesi tarafların karşılıklı ve uygun irade beyanları sonucu anlaşmaları ile kurulan rızai bir sözleşmedir.⁷⁴ Tüketici kredisi sözleşmeleri tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir.⁷⁵ Bu sözleşmelerde her iki tarafın da birbirine karşı asli edim borcu bulunmaktadır. Nitekim kredi verenin, krediyi tüketiciye teslim borcu bulunmakta; tüketicinin de faiz veya benzeri bir menfaati kredi verene ödemesi

⁷⁰ Çınar, 2015, s. 40; Gültekin, s. 3089; Yılmaz, s. 22.

⁷¹ Çınar, 2015, s. 40-41; Yılmaz, s. 22; Karakocalı/Kurşun, s. 99; Erginer, s. 17; Eker, s. 46.

⁷² Aydın Zevkliler/ K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021), s. 421; Gezder, s. 67-68; Yılmaz, s. 23; Karakocalı/Kurşun, s. 99; Eker, s. 46.

⁷³ Karakocalı/Kurşun, s. 99; Yılmaz, s. 23; Eker, s. 42-43.

⁷⁴ Çabri, Şerh, s. 485; Akipek, Tüketici, s. 214; Gezder, s. 68; Erginer, s. 13; Yılmaz, s. 23; Uzun, s. 26.

⁷⁵ Akipek, Tüketici s. 214; Gümüş, s. 179; Gezder, s. 68; Erginer, s. 13; Yılmaz, s.23; Uzun, s. 26; Ceylan, Avrupa Birliği I, s. 49; Gültekin, s. 3089; Akipek Öcal/ Kara, s. 141; Eker, s. 42.

gerekmektedir. Tüketici kredisi sözleşmesi sürekli borç doğuran sözleşme niteliğindedir.⁷⁶ Zira kredi veren, kredi miktarının tamamını sözleşme süresince geri talep edemeyeceğinden ve tüketici, krediyi vadeler halinde geri ödeyeceğinden burada bir süreklilik hali mevcuttur. Yine kredi miktarının kararlaştırılan süre uyarınca tüketiciye kullandırılması ve yararlandırması sebebiyle tüketici kredisi sözleşmeleri, kullanma ve yararlanma hakkı veren sözleşmelerdendir.⁷⁷

2.4.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN TÜRLERİ

2.4.1. Süre Açısından

2.4.1.1. Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri

6502 sayılı TKHK ve TKSİY’de tüketici kredisi sözleşmeleri bakımından belirli süreli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi şeklinde bir ayrıma gidilmiştir. Uygulama da daha çok tercih edilen sözleşme, belirli süreli kredisi sözleşmesidir.⁷⁸ Belirli ve belirsiz tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak ortak hükümler olmakla birlikte sözleşme öncesi bilgilendirme, sözleşmenin zorunlu içeriği, faiz oranı, fesih gibi konularda uygulanacak farklı hükümler bulunmaktadır.

Tüketici Kredisi Sözleşmesi Yönetmeliği m. 4/1-b bendine göre belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesi “*sözleşmenin kurulduğu tarihte, kredi ilişkisinin sona erme tarihinin taraflarca sözleşmede açıkça kararlaştırıldığı tüketici kredisi sözleşmelerini*” şeklinde tanımlanmıştır.

Bu tanıma göre, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde, sözleşmenin kurulması sırasında, kredi ilişkisinin ne zaman sona ereceği ilişkin taraflar anlaşmaya varmışlardır. Sözleşmenin sona erme tarihi gün, ay, yıl veya süre (bir ay, iki yıl) şeklinde kararlaştırılabileceği gibi dolaylı olarak da kararlaştırılabilir. Dolaylı olarak kararlaştırılan sürelerde sözleşmenin sona ereceği tarih bellidir fakat sürenin kesin bir şekilde bilinmesi için ek bilgi gerekmektedir. Kanunun aradığı kriter sona erme tarihinin açıkça kararlaştırılması olduğundan, sona erme tarihinin gerçekleşmesi belirsiz veya

⁷⁶ Akipek, Tüketici, s. 35; İnal, s. 945; Eker, s. 43; Aksi yönde görüş mevcuttur. ERGİNER, tüketicinin yerine getirmesi gereken ifa borcunun ani edimli olduğunu belirtmiştir. Bkz. Erginer s. 13.

⁷⁷ Eker, s. 44.

⁷⁸ Çabri, Şerh, s. 485; Şebnem Öcal Akipek, “Genel olarak Tüketici Kredileri”, *Tüketici Hukuku Konferansı 5- 6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2016), s. 402-403.

geçekleşme anı belirsiz ise burada artık belirli süreli kredi sözleşmelerinden bahsedilmeyecektir.⁷⁹

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri tüketici ile kredi veren arasında nakit kredi verilmesi temelli bir sözleşmedir. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesi, kredi veren tarafında geçerlilik koşullarına uygun olarak hazırlandıktan sonra tüketicinin sözleşmeyi imzalaması ile kurulur. Bahse konu sözleşmeler uygulamada sıklıkla, taşıt kredisi, ihtiyaç kredisi ve konut kredisi gibi farklı isimleri altında karşımıza çıkmaktadır.⁸⁰

2.4.1.2. Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi Tüketici Kredisi Sözleşmesi Yönetmeliği m. 4/1-c’de “*sözleşmenin kurulduğu tarihte, kredi ilişkisinin sona erme tarihinin taraflarca sözleşmede kararlaştırılmadığı tüketici kredisi sözleşmelerini*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre, kredi ilişkisinin ne zaman sona ereceğine ilişkin taraflarca kararlaştırılmış bir süre bulunmadığı ve taraflardan birinin yapacağı fesih ihbarına kadar sözleşmenin devam edeceği anlaşılmaktadır.⁸¹

Yönetmelik m. 20’ye göre kredi kartı veya kredili mevduat hesabı sözleşmelerini belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi olarak kabul edilmektedir. Uygulama da kredi kartı ya da kredili mevduat hesabı sözleşmelerinin belirsiz süreli tüketici kredisi olarak yapıldığı görülmektedir.⁸² Bazı bankaların internet sitesinde yayımladıkları kredi kartı ve kredili mevduat hesabı sözleşmelerinde, sözleşmenin belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi şeklinde kurulduğu belirtilir.⁸³

5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu m. 3/e’ye göre kredi kartı, “*nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasını*” m. 3/j’ye göre, kart hamili, “*banka kartı veya kredi kartı hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişiyi*” şeklindedir.

⁷⁹ Çabri, Şerh, s. 484; Yılmaz, s. 42-43; M. Kemal Oğuzman / M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2022), s. 326; Yaşar Alıcı, “*Bankacılık Kanunu Şerhi*”, C. 1, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2017), s. 736; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 337.

⁸⁰ Yılmaz, s. 43-44; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 338.

⁸¹ Yaşar, s. 736.

⁸² Şebnem Akipek, “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 52, (2003), s. 108-109; Çabri, Şerh, s. 485; Yılmaz, s. 44; Uzun, s. 58; Caner, s. 246; Gümüş, s. 179.

⁸³ Yılmaz, s. 44, dp. 176.

Uygulamada oldukça sık kullanılan kredi kartları, tüketiciye ödeme aracı olarak kullanabilme imkânı tanımakta, bunun yanında kredi işlevini bünyesinde taşımaktadır.⁸⁴ Kredi kartlarında para çekme, taksitli alışveriş, borç ödeme, kampanya ve promosyonlardan yararlanma, kartın kayıp veya çalıntı halinde sigortalandırma gibi çeşitli imkanlar bulunmaktadır.⁸⁵

Debit cardlar, tüketiciye, mevduat hesabında bulunan parasını çekme veya hesaptaki para üzerinden ödeme yapma imkânı tanımaktadır. Bu kartlara, banka kartları örnek verilebilir. Bu sistemde, mal veya hizmetin ödenmemesi rizikosunu kredi veren üzerine değildir. Buna karşın kredi kartlarında, kart hamilinin hesabında mevcut bir para bulunmamakta; hesap kesim tarihi itibarıyla muaccel hale gelen borcun ödenmeme riskini ise kartı çıkaran kuruluş yüklemektedir. Bu sistemde, kart çıkaran kuruluşun tüketiciye ödemeleri gerçekleştirmeyi taahhüt etmesi nedeniyle, kartın ödeme aracı olarak kullanılmasında dahi kredi işlevi ortaya çıkmaktadır.⁸⁶ Debit kartlar, TKHK m. 22/2’de bahsedilen şartlara sahip olmadığından (örneğin üç aya kadar vadeli işlemler) tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin hükümler bu kartlar açısından uygulama alanı bulmayacaktır.⁸⁷ Kart çıkaran kuruluşlar tarafından kredi kartı aracılığıyla ödemenin ertelenmesi, taksitlendirme ve taksitli nakit avans çekme gibi çeşitli şekillerde kredi kullanımı sağlanmaktadır.⁸⁸

TKHK m. 22/2 “*Kredi kartı sözleşmeleri, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması hâlinde tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilir. Ancak bu durumda uygulanacak faiz oranı kredi kartı sözleşmesi uyarınca belirlenen orandan fazla olamaz.*” şeklinde düzenlenmiştir. Faiz veya benzeri menfaat karşılığında, üç aydan uzun süre ödemenin ertelenmesi veya taksitle ödeme imkânının sağlanması halinde tüketiciye tahsis edilen kredi kartı sözleşmesi artık tüketici kredisi sözleşmesi

⁸⁴ Ebru Ceylan, “Banka Kartları ve Kredi Kartlarına Göre Kredi Kartları Hükümleri Çerçevesinde Tüketicinin Korunması”, *Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları*, ed. Gözde Zeytin Çağrı, (İstanbul: On i İki Levha, 2020) s. 37; Aslan, s. 183; Gezder, s. 39; Akipek, Tüketici, s. 186; İnal, s. 842-843, bkz. 857; Ceylan, Kartı Kullanan Tüketici, s. 5; Tekinalp, s. 502-503; Atamer, s. 27; Zevkliler / Özel, s. 232; İnal, s. 842; Caner, s. 244; Uzun, s. 58; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 343; Yılmaz, s. 45.

⁸⁵ Özlem, Tüzüner, “Banka Kredi Kartı Sözleşmesinin Hukuki Niteliği ve Kart Hamili Bakımından Avantajlarının Sorgulanması”, *Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları*, C. I, ed. Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun, (Aristo: İstanbul, 2015), s. 180; Uzun, s. 58.

⁸⁶ Akipek, Tüketici, s. 188-189; Yılmaz, s. 45; Aydoğdu, s. 239; Kara, s. 1366; Ceylan, Kartı Kullanan Tüketici, s. 26; Akipek, Milli Şerh, s. 494; Gültekin, s. 3088.

⁸⁷ Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 344, 346; Akipek, Milli Şerh, s. 491, dp. 1810.

⁸⁸ Yılmaz, s.46.

olarak değerlendirilecektir.⁸⁹ Bu şartları sağlamayan kredi kartları, bir tüketici kredisi değil, ödeme aracı olarak nitelendirilecektir.⁹⁰ Kanun maddesinden de açıkça anlaşılacağı üzere üç aydan uzun süre ödemenin ertelenmesi veya taksitle ödeme imkânı sağlanması şartlarından birinin olması tüketici kredisi varlığı için yeterli olup ikisinin bir arada bulunması şart değildir.

Kredi kartları sıklıkla mal veya hizmet edinmek maksadıyla ödeme aracı olarak kullanılmaktadır. Bu halde hesap kesim tarihi ile borç muaccel olacaktır. Muaccel olan borcun tamamının ödenmesi halinde faiz işlenmeyeceğinden tüketici kredisi şartları oluşmamış gibi gözükebilir. Ancak kredi veren tarafından ödemenin üç aydan fazla olarak ertelenmesi imkânın tanınmış olması yeterli olup tüketicinin bu imkanlardan faydalanması gerekmemektedir. Nitekim borcun tamamının ödenmesi tüketiciye kalmıştır. Üç aydan sonra ödeme yapılması her zaman mümkün olduğundan burada artık tüketici kredisi sözleşmesinden bahsedilir.⁹¹

Yönetmelik m. 20’de kredi kartları ile tüketiciye *taksitli nakit avans kredisi* imkânı tanınmıştır. Bu kredi çeşidinde kart vasıtası ile nakdi olarak alınan kredinin taksitler şeklinde ödenmesi durumu mevcuttur. Taksitli nakit avans kredisinin, kredi kartı sözleşmesi ile kullandırılması halinde bu kredi TKHK m. 22/2 kapsamında değerlendirileceğinden, kredinin üç aydan daha uzun süreli taksitle ödeme imkanını sağlaması şartı gerekir. Ancak kredinin, banka kartları vasıtasıyla kullanılması halinde ise kredi TKHK 22/1 kapsamında olacağından kredinin üç aydan daha uzun süreli taksitlendirme şartı olmayacaktır.⁹²

Taksitli nakit avans kredilerinde, kredinin toplam tutarı, taksit tutarları, taksit sayısı ve akdi faiz oranı, tüketicinin kullanımından önce tüketiciye bildirilmelidir. Bu bildirimin yapılmaması halinde yaptırımın ne olacağı kanunda düzenlenmemiştir. Çabri’ye göre TKHK m. 25/2 hükümlerinin burada uygulanması ve nakit avans kredisinin faizsiz kullanılmış sayılması gerektiği yönündedir.⁹³

⁸⁹ Ayça Akkayan Yıldırım, “Kredi Kartı Sözleşmelerinin Bağlı Tüketici Kredisi Olarak Nitelendirilip Nitelendirilemeyeceği Sorunu”, *İÜHF*, C. 73, S. 1 (2015), s. 265; Tüzüner, s. 177; Aslan, s. 183; Atamer, s. 28; Akipek, Milli Şerh, s. 491; Yılmaz, s. 46; Gümüş, Şerh, s. 179; Çınar, s. 38; Zevkliler / Özel, s. 237; Kara, s. 1366; Eker, s. 12; Deryal/Korkmaz, s. 131; Uzun, s. 60; Caner, s. 245; Bilgin Yüce, s. 269; Aydoğdu/Kahveci, s. 740; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 341.

⁹⁰ Akipek, Milli Şerh, s. 491.

⁹¹ Atamer, s. 251-252; Akipek, Milli Şerh, s. 492; Baysal, s. 287; Caner, s. 245; Aydoğdu’nun aksi bir anlama gelen ifadelerine katılmak söz konusu değildir. bkz. Aydoğdu, s. 239.

⁹² Gümüş, s. 181; Yılmaz, s. 47.

⁹³ Çabri, Şerh, s. 486.

Belirsiz süreli tüketici kredilerinden olan kredi mevduat hesabı sözleşmesi yönetmelik m. 4/1 bendinde düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre kredi mevduat hesabı *“kredi verenin önceden tüketicisiyle açıkça kararlaştırarak belirli bir limit dahilinde tüketicinin mevduat hesabında var olan aktiften fazlasını kullanmasına izin verdiği sözleşmeyi”* şeklindedir.⁹⁴

Kredi mevduat hesabı sözleşmesi, bankanın müşterisine belirli bir limit dahilinde, eksi bakiyeye geçebilen, bağlantılı vadesiz mevduat hesabı olanağı sağlayan bir sözleşme türüdür. Mevduat hesabı sayesinde vadesiz hesabında para bulunmayan tüketici, nakit ihtiyacını giderebilecektir. Vadesiz hesaba para gelmesiyle, kredi veren, kredi borcunu hesaba gelen paradan tahsil edilecektir. Tüketici, bu sayede kendisi için belirlenen limit miktarınca yeniden kredi kullanma imkanına erişecek ve bu sayede kredi ilişkisi devam edecektir. Sözleşmede yer alması ve tüketicinin açık talimatının olması koşulu ile tüketici kredi kullanım süresince faiz ödeme yükümlülüğü altındadır. Faiz borcunun hangi tarihte ödeneceği ise taraflar arasında kararlaştırılır.⁹⁵

Kredi mevduat hesapları kısa süreli, küçük meblağlar için kullanıldığından ve ulaşımı kolay ve pratik olduğundan tüketici kredi sözleşmelerine göre daha çok tercih edilmektedir.⁹⁶ Tüketici hesabına tanımlanmış kredi limitini geri ödemek şartıyla tekrar kullanabilmesi kredi mevduat hesabı sözleşmesinin dönerlik unsurundan kaynaklanmaktadır. Yine kredi mevduat hesabı sözleşmesi kapsamında kullanılan nakdi krediler de taksitli nakit avans kredisi sayılacaktır.⁹⁷

Belirsiz süreli tüketici kredisinin feshine ilişkin özel bir düzenleme bulunmaktadır. Yönetmelik m. 25’e göre⁹⁸ fesih bildirimi için bir süre öngörülmemişse, tüketici dilediği zamanda, ücret ödemeksizin yazılı ya da kalıcı veri sağlayıcısı ile

⁹⁴ Atamer, s. 26; Yaşar, s. 736.

⁹⁵ Hüseyin, Kılınç, “Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi ve Kredi Veren Sorumluluğu”, (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi, 2018), s. 34; Yılmaz, s. 48; Akipek, Tüketici, 177-179; İnal, s. 832; Atamer, s. 26; Caner, s. 244; Uzun, s. 57.

⁹⁶ Uzun, s. 58.

⁹⁷ Çabri, Şerh, s. 485; İnal, s. 831; Yılmaz, s. 48; GÜMÜŞ, kredili mevduat hesabı kapsamında banka kartı ve kredi kartı ile para çekimi arasında fark olduğu, banka kartı ile mevduat hesabında para olmasa bile belirli bir limite kadar para çekebilmesinin kredi kartı kullanımı anlamına gelmediği, burada TKHK m. 22/2 değil, m. 22/1’e göre tüketici kredisi bulunduğu, bu yüzden de geri ödemelerin üç aydan daha uzun süre taksitlendirilmesi şartının aranması gerekmediği kanaatindedir. Detaylı bilgi için bkz. Gümü, Şerh, s. 181.

⁹⁸ TKS m. 25 “Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde, sözleşmede feshin bildirimine ilişkin bir süre belirlenmemiş ise tüketici herhangi bir zamanda, ücret ödemeden kredi verene yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile bildirimde bulunarak sözleşmeyi feshedebilir. Ancak sözleşmede feshin bildirimine ilişkin bir süre belirlenmiş ise, bu süre bir ayı geçemez.”

bildirimde bulunarak sözleşmeyi feshetme yoluna gidebilir. Sözleşmede fesih bildirimine dair bir süre belirlenmişse, bu süre bir ayı geçmemelidir. Sözleşmenin fesih hakkı kredi verene de verilmişse kredi veren, en az iki ay öncesinden yazılı ya da kalıcı veri sağlayıcısı ile bildirimde bulunarak yönetmelik m. 25/2'ye⁹⁹ göre sözleşmeyi feshedebilir. Sözleşmenin feshi kredi veren açısından hem şekil hem de süre bakımından bazı şartlara bağlanmıştır. Yönetmelik m. 25/3'e¹⁰⁰ göre, sözleşmede kararlaştırılmış ve haklı nedenlerin bulunmuş olması şartıyla kredi veren bildirim süresine uymaksızın belirsiz süreli kredi sözleşmesini feshedebilir. Bu halde kredi veren, fesihten önce fesih nedenlerini, yazılı olarak ya da kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye bildirilir. Fesihten önce bilgilendirme imkânının olmaması halinde bildirim, en geç fesihten hemen sonra yapılmalıdır.¹⁰¹

TKSY m. 2/5 düzenlemesi ile *“Kredinin otuz gün içerisinde geri ödenmesini gerektiren kredili mevduat hesabı sözleşmeleri ile çek, teminat mektubu gibi gayrinakdi kredi sözleşmeleri.”* bu sözleşmeler yönetmelik kapsamı dışında kalmıştır.¹⁰²

Uygulamada sıklıkla tercih edilen kredi mevduat sözleşmelerinin çoğu otuz gün içinde ödemeli ve günlük faiz işletmeli olacak şekilde düzenlenir. Burada hem kredi ödemesinin ertelenmesi hem de günlük faiz işletilmesi söz konusu olduğundan, kredi mevduat hesabı sözleşmelerinin tüketici kredisi sayılması gerekir. Dolayısıyla yönetmelikte bahsedilen kredili mevduat hesabı sözleşmelerinden anlaşılması gereken otuz günden kısa süreli ve karşılığında faizin işletilmediği sözleşmelerdir.¹⁰³

2.4.2. Serbesti Açısından

2.4.2.1. Serbest Tüketici Kredisi Sözleşmeleri

Tüketici kredisi sözleşmeleri, kuruluşları ve hukuki sonuçları itibariyle serbest kredi ve bağlı kredi şeklinde ayrılmaktadır. Serbest tüketici kredilerinde, tüketici, krediyi herhangi bir kısıtlama olmaksızın kullanabilmektedir. Sözleşmenin belirli veya belirsiz

⁹⁹ TKSİ m. 25/2, *“Kredi verene sözleşmeyi fesih hakkı tanınmış ise kredi veren, en az iki ay önceden tüketiciye yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile bildirimde bulunarak belirsiz süreli kredi sözleşmesini feshedebilir.”*

¹⁰⁰ TKSİ m. 25/3, *“Sözleşmede kararlaştırılmış ise kredi veren haklı nedenlerin varlığı halinde bildirim süresine uymadan belirsiz süreli kredi sözleşmesini feshedebilir. Bu durumda kredi veren fesihten önce fesih ve nedenleri hakkında yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciyi bilgilendirir. Ancak, fesihten önce bilgilendirmenin mümkün olmaması halinde bu bildirim en geç fesihten hemen sonra yapılır.”*

¹⁰¹ Çabri, Şerh, s. 486.

¹⁰² Atamer, s. Uyum, s. 251; Baysal, s. 285; Eker, s. 14.

¹⁰³ Kılınç, s. 35; Yılmaz, s. 49; Baysal, s. 285.

sürelî tüketici kredisi sözleşmesi olması sözleşmenin serbestisi açısından bir fark yaratmamaktadır. Serbest tüketici kredisi, kredi veren tarafından nakit olarak verilerek belirli sürelî tüketici kredisi sözleşmesi şeklinde kurulabileceği gibi; kredi kartı veya kredi mevduat hesabı sözleşmeleri aracılığıyla belirsiz sürelî kredi sözleşmeleri şeklinde de kurulabilir. Tüketici, krediyi dilediği mal veya hizmeti satın almak yahut ihtiyaçlarını karşılamak için kullanımında tam bir serbestiye sahiptir. Serbest tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketiciye mal veya hizmetin kapsamı ya da satıcı/sağlayanın şahsına yönelik herhangi bir sınırlama veya belirleme söz konusu değildir.¹⁰⁴

Tüketiciye kredinin kullanımı için tanınmış serbestlik tamamıyla sınırsız değildir. Tüketici krediyi istediği şekilde kullanma hakkına sahiptir. Ancak kredinin ticari veya mesleki olmayan amaçlar dışında kullanılması şartıyla.¹⁰⁵

2.4.2.2. Bağlı Tüketici Kredisi Sözleşmeleri

Yeterli tüketimin olması için üretimin de aynı oranda artması gerekmektedir. Kapitalizm düzeninin devam etmesi için tüketicilerin mal veya hizmet satın almasına teşvik edecek finansman destek gerekir. Özellikle de toplumun önemli bir kesimini oluşturan sabit gelirli bireyler bu yönden önem arz etmektedir.¹⁰⁶ Bu tüketim çarkının devam etmesi hatta daha da artması -taksitle satış sözleşmesi, tüketici kredi sözleşmesi gibi kredili işlemler, finansal kiralama işlemleri gibi- yeni finansman yöntemlerinin oluşmasına sebebiyet vermiştir.¹⁰⁷

Bağlı tüketici kredisi sözleşmeleri, taksitli veya kredili satışlar ödeme gücü olmayan fakat belirli bir mal veya hizmete ihtiyaç duyan bireylerin birikim yapmaksızın bu mal veya hizmete sahip olmasını sağlamaktadır. Taksitli satış sözleşmeleri ile oldukça benzer olan bağlı krediler, yeni finansman yöntemlerinden biridir.¹⁰⁸

¹⁰⁴ Aslan, s. 175; İnal, s. 789; Yılmaz, s. 49; Gezder, s. 29-30; Akipek, Tüketici, s. 176; Kara, s. 1208-1209; Uzun, s. 56; Caner, s. 244; Özsunay, s. 4.

¹⁰⁵ Yılmaz, s. 50.

¹⁰⁶ Gezder, s. 31; Gümüş, Şerh, s. 207.

¹⁰⁷ Rabia Sanem Üzeler, “Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi”, (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2011), s. 21; Çabri, s. 557; Kılınç, s. 44.

¹⁰⁸ Hasan Ozanoğlu “Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi”, (Ankara: Seçkin Yayınları, 1999), s. 38-39,45; Çabri, Şerh, s. 558; Kılınç, s. 44; Üzeler, s. 21; Sezer Çabri, “Bağlı Kredilerde Kredi Veren Sorumluluğunun Kapsamı”, *Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları*, ed. Gözde Zeytin Çağrı, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2020), s. 291.

Günümüzde bağlı kredilerin kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır. Büyük şirketler, kredi kuruluşları ile anlaşabileceği gibi kendi finansman şirketlerini¹⁰⁹ kurarak tüketici ile bağlı tüketici kredisi sözleşmesi yapmaktadır.¹¹⁰ Beyaz eşya, mobilya, otomotiv sektörlerinde de bu kredilerin kullanımı oldukça yaygındır.¹¹¹

Bağlı tüketici kredileri kredi veren ve satıcı/sağlayıcıya bazı avantajlar sağlamaktadır. Mesela satıcı, her yönden güçlü banka veya finansman şirketlerinin desteği ile daha fazla geniş tüketici kitlesine ulaşmakta ve satış yaparak rekabet gücünü arttırmakta; banka veya finansman şirketleri de satıcı/sağlayıcıyı pazar gücünden faydalanarak daha geniş tüketici kitlesine kredi sağlamak ve karşılığında faiz gelirin e erişmektedir. Tüketici ise düşük faiz imkânı ile ihtiyaçlarını karşılamaktadır.¹¹² Bu kredi türünün avantajları olduğu kadar dezavantajları da bulunmaktadır. Tüketicinin sözleşme yapacağı kişiyi seçme özgürlüğünün kısıtlanması veya kredinin tüketici tarafından başka bir mal veya hizmet için kullanılamaması olumsuz taraflarından biridir.¹¹³ Genel itibariyle bağlı tüketici kredisi sözleşmeleri, sözleşmenin üç tarafı açısından da daha elverişli sonuçlar doğurmaktadır.

4077 sayılı TKHK’ da “*kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmetin satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile verdiği durumlarda*” bağlı tüketici kredisi söz konusu olmaktadır.

6502 sayılı TKHK m. 30/1’e göre bağlı tüketici kredisi sözleşmesi “*tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşmedir.*” TKHK’da yer verilen bağlı kredi sözleşmesi tanımı, 2008/48 sayılı Avrupa Birliği Direktifine benzer şekilde ele alınmıştır.¹¹⁴

¹⁰⁹ Bu şirketlere Toyota Finansman A.Ş., Volkswagen Doğu Tüketici Finansmanı A.Ş., Mercedes-Benz Finansman Türk A.Ş. gibi şirketler örnek verilebilir.

¹¹⁰ Kılınç, s. 44; Dönek, s. 42; Üzeler, s. 24.

¹¹¹ Ülkemizde araç satışı için bkz. Ziraat Bankasının TOGG araçlar için özel taşıt kredisi, <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/bireysel/krediler/tasit/togg-tasit-kredisi>.

¹¹² Gezder, s. 32; Kılınç, s. 45; Çabri, Şerh, s. 558; Çabri, Bağlı Kredi, s. 292-293; Üzeler, s. 45; Akipek, Tüketici, s. 183; Akipek, Milli Şerh, s. 535; Dönek, s. 42.

¹¹³ Kılınç, s. 45; Çabri, Şerh, s. 559; Dönek, s. 42; Çabri, Bağlı Kredi, s. 292-293.

¹¹⁴ Hava Yenice Özgöz, “Bağlı Tüketici Kredilerinde Bankanın Sorumluluğu”, (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2009), s. 6.

TKHK m. 30'a göre, tüketici kredisinin belirli bir mal veya hizmetin satın alınması için finanse edilmesi ve bu iki sözleşme arasında objektif olarak ekonomik birliğin olması halinde bağlı kredi sözleşmesi söz konusu olacaktır.¹¹⁵

Bağlı kredilerde üç taraflı bir hukuki ilişki bulunmaktadır. Kredinin tarafları tüketici, kredi veren, satıcı ve sağlayıcıdır. Kredi veren ve satıcı/sağlayıcı arasında çerçeve sözleşme, tüketici ile kredi veren arasında tüketici kredisi sözleşmesi, tüketici ve satıcı/sağlayıcı arasında satış sözleşmesi bulunmaktadır. Bu kredi sözleşmesinde, tüketici, krediyi satıcı veya sağlayıcıdan değil de kredi verenden almaktadır. Bu sözleşmelerde kredi veren tarafından satıcı/sağlayıcıya para transferi yapılmaktadır. Tüketici de krediyi, kredi verene taksitler halinde geri ödemektedir.¹¹⁶ Bu iki sözleşme birbirinden bağımsız sözleşmeler olsa da her iki sözleşme de aynı ekonomik amaç için yapılmaktadır. Başka bir ifadeyle sözleşmeler arasındaki ekonomik bağdan kaynaklı her bir sözleşme, diğer sözleşmenin yapılmasına bağlıdır.¹¹⁷

Bağlı kredi sözleşmelerinde satış sözleşmesinin ve kredi sözleşmesinin birbirinden bağımsız olması ve tüketicinin satış sözleşme kapsamındaki satıcı/sağlayıcıya karşı haklarını ileri sürememesi bu sözleşme türünün ortaya çıkmasına sebep olmuştur.¹¹⁸

¹¹⁵ Bahadır Demir, "Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmeleri", *DÜHFD*, C. 28, S. 49, (2023), s. 579; Berna Dönek, "Bağlı Kredi Sözleşmesi", *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, C. 3, S.1, (2020), s. 43; Akipek, Milli Şerh, s. 532; Gezder, s. 173; Atamer, s. 151; Aslan, s. 175-176; Kara, s. 1209; Zevkliler/Özel, s. 258; Aydoğdu, s. 250-251; Kılınç, s. 49; Baysal, s. 323- 325; İnal, Tüketici Hukuku, s. 156; Caner, s. 281; Eker, s. 75; Kılıçoğlu, Borçlar Özel, s. 384; Akkayan Yıldırım, s. 268; Yargıtay 3. HD., 22.09.2022 T., 2022/4991 E., 2022/6956 K.; "Kredi verenin, tüketici kredisini belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda, ortada bir bağlı kredinin var olduğu söylenebilir. Bunun sonucu olarak, satın alınan malın veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmez ise satıcı, sağlayıcı ve kredi veren tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması halinde müteselsilen sorumludur.", Legalbank, (E.T. 22.05.2025).

¹¹⁶ Gezder, s. 32; İnal, s. 795; Akipek, Tüketici, s. 182; Dönek, s. 43-44; Özgöz, s. 7; Yılmaz, s. 12; Yargıtay HGK, 21.10.2015 T., 2013/2294 E., 2015/2330 K.; "Bir başka deyişle bağlı krediler kural olarak üç taraflı bir hukuki ilişki kuran bir yapılanmayı ifade etmektedir. Söz konusu üç taraflı ilişkinin tarafları tüketici, mal satıcısı/hizmet sağlayıcısı ve kredi verendir. Bu üç taraflı ilişkide kural olarak birbirinden hukuken bağımsız en az iki sözleşme bulunur. Bu sözleşmelerden ilki satıcı/sağlayıcı ile tüketici arasında kurulan mal/hizmet temini sözleşmesi iken, ikinci sözleşme, tüketicinin satıcı/ sağlayıcı ile kurduğu sözleşmeyi finanse etmek üzere krediyi veren ile kurduğu kredi sözleşmesidir. Bu iki sözleşmenin yanı sıra bağlı tüketici kredileri kapsamında ortaya çıkan ilişkide genelde satıcı/sağlayıcı ile kredi veren arasında yapılan bir "çerçeve sözleşme" kapsamında yer alan bu üç tarafın hepsi arasında bir ilişki bulunmaktadır ve kredi veren ile satıcı/sağlayıcı arasındaki ilişki nedeniyle tüketici belirli bir marka malı almaya ya da belirli bir kişiyle sözleşme yapmaya yönlendirilmektedir.", Legalbank, (E.T. 23.05.2025).

¹¹⁷ Çabri, Şerh, s. 560.

¹¹⁸ İnal, s. 798; Gümüş, Şerh, s. 207; Kılınç, s. 47; Arkan, Tüketici Kredileri, s. 41.

Bağlı kredilerin görünüm biçimleri açısından öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Baskın görüş iki şekilde kurulduğu yönündedir.¹¹⁹ Bağlı kredinin ilk görünüm biçimi, *tedarik kredileri* olarak adlandırılmaktadır. Bu sözleşme türünde kredi veren ile tüketici arasında bir ilişki bulunmaktayken, kredi veren ile satıcı veya hizmet sunan arasında herhangi bir ilişki bulunmamaktadır. Kredi veren, mal veya hizmetin kimden temin edildiği ile ilgilenmemektedir. Burada önemli olan husus tüketicinin kredi alabilmesi için finansman kuruluşunun belirlemiş olduğu mal veya hizmetin satın alınmış olmasıdır. Doktrinde bu kredi türü, bazı yazarlarca eleştiri almıştır. Bu yazarlara göre, bağlı kredi sözleşmelerinin temelinde kredi veren ile satıcı veya hizmet sağlayıcı arasında kurulan hukuki ilişkinin, özellikle sözleşmeye aykırılık veya ifa eksikliği karşısında tüketiciyi koruma amacına hizmet etmesi yatmaktadır. Ancak tedarik sözleşmesinde satıcı veya hizmet sunan ile kredi veren arasında hukuki ilişki bulunmamaktadır. Dolayısıyla kredi verenin, satıcı veya hizmet sunan seçimini sınırlamadığı tedarik kredisinde, kredi vereni müteselsil sorumlu tutmak ağır bir yükümlülük olacağından sözleşmedeki menfaatler dengesini bozacaktır.¹²⁰ Kanaatimizce kredi verenin satıcı veya sağlayıcı seçmede hiçbir söz hakkı olmadığından, sorumluluğun kredi verene yükletilmesi hukuken beklenemeyecektir. Bu şekilde verilen kredinin serbest tüketici kredisi olarak değerlendirilmesi gerekir.

Bağlı kredinin ikinci görünüm biçimi, *finanse edilmiş taksitle satış* olarak adlandırılmaktadır. Uygulamada bağlı krediler daha çok ikinci şekilde karşımıza çıkmaktadır. Diğer sözleşme türünün aksine bu sözleşmenin bağlı kredi olduğu yönünde doktrinde tartışma yoktur. Finanse edilmiş taksitle satış kredilerinde, kredi veren, tüketiciye hangi mal veya hizmetin hangi satıcı veya sağlayıcıdan temin edileceğini açıkça belirtir. Tüketicinin satıcıya ödemekle yükümlü olduğu bedel, kredi sözleşmesi sonrasında, satıcıya kredi veren tarafından ödenmektedir. Ödemenin yapılmasıyla tüketici ve satıcı arasındaki ilişki bitmekte ve tüketici, kredi taksitlerini kredi sözleşmesi

¹¹⁹ Akipek, Tüketici, s. 180; Akipek, Milli Şerh, s. 534; Gümüş, s. 207; Kılınç, s. 50; Dönek, s. 45, 50; Üzeler, s. 54 vd.

¹²⁰ Akipek, Tüketici, s. 180-182; Üzeler, s. 39-41; Kılınç, s. 51, Dönek, s. 45; AKİPEK'e göre, *satıcı veya hizmeti sunan kişinin tüketici tarafından seçildiğinden ayıp dolayısıyla kredi verenin sorumlu tutulması kural olarak imkansızdır*. Bkz. Akipek, Tüketici, s. 299; KILINÇ'a göre, *kredi veren ve satıcı/sağlayıcı arasında sözleşme ilişkisi bulunmadığından kredi verenin müteselsil sorumlu tutulamayacağı dolayısıyla da tedarik kredisinin serbest kredi olması gerektiği yönündedir*. Bkz. Kılınç s. 52; ÇABRİ'ye göre, *kredi veren yalnızca belirli bir mal ya da hizmet edinmek için kredi vermesi ve tüketicinin istediği kişi ile sözleşme yapması halinde bağlı kredi söz konusu olmayacağı yönündedir*. Bkz. Çabri, Şerh, s. 561, dp., 11.

kapsamında kredi verene ödemektedir.¹²¹ Finanse edilmiş taksitle satış kredilerinde üçlü bir hukuki ilişki bulunmaktadır. Kredi veren ile satıcı arasında çerçeve, satıcı ile tüketici arasında satış, tüketici ile kredi veren arasında kredi sözleşmesi olmak üzere toplamda üç sözleşme bulunmaktadır. Tüm bu sözleşmelerin birbiri ile ekonomik bütünlük oluşturmaları ise bağlı kredi ilişkisinin olduğunu göstermektedir. Bağlı kredi kapsamındaki kredi ve satış sözleşmesi esasen birbirinden bağımsız sözleşmelerdir. Fakat sözleşmelerden birinin yapılmış olması diğerinin yapılacağına bağlı olduğundan burada finanse edilmiş taksitle satış sözleşmesi söz konusu olacaktır.¹²²

Bağlı kredinin varlığı için üç unsur gerekir. Bunlardan ilki, belirli bir mal veya hizmet bedelinin finanse edilmesi için kredi verilmesi (m. 30/1)¹²³; ikinci unsur ise kredi, finanse edilen satış sözleşmesi ve kredi sözleşmesi arasında ekonomik birliğin bulunması (m. 30/2); üçüncüsü ise, satıcı ve sağlayıcı arasında belirli bir mal veya hizmetin tedarikine ilişkin sözleşme yapılması şeklindedir.¹²⁴ Sözleşmeler arasındaki ekonomik birliğin varlığı için TKHK m. 30/2’de belirtilen hallerden en az birinin bulunması gerekir. Satıcı/sağlayıcının tüketici için krediyi finanse etmesi, (m. 30/-a) üçüncü kişi tarafından finanse edilmesi halinde kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması ya da hazırlanmasında satıcı/sağlayıcının hizmetinden faydalanması, (m. 30/2-b) kredi sözleşmesinde açıkça belirli bir mal ya da hizmet için verildiğinin gösterilmesi (30/2-c) hallerinde ekonomik birliğin olduğu kabul edilir.¹²⁵

Bağlı kredi sözleşmeleri tüketici kredisi sözleşmesi niteliğindedir. Dolayısıyla da kredi sözleşmelerine uygulanacak olan sözleşmenin şekli, içeriği, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü, cayma hakkı, sözleşmede değişiklik yapılması, erken ödeme, temerrüt, faiz, sigorta yapılması gibi hükümler bağlı kredi sözleşmelerinde de uygulama alanı bulacaktır.¹²⁶

¹²¹ Çabri, Şerh, s. 561; Akipek, Tüketici, s. 182-184; İnal, s. 795; Kara, s. 1209; Akipek, Milli Şerh, s. 534; Aydoğdu, s. 252; Zevkliler/Özel, s. 258; Gezder, s. 183; Dönek, s. 46; Kılınç, s. 52 vd.

¹²² Akipek, Milli Şerh, s. 536; Dönek, s. 47; Kılınç, s. 53; Gezder, s. 32; Akipek, Tüketici, s. 185.

¹²³ TKHK m. 30/1, “Bağlı kredi sözleşmesi; tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşmedir.”

¹²⁴ Çabri, Şerh, s. 561-565.

¹²⁵ TKHK m. 30/2, “Ekonomik birliğin varlığı; a) Satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse ettiği, b) Üçüncü bir tarafça finanse edilmesi durumunda, kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlandığı, c) Belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtildiği, durumlarından en az birinin varlığı hâlinde kabul edilir.”

¹²⁶ Çabri, Şerh, s. 561; Kılınç s. 102.

3.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNDE TEMERRÜT

3.1. TEMERRÜT KAVRAMI

Temerrüt kelimesi Arapça kökenli olup “*inatlaşma, direnme, dikbaşlılık*” anlamlarına gelmektedir.¹²⁷ Roma hukukçuları tarafından karşılığı temerrüt olan *mora* ibaresi, borcun ifasının, alacaklının (*more creditoris*) veya borçlunun (*more debitoris*) kusuru nedeni ile gecikmesi anlamına gelmekteydi.¹²⁸

Temerrüt ibaresinden anlaşılması gereken, hukuken alacaklının alacağını kabul etmemesi ya da borçlunun borcunu ifa etmemesidir.¹²⁹ Kısacası borç ilişkisinin tamamlanmasına alacaklı taraf engel oluyorsa alacaklının temerrüdü, borçlu taraf engel oluyorsa borçlunun temerrüdü söz konusu olacaktır.

TBK’da temerrüdünün tanımı yer verilmemiş olup temerrüdün hüküm ve koşulları m. 117-126 arasında düzenlenmiştir. Dolayısıyla temerrüt kavramının tanımı içtihat ve doktrin tarafından geliştirilmiştir.¹³⁰

Alacaklının temerrüdü TBK m. 106’da düzenlenmiştir. Şayet alacaklı kendisine arz edilen ifayı haklı sebep olmaksızın kabul etmekten veya ifanın gerçekleşmesi için kendisinin yapacağı şeyleri yapmaktan kaçınırsa alacaklının temerrüdü gerçekleşir.¹³¹ Tüketici kredisi sözleşmelerinin niteliği gereği, kredi veren borcun ifası için gerekli hazırlıkları yapmış olup ödemeyi kabule her zaman hazırdır. Bu nedenle alacaklının temerrüdü uygulamada neredeyse hiç karşılaşılmayan bir durum olup çalışmamızda kredi alanın temerrüt hali üzerinde durulacaktır.

Borçlu temerrüdü, muaccel olan bir borcun alacaklının ihtarına rağmen borçlunun ifa etmemesine denir.¹³² Bir başka tanıma göre ise; borçlu temerrüdü, objektif koşullarda ifası mümkün olan borcun ifa zamanı içerisinde borçlu tarafından kendiliğinden yerine

¹²⁷ Işıl Ergül, “Kısmi Temerrüt ve Sonuçları”, (Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2022), s. 10.

¹²⁸ Derya Ateş, *Borçlunun Temerrüdünde Aynen İfa*, (İstanbul: Beta Yayınları, 2021), s. 45; Hayrettin Genç, “Roma ve Türk Hukukunda Satıcının Temerrüdünün Sonuçları”, (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2013), s. 40.

¹²⁹ Ejder Yılmaz, *Hukuk Sözlüğü*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 1992), s. 899.

¹³⁰ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), s. 1233.

¹³¹ Oğuzman/Öz, s. 367.

¹³² Hüseyin Hatemi/ Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021), s. 292; Andreas Furrer / Markus Chen Muhller / Bilgehan Çetiner, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul. On İki Levha Yayınları, 2022), s. 662.

getirilmemesi ve dahi alacaklının ihtarına rağmen borçlunun ifada direnmesidir.¹³³ Temerrüde düşen borçlu “mütemerrid” olarak anılacaktır.¹³⁴

Yargıtay, borçlu temerrüdünü, ifası mümkün olan bir borcun borçlu tarafından zamanında yasal bir engel olmaksızın ifa edilmemesi şeklinde tanımlamıştır. Borçlu temerrüdünün şartları ise; edimin ifasının mümkün olması, borcun muaccel olması, alacaklının ihtarda bulunması ve alacaklı temerrüdüne düşmemiş olması, borçlunun ifadan kaçınma yetkisi veren def'i ileri sürmemesi şeklindedir.¹³⁵

Temerrüt halinde borçlu, borçlanılan edimi kararlaştırılan zamanda ifa edememiş yani ifada gecikmiş olur. Borcun ifa edilememesi, borçlunun sorumlu olup olmadığı bir imkansızlıktan kaynaklanmamaktadır. Zira borcun imkansızlığı temerrüdü engeller. Borcun imkansızlığının söz konusu olduğu hallerde, borcun ifası kesin olarak imkansızlaşır; temerrüt halinde ise, borcun ifası mümkün olup zaman yönünden bir gecikme ve borca aykırılık hali mevcuttur. Borcun ifasının mümkün olması, borçlunun, borcunu ifa etmekte gecikmiş olmasına rağmen borcun hala ifa edilebileceği anlamına gelir. Borcun ifasında yaşanan bu gecikmeler temerrüt halini beraberinde getirecektir.¹³⁶

Temerrüdün gerçekleşmesi için kusur şartı aranmaz. Kusur, ancak temerrüt nedeniyle tazminat ödenmesinin söz konusu olduğu hallerde önem arz eder. İfanın geç yapılması halinde borçlu, temerrüt faizi veya gecikme tazminatı ödemek durumunda kalabilir.¹³⁷

¹³³ Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. V/1,3 (Ankara: Seçkin Yayınları, 2019), s. 476; Aybay Aydın, *Borçlar Hukuku Dersleri*, (İstanbul: Filiz Kitapevi, 1995), s. 133; Rona Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2007), s. 237; Haluk N. Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: Beta Yayınları, 2023), s. 416.

¹³⁴ Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Genel Hükümleri*, (Ankara: Yetkin Yayınları, Ankara, 2021), s.907.

¹³⁵ Yargıtay HGK, E. 23.06.2010 T., 2010/19-255 E., 2010/347 K., “*Borçlunun temerrüdü, ifası mümkün bir borcun borçlu tarafından yasal bir engel bulunmamasına rağmen zamanında ifa edilmemesidir. Borçlu temerrüdünün gerçekleşebilmesi için, ifanın mümkün olması, borcun muaccel hale gelmesi ve uygun bir ihtar ile birlikte, alacaklının temerrütte bulunmaması ve borçlunun, kendisine ifadan kaçınma yetkisi veren bir def'i ileri sürmemiş olması gerekir.*” Sinerji, (E.T. 15.04.2025).

¹³⁶ Nami Barlas, *Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçları*, (İstanbul: Kazancı Kitap Ticaret A.Ş.,1992), s.15; Eren, Genel Hükümler, s. 1233; Ateş, s. 53-56;

¹³⁷ Antalya, s. 478; Rona Serozan, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, C. III, İfa Engelleri Haksız Zenginleşme, (İstanbul: Filiz Kitapevi, 2014), s. 217; Eren, Genel Hükümler, s. 1233; Ateş, s. 55.

3.2.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNDE TEMERRÜDÜN ŞARTLARI

Tüketici kredisi sözleşmeleri, iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler arasında yer almaktadır. Bu nedenle, iki tarafa borç yükleyen sözleşmelere özgü temerrüde ilişkin hükümler, tüketici kredisi sözleşmelerinde de uygulama alanı bulacaktır. Tüketici kredisi sözleşmelerinin bir diğer özelliği ise hem kredi verenin hem de tüketicinin asli edim borcunun, para borcu olmasıdır. O halde para borçlarında uygulanacak temerrüde ilişkin genel hükümlerin, tüketici kredisi sözleşmelerinde de uygulanması gerekmektedir.

Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerden olan tüketici kredisi sözleşmelerinde hem kredi verenin hem de kredi alanın borcunu zamanında ifa etmesi gerekir. İfanın zamanında yapılmaması halinde, ifada geciken tarafın temerrüdü söz konusu olur. Yani tüketici, kredi borcunu geri ödemedede gecikmişse tüketicinin temerrüdü; kredi veren, krediyi verme borcunda gecikmişse kredi verenin temerrüdü gerçekleşecektir.

Tüketicinin, borcunu süresinde ifa etmemesi, belirli koşulların varlığı halinde temerrüt sonucunu doğurur. Tüketicinin temerrüde düşmesi için borcun muaccel hale gelmiş olması, alacaklının ifayı kabule hazır bulunması ve borcun ifasının mümkün olması gibi şartların gerçekleşmesi gerekir. Bu koşulların sağlanması halinde ise tüketicinin temerrüdü kaçınılmazdır.

3.2.1. Borcun Muaccel Olması

Muacceliyet kavramı borçlu temerrüdünün ön koşuludur. Borcun muaccel olması için ifa zamanının yani ödeme gününün gelmiş olması gerekir. Muaccel borcun ifa zamanı gelmişse, borcun alacaklı tarafından ifasını talep etme yetkisi gündeme gelir. Bu halde alacak hakkı artık talep edilebilir bir hakka dönüşür.¹³⁸

¹³⁸ Özcan Günergök/Şaban Kayıhan, *Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler*, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2024), s. 355; Selahattin Sulhi Tekinay/ Sermet Akman/ Haluk Burcuoğlu / Atilla Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1985), s. 1064; Feyzi Necmettin Feyzioğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: İstanbul Matbaası, 1977), s. 230; Tercier, Pierre / Pichonnaz, Pascal / Develioğlu, Murat, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: On İki Levha, 2020), N. 1139; Oğuzman/Öz, s. 476; Antalya, s. 480; Serozan, /Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Arpacı, İfa, s. 52; Eren, Genel Hükümler, s. 1236; Ateş, s. 66; Akipek, Tüketici, s. 337, Barlas, s. 21; Ergül, s. 53; Özgür Eray Yıldırım, “Finansal Kiralama Yöntemiyle Yapılan Konut Finansmanı Sözleşmelerinde Finansman Veren Borçları”, (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2025), s. 134-135; Yargıtay 13. HD., 21.09.2010 T., 2009/14798 E., 2010/11828 K., Legalbank, (E.T. 15.04.2025).

Borcun ifa edilebilirliği ile muacceliyet kavramı birbirinden farklıdır. Borç herhangi bir vadeye bağlı değilse, muacceliyet kavramı ifa edilebilirlik kavramını kapsayacaktır. Buna karşın, vadeye bağlı borçlarda, alacaklı vadeden önce edimin ifasını talep edemeyecektir.¹³⁹

TBK'ya göre vadeye bağlı olmayan borçlarda ifa zamanı taraflarca hukuki işlemin niteliği veya özel bir kanun hükmü ile belirlenmemişse kural olarak borç, doğumu anında muaccel olur. Vadeye bağlı olan borçlarda ise durum biraz farklıdır. Vade, taraflarca kararlaştırılmış, gelecekteki ifayı gerçekleştirmekle yükümlü olduğu muacceliyet gününü ifade eder. O halde sözleşmede kararlaştırılan günün gelmesi ile beraber borç artık muaccel olur. TBK m. 96 gereğince, sözleşme hükümleri ile aksi kararlaştırılmamışsa borçlu, borcun muaccel olmasından önce de borcunu ifa edebilir. Bazı borçlar ise, işin niteliği gereği muacceliyet anından önce ifa edilemez. Düğün pastasının, düğün gününden önce teslim edilmesi bu duruma örnektir.¹⁴⁰

Türk Borçlar Kanunu'nun 90-98. maddelerinde ifa zamanına ilişkin hususlar düzenlenmektedir. Türk Borçlar Kanunu'nun zamana ilişkin hükümleri, düzenleyici hüküm niteliğinde olmakta; taraflar sözleşme ile bu hükümlerin aksini kararlaştırabilmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde, daha önceden kredi veren tarafından hazırlanmış matbu metinler, tüketiciye sunulmakta; tüketici ve kredi veren arasında bu metinler üzerinden anlaşma yapılmaktadır. Bahsi geçen sözleşmelerin içerikleri incelendiğinde tüketici mevzuatınca bulunması gereken hususların yer aldığı ve yoğun olarak kredi alanın hak ve yükümlülüklerinin düzenlendiği görülmektedir. Tüketici kredisi sözleşmesinde, borcun ifa edileceği zamana ilişkin vade bulunmuyorsa tamamlayıcı hüküm olarak TBK hükümlerine gidilmelidir. Kredi verenin ifa zamanı sözleşmede kararlaştırılmamışsa, TBK m. 90'a göre, borç, doğumu anında muaccel olur. Kredi alanın ifa zamanı yani krediyi faizi ile birlikte hangi aralıklarla ödeyeceği, sözleşmenin zorunlu içeriği kapsamında yer alan ödeme planı ile belirlenir. Uygulamada borcun her ayın hangi gününde ödeneceği yasal sınırlar, bankaların politikaları; tüketicinin gelir durumu, ödeme kapasitesi ve menfaati göz önünde bulundurularak taraflarca kararlaştırılır.¹⁴¹ Ödeme

¹³⁹ Ergül, s. 53; Barlas, s. 21.

¹⁴⁰ Çabri, Konut Finansmanı Sözleşmeleri, s. 270; Oğuzman / Öz, s. 327-330; Ateş, s. 66; Tekinay / Akman / Burcuoğlu / Altop, s. 1064; Antalya, s. 480.

¹⁴¹ Akipek, Tüketici, s. 199; TKSİ m. 11/1 (g) bendine göre "Sözleşmenin eki olarak da verilebilecek ödeme planı." Belirli kredi sözleşmelerinin zorunlu içerikleri arasındadır. TKHK m. 4/1'e göre

planı sözleşme içerisine hüküm konularak veya ayrı bir sözleşme yapılarak oluşturulabilir. Fakat ödeme planı her koşulda mutlaka okunur, sade ve açık bir dil ile tüketiciye yazılı olarak verilmelidir.¹⁴² Tüketici, borcun tamamını ifa edebilecek mali imkânâ sahip olduğu takdirde, TBK m. 96'ya göre borç muaccel olmasa dahi borcunu ifa etme imkanına sahiptir. TKHK m. 27 ile tüketiciye erken ödeme imkânı¹⁴³ tanınmıştır. Zira kanun maddesine göre tüketici vadesi gelmemiş taksitleri ödeyebilir veya borcun tamamını kapatabilir. Yine tüketicinin yapacağı erken ödeme miktarına göre kredi veren faiz ve diğer maliyet unsurlarında gerekli indirim yapmak mecburiyetindedir.¹⁴⁴ Tüketici kredisi sözleşmelerinde ifa zamanı ödeme planı ile taraflarca kararlaştırıldığından bu sözleşme kapsamında *belirli vade* söz konusu olacaktır. Vadesi gelen borcun zamanında (kredi taksitini ya da taksitlerini hiç veya zamanında) ödenmemesi halinde borçlunun temerrüdü hükümleri gündeme gelir. Bu başlık altında ele alınan hususlar, ilerleyen bölümlerde yer alan “Borcun Muaccel Olması” başlığında ayrıntılı olarak incelendiğinden, tekrarları önlemek amacıyla burada yalnızca kısaca değinilmiştir.¹⁴⁵

3.2.2. Alacaklının İfayı Kabule Hazır Olması

Kanunda belirtilmemiş olsa bile, borçlu temerrüdünün diğer şartı, alacaklının borçlunun edimini ifaya kabule hazır olması veya ifa için gerekli olan fiili hazırlıkları yapmış olmasıdır.¹⁴⁶

Alacaklının ifaya kabule hazır olmaması veya ifanın kabulü için lazım gelen hazırlıkları yapmaması ya da haklı bir neden olmadan ifayı kabul etmemesi alacaklının temerrüdü sonucunu doğuracaktır. Alacaklı temerrüdünün olduğu yerde borcunu gereği gibi ifa için teklifte bulunan borçlu temerrüde düşmeyecektir.¹⁴⁷

“Sözleşmede bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması durumunda, eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Bu eksiklik sözleşmeyi düzenleyen taraftan derhâl giderilir.”

¹⁴² Erginer, s. 123; Akipek, Tüketici, s. 317.

¹⁴³ Gümüş, Şerh, s. 199; Akipek, Tüketici, s. 199; Tüketiciye erken ödeme imkânı tanınması, elindeki parayı faiz elde etmek maksadıyla kullandıran kredi verenin, beklediği menfaate kavuşamamasına neden olmaktadır.

¹⁴⁴ Yılmaz, s. 166-167; Erginer, s. 89.

¹⁴⁵ Ayrıntılı açıklama için bkz. II. Bölüm, II. Kısım.

¹⁴⁶ Feyzioğlu, s. 240; Oğuzman/Öz, s. 488; Eren, Genel Hükümler, s. 1241.

¹⁴⁷ Furrer/Muller-Chen/ Çetiner, s. 664; Günergök / Kayıhan, s. 363; Eren, s. 1241; Oğuzman/Öz, s. 488; Ergül, s. 74; Yıldırım, s. 136.

Alacaklının temerrüdünde ifa için kararlaştırılan vade geçmiş olsa bile, borçlu temerrüde düşmez.¹⁴⁸ Yine aranılacak borçlarda da alacaklı edimin ifası için borçluya ihtarda bulunmasına rağmen, edimi almaya gelmezse borçlu temerrüde düşmez.¹⁴⁹

Alacaklıya yükletilebilecek kişisel sebeple, borç ne alacaklıya ne de temsilcisine ifa edilemiyorsa ya da borçlunun kusuru olmaksızın alacağın kime ait olduğu hususunda veya alacaklının kimliğinde tereddüde düşülüyorsa borçlu, TBK m. 111 hükmünce tevdi veya sözleşmeden dönme yollarına başvurarak kendini temerrüde düşmekten kurtulabilir. Bu yollardan birine başvurmayan borçlu, kararlaştırılan vadenin geçmesiyle, borcunu ifa etmemişse temerrüde düşer.¹⁵⁰

Uygulamada tüketici kredisi sözleşmeleri çok sayıda yapıldığından kredi borcunun ödenmesinde kolaylık sağlamak amacıyla taraflar, sözleşmede kredi verenin ilgili birim ya da şubesine ait bir banka hesabı açılmasını ve kredi alanın borcun ifasını bu hesaba yapmasını öngören bir anlaşma yapmaktadır. Bu haliyle kredi verenin alacağını ifayı kabule her zaman hazır olduğu ve ifanın yapılması için gerekli tüm koşulları sağladığı kabul edilmelidir.

3.2.3. Borcun İfasının Mümkün Olması

Kanunda bu şarta ilişkin açıkça bir düzenleme yer almasa da işin niteliği gereği temerrüt için mevcut olan bir şarttır. Borçlunun temerrüdü için muaccel borcun zamanında ifa edilememesine rağmen, ifanın halihazırda ve objektif olarak mümkün olması gerekir. Başka bir ifade ile borcun ifasının mümkün olmalıdır ki, ifada gecikme ve bunun sonucunda temerrüt gerçekleşsin.¹⁵¹

Borç, muaccel olmadan önce imkânsızlık söz konusu ise borcun ifa edilememesi temerrüt olarak nitelendirilemez. İmkânsızlık nedeniyle borç ifa edilemezse, borçlunun

¹⁴⁸ Günergök/Kayıhan, s. 363; Oğuzman / Öz, s. 488;

¹⁴⁹ Oğuzman/Öz, s. 488; Ergül, s. 75; Yargıtay HGK, 24.11.2020, 2017/493 E., 2020/932 K.; *“Alacaklının temerrüdünün gerçekleşmesi için borç muaccel olmalı, borcun ifası borçlu tarafından alacaklıya teklif edilmiş olmalı son olarak da alacaklının ifayı reddetmesi ve reddin haklı bir sebebe dayanmaması gerekir. Alacaklının temerrüdü hâlinde borçluya, borç konusunun ya da satış bedelinin tevdi edilmesi suretiyle borçtan kurtulma imkânı tanınmıştır. 6098 sayılı TBK’nın 108. maddesinde, borç konusunun bazı hâllerde tevdi edilmeye elverişli olmaması ya da tevdiinin zararlı olacağı göz önüne alınarak, alacaklının kabulde temerrüde düştüğü borç konusunun satılması suretiyle bedelinin tevdi edilmesini öngörmüştür.”* Sinerji, (E.T. 15.04.2025).

¹⁵⁰ Feyzioğlu, s. 240; Oğuzman/Öz, s. 488; Ergül, s. 75.

¹⁵¹ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, s. 1221; Feyzioğlu, s. 240; Eren, Genel Hükümler, s. 1235; Oğuzman/Öz, s. 486; Yıldırım, s. 134.

durumu temerrüt hükümlerine göre değil imkânsızlık hükümlerine göre belirlenecektir.¹⁵² İmkânsızlık halinde borçlu, istese dahi edimi yerine getiremeyecektir. Temerrüt halinde ise borçlu, edimi ifa etme olanağına sahip olmasına rağmen, bunu yerine getirmemektedir.¹⁵³

Edimin ifasında, sonradan oluşan objektif imkânsızlık temerrüdü sona erdirir. Sübjektif imkansızlıkta (borçlunun ekonomik güçsüzlüğü)¹⁵⁴ ise edimin telafi edilebileceği oranda temerrüt hükümleri söz konusu olur.¹⁵⁵ Borcun, kesin vadeden önce imkânsız olmadığı fakat ifa zamanının kaçırıldığı hallerde temerrüt hükümleri değil imkânsızlık hükümleri uygulanacaktır. Zira kesin vadenin söz konusu olduğu hallerde ifa zamanının kaçırılmış olması artık o edimin ifasını anlamsızlaştıracaktır. Kesin vadeli işlemlere örnek olarak terzinin gelinliği düğünden önce teslim borcu verilebilir.¹⁵⁶

Temerrüt için ihtar gereken hallerde, borcun muaccel olmasından sonra, ihtardan önceki zaman diliminde edim imkansızlaşırsa burada uygulanacak hükümler temerrüt olmayacak, imkânsızlık hükümleri olacaktır. İmkânsızlık borçlunun temerrüdünden sonra gerçekleşirse, imkansızlığa kadar geçen süre için temerrüt, imkansızlıktan sonra ise imkânsızlık hükümleri uygulanır. Burada önem arz eden husus borçlunun temerrüde düşmekte kusurunun olup olmadığıdır. Zira borçlu temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat edemezse, imkânsızlık halinden kusuru olmasa dahi sorumlu tutulacaktır. (TBK m. 119)¹⁵⁷

Para borcu, özel bir tür çeşit (cins/tür) borcu özelliğini taşımaktadır.¹⁵⁸ Para borcu, çeşit(cins) borcu karakteri gereğince tükenmesi mümkün değildir. Dolayısıyla para borçlarında edimin imkansızlığı söz konusu olmayacaktır. O halde para borcunu ödemedi

¹⁵² Sorumluyorsa TBK m. 112 uyarınca tazminat borcu doğacak sorumlu değilse TBK m. 136 uyarınca her türlü yükümden kurtulacaktır.; Ergül, s. 69; Antalya, C.1/3, s. 479.

¹⁵³ Serozan/Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Arpacı, İfa, s. 216.

¹⁵⁴ Borçlu, olağanüstü ve öngörülemez haller nedeniyle ekonomik güçsüzlüğe düşmüş ise edimin ifası, aşırı ifa güçlüğü yaratıyorsa ve dürüstlük kurallarına uyuyorsa, hâkimden TBK m. 138'e göre sözleşmenin uyarlanmasını talep edebilir.

¹⁵⁵ Gümüş, Borçlar Genel, s. 907; Serozan/ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Arpacı, İfa, s. 216; Ateş, s. 73.

¹⁵⁶ Oğuzman/Öz, s. 487; Ateş, s. 73; A. Dilşad Keskin, "Kesin Vadeli İşlemlerde İfa Etmeme: Temerrüt ve İmkânsızlık" *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/1 (Haziran 2007), s. 216-217; Serozan, /Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Arpacı, İfa, s. 216; Antalya, C.1/3 s, 479.

¹⁵⁷ Furrer/ Muller-Chen/ Çetiner, s. 663; Aydınçık, s. 199; Barlas, s.17; Ergül, s. 71; Oğuzman/Öz, s. 487; Ateş, s. 73; Bkz. Yargıtay 23. HD., 20.01.2015 T., 2014/6179 E., 2015/310 K., Sinerji, (E.T. 22.04.2025).

¹⁵⁸ Barlas, s. 10; Feyzioğlu, s. 38; Antalya, C.1/3 s, 303; Oğuzman/Öz, s.10; Serozan/Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Arpacı, İfa, s. 97.

temerrüde düşen borçluya imkânsızlık hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Bu borçlara yalnızca temerrüde ilişkin hükümler uygulanabilecektir.¹⁵⁹

Tüketici kredisi sözleşmesi, iki taraf açısından da para borcu doğuran sözleşmelerdendir. Zira bu sözleşme ile kredi veren, tüketiciye kredi yani para vermeyi üstlenmekte; tüketici ise aldığı krediyi yani parayı faizi ile birlikte kredi verene geri ödemeyi taahhüt etmektedir.¹⁶⁰ Görüldüğü üzere tüketicinin asıl borcu, para borcudur. Para borçlarında imkânsızlık söz konusu olmayacağından tüketicinin temerrüdü halinde edimin ifası her zaman mümkün olacaktır.

3.2.4. Alacaklının İhtarı

3.2.4.1. Genel Olarak İhtar

TBK m. 117'e göre "*Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer.*" Kanun, temerrüt için muaccel olan borcun dışında, ayrıca alacaklının borçluya ihtarında bulunması şartını aramaktadır.¹⁶¹

İhtar, borcun muaccel olmasından sonra alacaklı tarafından borçluya yöneltilen tek taraflı bir irade beyandır. İhtarın borçluya ulaşması hukuki sonuçlarının doğması için yeterlidir. Yine ihtar hukuki işlem benzerli bir fiildir.¹⁶² İhtarın her zaman geri alınması mümkündür. İhtarın geri alınması halinde borçlunun hukuki durumu ihtar öncesi konuma geri döner.¹⁶³

İhtar muhatabına ulaşması gereken bir irade beyanı olduğundan alacaklı veya yetkili temsilcisinin yapması gerekir. Yine ihtar yapan kişinin ayırt etme gücüne sahip olması beklenir. Dolayısıyla tam ehliyetli, sınırlı ehliyetli ve kendilerini borç altına sokmadıkları sürece sınırlı ehliyetsizlerinde ihtar göndermesi mümkündür. Yine elbirliği

¹⁵⁹ Murat Aydoğdu / Serkan Ayan, *Türk Borçlar ve Türk Ticaret Hukukunda Yer Alan Faiz ile İlgili Düzenlemelerin Değerlendirilmesi*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2014), s. 265; Barlas, s. 10; Antalya, C.1/3, s. 479; Ergül, s. 74.

¹⁶⁰ Akipek, Tüketici, s. 316-317; Erginer, s. 116.

¹⁶¹ Yargıtay 9. HD., 23.06.2003 T., 2003/930 E., 2003/11746 K., Legalbank, (E.T. 03.05.2025).

¹⁶² Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Ankara: Turhan Kitapevi, 2021), s. 874-875; Feyzioğlu, s. 232; Furrer/ Muller-Chen/ Çetiner, s. 665; Serozan/Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Arpacı, İfa, s. 219; Antalya, C.1/3 s. 486; Oğuzman/Öz, S. 477; Eren, s. 1237; Nomer, s. 416; Yargıtay HGK, 28.03.2019 T., 2017/595 E., 2019/364 K., Legalbank, (E.T. 3.05.2025).

¹⁶³ Antalya, C.1/3, s. 486.

alacaklılıkta, alacaklıların tamamı; müteselsil alacaklılıkta¹⁶⁴ ise alacaklılardan her biri ihtar çekebilir.¹⁶⁵

İhtar, borçlu veya yetkili temsilcisine yapılmalıdır. İhtar yapılacak kişinin ayırt etme gücüne sahip olması aynı zamanda da tam ehliyetli veya sınırlı ehliyetli olması gerekir. Tam ehliyetsiz ve sınırlı ehliyetsizlerin, yasal temsilcilerine ihtar yapılması esastır.¹⁶⁶ Elbirliği borcun söz konusu olduğu hallerde alacaklı borcun ifasını borçluların tamamından talep etmekte; müteselsil borçta ise alacaklı borcun tamamını bir borçludan veya hepsinden ayrı ayrı yahut birlikte talepte bulunabilir.¹⁶⁷

Alacaklının, borçla ilgili yapmış olduğu herhangi bir beyanın ihtar niteliğinde olmadığı gibi ihtarın borçluyu doğrudan doğruya temerrüde düşürme gayesi ile de yapılmış olması gerekmez. Bu yüzden önemli olan ihtarın açıkça borcun ifasını talep eden beyan içermesidir. İhtarın hangi borç için yapıldığı anlaşılmıyorsa, ifa yeri değişikliği yönünde talep varsa veya edim dışında başka bir şey istenmişse bu ihtar sonuç doğurmayacaktır.¹⁶⁸

Alacaklının beyanında “ihtar”, “ihtarname” benzeri ifadeleri yer alması şart değildir. İhtarda yer alması gereken husus borçlunun, alacaklının kendisinden borcunu yerine getirmesini istediğini ve yerine getirmediği zaman bunun borcun ihlali olarak kabul edeceğini anlayabilmesidir. Dolayısıyla ihtar, borca ilişkin nitelik ve nicelik yönünden belirli¹⁶⁹ ve yeterli açıklıkta¹⁷⁰ olmalıdır. Para borçlarının söz konusu olduğu hallerde alacaklı, borçlunun sorumlu olduğu miktarı net ve açık şekilde belirtmelidir. İhtarda ifanın talebi dışında başkaca unsurlara yer verilmesi şart değildir. Yani ihtarda

¹⁶⁴ Müteselsil alacaklılığın söz konusu olduğu hallerde alacaklılardan biri tarafından yapılan ihtarın, borçluyu tüm alacaklılara karşı temerrüde düşürdüğü kabul edilir.

¹⁶⁵ Barlas, s. 37; Eren, Genel Hükümler, s. 1237; Ateş, s. 77; Oğuzman/Öz, s. 480; Antalya, C.1/3, s. 487; Feyzioğlu, s. 234; Gümüş, Borçlar Genel, s. 911. Ergül, s. 124.

¹⁶⁶ Gümüş, Borçlar Genel, s. 909; Ateş, s. 77; Oğuzman/Öz, s. 480; Feyzioğlu, s. 234; Ergül, s. 125.

¹⁶⁷ Ateş, s. 77.

¹⁶⁸ Oğuzman/Öz, s. 478; Eren, Genel Hükümler, s. 1238; Ateş, s. 78; Antalya, C.1/3, s. 481-482; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 876; Ergül, s. 134; Yargıtay 3. HD., 16.09.2013 T., 2013/8316 E., 2013/12662 K., Legalbank, (E.T.17.042025).

¹⁶⁹ Yargıtay 3. HD., 03.11.2014 T., 2014/6465 E., 2014/14268 K., “...davacının davalıya noter aracılığıyla gönderdiği 04/11/2011 tarihli ihtarda; belirli bir paranın ödenmesi istenmediği için, bu ihtar 6098 Sayılı BK’nın 117/1.maddesi anlamında davalı idareyi temerrüde düşürmez.”, Lexpera, (E.T.18.042025).

¹⁷⁰ Yargıtay 19. HD., 01.02.2016 T., 2015/15956 E., 2016/1234 K., “Somut olayda, davacı tarafından davalıya Noterl’gi’nden 16.04.2009 tarihli bir ihtarname gönderilmiş ise de bu ihtarnamede talep edilen alacak miktarı belirtilmemiştir. Dolayısıyla, anılan ihtarname 6098 sayılı BK’nın 117.maddesi anlamında temerrüt oluşmasına dayanak teşkil etmez. Hal böyle olunca temerrüdün takiple oluştuğunun kabulü gerekir.”, Legalbank, (E.T.17.042025).

temerrüdün sonuçlarına detaylı yer verilmiş olması gerekmez. Yine ihtar borçlunun isteğine bağlı kılınmamış olmalıdır.¹⁷¹

Borçluya fatura gönderilmesi genel görüşe göre ihtar niteliğinde sayılmaz. Fatura, vergi hukukunca düzenlemesi zorunlu ve vergilendirme için gerekli olan belgedir. Dolayısıyla fatura ancak borcun bulunduğunu hatırlatmaya yarayan bir belgedir. Ancak fatura üzerinde borçluya ödeme yapılması yönünde bir kayıt bulunuyorsa fatura artık ihtar niteliği taşıyacaktır. Örneğin bedeli ödenmiştir, bedel fatura alındığı tarihten itibaren beş gün içerisinde ödenir¹⁷², bedel ödenmediği takdirde faiz işlenecek ve dava yoluna gidilecek gibi ibareler yer alıyorsa bu fatura artık ihtar niteliğindedir. Yine faturada gecikme faizine veya icra takibine ilişkin kayıtların bulunması halinde fatura ihtar niteliği taşıyacaktır.¹⁷³

Alacaklının, borçluya TBK m. 123 kapsamında uygun süre tanınması, ödeme emri göndermesi, ifa davası açması da ihtar niteliğindedir.¹⁷⁴ Borçlunun temerrüde düştüğü süre, dava dilekçesinin ya da ödeme emrinin tebliği değil, eda davasının açıldığı ya da icra dairesine talepte bulunulduğu zamandır. Yine önleme veya durdurma davaları yahut ifa talebi içermeyen tespit davaları ihtar niteliği taşımaz.¹⁷⁵

Yasada ihtarın şekline ilişkin herhangi bir açıklık söz konusu değildir. İhtar hukuki işlem benzeri fiil niteliğinde olduğundan, borçlu temerrüdüne neden olan hukuksal işlem geçerlilik şekline tabi olsa bile ihtarın geçerliliği şekle bağlı değildir.¹⁷⁶ Ancak ticaret hukukundaki gibi temerrüt için özel şekil şartı aranan istisnalar saklıdır.¹⁷⁷

¹⁷¹ Ateş, s. 78; Ergül, s. 133.

¹⁷² Yargıtay 15. HD., 10.04.2009 T., 2008/2140 E., 2009/2079 K., “İhtarname fatura bedeli yazılı olduğu ve açıkça fatura bedelinin üç gün içinde ödenmesi istenildiğinden söz konusu ihtarname BK’nın 101 maddesine uygun ve davalıyı temerrüde düşürücü niteliktedir.” Legalbank, (E.T.17.04.2025).

¹⁷³ Gümü, Borçlar Genel, s. 910; Antalya, s. 488; Eren, s. 1238; Ateş, s. 79; Barlas, s. 45; Ergül, s. 132; Serozan, /Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Arpacı, İfa, s. 219; Bkz. Yargıtay 15. HD., 12.10.2011 T., 2011/3774 E., 2011/5877 K. Legalbank, (E.T.19.04.2025).

¹⁷⁴ Eren, Genel Hükümler, s. 1238; Oğuzman/Öz, s. 478; Antalya, s. 487; Yargıtay HGK., 05.03.2003 T., 2003/9-80 E., 2003/130 K., “...uygulamada ihtar yerine geçen işlem olarak dava açılması veya icra takibi yapılması halinde de temerrüdün gerçekleşeceği kabul edilmektedir.” Sinerji, (E.T. 19.04.2025).

¹⁷⁵ Oğuzman/Öz, s. 478; Barlas, s. 46; Feyzioğlu, s. 233; Ergül, s. 126; Antalya, C.1/3, s. 487.

¹⁷⁶ Oğuzman/Öz, s. 478; Antalya, C.1/3, s. 487; Ateş, s. 82; Feyzioğlu, s. 232; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 874; Eren, Genel Hükümler, s. 1238; Ergül, s. 140.

¹⁷⁷ Ticaret hukukunda olduğu gibi kanun koyucunun özel şekil şartı öngördüğü istisnalar saklıdır; Oğuzman/Öz, s. 478; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 874; Ergül, s. 140. TTK m. 18/3 “Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır.”

Dolayısıyla ihtar yazılı, sözlü, açık ya da zımni olarak yapılabileceği gibi ihtarın yapıldığı yer ve zamanında kural olarak önemi yoktur. Açık ya da zımni şekilde yapılabilen ihtar, alacaklının talebini açık, kesin ve tereddütte yer bırakmayacak şekilde ortaya koymuş olmalıdır. Taraflar kendi arasında ihtar için özel şekil şartı öngörebilir ve ihtar, kararlaştırılan şekilde yapılmadığı sürece hüküm ve sonuç doğurmaz.¹⁷⁸

Borçlu temerrüdünün gerçekleşmesi için ihtar şartı gerekmektedir. Kural olarak ihtar borcun muaccel olmasından sonra yapılır. Ancak borcun muaccel olmasından önce yapılan ihtarın geçerli olması öğretide tartışmalıdır.

İhtarın ancak borç muaccel olduktan sonra yapılacağını savunan yazarlar bulunmaktadır. Ancak bu görüşün istisnası olarak ifa zamanının belirlenmesinde yetki alacaklıda ise mümkündür. Bu halde alacaklı bu beyanında ihtar niteliğinde ibarelere yer vermelidir. Ayrıca ihtarın borçluya ulaşması ve muacceliyet anı arasında uygun bir süre bulunması gerekir. O halde alacaklının yeniden ihtar da bulunmasına gerek olmayacaktır.¹⁷⁹

Diğer görüşe göre de ihtarın borç muaccel olduktan sonra yapılması yönündedir. Ancak istisnası olarak yukarıdaki görüşten farklılık göstermektedir. Bu görüşe göre borçlunun ifayı gerçekleştirmesi için bazı hazırlıklar yapması şart ise dürüstlük kuralı kapsamında alacaklının muacceliyet öncesi ihtar da bulunması mümkündür.¹⁸⁰

Kanımızca, kanun metninde ihtar için borcun muaccel olması şartı aranmışsa da bu kuralın katı şekilde uygulanması alacaklılar açısından olumsuz sonuçlar doğurabilecektir. Zira ifa zamanının belirli olmaması veya ifa için hazırlık yapılması gereken hallerde ihtarın muacceliyet zamanından önce yapılması hakkaniyetli olacaktır. İhtar, bazı hallerde ve somut olayın özelliklerine göre muacceliyetten önce yapılabilmelidir. Ancak ihtarın hüküm ve sonuç doğurması borcun muaccel olması ile gerçekleşmelidir.

Alacaklı dürüstlük kuralına uygun düştüğü ölçüde ihtar da bulunacağı yeri ve zamanı serbestçe belirleyebilir. İhtarın uygun yer ve zamanda yapılmaması halinde, ihtar hüküm ve sonuçlarını dürüstlük kuralına göre yapılabileceği ilk andan itibaren doğuracaktır. Örneğin mesai saatleri dışında, düğünde, konferans salonunda yapılması.¹⁸¹

¹⁷⁸ Antalya, C.1/3, s. 487; Ateş, s. 82; Ergül, s. 140.

¹⁷⁹ Ergül, s. 142.

¹⁸⁰ Feyzioğlu, s. 234; Ergül, s. 143.

¹⁸¹ Oğuzman/Öz, s. 479; Ergül, s. 144.

3.2.4.2. İhtara Gerek Olmayan Haller

Kural olarak borçlunun temerrüde düşmesi için ihtar şartı aranır. Ancak bazı hallerde ihtar olmadan da borçlunun temerrüde düşmesi mümkündür. TBK m. 117/2'te¹⁸² sayılan hallerde ihtara gerek yoktur.

Taraflarca borcun ifa edileceği gün belirlenmişse burada artık *belirli vade* söz konusu olacaktır. Ödemenin 25 Mayıs 1997 günü yapılacağı veya borç sözleşmenin imzalanmasından on gün sonra ödenecektir ifadesi bu hale örnektir.¹⁸³ Sürekli edimli sözleşmelerde, ifanın başlayacağı tarih belirli vade ile kararlaştırılabilir. Örneğin kira bedelinin 17 Aralık 1997 tarihinden itibaren her ayın son günü ödeneceği kararlaştırılmışsa ve bu tarihte borç ödenmezse ihtara gerek olmaksızın borçlu temerrüde düşer.¹⁸⁴

Ancak kanun maddesinde de belirtildiği üzere ihtara gerek olmayan haller ifa zamanının ancak taraflarca belirlenmiş olması şartına bağlıdır. O halde ifa zamanı kanun veya mahkeme kararı yani taraflar dışında bir irade ile belirlenmişse borçlunun temerrüde düşmesi için ihtar şartı gerekir.¹⁸⁵

Yine taraflardan birine sözleşme ile ifa zamanının belirlenme yetkisi verilmişse kendisine yetki verilen kişi (ki bu taraf genellikle alacaklı olur) usulüne uygun bir bildirim ile ifa gününü belirler ve bugünün gelmesiyle ayrıca bir ihtara gerek kalmaksızın karşı

¹⁸² TBK m. 117/2: “borcun ifa edileceği gün, taraflarca birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, bu günün geçmesiyle; haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur”

¹⁸³ Eren, Genel Hükümler, s. 1239-1240; Antalya, C.1/3, s. 491-492; Oğuzman/Öz, s. 463-464; Gümüş, Borçlar Genel, s. 916; Yargıtay 3. HD., 16.09.2021 T., 2020/6303 E., 2021/8555 K. “Taraflar arasında imzalanan avukatlık ücret sözleşmesinde; her ayın 25'ine kadar aylık ücretlerin ödenmesi gerektiği kararlaştırılmıştır. Bu durumda davalıların her ayın 25'inde temerrüde düşeceği kabul edilmelidir. O halde mahkemece; BK'nın 101/2 (TBK'nın 117) maddesi uyarınca bu edimin ifası yönünden borçluların ayrıca ihtarla temerrüde düşürülmesine gerek bulunmadığından belirlenen taksitler yönünden her ayın 25'inden itibaren faiz hesabı yaptırılmak suretiyle davacının takip tarihinde ne kadar işlemiş faiz talep edebileceği belirlenerek...” Legalbank, (E.T. 21.04.2025).

¹⁸⁴ Antalya, C.1/3, s. 493.

¹⁸⁵ Gümüş, Borçlar Genel, s. 916; Antalya, C.1/3, s. 493; Eren, Genel Hükümler, s. 1239-1240; Oğuzman/Öz, s. 463-464; Yargıtay HGK., 04.11.1987 T, 1987/427 E, 1987/819 K., “Sözleşmede, borcun vadesinin taraflarca açıkça belirlenmesi, borçluyu ifa zamanı konusunda tereddüde düşmekten kurtarır. Şayet vade sözleşmede değil de, Kanun'da belirlenmişse, borçlunun temerrüde düşmesi için ihtara yine gerek vardır. Borçlar Kanununun 326. Maddesinin “hizmet akdinin hitam ile ücret herhalde muacceliyet kesbeder” biçimindeki son fıkrası ifa zamanının kanun tarafından tayin edilmesine örnek olarak gösterilebilir. Az önce belirtildiği gibi, 326. Maddenin son fıkrası kapsamına giren bir alacak bakımından borçlu, hizmet akdinin hitamında kendiliğinden temerrüde düşmez. Temerrüdün gerçekleşmesi için, ayrıca ihtara gerek vardır.”, Lexpera, (E.T. 23.04.2025).

taraf temerrüde düşer.¹⁸⁶ TBK m. 117/2' de belirtilmemiş olmakla birlikte, *dürüstlük kuralına göre* ihtar yapılmasının beklenemeyeceği durumlarda borçlu ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşer.¹⁸⁷ Borcunu ifa etmeyeceğini açıkça beyan eden borçluyu temerrüde düşürmek için alacaklının ihtarda bulunmasına gerek olmayacaktır.¹⁸⁸

Tüketici kredisi sözleşmelerinde, ödeme planı çerçevesinde tüketicinin krediyi geri ödeme borcunun ne zaman ifa edeceği taraflarca kararlaştırılır. Öyleyse bu sözleşmeler bakımından taraflarca kararlaştırılmış *belirli vadenin* olduğu söylenebilecektir. Sözleşmede yer alan vade tarihinin gelmesiyle beraber kredi taksiti ihtara gerek olmadan muaccel hale gelecektir. Kredi veren, vade tarihi itibarıyla ihtara gerek olmadan temerrüde düşen tüketiciden, kredi borcunu talep etme yetkisine sahip olacaktır.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Eren, Genel Hükümler, s. 1240; Antalya, C.1/3, s. 493.

¹⁸⁷ Oğuzman/Öz, s. 465; Antalya, C.1/3, s. 495; Gümüş, Borçlar Genel, s. 920; Barlas, s.62.

¹⁸⁸ Eren, s. 1241; Antalya, C.1/3, s. 495; Gümüş, Borçlar Genel, s. 920; Oğuzman/Öz, s. 465.

¹⁸⁹ Gezder, s. 203; Akipek, Tüketici, s. 342; Erginer, s. 124; Yılmaz, s. 190; Çabri, Konut Finansmanı, s. 286, 298.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNDE TÜKETİCİNİN TEMERRÜDE DÜŞMESİNİN SONUÇLARI

1. KREDİ VERENİN ÖDENMEYEN TAKSİDİ FAİZİ İLE TALEP ETME HAKKI

Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin temel borcu aldığı krediyi sözleşmede kararlaştırılan şekilde geri ödemesidir. Tüketici, sözleşmede kararlaştırıldığı zamanda kredi taksitini ödemekle mükelleftir. Bu borcun zamanında ödenmemesi veya hiç ödenmemesi halinde tüketici, temerrüde düşecektir. Temerrütten söz edilebilmesi için gerekli şartlar önceki bölümlerde detaylıca açıklandığından burada sadece değinmek ile yetineceğiz. Tüketicinin temerrüde düşmesi halinde, kredi verenin başvuracağı çeşitli yollar bulunmaktadır. Kredi veren, tüketicinin temerrüde düştüğü taksitleri faizi ile talep edebileceği gibi muacceliyet şartlarının gerçekleşmesi halinde kalan taksitlerin tamamının ifasını da talep edebilecektir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde ifa zamanı ödeme planı ile taraflarca kararlaştırıldığından vade tarihinin gelmesi ile beraber, taksiti ödemeyen tüketici temerrüde düşecektir. Kredi veren temerrüde düşen tüketiciden temerrüde düşülen taksiti ve temerrüt faizini isteme hakkına sahiptir. Tüketicinin temerrüde düşmesi halinde kredi verenin temerrüt faiz isteme hakkı doğrudan TKHK'da düzenlenmemekte; ancak kredi verene tanınan bu hak, diğer borç ilişkilerinde olduğu gibi kaynağı genel hükümlere dayanmaktadır.

1.1.TEMERRÜT FAİZİ

Tüketicinin, asli edim yükümlülüğü kredi taksiti ödemek olup sözleşmede kararlaştırılan tarihte bu borcunu yerine getirmemesi halinde tüketicinin temerrüdü gündeme gelecektir. Temerrüt, borçlunun aynen ifa yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır. Zira borçlanılan edimin ifası mümkün olduğu sürece alacaklı, borçludan borcun ifasını her zaman isteyebilir ve bu yönde ifa davası açabilir. Kredi sözleşmelerinde tüketicinin borcu, para borcu olduğundan, bu borcun ifasının imkânsız

hale gelmesi söz konusu değildir. Bu nedenle alacaklı her zaman borcun ifasını ve gecikmeden kaynaklı temerrüt faizini talep edebilir.¹⁹⁰

İfa ile yükümlü olduğu para borcunu zamanında yerine getirmeyerek temerrüde düşen borçlu, alacaklıya, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. Temerrüt faizi, kural olarak borçlunun temerrüde düşmesinden itibaren ve temerrüt süresince ödemekle sorumlu olduğu faiz olarak tanımlanabilir.¹⁹¹ Faiz borcunun doğması, taraflar arasındaki anlaşmadan değil bizzat kanun hükmünden kaynaklanmaktadır.¹⁹²

Temerrüt faizi borcu sözleşmeden, haksız fiilden veya sebepsiz zenginleşmeden kaynaklanabilir. Dolayısıyla temerrüt faizin talep edilmesinde hukuki ilişkinin dayanağının etkisi bulunmamaktadır.¹⁹³

TBK’da temerrüt faizine ilişkin hükümler m. 120-121’de düzenlenmiş olmakla birlikte, temerrüt faizinin talep edilebilmesi için gerekli şartlara dair herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Aynı şekilde 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun’da da bu konuya ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. Temerrüt faizinin hangi hallerde talep edileceğine ilişkin şartlar öğreti ve yargı kararlarında şekillenmiştir.¹⁹⁴ Temerrüt faizinin talep edilebilmesi için iki şartın gerçekleşmesi gerekir. Bunlar; borcun para borcu niteliğinde olması ve borçlunun temerrüde düşmesi şeklindedir.

¹⁹⁰ Sezer Çabri, “Tüketicinin Kredi Borcunu Ödemede Temerrüde Düşmesi ve Sonuçları”, 9. Tüketicici Hukuk Kongresi, ed. Hakan Tokbaş, (İstanbul: Aristo, 2021), s. 18; Çabri, Şerh, s. 540.

¹⁹¹ Öğretide temerrüt faizinin tanımına ilişkin; BARLAS’a göre, *temerrüt faizi, alacaklının temerrüt nedeni ile uğradığı kabul edilen zararı, faiz oranı kapsamında gidermeyi hedefleyen, zararın kanıtlaması ve borçlunun kusuru koşullarından bağımsız götürü bir tazminat niteliğindedir.* Barlas, s. 137; EREN’e göre, *temerrüt faizi, alacaklıya ait paranın borçlunun elinde olması gerekçesiyle değerlendirme imkanından mahrum kalmasından dolayı ortaya çıkan zararın giderilmesi ve karşılıksız kredi ile sebepsiz zenginleşen borçlunun bu zenginleşmeyi iade etmesi fikrine dayanmaktadır.* Eren, Genel Hükümler, s. 1244; Çabri, Şerh, s. 540; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 18; Gezder, s. 124; Çabri, Konut Finansmanı, s. 343; Tekinay / Akman / Burcuoğlu / Altop, s. 1245; Ayşenur Şimşek, “Para Borcunun İfa Edilmemesi Halinde Temerrüt Faizi” (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2023), s. 35; Arkan, s. 80; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 898; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Arpacı, İfa, s. 224; Mehmet İlarıslan, “Türk Borçlar Hukukunda Temerrüt Faizini ve Ceza Koşulunu Aşan Zarar”, (Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, 2022), s. 58; Yargıtay HGK., 31.03.2004 T., 2004/12-163 E., 2004/184 K., “*Temerrüt faizi, borçlunun para borcunu zamanında ödememesi ve temerrüde düşmesi üzerine, Yasa gereği olarak kendiliğinden, temerrüdü takip eden günden itibaren başlayan ve temerrüt devam ettikçe varlığını sürdüren, hüküm altına alınabilmesi için alacaklının açık bir talebinin varlığı zorunlu olan bir karşılıktır.*”, Sinerji, (ET. 12.05.2025).

¹⁹² Çabri, Şerh, s. 540; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 18-19.

¹⁹³ Şimşek, s. 36; Eren, Genel Hükümler, s. 1244; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 897; Barlas, s. 138; Tekinay / Akman / Burcuoğlu / Altop, s.1246; Gezder, s. 124.

¹⁹⁴ Şimşek, s. 56.

Temerrüt faizinin doğabilmesi için aranan ilk şart borcun, para borcu olmasıdır. Konusu para olmakla beraber, nitelik yönünden para borcu kapsamında değerlendirilmeyen borçlarda temerrüt faizi işlemeyecektir. Zira burada ifade edilen borç gerçek ve teknik anlamdaki para borcudur.¹⁹⁵ Yine temerrüt faizi çeşit borcu olan para borçlarında söz konusu olacaktır. Yani para borcu, parça borcu ise temerrüt faizi söz konusu olmayacaktır. Örneğin kapalı kutu içinde verilen para veya ünlü birinin imzası bulunan para, çeşit borcu sayılmayacağından bu borç bakımından temerrüt faizinin talebi mümkün değildir. Para borcu dışındaki borçlarda temerrüt halinde alacaklı, uğradığı zararı ispat ederek m. 118 kapsamında gecikme tazminatı talep etme imkanına sahiptir.¹⁹⁶

Temerrüt faizinin doğabilmesi için aranan ikinci şart ise, borçlunun temerrüde düşmüş olmasıdır. Borçlunun temerrüde düşmesiyle beraber, temerrüt faizi işlemeye başlayacaktır.¹⁹⁷ Temerrüt faizi, temerrüt tarihinden itibaren işlemeye başlar. Başka bir deyişle, ihtara bağlı işlemlerde ihtarın borçluya vardığı, belirli vadeli işlerde ise ifa gününün sona ermesinden itibaren temerrüt faizi işler.¹⁹⁸ Özetle temerrüt faizi bu iki şartın varlığına bağlıdır. Bu şartların gerçekleşmesi halinde temerrüt faizi gündeme gelecektir.¹⁹⁹

Temerrüt faizi alacaklının muhtemel zararlarını gidermek için bizzat kanun koyucu tarafından öngörülmüş bir karşılıktır.²⁰⁰ Borçlunun temerrüde düşmesinin en doğal sonucu temerrüt faizi olup bunun ödenmesi için alacaklının zarar görmüş olması şart değildir.²⁰¹ Alacaklının zarara uğramamış olması ya da oluşan zararın temerrüt faizinden az olması borçlunun alacaklıya temerrüt faizi ödemesine engel değildir. Zira temerrüt faizi zarar şartına bağlı olmayan bir tazminat türüdür. Kanun koyucu, temerrüt

¹⁹⁵ Çabri, Konut Finansmanı, s. 345; İlarıslan, s. 58-59; Eren, Genel Hükümler s. 1244; Barlas, s. 137; Gezder, s. 125; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 19.

¹⁹⁶ Eren, Genel Hükümler, s. 1244-1245; Şimşek, s. 57; Feyzioğlu, s. 247; Oğuzman/Öz, s. 510; Barlas, s. 138; Tekinay / Akman / Burcuoğlu / Altop, s. 1247.

¹⁹⁷ Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 898; Barlas, s. 140.

¹⁹⁸ Eren, Genel Hükümler, s. 1246.

¹⁹⁹ Çabri, Konut Finansmanı, s. 345; Barlas, s. 140.

²⁰⁰ Barlas, s. 133; Çabri, Konut Finansmanı, s. 345; Çabri, Şerh, s. 540.

²⁰¹ Barlas, s. 128; Gezder, s. 124; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 1231; Eren, Genel Hükümler, s. 1243; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 878 ve s. 891; Feyzioğlu, s. 247; Oğuzman/Öz, s. 510; Gümüş, Borçlar Genel, s. 925; Eren, Genel Hükümler, s. 1244; Çetiner/Furrer/Müller-Chen, s. 676; Tekinay / Akman / Burcuoğlu / Alttop, s.1246; Çabri, Konut Finansmanı, s. 344; Çabri, s. 540.

halinde alacaklının zarara uğradığı varsayımını aksi ispat edilemeyen bir karine olarak görmektedir.²⁰²

Paraya olan bu yaklaşım, her daim gelir getirme imkanına sahip olmasından ve olmayışının zarara sebebiyet vereceğinden kaynaklanmaktadır. Zira enflasyon gibi nedenler paranın değer kaybına neden olmakta; yine alacağına zamanında kavuşamayan alacaklı, bu meblağ ile yatırım yapma veya başka ekonomik faydalar sağlama imkanından mahrum kalmaktadır. Gerçekten, borçlu borcunu zamanında ödemiş olsaydı alacaklı bu parayı kullanır ve bu parayla faiz geliri elde etmiş olurdu. Temerrüt halinde, alacaklının parasına zamanında kavuşamaması ya parasının değerini düşürecek ya da parayı değerlendirme imkanını ortadan kaldıracaktır. Dolayısıyla da para borçlarının temerrüdü halinde, alacaklı her daim zarar göreceğinden bunun ispatı şart değildir.²⁰³ Kanun koyucu alacaklının paraya geç ulaşması nedeniyle oluşan zararının karşılanması ve geç ifa nedeniyle bozulan menfaat dengesini korunması amacıyla temerrüt faizi kurumunu öngörmüştür.²⁰⁴

Hukukumuzda ve İsviçre Hukukunda, temerrüt faizinin işlemesi için borçlunun temerrüde düşmesinde kusur şartı aranmaz. Borçlu, para borcunu ödemedede gecikmesinin kendi kusurundan kaynaklanmadığını ispatlasa dahi faiz ödeme yükümlülüğünden kurtulamaz.²⁰⁵ Temerrüt faizi maktu ve götürü bir tazminat niteliği taşımaktadır.²⁰⁶

Temerrüt faizinin ihtara bağlı olduğu hallerde, ihtarın ulaştığı tarihten, vade belirliyse vadenin sona erdiği tarihten itibaren kendiliğinden işlemeye başlar.²⁰⁷

Temerrüt faizi ödeme yükümlülüğü, alacaklının bu yönde bir talebi olması halinde doğar. Başka bir deyişle, temerrüt şartlarının, yani borçlunun temerrüde düşmesi ve borcun para borcu olmasının yanında alacaklının temerrüt faizini talep etmiş olması gerekir. Faiz talebi, asıl alacakla birlikte talep edilebileceği gibi, asıl alacağın sona

²⁰² Barlas, s. 134; Oğuzman/Öz, s. 510; Gümüş, Borçlar Genel, s. 925; Eren, Genel Hükümler, s. 1244; Çabri, Konut Finansmanı, s. 344; Çabri, Şerh, s. 540; Gezder, s. 124; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 19.

²⁰³ Şimşek, s. 38; Barlas, s. 134; Eren, Genel Hükümler, s. 1244; Çabri, Konut Finansmanı, s. 344; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 19.

²⁰⁴ Barlas, s. 124; Şimşek, s. 38-39; Eren, Genel Hükümler, s. 1244.

²⁰⁵ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 1231; Eren, Genel Hükümler, s. 1243; İlarıslan, s. 59; Feyzioğlu, s. 247; Oğuzman/Öz, s. 510; Gümüş, Borçlar Genel, s. 925; Eren, Genel Hükümler, s. 1244; Kılıçoğlu, s. 898; Çetiner/Furrer/Müller-Chen, s. 676; Barlas, s. 134; Tekinay / Akman / Burcuoğlu / Altop, s. 1247; Çabri, Konut Finansmanı, s. 345; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 19.

²⁰⁶ Barlas, s. 135-137; Oğuzman/Öz, s. 510; Gümüş, Borçlar Genel, s. 925; Çabri, Konut Finansmanı, s. 345; Çabri, Şerh, s. 540; Gezder, s. 124; Antalya, s. 515; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 19-20.

²⁰⁷ Gezder, s. 125; Eren, Genel Hükümler, s. 1246.

ermemiş olması şartıyla zamanaşımı süresi içerisinde de bağımsız şekilde talep edilebilir.²⁰⁸ Dava dilekçesinde, temerrüt faizi talep edilmemişse hâkim re'sen buna yönelik karar veremez.²⁰⁹

Tüketici kredisi sözleşmelerinde, tüketici, kredi verene karşı almış olduğu krediyi sözleşmede kararlaştırılan tarihte ödeme borcu altına gitmektedir. Tüketicinin asli borcu kredi borcunu zamanında ödemesidir. Kredinin geri ödeme süresi, taksit miktarı ve geri ödeme zamanı taraflar arasında oluşturulan ödeme planı kapsamında belirlenmektedir.²¹⁰ Tüketicinin, kararlaştırılan tarihte kredi taksitini ödememesi halinde temerrüt söz konusu olacaktır. Borcun ödeneceği tarih ödeme planı ile kararlaştırıldığından kredi verenin, tüketiciyi temerrüde düşürmesi için ayrıca ihtar çekmesine gerek yoktur. Başka bir deyişle tüketicinin ödemeyi sözleşmede kararlaştırılan tarihte gerçekleştirmemesi halinde temerrüt ortaya çıkacaktır.²¹¹

Tüketicinin temerrüdüne ilişkin bazı hususlar TKHK m. 28 kapsamında düzenlenmiştir. Fakat temerrüt faizine dair hükümlere TKHK'da açıkça yer verilmemiş olup, tüketicinin temerrüde düşmesi halinde temerrüt faizi talep edilebileceği yönündeki değerlendirmeler genel hükümlere dayanmaktadır. Dolayısıyla da TKHK kapsamındaki özel düzenlemeler hariç tüketicinin temerrüdü söz konusu olduğunda TBK m. 120-121 hükümleri uygulama alanı bulacaktır.²¹²

1.2. TEMERRÜT FAİZİ ORANI

Temerrüt faiz oranı taraflarca sözleşmede serbestçe kararlaştırılabilir. Sözleşmede temerrüt faizine yönelik bir düzenlemeye yer verilmemesi halinde kanuni temerrüt faizi uygulanır. Faiz oranının sözleşme ile serbestçe belirlendiği hallerde bu oranın herhangi bir sınırlamaya tabi olup olmadığı TKHK ile açıkça düzenlenmemiştir. Sınırlama olup olmadığı, var ise sınırın kapsamı doktrin ve yargı kararları ile şekillenmiştir. Çalışmamızın bu kısmında temerrüt faizi oranının ne olacağına ilişkin doktrindeki tartışmalar ve bunların uygulamadaki karşılıkları incelenmiştir.

²⁰⁸ Eren, Genel Hükümler, s. 1246; İlarşan, s. 60.

²⁰⁹ Tekinay / Akman / Burcuoğlu / Altop, s. 1247; Eren, Genel Hükümler, s. 1246.

²¹⁰ Belirli süreli tüketici kredi sözleşmelerinde borcun ifa edileceği zaman sözleşmenin zorunlu içeriği olan ödeme planında yer almaktadır. İfa yeri ise taraflar arasındaki anlaşma ile kararlaştırılabilir, genelde kredi verence, tüketici adına bir hesap açılır ve ödemeler o hesaba yapılır. Detaylı bilgi için bkz. Yılmaz, s. 240 vd.

²¹¹ Çabri, Konut Finansman, s. 346; Gürses, s. 388.

²¹² Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 20; Çabri, Şerh, s. 540.

1.2.1. Temerrüt Faizi Oranın Sözleşmede Kararlaştırıldığı Haller

1.2.1.1. Genel Olarak

Temerrüt faizi oranı, taraflarca sözleşmede serbestçe kararlaştırılabilir. Ancak bu serbestliğin, yasal sınırlamaları aşmayacak şekilde olması gerekir. Tüketici kredisi sözleşmelerinde de temerrüt faizi, tüketici ve kredi veren arasında yasal sınırlar içerisinde kalmak şartıyla serbestçe belirlenebilir.²¹³

4077 sayılı TKHK döneminde tüketici kredisi sözleşmelerinde TBK hükümlerinden farklı olarak temerrüt faiz oranına ilişkin düzenleme bulunmaktaydı. Eski TKHK m. 10'a göre, tüketicinin temerrüde düşmesi halinde sözleşme ile kararlaştırılan temerrüt faizi oranı, akdi faiz²¹⁴ oranının %30'unu geçmeyecek şekilde kararlaştırılabilmekteydi. Sözleşmede, bu oran üzerinde bir oran belirlenmişse, temerrüt faizinin %30'unu aşan kısmı, kısmi hükümsüz kabul edilecekti.²¹⁵

6502 sayılı TKHK'da ise temerrüt faizi oranına dair bir düzenlemeye yer verilmemiştir. İlk bakışta tüketici kredilerindeki temerrüt faizi oranına ilişkin bir serbestlik olduğu akla gelse de Bakanlıkça hazırlanan Tüketici Kredi Sözleşmeleri Yönetmeliği ile 4077 sayılı Kanundaki bu düzenlemenin korunduğu görülmüştür. Zira Yönetmelik m. 18/2' de bu husus şu şekilde ele alınmıştır; *“Temerrüt veya geç ödeme durumunda tüketiciden sözleşmede yer alan akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasından daha yüksek bir oranda gecikme faizi tahsil edilemez. Aksi halde, kredi veren, fazla tahsil ettiği tutar ile fazla tahsil edilen tutarın tahsil edildiği tarihle fiilen tüketiciye geri ödendiği tarih arasındaki süre için sözleşmede yer alan akdi faiz oranının yüzde otuz fazlası üzerinden hesaplanacak faizi tüketiciye ödemekle yükümlüdür.”*

Temerrüt faizinin azami sınırını akdi anapara faizine endeksli şekilde belirlemiş olup (TKSY m. 18/2) anapara faizine ilişkin azami sınır tüketici mevzuatında düzenlenmemiştir. Dolayısıyla azami anapara ve temerrüt faizi oranına dair belirli ve net bir sınırlama olmadığından faiz oranlarının serbestçe kararlaştırılıp

²¹³ Çabri, Şerh, s. 542; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 20.

²¹⁴ *Anapara faizi*, kredi verenin kullandığı krediden sözleşme süresince yoksun kalması ve bu parayı işletmesinin karşılığıdır. *Temerrüt faizi*, kredi alanın geri ödeme borcunu zamanında ödememesi nedeniyle borçlunun, alacaklıya ödemesi gereken faizdir. *Akdi faiz*, uygulanacak olan faiz oranının sözleşme ile kararlaştırılmasıdır. *Kanuni faiz* ise, faiz miktarının kanunla belirlenmesidir. Bkz. Aydoğdu / Ayan, s. 18; Arkan, s. 81; Çeker, s. 70; İnal, s. 724.

²¹⁵ Mustafa Çeker, “Tüketici Hukuku Açısından Bankacılıkta Faiz Uygulamaları”, *Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 2014–2015*, ed. Hakan Tokbaş ve Fehim Üçışık, (Ankara: Bilge Yayınevi, 2015), s. 75; Çabri, Konut Finansman, s. 346-347; Şen/ Şen, s. 209;

kararlaştırılamayacağı sorusu akla gelecektir. Çalışmamızın bu kısmında, söz konusu hususlar dayanaklarıyla birlikte ayrıntılı biçimde ele alınacaktır.

1.2.1.2. Faiz Oranları Sınırlamalarına Uygulanacak Hükümler

Tüketici mevzuatında akdi faiz ve temerrüt faizi oranlarına ilişkin açıkça bir düzenlemeye verilmemektedir. Ancak faiz oranlarına ilişkin yönetmelikte tüketici lehine bazı özel düzenlemeler yer almaktadır. Dolayısıyla da bu faiz oranlarına (TBK (m.88-120), TTK (m. 8-9-19), 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizi Hakkında Kanunu (m. 1-2)), mevzuattaki hangi düzenlemenin uygulanması gerektiği öğreti ve yargı kararlarında tartışma konusu olmuştur.²¹⁶

Çerçeve kanun niteliğindeki TBK, faiz oranlarına ilişkin diğer tüm kanunları da kapsayacak şekilde genel bir sınır çizmiştir. Ticari işlerde uygulanacak olan faiz oranları TTK ile ayrıca düzenlenmiştir. TKHK’da faize dair detaylı bir düzenleme bulunmaması; TBK’da yer alan anapara ve temerrüt faizine ilişkin genel sınırlamaların mı yoksa ticari işlere özgü olan TTK ile çizilen faiz oranlarının mı uygulanacağı tartışmasını gündeme getirmiştir. Burada tartışmaya sebebiyet veren en önemli husus tüketici kredisi sözleşmelerinin ticari iş kabul edilebilir edilemeyeceğinden kaynaklanmaktadır.²¹⁷

TTK m. 19/2’e göre,²¹⁸ taraflardan sadece biri için ticari iş sayılan sözleşmeler kanunda aksi yönde bir hüküm yoksa diğer taraf içinde ticari iş sayılacaktır. Örneğin, bir memur ve tacir arasında yapılan satış sözleşmesi, TTK m. 19/2 kapsamında her iki taraf içinde ticari iş sayılacaktır. Dolayısıyla bu hüküm tacir olmayan kişiler aleyhinedir. Zira

²¹⁶ Seza Reisoğlu, “Tüketici Kredilerinde ve Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanan Akdi ve Temerrüt Faizleri Oranları”, *Bankacılar Dergisi*, S. 90, (2014), s. 112; Murat Haznedar, “6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un Bankacılık Uygulamaları Bakımından Getirdiği Yenilikler”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 88, S. 3 (2014), s. 13; Mustafa Serhat Şen, ve Mustafa Kâmil Şen, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da Faiz Hükümleri ve Sınırları Tüketici İşlemlerinde Faiz”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, sy. 38 (2019), s. 202; Atamer, s. 123; Çabri, Şerh, s. 521.

²¹⁷ Mevlüdiye Alaf, “Tüketici Kredileri Bakımından Türk Borçlar Kanunu ile Getirilen Faize İlişkin Üst Sınır Hükümlerinin Uygulanabilirliği”, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi* 3 no.1, (Eylül 2017), s. 11-12; Şamil Demir, “Türk Borçlar Kanunu’nun Para Borçlarında Faize İlişkin Getirdiği Yenilik ve Sınırlamalar”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 4 (2012), s. 228; Mehmet Deniz Yener, “6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un Tüketici Kredileri Bakımından Getirdiği Yenilikler”, *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi* S. 13 (2015), s. 425; Kürşad Yağcı, “Anapara Faizi ve Temerrüt Faizine Üst Sınır Getiren TBK m. 88 ve m. 120 Hükümlerinin Ticari Faizler (TTK m. 8 ve m. 9) Bakımından Uygulanabilirliği”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (İÜHFİM)* 71, No. 2 (2013), s. 427; Kürşad Göktürk, “Ticari İş Kavramı, Sınırlandırılması ve Faiz Meselesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 19, S. 2 (2015), s. 40; Şen/ Şen, s. 202-203; Arkan, s. 79 vd.

²¹⁸ TTK m. 19/2, “Taraflardan yalnız biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmeler, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, diğeri için de ticari iş sayılır.”

adi işlerde borçlu temerrüdünde uygulanacak temerrüt faizi daha düşükken, ticari işlerde uygulanacak temerrüt faizi daha yüksektir.²¹⁹

Kredi vermeye yetkili olan tacirlerin yaptıkları her işlem, TTK m. 19/2 kapsamında ticari iş kabul edilir. Tüketici kredisi sözleşmelerinin, tüketici ve tacirler arasında yapıldığı göz önüne alındığında bu işlemlerin ticari iş olarak kabul edilip edilmeyeceği doktrinde tartışma yaratmıştır. Bu husus kredi sözleşmeleri bakımından oldukça önem arz etmektedir. Zira ticari iş sayılan işlerde uygulanacak faiz oranları, TBK hükümlerine göre büyük oranda farklılık göstermektedir.²²⁰

Bazı yazarlar, tüketici kredisi sözleşmesi veya kredi kartlarının ne TBK, ne TKHK, ne de TTK'da, ticari iş (TTK m. 19/2 hükmüne göre) sayılmasını engelleyen bir madde bulunmadığını, bankaların ticari işletme olması nedeniyle tüm işlem ve fiillerinin ticari nitelikte olduğunu (TTK m.3)²²¹ belirtmiştir. Dolayısıyla tüketici kredisi sözleşmesinin her iki taraf içinde ticari iş sayılacağını, TTK m. 8/3 gereği tüketiciyi koruyucu istisnanın, aynı maddenin ikinci fıkrasındaki bileşik faize ilişkin olduğunu, TTK m. 8/1'e göre²²² sözleşmedeki faiz oranlarının serbestçe belirlenebileceğini, bu yüzden TBK hükümlerinin burada uygulama alanı bulamayacağını savunmuştur. Sonuç olarak, bu görüş savunan yazarlara göre tüketici kredisi sözleşmelerine ve kredi kartlarına TTK hükümlerinin uygulanması beklenir.²²³ Doktrinde bu konunun tartışılmasının nedeni

²¹⁹ Arkan, s. 75.

²²⁰ Taraflardan birinin tüketici olduğu işlemlerin, başka kanunlarda düzenlenmiş olması, bu işlemin tüketici işlemi sayılmasına engel değildir. (TKHK m. 83/2) Bu hali ile kanun koyucu işin ticari niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi tüketici işlemi sayılmasına da engel bir durum olmadığını ifade etmiştir. Her ne kadar tüketici işlemin varlığı ticari iş niteliğini etkilemediği sonucu çıksa da bu iki tür iş birbiri ile uyumlu hale getirilebilecek işlerden değildir, nitekim bu iki tür işe bağlanan sonuçlar birbiri ile çelişir niteliktedir. Dolayısıyla tüketici işlemleri açısından TKHK m. 83/1 kapsamında genel hükümlerin uygulanması gerekir. Detaylı bilgi için bkz. Göktürk, s. 39-40; Şen/ Şen, s. 203; Şimşek, s. 133-134; TTK hükümlerine göre ticari işlerde, öngörülmemiş olsa dahi faize hak kazanma, bileşik faiz, yüksek temerrüt faizi oranları söz konusudur. Detaylı bilgi için bkz. Arkan, s. 84-85.

²²¹ TTK m. 3, “*Bu Kanunda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlerdendir.*”

²²² TTK m. 8/1, “*Ticari işlerde faiz oranı serbestçe belirlenir.*” TTK m. 8/2, “*Üç aydan aşağı olmamak üzere, faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartı, yalnız cari hesaplarla her iki taraf bakımından da ticari iş niteliğinde olan ödünç sözleşmelerinde geçerlidir. Şu şartla ki, bu fıkra, sözleşenleri tacir olmayanlara uygulanmaz.*” TTK m. 8/3, “*Tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler saklıdır.*”

²²³ Detaylı bilgi için bkz. Reisoğlu, s. 115 vd. Aynı yönde görüş için bkz. Yağcı, 428-429; Nagehan Kırkbeşoğlu, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ile Getirilen Faiz Sınırları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER)*, no. 4 (2012), s. 159 vd. ÇEKER, bankalar, kredi işlemlerindeki faiz oranlarını belirlerken dış piyasa, ülkenin ekonomik durumu gibi birçok faktöre bağlı olduğundan, tüketici kredileri bakımından TBK m. 88 hükümlerinin geçerli olmaması gerektiğini savunmuştur. Çeker, s. 75.

TTK m. 8/3'te işaret edilen istisnanın, sadece m. 8/2'yi mi yoksa TTK m. 8/1'i de kapsayıp kapsamadığı üzerinedir.

Baskın görüş, ticari işlerde faiz oranı serbest olmasına rağmen TTK m. 8/3 ile tüketicinin korunmasına ilişkin hükümlerin saklı tutulduğunu, bu yüzden bu fıkranın sadece TTK m. 8/2'de yer alan bileşik faiz yasağına ilişkin olmayıp tüm maddeyi kapsayacak şekilde düzenlendiğini dile getirmiştir. Dolayısıyla faiz oranı serbestliği, tüketici işlemleri bakımından geçerli olmadığı, TTK m. 8/3 yer alan atfın tüketici kanununa değil de tüketicinin korunmasına ilişkin hükümlere yönelik olduğu, TBK hükümlerinin de TTK m. 8/3 kapsamında değerlendirilebileceği sonucuna varılmıştır. İlaveten TKHK m. 83/1²²⁴ uyarınca, kanunda düzenleme bulunmayan durumlarda genel hükümler uygulanır ve bu kapsamda genel hükümlerden anlaşılması gereken TBK hükümleridir. Bu yazarlar, bankaların faiz oranını değişkenli yapılara göre belirlendiğini, TBK m. 88 ile faiz oranlarının sabit bir orana endeksleneneğini, tüm diğer sebepler ile faiz sınırlamalarına ilişkin TBK hükümlerinin uygulanması gerektiğini savunmuştur.²²⁵

²²⁴ TKHK m. 83/1, “Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanır.”

²²⁵ Abdülhamit Yılmaz, “Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Uygulanan Faiz Oranlarının TBK m. 88 ve 120 Işığında Değerlendirmesi”, *10. Tüketici Hukuku Kongresi*, ed. Hakan Tokbaş, 1. Baskı, (İstanbul: Aristo Yayınları, 2022), s. 90–92; K. Berk Kapancı, “Para Borçları Bakımından TBK m. 120 f. 2’de Öngörülen Temerrüt Faizi Üst Sınırı ve Bunun Sözleşme Cezası İle İlişkisi Üzerine Düşünceler”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (GSÜHFD)* 2, (2024), s. 1162-1163; Çeker, s. 75; Çabri, Şerh, s. 524; Karakocalı/Kurşun, s. 106; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 363; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 20-21; Göktürk, s. 40-41; Burak Özen, *Madde 4 / Özen Şerhi*, *Milli Şerh*, ed. Hakan Tokbaş ve Özlem Tüzüner, (İstanbul: Aristo Yayınevi, 2016), s. 76, dp. 195; Eker, s. 26-27; Murat Aydoğdu, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda Faize İlişkin Düzenlemeler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (DEÜHFD)* 12, no. 1 (2010), s. 96; Atamer, s. 125-128; Haznedar, s. 14; Alaf, s. 18; Baysal, s. 311; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 20-21; Arkan, s. 86; Mahmut Yılmaz, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kredi Sözleşmeleri”, (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, 2017), s. 55-56; Yine ŞEN/ŞEN’E GÖRE, sözleşmeler hukukuna adi ve ticari sözleşmelerin yanına tüketici sözleşmelerinin de eklendiğini, TKHK m. 2 ve m.83/2 hükmüne göre taraflardan birinin tüketici olduğu sözleşmelerin tüketici işlemi sayıldığını, faiz konusunda tüketici lehine yorum yapılması gerektiğini, önceki genel tarihli TBK hükümlerinin sonraki tarihli daha dar kapsamlı TKHK’den önce uygulanması gerektiğini savunmuştur. Detaylı bilgi için bkz. Şen/Şen, s. 206 vd.; Yargıtay 12. HD, 07.11.2017 T., 2017/22250 E., 2017/13717 K., “Takibe dayanak kredi 6502 sayılı Kanunun 22. maddesinde yazılı tüketici kredisi niteliğinde olmayıp ticari iş niteliğinde olduğunun anlaşılması halinde; TTK’nun 8/1. bendine göre ticari faiz serbestçe belirleneceği ve bu durumda Tüketici Kanunu ve Borçlar Kanunu uygulanamayacak olup, takip talebinde belirtilip itirazsız kesinleşen %126 faiz oranı üzerinden hesaplama yapılması gerekmektedir. Şikayete konu edilen dosya hesabının açıklanan doğrultuda incelenerek denetlenmesi gerekir. Takibe dayanak kredi sözleşmesinin tüketici kanunu kapsamında olması halinde ise; TTK’nun 8/3 bendi ve 6502 sayılı Kanunun 8/2. fıkrası uyarınca bu krediye uygulanacak faiz, ticari faiz değil yasal faizdir. Bu durumda takip tarihi itibarıyla uygulanması gereken 06.03.2003 tarihli 4822 sayılı Kanunun 15.maddesi ile değişik 4077 sayılı Kanunun 10/f bendi uyarınca takibe işleyecek faiz, kredi sözleşme faizinin %30’unu geçemez. 4077 sayılı Kanun

Kanaatimizce, tüketici kredisi sözleşmeleri; TTK m. 19/2’de yer alan ticari iş karinesi ile TKHK m. 83/2 ile çakışmakta ise de bu sözleşmeler bakımından tüketici işlemi kavramı uygulama alanı bulacaktır. Zira TKHK m. 83/2’ye²²⁶ göre, taraflardan birinin tüketici olduğu sözleşmelerde başka kanunlarda düzenleme bulunsa bile bu işlemlerin tüketici işlemi sayılmasına engel değildir. Yine 83/1’ e göre TKHK’da “*hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanır.*” Burada bahsedilen genel hükümler elbette ki TBK hükümleridir. Akabinde TTK m. 8/3 nedeniyle faiz oranına ilişkin TTK hükümleri bu sözleşmeler bakımından uygulama alanı bulamayacaktır. Bu fıkranın sadece bileşik faiz yasağına ilişkin olmadığının, tüketiciyi ayrık tutarak faiz serbestisi bakımından da koruma altına aldığının, bu yüzden de TTK m. 8/3’ün kanun maddesinin tamamını kapsadığının kabulü gerekir. Tüketici kredisi sözleşmeleri, tüketici işlemi sayılacağından genel hükümlerin uygulanması ve TTK m. 8/3 ile tüketicilerin serbest faiz hükmünden istisna tutulduğu gerekçeleriyle faiz oranları bakımından TBK hükümlerine tabi olacağı açıktır. TKHK’nın getirilme amacı tüketiciyi korumak olduğu, faiz oranları bakımından TTK hükümlerinin uygulanmasının kabulü, kanunun getiriliş amacı ile bağdaşmayacaktır. Tüketici kredisi sözleşmelerinin temel amacı kredi alana kredi sağlamak olduğu gibi kredi vereninde bu karşılık sayesinde faiz veya benzeri menfaat elde etmesidir. Kredi verenin, asıl gelir kaynağının faiz olması sebebiyle faiz oranlarını olabildiğinde yüksek tutacağı, ticari işletme olması ve güçlü konumu hususları da göz önüne alındığında faize ilişkin düzenlemelerin TTK hükümlerine tabi olması hem tüketiciyi ilerde çok zor durumda bırakacak, hem de taraflar arasındaki menfaat dengesini kredi veren lehine bozacaktır. Aksi ihtimalde kanun tüketiciye sadece lafzi olarak bir koruma sağlayacaktır. Açıkladığımız gerekçeler ile tüketici kredisi sözleşmelerinde uygulanacak olan anapara ve temerrüt faiz oranlarının TBK hükümlerine göre belirlenmesi gerektiği yönündedir.

Kredi vermeye yetkili kişilerin başında bankalar gelmektedir. Uygulamada da tüketici kredisi sözleşmesinin genellikle banka ve tüketici arasında yapıldığı görülmektedir. Tüketici kredisi sözleşmesinde kredi veren tarafın banka olması halinde,

6502 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmış olup yeni Tüketici Kanunu 01.06.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anılan kanunda 4077 sayılı Kanunun 10/f maddesine benzer bir düzenleme yoktur. Bu kanun’un 83/1.maddesinde bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacağı öngörülmüştür. Bu durumda Borçlar Kanunu’nun 88 ve 120. maddesi hükümleri tüketici kredisinde de uygulanmak durumundadır.”, Kapanıcı, s. 1163, dp. 9.

²²⁶ TKHK m. 83/2, “Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu işlemler ile ilgili diğer kanunlarda düzenleme olması, bu işlemin tüketici işlemi sayılmasını ve bu Kanunun görev ve yetkiye ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemez.”

uygulanacak faiz oranları bakımından ikinci bir tartışma konusu gündeme gelecektir. Zira bankaların tabi olduğu bankacılık mevzuatı da işin içine girecektir. Kredi veren tarafın banka olması halinde faiz oranlarına TBK, TTK ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu da dahil hangi kanunun uygulanacağı üzerine farklı görüşler mevcuttur. Yukarıda da izah ettiğimiz üzere baskın görüş, faiz oranları yönünden sözleşmeye genel hükümlerin uygulanacağı yönündedir. Doktrindeki tartışmanın kaynağı da taraflardan birinin banka olması halinde TBK hükümlerinin mi Bankacılık Mevzuatı hükümlerinin mi uygulanacağı üzerinedir.

5411 sayılı BK m. 144'e göre²²⁷ merkez bankası, faiz oranlarının azami sınırlarını tespit etme ve faiz oranlarında serbestçe karar verme yetkisine sahiptir. Nitekim bu yetki merkez bankası tarafından 10/02/2020 tarihli, 31035 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2020/3 sayılı Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kâr ve Zarara Katılma Oranları Hakkında Tebliğ ile kullanılmıştır. Tebliğ'e²²⁸ göre reeskont ve avans kredileri hariç olmak üzere faiz oranları serbestçe belirlenir.²²⁹

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu (BKKKK) m. 26/3'e göre²³⁰, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB), azami anapara ve temerrüt faizi oranlarını belirlemeye yetkilidir. 2020/16 sayılı Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları Hakkında Tebliğ m. 7²³¹ doğrultusunda TCMB tarafından belirlenen faiz oranları, takip eden ayın ilk gününden itibaren geçerli olmak üzere resmi internet sitesinde ilan edilen oranlar üzerinden uygulanır.²³² Kredi mevduat hesabı sözleşmelerindeki anapara ve temerrüt faizi oranlarına ilişkin azami sınır 5411 sayılı BK

²²⁷ 5411 sayılı BK m. 144, “Merkez Bankası, bankaların ödünç para verme işlemleri ve mevduat kabulünde uygulanacak azamî faiz oranlarını, katılma hesaplarında kâr ve zarara katılma oranlarını, özel cari hesaplar dâhil her türlü işlemlerinden elde edecekleri ücret, masraf, komisyon ve diğer menfaatlerin nitelikleri ile azamî miktar ya da oranlarını tespit etmeye, bunları kısmen veya tamamen serbest bırakmaya yetkilidir.”

²²⁸ 2020/3 sayılı Tebliğ m. 4/1; “Bankalarca, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kaynaklı reeskont ve avans kredileri dışındaki kredilere uygulanacak faiz oranları serbestçe belirlenir.”

²²⁹ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 92; Çeker, s. 73.

²³⁰ 5464 sayılı BKKKK m. 26/3 “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, azami akdi ve gecikme faiz oranlarını tespit ve ilan etmeye yetkilidir.”

²³¹ 2020/16 sayılı Tebliğ m. 7; “Kredi kartı işlemlerinde uygulanacak aylık azami akdi ve gecikme faiz oranları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasıncı referans oranın ilan edildiği gün resmi internet sitesinde ilan edilir ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununda yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla takip eden ayın ilk gününden geçerli olmak üzere uygulanır.”

²³² Yılmaz, Faiz Oranları, s. 92; Çeker, s. 73.

kapsamında çıkarılan 2020/3 sayılı Tebliğ m. 4/2'e göre²³³ TCMB'nin ilan edeceği azami faiz oranlara endekslenmiştir.²³⁴

Tüm bu hükümler uyarınca belirli süreli kredi sözleşmelerinde uygulanacak anapara ve temerrüt faizi oranları serbestçe belirlenirken; belirsiz süreli kredi kartı ve kredili mevduat hesabı sözleşmelerinde ise, her ay TCMB tarafından ilan edilen azami anapara ve temerrüt faizi sınırları esas alındığı söylenebilir.²³⁵

Kredi kartlarına uygulanacak faiz oranı konusu ayrıca incelenmesi gereken özel bir meseledir. Zira kredi kartlarına ilişkin bankacılık mevzuatında özel düzenlemeler mevcuttur. Özel kanun niteliğinde olan bu kanunda kredi kartı faiz oranlarına yönelik hükümler açıkça düzenlenmiştir.

Ele alınması gereken husus şudur ki; bankacılık mevzuatına göre faiz oranlarının belirlenmesinde serbestlik bulunmakla birlikte, bankalarca düzenlenen tüketici kredilerine TBK m. 88-120 ile kaleme alınan azami faiz oranlarının uygulanıp uygulanmayacağıdır. Doktrindeki bir görüş, sonraki genel kanun olan TBK hükümleri ile önceki özel kanun olan 5411 sayılı BK ve 5464 sayılı BKKKK arasında çatışma olduğunu, sonraki genel kanun TBK'nın özel kanunları yürürlükten kaldırmadığını, faiz oranlarını belirleme yetkisinin TCMB'de olduğunu, faiz oranlarına ilişkin sınırlamaların üst düzey finans bilgisi gerektirdiğini ve sıklıkla yeniden düzenlenmesi gerektiğini bu yüzden de faiz sınırlamalarında özel kanunların dikkate alınması düşüncesini savunmuştur.²³⁶ Yine bu görüş savını desteklemek için faiz oranları açısından serbestlik olduğunu ifade eden (mülga) 2006/1 sayılı Tebliğ'de²³⁷ TBK'nın yürürlüğe girmesinden sonra değişiklik yapılmasına rağmen TBK hükümlerine gönderme yapılmamasının, bu hükümlerin bankacılık faaliyetleri çerçevesinde uygulanmaması gerektiğinin kabulü

²³³ 2020/3 sayılı Tebliğ m. 4/2; “*Kredili mevduat hesaplarında uygulanacak azami akdi ve gecikme faiz oranları 23/02/2006 tarihli ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununun 26’ncı maddesi uyarınca Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenen azami oranları geçemez.*”

²³⁴ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 93.

²³⁵ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 93; Reisoğlu s, 117.

²³⁶ Atamer, s. 128-131; Aynı yönde görüşler için bkz. Reisoğlu, s. 117; Çeker, s. 73; Ali Tolga Erendaç, *Kredi Kartı Sözleşmesi*, (İstanbul: On iki levha Yayınları, 2021), s. 252-253; Yener, s. 424-425; Baysal, s. 311.

²³⁷ 2006/1 sayılı Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kâr ve Zarara Katılma Oranları ile Kredi İşlemlerinde Faiz Dışında Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında Tebliğ, 10.02.2020 tarihli ve 2020/3 sayılı Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kâr ve Zarara Katılma Oranları Hakkında Tebliğ ile mülga edilmiştir. 2020/3 sayılı Tebliğ m.7 faiz oranlarının serbestçe belirlendiği hükmünü korumuştur.

anlamına geldiğini belirtmiştir.²³⁸ Bu görüş, tarafı banka olan sözleşmelerde anapara faiz oranının serbestçe belirlendiğini, temerrüt faizi oranlarındaysa TKHK'nın dikkate alınarak anapara faiz oranının %30'u şeklinde olması gerektiğini, ancak anapara faizi oranında sınır olmadığından temerrüt faizi için getirilen sınırlamanın da işlevi olmadığını ifade etmiştir.²³⁹ Yine bu görüşe göre, tarafı banka olmayan yani finansal kiralama şirketleri veya finansman şirketleri olan tüketici kredisi sözleşmelerinde banka mevzuatı hükümleri uygulanmayacağından burada faiz oranları bakımından TBK m. 88-120 hükümleri uygulama alanı bulacaktır.²⁴⁰

Baskın görüş, TBK m. 88-120 hükümlerinin tüketicinin taraf olduğu sözleşmelerde uygulanması gereken genel emredici hükümler olduğunu, her ne kadar 5411 sayılı BK ve 5464 sayılı BKKKK, TBK ve TTK'ya göre daha özel kanun niteliğinde olsada tüketicinin taraf olduğu işlemler gibi daha detaylı bir durum söz konusu olduğunda tüketici koruyan hükümlerin uygulanması gerektiğini, zira tüketiciyi koruyan hükümlerin daha özel nitelikte olduğunu, TKHK m. 83/2' e göre diğer kanunlarda düzenleme bulunması tüketici işlemi özelliğini etkilemeyeceğini, tüketiciyi koruyan hükümlerin TBK'da kaleme alınmasının da sonucu değiştirmediğini, tüketici mevzuatında anapara faizi oranlarına ilişkin düzenleme olmamasının aslında daha önce yürürlüğe giren ve emredici nitelikte olan TBK hükümlerinin olması nedeniyle bu hükümlerin tüketicinin ihtiyacını karşılar nitelikte ve yeterli koruma sağladığı ve genel hükümlerin uygulanacağını kabulü gerekçesiyle TKHK'da yeniden düzenlenmediğini, tüm bu sebepler ile de belirli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak faiz oranı sınırları yönünden TBK hükümlerinin uygulanması gerektiği savunmuştur.²⁴¹

Bankacılık mevzuatındaki düzenlemelerin de uygulama alanı bulması ile birlikte, tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak faiz hükümleri bakımından karmaşık ve tüketici aleyhine bir durum ortaya çıkmıştır. Ancak daha önce de belirttiğimiz üzere, bu sözleşmelere uygulanacak hükümler, TKHK m. 83/1'in açık göndermesi ile genel hükümler olan TBK hükümleridir. 5411 sayılı BK ve 5464 sayılı BKKKK, TTK ve TBK'ya göre önce yürürlüğe girmiş ve özel kanun niteliğinde olmaları nedeniyle

²³⁸ Atamer, s. 129, dp. 303; Yılmaz, Faiz Oranları, s. 94.

²³⁹ Atamer, s. 131-132; Yılmaz, Faiz Oranları, s. 94.

²⁴⁰ Atamer, s. 132-133; 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu m. 51/2'ye göre faiz oranlarına ilişkin düzenleme yapma yetkisi Cumhurbaşkanına verilmişse de bu hususta ne özel bir sınırlama ne de serbestlik getirmemiştir.

²⁴¹ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 94-95; Şen/Şen, s. 212-213; Alaf, s. 17; Demir, s. 230; Aydoğdu, 122-123; Aydoğdu/Ayan, s. 27-29; Altop, Tüketici Kredisi, s. 88; Bu yönde karar için bkz. Yargıtay 13 HD., 17.04.2013 T., 2013/9 E., 2013/10102 K., Sinerji (E.T. 19.05.2025).

öncelikli uygulamaları gerektiği düşünülebilirse de sonraki tarihli ve özel olarak tüketiciyi koruma amacı güden TKHK hükümleri, bankacılık mevzuatı hükümleri karşısında tercih edilmelidir. Zira söz konusu bankacılık düzenlemeleri, tüketici hukukundaki gelişmelerden önce yürürlüğe girdiğinden, günümüzde büyük önem arz eden tüketiciyi korumaya yönelik çağdaş yaklaşımlarla örtüşmemektedir. Bu nedenle bankacılık kanunlarında yer alan hükümler, tüketici gibi daha özel ve özen gerektiren kişilere yönelik düzenlemelere ayrıca yer vermediğinden, bu ihtiyaçların karşılanması açısından sonraki tarihli TKHK esas alınmalıdır. Tüm bu sebeplerle birlikte bizce belirli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerine azami faiz oranının sınırları bakımından genel ve emredici nitelikte olan TBK m. 88 ve 120 hükümleri uygulanmalıdır.

Özetle, kredi verenin banka olmasına bakılmaksızın tüketicinin taraf olduğu belirli veya belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde, faiz oranlarının azami sınırı bakımından TBK hükümleri uygulanmalıdır. Ancak belirli tüketici kredi sözleşmeleri için TKSİ m. 4²⁴² ve m. 18/2 ile özel bir düzenlemeye yer verildiğinden bu sözleşmelere uygulanacak temerrüt faizi oranı, anapara faizi oranının %30'unu aşmayacak şekilde yapılması gerekir. Yani bu sözleşmeler anapara faizi oranı bakımından TBK hükümlerine tabiyken temerrüt faizi oranı bakımından ise TKSİ'de yer verilen %30 sınırına tabi olacaktır. Temerrüt faizi için öngörülen bu sınır tüketici lehine bir düzenleme olduğundan bu oran dikkate alınarak işlem yapılması gerekir.²⁴³

1.2.1.3. Faiz Oranlarının Hesaplanması

Ticari işlerde TTK m. 8'e göre, anapara faizi ve temerrüt faizi arasında ayrım yapmaksızın faiz oranları serbestçe belirlenir. Ticari iş kavramı da TTK m. 19/2'ye göre tespit edilir. Tüketici kredisi sözleşmeleri hem ticari iş hem de tüketici işlemi sayılmaktadır. Bu başlık altında tüketici kredisi sözleşmelerine genel hükümler ve tüketici mevzuatı dikkate alınarak uygulanacak faiz oranlarının hesaplanmasına yer verilecektir.

Faiz oranları TBK'da farklı maddelerde düzenlenmiştir. Anapara faizi m. 88'de²⁴⁴, temerrüt faizi ise m. 120'de düzenlenmiştir. Sözleşmede anapara faizine oranına

²⁴² TKSİ m. 4/1-e “Gecikme faiz oranı: Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere belirlenen oranı, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde ise ilgili mevzuat gereği belirlenen oranı,”

²⁴³ Kapancı, s. 1163, dp. 11.

²⁴⁴ TBK m. 88/1, “Faiz ödeme borcunda uygulanacak yıllık faiz oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir.” TBK m. 88/2,

ilişkin anlaşma yoksa bu oran faiz borcunun doğduğu zamanda yürürlükte olan mevzuattaki yani 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'a göre belirlenecektir. 3095 sayılı Kanun m. 1/1'e göre²⁴⁵, günümüzde yürürlükte olan bu oran, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmiş olup yıllık %24²⁴⁶ olarak uygulanmaktadır.²⁴⁷ Burada bahsedilen anapara faizi oranı, kanuni faiz oranı anlamına gelmektedir. TBK m. 88/2'ye göre, taraflar anapara faizi oranı belirlemede serbest olsalar bile kanuni faiz oranının (%24) %50'sini yani %36'yı geçemeyecektir.²⁴⁸

Temerrüt faizi sistematik olarak anapara faizi hükümleri ile benzerlik göstermekte olup TBK m. 120'de²⁴⁹ düzenlenmiştir. Hükme göre uygulanacak temerrüt faizi sözleşmede kararlaştırılmamışsa faiz borcunun doğduğu zamanki yürürlükte olan mevzuat hükümleri ile tayin edilir. Yine anapara faizinde olduğu gibi, yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri ibaresi hiç şüphesiz ki 3095 sayılı Kanun'u ifade etmektedir. 3095 sayılı Kanun m. 2/1'e göre, yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerine göre günümüz itibariyle yasal (kanuni) temerrüt faiz oranı yıllık %24 şeklindedir. Aynı hükmün ikinci fıkrasına göre, sözleşme ile kararlaştırılmış olması halinde temerrüt faizi oranı, ilk fıkra da belirlenen yıllık faiz oranının yüzde yüz fazlasını geçemez. Dolayısıyla da temerrüt faizi yıllık %24 olan yasal temerrüt faizinin, yüzde yüz fazlası olan %48 oranını geçemeyecektir. Akdi anapara faizi ve temerrüt faizi oranlarına ilişkin uygulanan azami

“Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık faiz oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamaz.”

²⁴⁵ 3095 sayılı Kanun m. 1/1, *“Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık yüzde on iki oranı üzerinden yapılır.”*

²⁴⁶ 3095 sayılı Kanun m. 1/2'ye göre, Cumhurbaşkanı bu oranı arttırıp azaltmaya yetkilidir. Bu yetki kullanılarak kanuni faiz oranının 1/6/2024 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yıllık %24 olarak uygulanması kararlaştırılmıştır. Bkz. 21/5/2024 tarihli ve 32552 sayılı Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/05/20240521-23.pdf>

²⁴⁷ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 88; Aydoğdu, s. 93; Demir, s. 219; Reisoğlu, s. 114; Yağcı, s. 424; Aydoğdu / Ayan, s. 19.

²⁴⁸ Kapancı, s. 1163, dp. 11; Aydoğdu / Ayan, s. 19; Yağcı, s. 424; Çeker, s. 74; Yılmaz, Faiz Oranları, s. 89; Demir, s. 220; Reisoğlu, s. 114; Aydoğdu, s. 93; Atamer, s. 121; Alaf, s. 18; Oğuzman/Öz, s. 322; Karakocalı/Kurşun, s. 106.

²⁴⁹ TBK m. 120/1, *“Uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir.”* TBK m. 120/2, *“Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz.”* TBK m. 120/3, *“Akdî faiz oranı kararlaştırılmakla birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık akdî faiz oranı da birinci fıkra da belirtilen faiz oranından fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akdî faiz oranı geçerli olur.”*

sınır oranları genel ve emredici nitelikte olduğundan aksi kararlaştırılması mümkün değildir.²⁵⁰

Sonuç olarak, TBK m. 88 hükümleri gereğince, tüm tüketici kredisi sözleşmelerinde uygulanacak yıllık akdi anapara faizi oranı %24 olarak uygulanmaktadır. Tarafların kendi arasında anlaşması halinde ise uygulanacak anapara faiz oranı %36'yı geçemeyecektir. Temerrüt faizi oranı ise TBK m. 120 hükümleri çerçevesinde belirlenecek olup bu oran, akdi anapara faizinin yüzde yüz fazlasını yani %48'i aşamayacaktır. Ancak belirtmekte fayda görüyoruz ki her ne kadar TKHK kapsamında temerrüt faizine ilişkin düzenlemeye yer verilme de TKSİ m. 18'de belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde temerrüt faizi oranına ilişkin *“Temerrüt veya geç ödeme durumunda tüketiciden sözleşmede yer alan akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasından daha yüksek”* orana hükmedilemeyeceği belirtilmiştir.²⁵¹ Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerine Yönetmelikle olsa bile özel bir düzenlemeye yer verildiğinden bu sözleşmelere uygulanacak azami temerrüt faizi sınırı ile diğer tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak azami temerrüt faizi sınırı farklılık gösterecektir.

Temerrüt faizi sınırının kanun ile değil de yönetmelik ile düzenlenmesi doktrinde eleştiri konusu olmuştur. Kanunda yer almayan bu sınırlamanın yönetmelikle düzenlenmesi normlar hiyerarşisi bakımından yerinde görülmemekte; eski kanunda yer alan hükmün yeni kanunda bulunmaması yönünde irade gösteren kanun koyucunun, bu yöndeki iradesinin idare tarafından çiğnendiği sonucuna varılabilmektedir. Bahsedilen hususlar eleştiri konusu olsa da bazı yazarlar, 6502 sayılı Kanun'un çerçeve kanun niteliği taşıması ve TKHK m. 31/4²⁵² ile bu konulara ilişkin usul ve esasların yönetmelik eli ile düzenlenmesi için idareye açıkça yetki verilmesi gerekçeleriyle temerrüt faizi oranına ilişkin sınırlamada TSKİ m. 18'in uygulanması gerektiğini savunmuştur.²⁵³

²⁵⁰ Kapancı, s. 1163; Aydoğdu / Ayan, s. 25; Yağcı, s. 425-426; Çeker, s. 74; Yılmaz, Faiz Oranları, s. 89; Demir, s. 221; Reisoğlu, s. 114; Aydoğdu, s. 107; Alaf, s. 14; Atamer, s. 122; Karakocalı/Kurşun, s. 107.

²⁵¹ Alaf, s. 18; Kapancı, s. 1163, ayrıca bkz. dp. 11; Yılmaz, Faiz Oranları, s. 95; Karakocalı/Kurşun, s. 106-107.

²⁵² TKHK m. 31/4, *“Sözleşme öncesi bilgilendirme, sözleşmenin zorunlu içeriği, kapsam dışı sözleşmeler, tüketici ile kredi verenin hak ve yükümlülükleri, cayma hakkı, erken ödeme, efektif yıllık faizin hesaplanması, tüketici kredilerine ilişkin reklamların zorunlu içeriği, fesih hakkının kullanılması, temerrüt, kredinin devri, bağlı kredi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.”*

²⁵³ Çeker, s. 75-76; Yılmaz, Faiz Oranı, s. 96; ALTOP'a göre, her ne kadar temerrüt faizine ilişkin sınırlamanın tüketici açısından olumlu olduğuna ikna olsa da bu sınırlamanın yönetmelik ile yapılması sebebiyle geçerli olamayacağını, bu yüzdende azami sınır olarak TBK m. 120'de öngörülen oranın uygulanması gerektiğini savunmuştur. Ayrıca yazar, tüketici kredi sözleşmelerinin ticari iş olduğunu,

Her ne kadar kanunla düzenlenmeyen hususların yönetmelikle düzenlenmemesi gerekse de TKHK, faiz ve diğer bazı konuların yönetmelikle düzenlenebileceğini açıkça hüküm altına almıştır. Tüketici işlemlerinde amaç tüketicinin korunması sağlamak olduğundan lehe olan hükümlerin uygulanmasında fayda görüyoruz. Bu yüzden de belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak temerrüt faizi oranı sınırları bakımından TSKY'nin dikkate alınması kanaatindeyiz.

Tüm bu açıklamalar neticesinde; tüketici kredi sözleşmelerinde uygulanacak akdi anapara faiz oranı genel hükümler ile eş değerken temerrüt faizi tüketici kredisi sözleşmelerinin türüne göre değişiklik göstermektedir. Bu oran tüketici kredisi sözleşmelerinin türü olan belirli tüketici kredisi ve belirsiz tüketici kredisi arasında farklılık göstermektedir. Zira yalnızca belirli süreli kredi sözleşmesi açısından getirilen TSKY m. 4 ve m. 18/2 hükümlerince temerrüt faizi akdi anapara faizinin yüzde otuzunu aşmayacaktır. Bu sebeple de belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde uygulanacak akdi temerrüt faizi yıllık en fazla, %46,8 şeklinde uygulanabilir. Belirsiz süreli kredisi sözleşmelerinde ise TBK m. 120 uygulanacağından akdi temerrüt faiz oranı yıllık en fazla %48 şeklinde belirlenebilir.²⁵⁴

1.2.1.4.Yargı Kararları Çerçevesinde Uygulamadaki Faiz Oranlarının İncelenmesi

Önceki bölümlerde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, tüketici kredisi sözleşmelerinde uygulanacak faiz oranlarına ilişkin açık ve kesin bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, söz konusu sözleşmelerdeki faiz oranı sınırlarının hangi hükümlere tabi olduğu, doktrin görüşleri ve yargı kararları doğrultusunda tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmamızın bu kısmında yargı kararlarında kredi sözleşmelerinde azami faiz oranlarının ne şekilde uygulandığı ele alınacaktır.

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak faiz oranlarına ilişkin tüketici mevzuatında detaylı bir düzenleme bulunmamaktadır. Söz konusu sözleşmeye uygulanacak hükümlere, yorum yoluyla ulaşılmıştır. Bizim de katıldığımız genel görüşe

TBK m. 120/2'ye göre kısa vadeli avanslar için belirlenen yasal yıllık temerrüt faizi oranının yüzde yüz fazlasının, temerrüt faizi oranı olacağı görüşündedir. Detaylı bilgi için bkz. Atilla Altop, “Bankaların Düzenledikleri Tüketici Kredi Sözleşmelerinde Akdi Faiz, Erken Ödeme, Temerrüt, Bağlı Krediler ve Sözleşmenin Feshi”, *Tüketici Hukuku Konferansı 5–6 Aralık 2015: Makaleler – Tebliğler*, (Ankara: On İki Levha Yayıncılık, 2015), s. 428-429.

²⁵⁴ Kapancı, s. 1163, ayrıca bkz. dp. 11; Alaf, s. 18; Yılmaz, Faiz Oranları, s. 95; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 20; Karakocalı/Kurşun, s. 106-107.

göre, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranlarının sınırları TBK m. 88 ve 120 kapsamında belirlenmelidir. Nitekim yargı kararları da bu yöndedir.

Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri, belirli süreli tüketici kredi sözleşmelerinde anapara ve temerrüt faizi oranlarına ilişkin TBK m. 88 ve 120’de öngörülen sınırların uygulanması gerektiği yönünde kararlar vermiştir.²⁵⁵ Yargıtay’ın²⁵⁶ bir kararında; tüketici ve banka arasında 04.12.2006 yılında 24 aylık vadeli, 30.000 TL tutarında tüketici kredisi sözleşmesi yapıldığı, sözleşmede akdi faiz oranı yıllık %20,88, temerrüt faiz oranı ise yıllık %27.144 olarak belirlendiği, icra takibinin ise %20,88 akdi faiz ve %27,12 temerrüt faiz oranı üzerinden başlatıldığı, bilirkişinin, raporda -temerrüt faizinin akdi temerrüt faiz oranının yüzde otuzunu geçmediğinden- bu temerrüt faizi oranı üzerinden hesaplama yapıldığı görülmüştür. Ancak mahkeme TBK m. 88 ve 120 hükümlerinin emredici nitelik taşıdığını ve bunun resen gözetileceği gerekçesiyle kararı bozmuştur. Bir başka olayda ise ihtiyaç kredisi, kredi kartı ve kredi mevduat hesabı sözleşmesi imzalayan tüketicinin ödemeleri zamanında yapamaması nedeniyle her bir alacak için banka ayrı ayrı takip başlatmıştır. Ancak yerel mahkeme itirazın iptali davalarını birleştirerek karar vermiştir. Yargıtay,²⁵⁷ davaların birleştirilmesini yerinde görmemiş ve kredi kartı alacaklarına ilişkin faiz oranlarının Banka mevzuatına göre çözüme kavuşturulması gerektiğine hükmetmiş ve tüm alacaklar için TBK m. 88-120

²⁵⁵ Yargıtay 3. HD., 17.03.2021 T., 2020/8552 E., 2021/2894 K.; Yargıtay 13. HD., 02.10.2017 T., 2015/23574 E., 2017/8790 K.; Ankara BAM 3 HD., 12.06.2020 T., 2019/1033 E., 2020/735 K.; Samsun BAM, 4. HD., 05.04.2018 T., 2017/2729 E., 2018/730 K.; Legalbank, (E.T. 30.05.2025).

²⁵⁶ Yargıtay 3. HD., 17.03.2021 T., 202/8552 E., 2021/2894 K., “Mahkemece, hükme esas alınan bilirkişi raporunda, akdi faiz oranının ,tarafaların hür ve serbest iradeleri ile imzalanan Tüketici Kredisi Sözleşmesi’nin 5. maddesine göre yıllık %20.88 olarak belirlendiği, temerrüt faiz oranının sözleşmenin 5.maddesine göre yıllık %27.144 olarak hesaplandığı, temerrüt faiz oranının, icra takibinde %27.12 olarak talep edildiğinden akdi faizin yüzde otuz fazlasını geçmediği belirtilerek, taraflarca kararlaştırılan %20.88 akdi faiz ve %27.12 temerrüt faiz oranı esas alınarak hesaplama yapıldığı görülmüştür... ..temlik eden bankanın davalıdan talep edebileceği akdi ve temerrüt faizinin TBK’nın 88. ve 120. maddesine göre belirlenmesi, bu bağlamda izah edilen hususları kapsayan, taraf ve yargı denetimine elverişli yeni bir bilirkişi raporu alınarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, anılan yasal düzenlemeler göz ardı edilerek hazırlanan bilirkişi raporuna itibar edilerek hüküm tesisi usûl ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.” Legalbank, (E. T. 30.05.2025).

²⁵⁷ Yargıtay 19. HD., 13.11.2019 T., 2019/2079 E., 2019/5133 K., “Nitekim birleştirmeye konu davalardaki alacak kalemleri farklı hukuki ilişkiden kaynaklandığından davacı bankaca da ayrı ayrı takibe konu yapılmıştır. Bu halde aralarından HMK’da açıklanan nitelikte bir bağlantı bulunmadığından birleştirme işlemi doğru görülmemiştir. Kaldı ki bu uyumsuzlukların temyiz incelemesi de farklı dairelerde yapılmaktadır. Ayrıca kredi kartı alacakları ile ilgili 5464 sayılı Yasa’nın 26. maddesi uyarınca belirlenecek akdi ve temerrüt faiz oranları dikkate alınarak alacağın tespiti gerekirken, uygulama yeri bulunmayan 6098 sayılı TBK’nun 88-120 maddesi hükümleri dikkate alınarak karar verilmesi doğru olmamıştır. Mahkemece tüm alacak kalemleri için bu maddeler kullanılarak sınırlama getirilmesi bozmayı gerektirmiştir.” Legalbank, (E. T. 30.05.2025).

hükümlerinin uygulanamayacağı gerekçesiyle bozmuştur. Görüldüğü üzere Yargıtay her iki kararında da tüketici kredisi sözleşmelerine faiz oranı sınırları bakımından TBK hükümlerinin uygulanması gerektiğine karar vermiştir.

Yargıtay,²⁵⁸ akdi temerrüt faizi oranı bakımından TBK m. 120 maddelerini dikkate alarak hüküm kurmaktadır. Nitekim bir kararında tüketici sözleşmesinde kararlaştırılan %46,8 oranındaki temerrüt faizinin TBK m. 120 hükmüne aykırı olduğu ve temerrüt faizinin en fazla %18 (karar tarihindeki mevzuat hükümlerine göre kabul edilen en yüksek sınır) olması gerektiği gerekçesiyle bozmuştur.

Belirsiz tüketici kredisi sözleşmeleri, sözleşmenin ne zaman sona ereceğine dair taraflar arasında anlaşmanın bulunmadığı sözleşmelerdendir. TKSİ m. 20'ye göre, kredi kartı veya kredi mevduat hesabı, belirsiz tüketici kredisi sözleşmeleri kapsamından değerlendirilmektedir. Kredi kartı ve kredi mevduat hesapları da faiz karşılığında kurulmuş olup tüketicinin para borcunu zamanında ifa edememesinden kaynaklı temerrüt faizi de gündeme gelecektir. Bu bölümde belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde anapara faiz ve temerrüt faizi oranlarının ne olduğunu inceleyeceğiz.

Kredi kartlarının hangi hallerde belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri şartlarını taşıdığını önceki bölümlerde incelemiştik. Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi niteliğindeki kredi kartı sözleşmelerinde uygulanacak faiz oranı hükümleri ile belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri farklılık göstermektedir. Zira Yargıtay'ın genel kanaati kredi kartı sözleşmelerine 5464 sayılı BKKKK m. 26 ile yetkiye dayalı olarak Merkez Bankası'nın yayımladığı azami anapara ve temerrüt faizi sınırlarının uygulanması gerektiği yönündedir.

²⁵⁸ Yargıtay 13. HD., 02.10.2019 T., 2016/26692 E., 2016/9305 K., "...mahkemece hükmedilecek akdi ve temerrüt faizinin TBK'nun 88 ve 120. maddesine göre belirlenmesi gerekir. Mahkemece izah edilen bu hususları kapsayan taraf ve yargı denetimine elverişli bilirkişi raporu alınarak hüküm kurulması gerekirken, yazılı şekilde eksik inceleme ile hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir."; Yargıtay 11. HD., 31.03.2015 T., 2014/7236 E., 2015/4469 K.; "...davacı ile tüketiciler arasında düzenlenen kredi sözleşmesinin 4.9 maddesinde %15 temerrüt faizi öngörülmüş, davacı ile davalı arasındaki sözleşmenin 18. maddesinde ise temerrüt faizine ilişkin olarak oran belirtilmeden tüketiciler ile yapılan sözleşmenin 4.9 maddesine atıfta bulunulmuştur. Bu itibarla, mahkemece taraflar arasındaki temerrüt faizinin TBK'nın yürürlüğe girdiği tarihe kadar tüketici sözleşmesinin 4.9 maddesinde belirtilen aylık %15 üzerinden, bu tarihten sonra ise TBK'nın 120/2 maddesindeki sınırlamalar nazara alınarak belirlenmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirmelerle yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir." Benzer yöndeki başka karar için bkz. Yargıtay 13. HD., 13.01.2024 T., 2013/212286 E., 2014/182 K., Legalbank, (E. T. 30.05.2025).

Yargıtay HGK, 29.06.2022 T., 2020/19-87 E., 2022/1081 K., sayılı kararında²⁵⁹ şu gerekçelere dayanarak “Uyuşmazlık bu niteliği itibariyle 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu kapsamında düzenlenmiş olan kredi kartı borcundan kaynaklanmakta olup, anılan Kanun’un 26’ncı maddesinde kredi kartı borçları ile ilgili özel bir faiz düzenlemesi bulunduğu dikkate alındığında, somut olayda 5464 sayılı Kanun’a göre genel Kanun niteliğinde olan TBK’nın 88 ve 120. maddesinin uygulanması mümkün değildir. Nitekim aynı ilkeler Hukuk Genel Kurulunun 21.09.2021 tarihli ve 2017/(19)11-3129 E., 2021/1041 K., sayılı kararında da değinilmiştir. Mahkemece 5464 sayılı Kanunu’nun 26. maddesi uyarınca belirlenecek akdi ve temerrüt faizi oranları dikkate alınarak alacak miktarının tespiti gerekirken, TBK m. 88 ve 120. maddeleri dikkate alınarak belirlenen alacak miktarı üzerinden hüküm kurulması yerinde değildir.” bozulmasına karar verilmiştir. Görüldüğü üzere yargı kararlarında kredi kartı sözleşmelerine uygulanacak faiz oranlarına ilişkin azami sınır bankacılık mevzuatı hükümlerince belirlenmektedir.²⁶⁰

Kredi kartı sözleşmelerinde değinmekte fayda görülen bir başka konu ise kart borcunun yapılandırılması halinde hangi faiz hükümlerinin uygulanacağına ilişkindir. Ne yazık ki Yargıtay yapılandırma sonucu belirli vade ve taksitler ile ödenecek kredi kartı borçlarına da TBK’daki sınırların değil de bankacılık mevzuatı yetkisiyle Merkez Bankası tarafından belirlenen sınırların uygulanması gerektiği kanaatindedir. Zira her ne kadar belirli vade ve taksitlerle yeni bir ödeme planı yapılsa da harcamaların kaynağının kredi kartı olması nedeniyle Merkez Bankası’nca yayımlanan faiz oranlarının uygulanması Yargıtay’ca kabul görülmektedir.²⁶¹

Nitekim Yargıtay 19. HD., 07.02.2018 T., 2016/15700 E., 2018/453 K. sayılı kararında; “Dava konusu uyuşmazlık 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’na istinaden davalıya verilen kredi kartından kaynaklanmaktadır. Davalı ... kartı borcunu ödememiş ve taksitlendirme talep etmesi üzerine borcu 36 ay taksitlendirilmiştir.

²⁵⁹ Tüketici Hukuku Davaları Hakkında HGK Kararları, ed. Hakan Tokbaş ve Aydan Düzgünkaya (İstanbul: Aristo Yayınları, 2022), s. 119 vd.

²⁶⁰ Benzer kararlar için bkz. Yargıtay HGK, 22.11.2022 T., 2021/973 E., 2022/1556 K., (Tüketici Hukuku Davaları Hakkında HGK Kararları); Yargıtay 3. HD., 28.11.2024 T., 2024/535 E., 2022/3934 K.; Yargıtay 11. HD., 05.09.2022 T., 2021/3668 E., 2022/5480 K.; Yargıtay 11. HD., 15.04.2024 T., 2022/6879 E., 2024/2858 K.; Yargıtay 19. HD., 16.01.2019 T., 2017/1396 E., 2019/183 K.; Yargıtay 19. HD., 18.02.2019 T., 2017/4127 E., 2019/926 K.; Yargıtay 19. HD., 21.02.2018 T., 2016/15755 E., 2018/815 K.; Yargıtay 19. HD., 13.11.2019 T., 2019/2079 E., 2019/5133 K. Legalbank, (E. T. 30.05.2025).

²⁶¹ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 97.

Ancak davalı taksitlendirmeye uymamış ve taksitlendirilmiş borcu ödememiş olduğundan hesap kat edilmiştir. Bu durumda uygulanacak Yasa 5464 sayılı Yasa olup, 6502 sayılı Yasa ve 6098 sayılı TBK'nın temerrüde yönelik 88 ve 120.maddelerinin uygulanma yeri bulunmamaktadır."²⁶² Yüksek mahkemenin kredi kartlarının yapılandırmasından kaynaklanan ödemelere ilişkin bankacılık mevzuatının uygulanması yönündeki görüşüne katılmak mümkün değildir.

Kredi kartı borcunun "yeniden yapılandırılması ile 6502 sayılı Yasa'nın 22/2 maddesindeki tüketici kredisi ilişkisi oluşmuştur."²⁶³ Görüldüğü üzere kredi kartından kaynaklanan borca vade ve taksit imkânı tanınarak yapılandırılması halinde taraflar arasında yeni bir belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesi kurulmaktadır. Dolayısıyla da belirli süreli kredisi sözleşmelerinde olduğu gibi faiz oranı sınırlarına yönelik TBK m. 88 ve 120 hükümleri uygulanmalıdır.²⁶⁴

²⁶² Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 11. HD., 05.09.2022 T., 2021/3668 E., 2022/5480 K.; Yargıtay 19. HD., 04.12.2019 T., 2018/3392 E., 2019/5430 K.; Yargıtay 19. HD., 12.11.2019 T., 2019/1505 E., 2019/5087 K.; Yargıtay 19. HD., 20.03.2019 T., 2019/690 E., 2019/1831 K.; Yargıtay 19. HD., 04.12.2019 T., 2018/3392 E., 2019/5430 K.; Yargıtay 19. HD., 21.06.2017 T., 2016/11029 E., 2017/5288 K.; Yargıtay 19. HD., 10.12.2019 T., 2018/3585 E., 2019/5491 K.; Yargıtay 19. HD., 15.05.2018 T., 2016/17901 E., 2018/2702 K.; Yargıtay 19. HD., 07.02.2018 T., 2016/15700 E., 2018/453 K., "5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'na istinaden davalıya verilen kredi kartından kaynaklanmaktadır. Davalı ... kartı borcunu ödememiş ve taksitlendirme talep etmesi üzerine borcu 36 ay taksitlendirilmiştir. Ancak davalı taksitlendirmeye uymamış ve taksitlendirilmiş borcu ödememiş olduğundan hesap kat edilmiştir. Bu durumda uygulanacak Yasa 5464 sayılı Yasa olup, 6502 sayılı Yasa ve 6098 sayılı T.B.K.'nın temerrüde yönelik 88 ve 120.maddelerinin uygulanma yeri bulunmamaktadır." Legalbank, (E. T. 30.05.2025).

²⁶³ Yargıtay 11. HD., 03.12.2021 T., 2021/1523 E., 2021/6812 K.; Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 19. HD., 20.03.2019 T., 2019/690 E., 2019/1831 K.; Yargıtay 19. HD., 12.11.2019 T., 2019/1505 E., 2019/5087 K. Legalbank, (E. T. 30.05.2025).

²⁶⁴ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 97; Bu yöndeki BAM kararları için bkz. Ankara BAM 23. HD., 7.02.2017 T., 2017/104 E., 2017/101 K.; "Davacı banka ile davalı borçlu arasında 28.12.2003 tarihli kredi kartı üyelik sözleşmesi imzalandığı, ancak davalı borçlunun kart harcamalarına ilişkin borcunu ödememesi üzerine davacı banka tarafından 30.06.2014 tarihli ihtarname ile hesabın kat edilip kredi sözleşmesinin feshedildiği, daha sonra davacı banka tarafından 04.07.2014 tarihinde 36 ay vadeli, aylık ödeme tutarı 336,86 TL olmak üzere yapılandırma kredisi kullandırıldığı ve mevcut kredi kartı borcunun tamamının bu şekilde kapatıldığı, bu tarihten itibaren kredi kartı ile herhangi bir alışverişin yapılmadığı, hal böyle olunca taraflar arasında tüketici kredisi ilişkisinin kurulduğu ve somut olaya 28.05.2014 tarihinde yürürlüğe giren "6502 sayılı Tüketicinin korunması Hakkında Kanun" hükümlerinin uygulanması gerektiğini, davalı borçlunun yeniden yapılandırılan borcu nedeni ile kendisine tahsis edilen 36 ay vadeli tüketici kredisinin ilk 13 taksidini düzenli olarak ödediği, 14. ve 15. taksitlerini ise ödemediği, 6502 sayılı kanunun "Temerrüt" başlıklı kısmının 28. maddesinin 1.) kısmında "Belirli süreli kredi sözleşmelerinde tüketicinin taksitleri ödemede temerrüde düşmesi durumunda, kredi veren, borcun tamamının ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması, tüketicinin de birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabilir. Kredi verenin bu hakkı kullanabilmesi için tüketiciye en az otuz gün süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması zorunludur." hükmü mevcuttur. Somut olayda davacı alacaklının belirtilen kanun maddesi hükmüne uymayıp borcun

Bizce, Yargıtay'ın kredi kartı sözleşmesinin yapılandırılması sonucu ortaya çıkan sözleşmeyi tüketici kredisi sözleşmesi olarak nitelendirirken, borcun kredi kartından kaynaklanması sebebiyle faiz oranlarına ilişkin bankacılık mevzuatının uygulanması gerektiği yönündeki değerlendirmeleri hatalıdır. TKHK'nın 22/2 maddesine göre, kredi kartlarının, faiz ya da benzeri bir menfaat karşılığı olarak ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi yahut benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması halinde tüketici kredisi olarak kabul edileceği hüküm altına alınmıştır. Yani kredi kartı borcunun belli vade ve taksitler halinde ödenmesine ilişkin yeni bir ödeme planı yapılması halinde artık burada tüketici kredisi sözleşmesi söz konusu olacaktır. TKHK tüketici bakımından diğer kanunlara göre daha özel ve koruyucu niteliktedir. Kanuna göre tüketici kredisi olarak kabul edilen kredi kartı sözleşmelerine, faiz hükümleri bakımından, tüketici aleyhine olan bankacılık mevzuatının uygulanması tüketiciyi kanunen sağlanan korumadan mahrum bırakmaktadır. Yeni sözleşmenin bazı hükümlerinin tüketici kredisi sözleşmesine, bazı hükümlerinin ise kredi kartı sözleşmesine (faiz oranları açısından) tabi olması, kafa karışıklığına yol açacaktır. Her ne sebeple olursa olsun, ortaya çıkan yeni sözleşme artık bir tüketici kredisi sözleşmesi niteliği taşıyacak olup bu sözleşmelere anapara faizi ve temerrüt faizi sınırları bakımından TBK m. 88 ve 120 uygulanmalıdır.

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinden olan kredili mevduat hesabı sözleşmelerine uygulanacak faiz oranı sınırlarına ilişkin hükümler açısından netlik mevcut değildir. Yargı kararları daha çok belirli tüketici kredisi sözleşmeleri ve kredi kartı sözleşmeleri üzerinden gitmektedir. Sadece kredi mevduatı hesabı sözleşmelerine dair güncel bir uyuşmazlık bulunmamaktadır.

Yargıtay, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesi, tüketicinin kredi kartı sözleşmesi ve kredili mevduat hesabı sözleşmesinin birlikte kullanıldığı bir kararda, kredi

ödenmesi hususunda tüketiciye belirtilen süreyi vermediği, bu durumda davacı alacaklının ancak vadesi geçen 14. ve 15. taksitleri talep etme hakkı bulunduğu, TBK'nın 88. ve 120. maddeleri uyarınca davacı bankanın yıllık %13,5 oranında temerrüt faizi talep etme hakkı bulunduğu, bu durumda davacının 667,72 TL asıl alacak, 7,66 TL faiz ve 0,38 TL BSMV olmak üzere toplam 675,76 TL alacak hakkının bulunduğu ve takibe bu miktar üzerinden geçmesi gerektiği, ancak dava konusu Ankara 23. İcra Dairesinin 2015/18654 sayılı dosyası ile toplam 7.726,19 TL üzerinden takibe geçtiği, alacağın likit (hesap edilebilir) nitelikte olması nedeni ile 2004 sayılı İİK. 67/2. maddesi uyarınca davacı yararına icra inkâr tazminatına hükmedilmesi gerektiği kanaatine varıldığından ve mahkemece kurulan hüküm icra inkâr tazminatı dışında diğer yönlerden doğru görüldüğünden, istinaf talebinde bulunan davacı bankanın icra inkâr tazminatı dışında kalan diğer istinaf taleplerinin reddine, icra inkâr tazminatına ilişkin talebinin ise kabulüne karar verilmiş, HMK. 353/1-b/2 maddesi hükmü uyarınca kararın diğer maddelerinin aynen korunmasına, ancak inkâr tazminatına ilişkin bölümünün düzeltilerek yeniden aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur., Ankara BAM 23. HD., 3.04.2018 T., 2017/752 E., 2018/459 K.; Sinerji, (E.T. 9.06.2025).

kartı alacaklarına ilişkin faiz oranlarının Banka mevzuatına göre çözüme kavuşturulması gerektiğine hükmetmişse de kredi mevduat hesabı sözleşmelerine yönelik net bir sonuca yer vermemiştir.²⁶⁵ Bir diğer kararda ise tüketici kredisi, kredili mevduat hesabı ve kredi kartından kaynaklanan bir alacaktan bahsedilse de kararın sonuç bölümünde kredi mevduatına uygulanacak hükümlere dair ayrıca bir açıklamaya yer verilmemiş olup sadece kredi kartlarına ilişkin açıklamaya yer verilmiştir.²⁶⁶

Yargıtay²⁶⁷ taraflar arasında 2 adet kredi kartı ve kredili mevduat hesabı sözleşmesi yapılan başka bir kararında, dava konusu alacağın kredi kartı borcuna yönelik olduğunu ve 5464 sayılı BKKKK hükümlerin uygulanması gerektiğine hükmetmiştir. Kararda kredi mevduat hesabına yönelik ayrıca bir açıklamaya yer verilmemiştir. Buradan kredi mevduat hesabı sözleşmelerinin de kredi kartları borçları ile aynı şekilde değerlendirildiği sonucu çıkarılabilir.

Yargıtay²⁶⁸, TBK'nın yürürlüğe girdiği ilk yıllardaki bir kararında, kredi mevduat hesabından doğan borç nedeniyle %50 temerrüt faizi yürütülen alacak için TBK m. 120' de belirlenen faiz oranı sınırını aştığı gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar vermiştir.

²⁶⁵ Yargıtay 19. HD., 21.02.2017 T., 2016/15755 E., 2018/815 K.; “kredi kartı kullanımından doğan alacak özel kanun niteliğinde bulunan 5464 sayılı yasanın 26. maddesine göre belirlenecek faiz oranları dikkate alınarak alacağın hesaplanması gerekirken somut olayda uygulama yeri bulunmayan TBK'nun 88. ve 120. maddelerine göre düzenlenen bilirkişi raporuna yönelik davacının itirazları da dikkate alınmadan eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir. Diğer yandan kredi kartı kullanımından doğan alacak ayrıldıktan sonra tüketici kredisi borcu mevcut ise bunun da ayrı bir kalem olarak belirlenmesi gerekir.”, Legalbank (E.T. 30.05.2025).

²⁶⁶ Yargıtay 19. HD., 13.11.2019 T., 2019/2079 E., 2019/5133 K., “Ayrıca kredi kartı alacakları ile ilgili 5464 sayılı Yasa'nın 26. maddesi uyarınca belirlenecek akdi ve temerrüt faiz oranları dikkate alınarak alacağın tespiti gerekirken, uygulama yeri bulunmayan 6098 sayılı TBK'nun 88-120 maddesi hükümleri dikkate alınarak karar verilmesi doğru olmamıştır. Mahkemece tüm alacak kalemleri için bu maddeler kullanılarak sınırlama getirilmesi bozmayı gerektirmiştir.” Legalbank, (E.T. 30.05.2025).

²⁶⁷ Yargıtay 19. HD., 04.05.2016 T., 2016/709 E., 2016/8210 K.; “Davacı vekili, müvekkili ile davalı arasında imzalanmış Bankacılık Hizmetleri ve Kredi Kartları Üyelik Sözleşmesi gereğince davalıya 2 adet kredi kartı ve kredili mevduat hesabı tahsis edildiğini, ... Dava konusu alacak kredi kartı borcuna ilişkin olup alacağın tespitinde uygulanacak hükümler 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununa ilişkin hükümlerdir. Mahkemece konusunda uzman bilirkişi aracılığıyla belirtilen yasa hükümleri doğrultusunda inceleme yapılarak davacı bankanın hükme esas alınan bilirkişi raporuna yaptığı itirazlar da gözetilerek alınacak rapor doğrultusunda bir karar verilmek gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir.”, Legalbank (E.T. 30.05.2025).

²⁶⁸ Yargıtay 19. HD., 04.05.2016 T., 2016/709 E., 2016/8210 K.; “mahkemece hükmedilecek temerrüt faizinin TBK'nın 120. maddesine göre belirlenmesi gerekir. Mahkemece izah edilen bu hususları kapsayan taraf ve yargı denetimine elverişli bilirkişi raporu alınarak hüküm kurulması gerekir. Karar bu sebeple bozulmalıdır.” Legalbank, (E.T. 30.05.2025).

Ankara BAM²⁶⁹ tarafından verilen 2020 tarihli bir kararında, kredi mevduat hesabı sözleşmelerine 5464 sayılı kanun uyarınca Merkez Bankası'nın yayımladığı faiz oranlarının uygulanacağı yönünde bir hüküm kurulmuştur.

Görüldüğü üzere kredili mevduat hesabı sözleşmelerine uygulanacak faiz hükümleri bakımından durum belirsizliğini korumaktadır. Ancak kararlar incelendiğinde Yargıtay'ın genel tutumunun söz konusu sözleşmelere TBK hükümlerinin uygulanması gerektiği yönünde olduğu çıkarımında bulunmaktayız.²⁷⁰ Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde, genel hükümlere üstünlük tanıyan Yargıtay'ın kredili mevduat sözleşmelerinde de aynı yönde tutum sergilediği bazı kararlarından anlaşılmaktadır. Nitekim bu sözleşmelere uygulanacak hükümler hiç şüphesiz ki TBK hükümleri olmalıdır.

1.2.1.5. Faiz Oranlarının Fiili Uygulaması

Tüketici kredisi sözleşmelerinin temel unsuru, kredi verenin tüketiciye tahsis ettiği belirli bir para karşılığında faiz veya benzeri menfaat elde etmesidir; bu unsur, kredi ilişkisinin ekonomik dayanağını oluşturmakta ve sözleşmenin en belirgin özelliği olarak öne çıkmaktadır. Kredi verenin gelir kaynağının faiz olması, onu faiz oranlarını mümkün olduğunca yüksek belirlemeye yönlendirecektir. Tüketicinin ekonomik bilgisinin sınırlı olması ve sözleşme üzerinde müzakere edebilecek güce sahip olmaması, kredi veren karşısında yapısal bir eşitsizlik oluşturmaktadır. Bu eşitsizliğin giderilmesi için, kanunda öngörülen faiz oranı sınırlamalarının güncel sözleşmelere de etkili biçimde uygulanması gerekir.

Bu bölümde, tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak güncel banka faiz oranları ele alınarak, bu oranların doktrinde ifade edilen ilkeler ve tüketici kredilerine

²⁶⁹ Ankara BAM, 3 HD., 01.06.2020 T., 2019/876 E., 2020/603 K., “Davacı tarafından kredi sözleşmesine dayalı olarak gönderilen 14/01/2016 tarihli temerrüt ve muacceliyet ihtar, davalının sözleşmede yazılı olan adresine tebliğe çıkarılıp iade edilmiş olmakla, usulüne uygun olarak düzenlenen hesap kat ihtar ile 6502 Sayılı Kanun'un 28. maddesi ve sözleşme kapsamında hukuka uygun zorunlu muacceliyet uyarısında bulunulduğu, kredili mevduat hesabı yönünden de davacı tarafından 10/05/2016 tarihinde hesabın kat edilmesi ile tüm borcun muaccel olduğu anlaşılmakla, mahkemece yapılan yargılama sırasında, dava konusu kredi sözleşmesine ve kredili mevduat hesabına ilişkin tüm banka kayıtları getirilmek sureti ile alınan bilirkişi raporu ile davalı tarafından ödenmediği belirlenen miktar esas alınmak ve kredi borcu yönünden BK'nın 88 ve 120. maddeleri, kredili mevduat hesabı borcu yönünden ise 5464 Sayılı Kanun gereğince belirlenen akdi ve temerrüt faizi oranları kullanılmak suretiyle tamamı muaccel hale gelen kredi borcu ve kredili mevduat hesabı borcu yönünden davanın kısmen kabulüne dair verilen kararda isabetsizlik bulunmamaktadır.” Sinerji, (E.T. 30.05.2025).

²⁷⁰ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 99.

ilişkin yargı kararlarıyla uyumu incelenecektir. Mevcut faiz oranlarının hukuki sınırlamalar ile ne denli örtüştüğü değerlendirilerek, tüketici haklarının korunmasına yönelik mevcut durum ortaya konacaktır.

Güncel tüketici kredisi sözleşmelerinde, 100.000 TL tutarında ve 12 ay vadeli krediler için teklif edilen en düşük aylık anapara faiz oranı, %3,39 (yıllık %40,68), en yüksek aylık anapara faiz oranı ise, %5,89 (yıllık %70,68) seviyelerinde seyretmektedir.²⁷¹

Doktrin ve yargı kararları, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak faiz oranlarının, emredici nitelikte olan TBK'nın 88. ve 120'de belirtilen azami faiz sınırını aşmaması gerektiğini vurgulamıştır. Tüketici kredisi sözleşmelerinde azami faiz oranı sözleşmede kararlaştırılmamışsa, TBK m. 88/1 uyarınca yıllık %24, aylık ise %2 olarak uygulanır. Şayet faiz oranı sözleşmede kararlaştırılmışsa, TBK m. 88/2 gereğince bu oran, m. 88/1'de öngörülen faiz oranının yüzde ellisini aşamayacağından en fazla yıllık %36, aylık ise %3 olarak uygulanabilir.”

Görüldüğü üzere uygulamada, tüketici kredisi sözleşmelerinde belirlenen faiz oranlarının, emredici nitelikteki TBK m. 88 hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir. Sözleşmede kararlaştırılması halinde azami akdi faiz oranı sınırı %36 olarak öngörülmüşken, güncel uygulamada bu oran sözleşmelerde en düşük %40,68, en yüksek ise %70,88 düzeyinde belirlenmektedir. Mevcut uygulama incelendiğinde, doktrin görüşleri ve yargı kararlarına rağmen, tüketici kredisi sözleşmeleri için öngörülen azami faiz oranı sınırlarına riayet edilmediği görülmektedir.

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde temerrüt faizini taraflar serbestçe belirleyebilmektedir. Ancak bu oran TKSİY m. 4 ve m. 18/2 hükümlerince akdi anapara faizinin yüzde otuzunu aşmayacaktır. Dolayısıyla da bu sözleşmelere uygulanacak azami akdi temerrüt faizi ancak aylık %3,9, yıllık %46,8 şeklinde olabilir. Tüketici kredisi sözleşmeleri genellikle banka ve tüketici arasında akdedilmekte; sözleşme kurulmadan evvel bankalar, tüketiciye gerekli ön bilgilendirmeyi yapıp, tüketici için en uygun kredi sözleşmesini sunmayı hedeflemektedir. Bu yüzden de sözleşmeler tüketicinin koşulları göz önünde bulundurularak düzenlenir. Sözleşmenin kapsamı, kredi tutarı, taksit sayısı ve faiz oranları ise, tüketicinin gelir durumu, ödeme gücü gibi unsurlara bağlı olarak

²⁷¹ Piyasa araştırması 9 Haziran 2025 tarihinde yapılmıştır. Bkz. <https://www.hangikredi.com/kredi/ihtiyac-kredisi/sorgulama/12-ay-100000-tl-kredi>, <https://www.hesapkurdu.com/ihtiyac-kredisi/cpc/12-ay-100000-tl>, <https://hesap.com/kredi/ihtiyac-kredisi/hesaplama?amount=100000&maturity=12>. (Çevrimiçi: 09.06.2025)

kişiden kişiye değişkenlik gösterebilmektedir. Bankadan bankaya değişen akdi faiz oranları güncel olarak %40,68-%70,88 arasında değişiklik göstermektedir. Bankaların internet sitelerinde, tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak temerrüt faizi oranına ilişkin net bir rakama yer verilmese de yayınlanan örnek sözleşmeler incelendiğinde, genellikle temerrüt faizinin akdi faiz oranının %30'unu aşamayacağı yönünde maddelere yer verildiği görülmektedir.²⁷² Daha önce de belirtildiği üzere, bankalar tarafından düzenlenen tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak akdi faiz oranları, çoğu zaman yargı kararları, doktrin görüşleri ve emredici nitelik taşıyan TBK m. 88 hükmü göz ardı edilerek hazırlanmaktadır. Akdi faiz oranı, TBK m. 88 hükmüne riayet edilmeden hazırlanan sözleşmelerde temerrüt faizi oranı da TBK m. 120 hükmüne aykırı olacaktır. Bunu bir örnek ile açıklamak gerekirse; bankalarca uygulanan güncel en düşük akdi faiz oranı %40,68 esas alınarak hazırlanan bir tüketici kredisi sözleşmesinde temerrüt faizi oranı %52,884; en yüksek akdi faiz oranı %70,88 esas alınarak hazırlanan bir tüketici kredisi sözleşmesinde ise temerrüt faizi oranı %92,144 olarak kabul edilecektir. Oysaki tüketici mevzuatına göre belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak en yüksek temerrüt faizi oranı %46,8 olarak kararlaştırılabilecektir. Görüldüğü üzere bankalar tarafından belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanan temerrüt faizi oranları TBK m. 120 ve yine TKSİ m.4 ve m. 18/2 hükümlerine aykırı olarak düzenlenmektedir.

Özetle belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanacak azami faiz oranı sınırları, kredi veren kuruluşlar tarafından emredici hukuk kurallarına, yargı kararlarına ve doktrin görüşlerine riayet edilmeden hukuka aykırı şekilde düzenlenmektedir.²⁷³

Kredi kartı ve kredili mevduat hesabı sözleşmelerinde uygulanan güncel faiz oranları, Merkez Bankası tarafından açıklanan azami faiz oranlarıyla örtüşmektedir. Yargı kararlarına göre kredi kartlarına uygulanacak faiz oranı 5464 sayılı Kanun m. 26 ile yetkiye dayalı olarak Merkez Bankası'nın yayımladığı faiz sınırlarına uygun olmalıdır.²⁷⁴

²⁷² Ziraat Bankası tüketici kredi sözleşmesi öncesi bilgilendirme örneği madde 3; “Gecikme/Temerrüt Faiz Oranı, akdi faiz oranının %30 fazlasını geçemez.” <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/Forms/BelirliSureliTuketiciKredileriSozlesmeOncesiBilgiFormu.pdf> İş Bankası sözleşme örneği madde 5; “25. Madde’de belirtilen ve akdi faiz oranının %30 fazlası olarak hesaplanan temerrüt (gecikme) faizini ödemeyi kabul ve taahhüt ederler.” https://www.isbank.com.tr/contentmanagement/Documents/sozlesme-ve-formlar/2025/tuketici-kredisi-sozlesme_v5.0.pdf, (E.T. 30.05.2025).

²⁷³ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 100.

²⁷⁴ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 101.

Merkez Bankası, 2020/16 Sayılı Tebliğ m. 7/1 uyarınca, kredi kartı işlemlerinde uygulanacak azami faiz oranlarını resmi internet sitesinde ilan eder ve bu oranlar takip eden ayın ilk gününden itibaren geçerli olur. İlan edilen faiz oranları kredi kartı limitine göre değişiklik göstermektedir. Kredi kartı limiti, 25.000 TL altında olan kartlar için azami akdi faiz oranı %3,50, gecikme faizi ise 3,80; 25.000-150.000 TL arasında olan kartlar için azami akdi faiz oranı %4.25, gecikme faizi %4.55; 150.000 TL üzeri kartlar için azami akdi faiz oranı %4,75, gecikme faizi %5.05 şeklindedir. Yine kredi mevduat hesabı öngörülen azami akdi faiz oranı %5, gecikme faizi %5,30 olarak belirlenmiştir.²⁷⁵ İfade edilen oranlar Türk lirası için uygulanacak faiz oranlarıdır.

Merkez Bankası tarafından öngörülen faiz oranları azami oranlar olup bankalar bu oranları aşmamak şartıyla kredi kartı sözleşmelerinde uygulayacakları faiz oranlarını serbestçe belirleyebilmektedir. Mevcut düzende ise bankalar, Merkez Bankası tarafından ilan edilen azami faiz oranlarına yakın veya eşit oranlarda hizmet sunmaktadır. Önceki bölümlerde de izah ettiğimiz üzere Yargıtay'ın görüşü, kredi kartı sözleşmelerine faiz oranları bakımından bankacılık mevzuatının esas alınması gerektiği yönünde olduğundan kredi kartı işlemlerine uygulanan faiz oranlarının sorun teşkil etmediği söylenebilir. Kredi mevduatı hesabı sözleşmelerine uygulanacak faiz oranı sınır bakımından yargı kararlarında netlik bulunmamakla birlikte; Yargıtay'ın genel eğiliminin bu sözleşmelere genel hükümlerin uygulanacağı yönünde olduğundan bu sözleşmelere uygulanan faiz oranları hukuka aykırıdır. Bizim de katıldığımız görüşe göre²⁷⁶, TBK m. 88 ve 120 hükümlerinin kredi kartı ve kredili mevduat hesabı fark etmeksizin tüm belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanması gerekmektedir. Bu nedenle de hem kredi kartı hem de kredili mevduat hesabı sözleşmelerine Merkez Bankası tarafından ilan edilen faiz oranlarının uygulanması TBK hükümlerini aşması nedeniyle hukuka aykırı kabul edilmesi gerektiği yönündedir.

1.2.1.6. Faiz Sınırının Aşılmasına Karşı Uygulanabilecek Hukuki Yaptırımlar

Kredi sözleşmelerinde yüksek faiz kararlaştırılmasına yönelik Avrupa Birliği'nin Tüketici ve Konut Kredi Yönergelerinde herhangi bir düzenleme bulunmamakta; bu

²⁷⁵ 29 Mayıs 2025 tarihli faiz oranları için bkz. https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Bankacilik+Verileri/Kredi_Karti_Islemlerinde_Uygulanacak_Azami_Faiz_Oranlari, erişim için, ana menü>istatistikler<bankacılık verileri>kredi kartı işlemlerinde uygulanacak azami faiz oranları.

²⁷⁶ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 101.

husus üye ülkelerin iç hukukuna bırakılmıştır. Ülke hukukumuzda da yüksek faiz oranlarına ilişkin yeterli açıklıkta hükümler düzenlenmemiştir. Ancak kredi sözleşmelerinin en temel unsuru olan faize ilişkin daha ayrıntılı düzenlemelere ihtiyaç vardır. Özellikle de faiz oranının belirlenmesinde sözleşme özgürlüğünün kapsamı doğru tespit edilmelidir.²⁷⁷

Tüketici kredisi sözleşmelerinin içeriği sözleşme özgürlüğü ilkesi kapsamında kanunda öngörülen sınırlar çerçevesinde serbestçe belirlenir. Bu ilke çerçevesinde taraflar söz konusu sözleşmelerdeki faiz oranlarını serbestçe belirleme hakkına sahiptir. Ancak kredi veren kuruluşların, sözleşme serbestisini kötüye kullanarak zayıf konumdaki tüketici aleyhine, yasal sınırlamalar göz ardı edilerek yüksek faiz oranları öngörmesi halinde yaptırımının ne olacağı doktrinde tartışmalıdır.

Serozan²⁷⁸, kredi verenin tüketiciden faiz talep edememesini, peşin ödenen faizler var ise bunların iade edilmesi gerektiğini, yasal tavan üstü fahiş faizin akla gelen ilk yaptırımı olan TTK m. 1530/1'in ve TBK m. 27/2'nin²⁷⁹ bölümsel hükümsüzlük koşullarından arındırılmış eksik geçerlilik kuralı yerine; fahiş faiz dayatan kredi verene (genelde bu banka olur) özel hukuk cezası olarak faiz alacağını sıfıra indirme yaptırımı uygulanabileceğini, nitekim İsviçre'de (İsviçre Tüketici Kredisi Hakkında Federal Kanunu m. 15)²⁸⁰ tüketiciye fahiş faiz dayatmanın yaptırımının sıfır faiz olduğunu, bizde de bu yönde bir düzenleme yapılmadıkça bu sorunun ancak TBK m. 81'in²⁸¹ kıyasen uygulanmasından geçeceğini, azami faiz oranı sınırına riayet etmeden kullandırılan kredide ahlaka aykırılık anaparanın verilmesi olmadığından kredi süresi sonunda geri istenebileceğine kuşku olmadığını, burada asıl hukuka ve ahlaka aykırı edimin anaparanın

²⁷⁷ Atamer, s. 115.

²⁷⁸ Rona Serozan, "Fahiş Faiz", *Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu*, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2010), s. 206-207; Serozan, (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Arpacı), İfa, s. 108-109.

²⁷⁹ TTK m. 1530/1, "Aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır. Ancak, sözleşme uyarınca yerine getirilmesi gereken edimler için kanunun veya yetkili makamların koymuş olduğu en yüksek sınırı aşan sözleşmeler en yüksek sınır üzerinden yapılmış sayılır; sınırı aşan edimler hata ile yerine getirilmiş olmasa bile, geri alınır. Bu sınırlarda, Türk Borçlar Kanunu'nun 27'nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi uygulanmaz.", TBK m. 27/2 "Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur."

²⁸⁰ Detaylı bilgi için bkz. Atamer, s. 109, dp. 250; Atilla Altop, *Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu 24-25 Kasım 2011 Metinler Kitabı*, ed. Bahri Öztürk, İlhan Ulsan, (İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, 2013), s. 89; İnal, s. 748.

²⁸¹ TBK m. 81, "Hukuka veya ahlaka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacıyla verilen şey geri istenemez. Ancak, açılan davada hâkim, bu şeyin Devlete mal edilmesine karar verebilir."

fahiş faiz ile kullandırılması olup geri alınamayacak edimin salt parayı kullandırma ediminin karşılığı, yani faiz olduğunu savunmuştur. Medeni hukuk cezası niteliğinde olan bu tarz ağır yaptırımların açıkça kanunda öngörülmesi gerekeceği düşüncesi ve faiz sınırı konusunda belirsizlik mevcutken bu tür yaptırımların savunulması doktrinde eleştirilmiştir.²⁸² Diğer yazarlar²⁸³ ise, TTK m. 1530/1-c hükmünden yola çıkarak kanun ve yetkili makamlar tarafından öngörülen sınırların aşılması halinde, bu sözleşmelerdeki faiz oranlarının en yüksek sınıra çekilmesini önermektedir. Yani tüketici kredisi sözleşmelerindeki azami faiz oranı sınırlarının aşılması halinde bu sözleşmelerin TBK m. 88 ve 120 uyarınca yapılmış olduğu kabul edilmeli ve bu sınırlar kapsamında yeni bir ödeme planı hazırlanmalı ve fazladan tahsil edilmiş faiz ödemeleri tüketiciye geri ödenmelidir. Bu sözleşmeler taraflardan birinin tacir olması nedeniyle ticari iş sayılacağından, faiz, dosya masrafı gibi ödemeleri için tüketicinin de bu yönde talebi olması halinde avans faizi üzerinden temerrüt faizi işletilmesi mümkündür.²⁸⁴ Fazladan tahsil edilen faiz, dosya masrafı gibi ödemelerin iadesinin talepleri, sözleşmeden kaynaklanması nedeniyle TBK m. 146'ya göre 10 yıllık zamanaşımına tabidir.²⁸⁵

Düşüncemize göre, kredi veren ki çoğu zaman banka olur, bilinçli bir şekilde tüketicinin tecrübesizliği ve deneyimsizliğinden faydalanarak, kanuni sınırlamaları bilerek ve isteyerek çiğnemektedir. Herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Hakkın açıkça kötüye kullanılması halinde hukuk düzeni bu hakkı korumayacaktır. Tartışmanın gerçek hayattaki karşılığına gelirsek: Bankalar kâr iştahı yüksek kurumlardır, son zamanlardaki ekonomik sıkıntılar vatandaşın krediye duyduğu gereksinimi büyük ölçüde arttırmıştır. Yine serbest rekabet

²⁸² Atamer, Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmeleri, s. 122; Yılmaz, Faiz Oranları, s. 101; medeni hukuk cezası TKHK m. 25/2'de şu şekilde ortaya konmuştur: Kredi sözleşmelerinde, akdi anapara faizi, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer almaması halinde, kredi tutarı faizsiz olarak kullanılır. Bu da tipik bir medeni hukuk cezasıdır. Detaylı bilgi için bkz. Çabri, Şerh, s. 527; Yılmaz, s. 194; Atamer, s. 109-110; Baysal, s. 302; Gümüş, Şerh, s. 192-193.

²⁸³ Atamer, Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmeleri, s. 122; Yılmaz, Faiz Oranları, s. 102; Yağcı, 424-25, dp. 12.; Kırkbeşoğlu, s. 167-168; Oğuzman/Öz, s. 322; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 20; Aksi görüşteki Serozan'a göre, fahiş faizi makul düzeye indirmek; sosyal ve entelektüel açıdan güçsüz olanın etkin şekilde korunabilmesi ve fahiş faiz sömürüsünün teşvik edilmemesi için (önleyici ve caydırıcı etki ile engellenebilmesi) eksik geçerlilik yaptırımı ile sağlanamayacaktır. Burada kredi verenin, bölümsel hükümsüzlük yaptırımı ile karşılaşınca, hukuken garanti etmiş olduğu faizi elde etmesi halinde riske edeceği bir kayıp söz konusu değildir. Tüketicilerin bankayla mahkemelik olmaktan çekinmesi de eklenince banka fahiş faiz uygulamasından vazgeçmeyecektir. Bu yüzden fahiş faiz dayatması olan banka, hukukun korumasını ve kol kanat germesini hak etmez. Bkz. Serozan, Fahiş Faiz, s. 205.

²⁸⁴ Yargıtay HGK 26.02.2020 T., 2017/13-558 E., 2020/234 K., Sinerji, (E.T. 10.06.2025).

²⁸⁵ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 102.

ortamının dürüst olmaması ve kredi kullanımına teşvik eden reklamların sıklığı tüketiciyi, çaresizce bankaların fahiş faiz uyguladığı kredi sözleşmelerine mecbur bırakmıştır. Bunu bilen ve kendi lehine kullanan bankaların hukuk düzeni tarafından korunması hakkaniyete ve dürüstlük kurallarına açıkça aykırıdır. Ekonomide ve keza devlet karşısında çok büyük bir güce sahip olan bankalar açısından kaybedecek hiçbir şey yoktur. Zira krediye başvuran vatandaşın kanuni haklarından haberi olmadığı gibi kendisini köyün ağası ilan eden bankalar karşısında da koruyacak bir gücü de bulunmamaktadır. Bu koruma ancak kanun ve yargı kararları ile mümkündür. Şayet faiz oranının en yüksek sınıra çekilmesi görüşü benimsenirse bankalar açısından caydırıcı hiçbir durum olmayacaktır. Kredi verenin zaten kanunun öngördüğü faiz oranını her koşulda alacağını bilmesi onu daha fazla faiz oranını istemekten alıkoymayacaktır. Aksine şu an da olduğu gibi tüketici zaten bu durumu çoğu zaman bilmediğinden talepte bulunmayacak, talepte bulunan küçük bir azınlık içinde kredi verenin kaybedecek hiçbir şeyi olmayacaktır. Çünkü bu durumda kredi veren alması gerekeni zaten alacak, sadece daha fazla alabileceği miktardan mahrum kalacaktır. Her kim olursa olsun kanundaki bu açığı kullanmaya devam edecektir, etmelidir de bence. Dolayısıyla normal bir sözleşme gibi düşünmeyip caydırıcılığı yüksek tutmak adına ağır yaptırımlar uygulanması hiç şüphesiz ki kabul edilmelidir. Kıyasen uygulanması gereken kanunun TTK 1530 yerine tüketici işlemi dinamiğine uygun olan TKHK 25/2 olması gerektiği kanaatindeyiz. Tüketici hukukunun dinamiği ile örtüşeceğinden ilk başvurulması gereken kanun maddesi bu olmalıdır zira TTK hükümleri çoğu zaman tarafların tacir olduğu düşünülerek hazırlanmıştır. En önemlisi de sözleşmenin içeriğindeki eksiklik hali bile sıfır faizi öngörürken, dürüstlük kuralı, hukuka ve ahlaka aykırı olarak düzenlenen kötüniyetli fahiş faiz uygulamasında hayli hayli sıfır faiz yaptırımı uygulanmalıdır. Gelin görün ki bu tartışmaların uygulamada tüketiciye pek bir faydası bulunmamaktadır. Zira tüketicilerin çoğu bu kuralı bilmemekte; dava yolu ile zor ve sonucu belli olmayan bir sürece girmek istememektedir. Bu durumdan kârlı çıkan taraf her zaman kredi veren- çoğu zaman banka- olmaktadır. Dolayısıyla kanun koyucunun eksikliği gidermek amacıyla en kısa zamanda ağır ve caydırıcı bir düzenleme yapması gerekmektedir.

1.2.2. Temerrüt Faizi Oranın Sözleşmede Kararlaştırılmadığı Haller

Tüketici kredisi sözleşmelerinde taraflar temerrüt faizi oranını (kanuni sınırlamaları aşmamak kaydıyla) serbestçe belirleme imkanına sahiptir. Ancak temerrüt faizi oranı taraflar arasında her zaman kararlaştırılmayabilir. Sözleşmede

kararlaştırılmamışsa, kredi sözleşmelerine uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan 3095 sayılı Kanun m. 1 uyarınca belirlenir. 20/5/2024 tarihli ve 8485 sayılı Cumhurbaşkanısı Kararı ile, kanuni faiz oranının 1/6/2024 tarihinden geçerli olmak üzere yıllık %24 olarak belirlenmiştir. Buna göre, kredi sözleşme taksitini ödemede temerrüde düşen borçlu, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, temerrüde düştüğü günler için %24 üzerinden hesaplanacak temerrüt faizini ödemek ile mükelleftir.²⁸⁶

TKHK m. 25/2'ye göre tüketicisi sözleşmelerinde, akdi faiz oranına yer verilmemesi halinde kredi tutarının faizsiz kullanılacağı yaptırımını ngrlmştir. Bu yüzden kredi veren sözleşmede akdi faiz oranına yer verilmesine büyük zen göstermekte ve çoğunlukla da bu orana yer vermektedir. Akdi faiz oranının belirlendiği ancak temerrüt faizi oranının belirlenmediği sözleşmelerde uygulanacak hüküm yine yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenecektir. 3095 sayılı Kanun m. 2/3 ve 4'e göre, şayet akdi faiz oranı kanunda öngörülen miktarın üzerinde ise, alacaklı sözleşmede kararlaştırılan oran üzerinden temerrüt faizi talep edebilecektir. Ancak sözleşmede kararlaştırılan anapara faizi söz konusu kanunda belirlenen oranın altında ise temerrüt faizi oranı kanunda yer alan oran üzerinden hesaplanır.²⁸⁷

1.3. TEMERRÜT FAİZİNİ TALEP HAKKININ KAPSAMI

Alacaklının temerrüt faizine ilişkin talep hakkının kapsamı; asıl borcun tutarı, temerrüdün süresi ve uygulanacak faiz oranına göre belirlenmektedir. Temerrüt faizi miktarının hesaplanmasında esas alınacak asıl borç miktarı, borçlunun alacaklıya ödemekle yükümlü olduğu para meblağıdır.²⁸⁸ Tüketicinin demesi gereken miktar, kredi sözleşmesi kapsamında kararlaştırılıp ödeme planında açıkça gösterilmektedir.²⁸⁹

Temerrüt faizi, temerrüt anından başlayarak temerrüt bitimine kadar olan sürede işlemeye devam eder.²⁹⁰ Temerrüt faizinin işletilmesi için borçlunun temerrüde düşmüş olması gerekmektedir. deme gününün taraflarca kararlaştırıldığı veya muacceliyet ihtarı

²⁸⁶ şen/ şen, s. 211; abri, Konut finansman, s. 348; Eren, Genel Hükümler, s. 1245.

²⁸⁷ abri, Konut Finansmanı, s. 348; abri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 22; 3095 sayılı Kanun m. 2/3'e göre, *“Temerrüt faizi miktarının sözleşmede kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı yukarıdaki fıkralarda öngörülen miktarın üstünde ise, temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.”*

²⁸⁸ abri, Konut Finansmanı, s. 351; Antalya, C/1,3, s. 516; şimsek, s. 141; abri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 21.

²⁸⁹ abri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 21-22.

²⁹⁰ abri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 22.

ile belirlendiği hallerde, temerrüt için ayrıca ihtara gerek bulunmaksızın, ödeme gününün dolmasıyla birlikte borçlu temerrüde düşmekte; temerrüt faizi, söz konusu günü izleyen günden itibaren hesaplanmaya başlamaktadır. İhtara gerek olmaksızın borçlunun temerrüde düşeceği hallerde de kural olarak muacceliyet tarihini izleyen gün, temerrüt faizi için başlangıç kabul edilir. Temerrüt için ihtar şartının arandığı halleder de ihtarda ifa için borçluya süre verilmişse bu sürenin son gününü takip eden günden, şayet süre verilmemişse ihtarın borçluya ulaştığı günü izleyen günden itibaren temerrüt faizi işlemeye başlayacaktır.²⁹¹

Temerrüt faizi, somut olayda esas alınacak faiz oranına göre belirlenir. Faiz oranı taraflarca sözleşmede kararlaştırılabileceği gibi sözleşmede kararlaştırılmadığı hallerde yukarıda açıkladığımız üzere 3095 sayılı Kanun m. 2 ve 4 kapsamında belirlenecektir.²⁹²

Temerrüt faizi alacaklının talebi üzerine gündeme geleceğinden alacaklının temerrüt faizine ilişkin bir talebi olması gerekir. Bu faiz, asıl alacakla beraber dava ya da icra yolu ile istenebileceği gibi asıl alacaktan bağımsız bir şekilde ayrı bir dava ya da icra yolu ile de istenebilir. Alacaklının, temerrüt faizine yönelik talebi dava dilekçesinde veya takip talebinde açıkça bulunması gerekir. Aksi halde hâkimin re'sen temerrüt faizi ödenmesine hükmetmesi mümkün değildir. Temerrüt faizi asıl alacaktan bağımsız dava ve talep edilebildiğinden alacaklı, asıl alacak için açtığı davada temerrüt faizini istememiş olsa bile, sonradan açacağı dava ile temerrüt faizi talebinde bulunabilir. Ancak bunun için asıl alacağa ilişkin davada faiz hakkını saklı tutmuş olması gerekmektedir. Alacaklı asıl borcun sona ermesinden önce temerrüt faizi isteme hakkını saklı tutmuşsa TBK m. 131/2 kapsamında asıl borç sona ermiş olsa bile sona erme tarihine kadar geçen sürede işlemiş olan faizlerini isteyebilecektir.²⁹³ Alacaklının temerrüt faizini saklı tutması yönündeki beyanı şekle tabi olmamakla birlikte uygulamada ispat sorunlarının önüne geçmek

²⁹¹ Barlas, s. 170 vd.; Çabri, Konut Finansmanı, s. 351; Kılıçoğlu, s. 878, 891; Şimsek, s. 141; Antalya, s. 516; Eren, Genel Hükümler, s. 1243; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, s. 1251.

²⁹² Çabri, Konut Finansmanı, s. 352; Antalya, s. 521; Şimsek, s. 141; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 22.

²⁹³ Eren, Genel Hükümler, s. 1246; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 22; Çabri, Konut Finansmanı, s. 352; Barlas, s. 181-182; Şimşek, s. 142; Yargıtay 15 HD, 17.10.2017 T., 2016/1879 E., 2017/3474 K., “bu dosyadaki dava tarihinde davacı asıl alacağını tahsil etmiş olmayıp üstelik bir kısmını da bu davada talep etmiştir. Bu nedenle ilk davada istenen asıl alacak miktarı için temerrüt faizi talep etme hakkı yitirilmemiştir. Bu durumda ilk davada istenen alacak için temerrüt tarihinin o dava tarihinde gerçekleştiği gözetilerek ilk dava tarihinden bu dava tarihine kadar işlemiş temerrüt faizinin hesaplanıp hüküm altına alınması gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış hükmün temyiz eden davacı yararına bozulması gerekmiştir.” Legalbank, (E.T. 30.05.2025).

amacıyla ihtarname yolu, asıl borca yönelik dava dilekçesi veya mahkeme zabıtlarında ortaya konulmaktadır.²⁹⁴

Temerrüt hali gerçekleşmeden açılan dava veya takiplerde temerrüt faizinin işlenmeye başlayacağı tarih yargı kararlarına göre dava veya takip tarihi olarak kabul edilmektedir.²⁹⁵ Alacaklının, ıslah yoluna başvurarak para alacağı miktarını arttırması mümkündür. Bu halde alacaklı temerrüt faizi talep ettiği miktar var ise bu miktar üzerinden ıslah tarihinden itibaren temerrüt faizi işleyecektir.²⁹⁶

1.4.TEMERRÜT FAİZİNİN ÖDENMESİNDE TEMERRÜT SEBEBİYLE FAİZ YÜRÜTÜLEMEMESİ

Tüketici işlemlerinde, temerrüt hali de dahil olmak üzere bileşik faiz uygulanmaz. Zira bu durum TKHK m. 4/7²⁹⁷ ile hüküm altına alınmıştır. Yine aynı hususa Yönetmelik m. 22/4'te²⁹⁸ de yer verilmiştir. Aynı zamanda Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Kanun m. 26/2'de²⁹⁹ de kredi kartı borçlarına ilişkin bileşik faiz yasağı vurgulanmıştır.³⁰⁰ Özetle tüketici kredisi sözleşmelerinde, tüketicinin, temerrüt faizinin ödenmesinde temerrüde düşmesi halinde faiz yürütülemeyeceği tüketici mevzuatı ve diğer kanunlar ile güvence altına alınmıştır.

²⁹⁴ Çabri, Konut Finansmanı, s. 352; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 23.

²⁹⁵ Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 784; Şimşek, s. 143; Yargıtay 3 HD, 05.11.2015 T., 2014/19677 E., 2015/17294 K., “davalı taraf için keşide olunan bir ihtarname bulunup bulunmadığı araştırılıp, davalı tarafın temerrüdü yoksa dava tarihinden itibaren davalının temerrüde düştüğü kabul edilmek suretiyle faiz yönünden bir karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde faize hükmedilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.” Legalbank, (E.T. 30.05.2025).

²⁹⁶ Kılıçoğlu, Borçlar Genel s. 784; Şimşek, s. 143; Yargıtay HGK, 16.05.2018 T., 2017/19-1628 E., 2018/1098 K., “İlk davada istenmeyen, dava tarihi ile ıslah tarihi arasında işlemiş faiz alacağının tahsili istemine ilişkindir... davacının ilk davanın dava tarihi ile ıslah tarihindeki alacağından açıkça vazgeçmediği ve asıl alacağın da tam ödenmek suretiyle sona ermediği bir dönemde eldeki davayı açtığı tartışmasızdır. Bu durumda davacının anılan dönem faizine hak kazandığı ve bunun hüküm altına alınmasında yasaya aykırı bir yön bulunmadığı...”, Kazancı (E.T. 30.05.2025).

²⁹⁷ TKHK m. 4/7'e göre “Temerrüt hâli de dâhil olmak üzere, tüketici işlemlerinde bileşik faiz uygulanmaz.”

²⁹⁸ TKSİ m. 22/4, “Temerrüt hâli de dâhil olmak üzere, tüketici işlemlerinde bileşik faiz uygulanmaz.”

²⁹⁹ BKKKK m.26/2, “Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanır. Kalan hesap bakiyesine, asgarî tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgarî tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise gecikme faizi uygulanır. Temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmaz.”

³⁰⁰ Gümüş, Borçlar Genel, s. 755; Aydoğdu/Ayan, s. 214; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 23.

TBK m.121/3³⁰¹ hükmünde temerrüt faizine, temerrüt faizi yürütülemeyeceği düzenlenmesine yer verilmiştir. TBK m. 121 hükmü³⁰² değerlendirildiğinde birinci fıkrada yer alan alacaklar için faizin yürütülmesine izin verilmiş gibi gözükse de, hükmün son fıkrası ile temerrüt faizi için dava veya takip tarihinden dahi faiz yürütülmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır.³⁰³

Taraflar sözleşme ile temerrüt faizine temerrüt faizi yürütülebileceğini kararlaştıramazlarsa da, tarafların aralarında yapacakları sözleşme ile faiz ve temerrüt faizi alacağını, anaparaya ekleyerek anapara alacağına dönüştürebileceklerini ve bu sayede anapara alacağına dönüşen eski faiz ve temerrüt faizi alacaklarının TBK 121/3 sınırlamasına tabi olmayacağını ve zamanında ödenmeyen bu borçlara temerrüt faizi yürütülebileceğini savunan yazarlar bulunmaktadır.³⁰⁴ Bu görüşe karşı olarak TBK m. 121/3 hükümlerinin emredici nitelikte olduğundan aksi hüküm içeren sözleşmelerin kesin hükümsüz olacağını savunan yazarlar da bulunmaktadır.³⁰⁵ Bizce de tarafların işlemiş faizleri anaparaya eklemesine dair anlaşması TBK m. 121/3 ruhuna aykırı olduğundan bu tür sözleşmeler kesin hükümsüz kabul edilmelidir.

Temerrüt faizine, temerrüt faizi yürütülemeyeceği 3095 sayılı Kanun m. 3/1’de³⁰⁶ açıkça düzenlenmiştir. 3095 sayılı Kanun m. 3/1 ile anlatmak istenilen işlemiş bulunan anapara faizleri için tekrar anapara faizi yürütülemeyeceği gibi aynı zamanda işlemiş bulunan temerrüt faizleri içinde ayrıca temerrüt faizi yürütülemeyeceğidir.³⁰⁷ O halde tüketici kredisi sözleşmelerinde temerrüt faizine faiz yürütülmesine ya da temerrüt

³⁰¹ TBK m. 121/3, “Temerrüt faizine, ayrıca temerrüt faizi yürütülemez.”

³⁰² TBK m. 121/1, “Faiz veya irat borcunu ya da bağısladığı bir miktar parayı ödemekte temerrüde düşen borçlu, icra takibine girişildiği veya dava açıldığı günden başlayarak, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür.”

³⁰³ Eren, Genel Hükümler, s. 1245; Şimşek, s. 136; Çabri, Konut Finansman, s. 353.

³⁰⁴ Hayri Domaniç, *Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesi Sağlayan Bk. 105 ve Diğer Hükümler*, (İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., 1993), s. 37-38; Eren, Genel Hükümler, s. 1114-1115.

³⁰⁵ Barlas, s. 180; Çabri, Konut Finansman, s. 354; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 24.

³⁰⁶ 3095 sayılı Kanun m. 3/1, “Kanuni faiz ve temerrüt faizi hesaplanırken mürekkep faiz yürütülemez.”

³⁰⁷ Barlas, s. 180; Çabri, Konut Finansman, s. 354; GÜMÜŞ, ne TBK’da ne de diğer kanunlarda anapara faizine, anapara faizi yürütülmesini yasaklayan açık bir hüküm bulunmadığını ancak bu durumun bir sorun teşkil etmediğini ifade etmiştir. Anapara faizine anapara faizi yürütme yasağı emredici nitelikte bir yasak olarak kabul edilir. Bu kabule, 3095 sayılı Kanun m. 3/1 ve TBK m. 388/3 hükmünün anapara faizine ilişkin bileşik faiz yasağının, anapara faizine anapara faizi yürütülmesi yasağını kapsayacak şekilde genişletici yorum ile kolayca ulaşılabileceğine yer vermiştir. Gümüş, Borçlar Genel, s. 755.

faizinin anaparaya eklenerek buna temerrüt faizi yürütülmesine ilişkin hükümler kesin olarak hükümsüzdür.³⁰⁸

Faize faiz yürütülemeyeceği yasağı 3095 sayılı Kanun'da düzenlenmemiş olsaydı bile en azından anapara faizi bakımından bileşik faizi yasağına, aynı şekilde TBK m. 388/3³⁰⁹ hükmünden de ulaşabilirdik. Gerçekten, TBK m. 388'te³¹⁰ tüketim ödünç sözleşmelerinde faiz oranı kararlaştırılmamışsa, kural olarak ödünç alma zamanında ve yerinde o tür ödünçlerde geçerli olan faiz oranı uygulanacağı kaleme alınmıştır. Yine aynı maddenin üçüncü fıkrasında tüketim ödünç sözleşmelerinde faizin anaparaya eklenerek birlikte yeniden faiz yürütülmesi kararlaştırılmaz.³¹¹ Söz konusu düzenleme sadece tüketicim ödünç sözleşmeleri için değil aynı zamanda tüm sözleşmelerdeki bileşik faiz anlaşmalarını kapsayan genel hüküm niteliğindedir. Bu hükmün anapara faizine ilişkin kabulü, temerrüt faizine ilişkin bileşik faiz anlaşmaları içinde kabul edilebilir.³¹²

1.5.TEMERRÜT FAİZİ İLE KARŞILANAMAYAN ZARARIN TAZMİNİ

Tüketici kredisi sözleşmelerinden kaynaklanan geri ödeme borcunun zamanında ödenmemesi ve borçlunun temerrüdünün gerçekleşmesi, alacaklının zarara uğramasına neden olabilir. Kanun koyucu, temerrüt nedeniyle ortaya çıkan bu zararı gidermek için ilk olarak temerrüt faizi yoluna başvurmayı hedeflemektedir. Temerrüt faizinin niteliği gereği, alacaklı zararın varlığını, miktarını ve borçlunun kusurunu ispatlama zorunluluğu olmadan uğramış olduğu zararı temerrüt faizi ile giderebilme imkanına sahiptir. Ancak zararın temerrüt faizi tutarından daha fazla olma ihtimalide vardır. Gerçekten, tüketici kredisi sözleşmeleri, bireylerin özellikle konut ve otomobil gibi yüksek bedelli mal ve hizmet edinimi ihtiyaçlarını karşılamak üzerine akdedilmektedir. Kredi miktarındaki artış, geri ödenmesinde temerrüde düşülmesi halinde kredi verenin maruz kalacağı zarar miktarını da orantılı olarak arttırmaktadır. Zararın temerrüt faizi ile karşılanmaması hali gözetilerek kanun koyucu tarafından TBK'nın 122. maddesinde *“Alacaklı, temerrüt*

³⁰⁸ Barlas, s. 180; Çabri, Konut Finansman, s. 354.

³⁰⁹ TBK m. 388/3, *“Faizin anaparaya eklenerek birlikte yeniden faiz yürütülmesi kararlaştırılmaz.”*

³¹⁰ TBK m. 388/1, *“Tüketim ödünç sözleşmesinde faiz oranı belirlenmemişse, kural olarak ödünç alma zamanında ve yerinde o tür ödünçlerde geçerli olan faiz oranı uygulanır.”*

³¹¹ Antalya, C/1,3 s. 171; Gümüş, Borçlar Genel, s. 755; Oğuzman/Öz, s. 324; Eren, Genel Hükümler, s. 1115.

³¹² Gümüş, Borçlar Genel, s. 755; Oğuzman/Öz, s. 324.

*faizini aşan bir zarara uğramış olursa, borçlu kendisinin hiçbir kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe, bu zararı da gidermekle yükümlüdür.” hükmüne yer verilmiştir.*³¹³

İlgili maddede yer verilen zarar ibaresi, “aşkın zarar”, “munzam zarar” ya da “faizle karşılanamayan zarar” şeklinde ifade edilmektedir.³¹⁴ Munzam zarara ilişkin talep hakkı, hukuki niteliği itibariyle, ana alacaktan bağımsız ve asli nitelikteki alacak hakkıdır.³¹⁵

TBK m. 122 uyarınca borçludan tazmini istenilecek zarar, para borcunun vaktinde ifa edilmemesinden dolayı meydana gelen, temerrüt faizi ile karşılanamayan ve malvarlığında oluşan eksilmedir.³¹⁶ TBK m. 122’de belirtilen zarar, borçlunun edimini zamanında ifa etmiş olsaydı alacaklının malvarlığında oluşacak durum ile temerrüt nedeniyle ortaya çıkan malvarlığı arasındaki farktan ibarettir.³¹⁷

TBK m. 122’nin uygulama alanı bulabilmesi için temerrüt faizinin alacaklının zararını karşılamaya yetmemiş olması gerekir. Alacaklının zararı temerrüt faizi ile karşılanabiliyorsa burada artık aşkın zarar söz konusu olmayacaktır. TBK m. 122’de yer verilen zarar, borçlunun temerrüde düştüğü tarihten, fiili ödeme tarihine kadar geçen sürede temerrüt faizinin karşılamadığı zararı kapsamaktadır. Burada alacaklının tüm zararının değil, temerrüt faizini aşan zararın tazmin edileceği düzenlendiğinden temerrüt faizinin karşıladığı tutarın toplam zarardan indirilmesi gerekir.³¹⁸ Alacaklının TBK m. 122’ye dayanarak aşkın zararın tazminini isteyebilmesi için zararın varlığını ve miktarını ispat etmesi gerekir. O halde aşkın zararı ispat yükü alacaklıya aittir. Borçlu, zararın oluşmadığını ya da alacaklının talep ettiği miktardan daha az olduğunu ispatlama imkanına sahiptir.³¹⁹ Aşkın zararın borçludan talep edilebilmesi için bu zarar ve borçlunun temerrüdü arasında uygun illiyet bağı bulunması gerekir. Şayet alacaklının uğradığı zarar ve temerrüt arasında illiyet bağı bulunmuyorsa burada borçlunun aşkın

³¹³ Barlas, s. 189; Çabri, Konut Finansman, s. 354; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 941; Oğuzman/Öz, s. 519; Feyzioğlu, s. 251; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 24.

³¹⁴ Şimşek, 145; Yargıtay HGK, 29/03/2022 T., 2021/938 E., 2022/401 K., Sinerji, (E.T.15.06.2025).

³¹⁵ Şimşek, 145; Barlas, s. 219.

³¹⁶ Çabri, Konut Finansman, s. 355.

³¹⁷ Barlas, s. 189; Çabri, Konut Finansman, s. 355; Oğuzman/Öz, s. 519-520; Eren, Genel Hükümler, s. 1251.

³¹⁸ Barlas, s. 188-189; Çabri, Konut Finansman, s. 355; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 899, 906; Oğuzman/Öz, s. 519; Eren, Genel Hükümler, s. 1253; Şimşek 148; Yargıtay 11. HD., 27.06.2018 T., 2016/13484 E., 2018/4895 K., Sinerji, (E.T. 16.06.2025).

³¹⁹ Barlas, s. 191; Çabri, Konut Finansman, s. 355; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 901-902; Oğuzman/Öz, s. 520; Eren, Genel Hükümler, s. 1253; Şimşek 150; Feyzioğlu, s. 252; Yargıtay 17. HD., 12.01.2015 T., 2014/16590 E., 2015/85 K., Sinerji, (E.T. 18.06.2025).

zarardan sorumlu tutulması beklenemez.³²⁰ TBK m. 122 düzenleyici bir hüküm olduğundan taraflar aksini kararlaştırarak sorumsuzluk anlaşması yapabilir.³²¹

Aşkın zarardan sorumluluk borçlu temerrüdünün kusuruna bağlı sonuçlardan biridir. Borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispatlayabilirse aşkın zarara ilişkin sorumluluktan kurtulur. Kanun maddesi alacaklı yararına kusur karinesi öngörmüştür.³²² Bununla beraber, borçlunun ödeme güçsüzlüğü içerisinde bulunması ilgili kanun hükmüne göre kusursuzluk hali olarak kabul edilmeyecektir.³²³

Para borcunun süresinde ödenmemesi durumunda, alacaklının talep edebileceği zarar kalemlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Doktrinde alacaklının uğramış olduğu munzam zararlara; temerrüt nedeniyle parasına kavuşamayan alacaklının geciken parayı başka kaynaklardan temin etmesi nedeniyle yapılan masraflar, alacağın elde edilmesi için yapılan girişimlerden doğan masraflar, alacaklı ve onun alacaklısı arasındaki hukuki ilişkiyi olumsuz etkilemesi nedeniyle oluşan zararlar, yoksun kalınan kazanç, paranın değer kaybetmesi nedeniyle oluşan zararlar örnek verilebilir.³²⁴ Kredi veren kuruluşların büyük parasal fonlara sahip olması, paranın vaktinde ödenmemesinden kaynaklı zarara uğradığını ya da bu zararın varlığını ispat etmesi güç olmakla beraber, alacaklının tacir olduğu gerçeği karşısında yapılacak değerlendirme ile uğraması muhtemel zararı belirlenmesi mümkündür.³²⁵

Alacağın elde edilmesine yönelik masraflar, temerrüt süresi boyunca işlemiş faizden daha yüksekse alacaklı temerrüt faiziyle karşılanamayan masrafları munzam zarar kapsamında isteyebilecektir. Bu masraflardan alacaklının sorumlu tutulabilmesi için temerrüt gerçekleşmeli ve temerrüde düşmede borçlunun kusuru bulunmalıdır. Yine bu masrafların temerrüt sonucu yapılmış olması gerekir.³²⁶

³²⁰ Barlas, s. 192; Çabri, Konut Finansman, s. 355; Eren, s. 1254; Kılıçoğlu, s. 909.

³²¹ Eren, Genel Hükümler, s. 1254.

³²² Barlas, s. 193; Eren, Genel Hükümler, s. 1254; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 907; Oğuzman/Öz, s. 520; Şimşek, 149; Çabri, Konut Finansman, s. 356; Feyzioğlu, s. 252; Domaniç, s. 76-77.

³²³ Barlas, s. 195; Şimşek, 149.

³²⁴ Barlas, s. 196, 202-205; Eren, Genel Hükümler, s. 1251; Oğuzman/Öz, s. 519-520; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 24; Çabri, Konut Finansman, s. 356; kredi veren kuruluşların ekonomik durumu düşünüldüğünde kredi geri ödemelerinin zamanında yapılmamasından kaynaklı bu gibi zararların çoğuna uğraması söz konusu olmayacağından bunu ispat etmesi de çok güçtür.

³²⁵ Çabri, Konut Finansman, s. 356; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 25.

³²⁶ Çabri, Konut Finansman, s. 357; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 25; BARLAS, masraflar ve temerrüt arasında uygun illiyet bağı bulunması gerektiğini, borç zamanında ödenmiş olsa dahi alacaklı yine bu masrafı yapacak idiyse, TBK m. 122 kapsamında olmadığını belirtmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Barlas, s. 196.

Para borcunun zamanında ödenmemesi alacaklının kazanç yoksulluğuna uğramasına neden olabilir. Yoksun kalınan kazanç miktarı, temerrüt faizinden fazla ise alacaklı TBK m. 122 kapsamında temerrüt faizi ile karşılanmayan kısmı isteyebilir. Kazanç kaybının gerçek ve somut şekilde ispatlanması zor olduğundan, yoksun kalınan kazanç miktarının hesaplanmasında farazi hesaplamalar ile bu sonuca ulaşılması zorunludur.³²⁷ Alacaklı kazanç kaybını ve miktarını kural olarak somut deliller ile ispat etmelidir. Kredi veren kuruluşların bu durumu somut olarak ispat etmesi zor olsa bile bazı karinelerden yararlanılabilir.³²⁸ Kredi veren kuruluşların faaliyet konusu piyasaya kredi temin etmek olup işlerinde bir süreklilik hali mevcuttur bu yüzden bu fonları değerlendirme imkanları her zaman vardır. Dolayısıyla geç yapılan kredi ödemeleri kredi vereni her zaman zarara uğratabilir. Mesela temerrüt faizi alacağı, alacaklının o süre içerisinde piyasaya kredi vermesi halinde elde edeceği faiz oranından yüksek ise, bu iki faiz arasında bir fark oluşacak ve bu farkın munzam zarar şeklide tazmini talep edilebilecektir.³²⁹

Covid-19 salgını, meydana gelen depremler, Rusya–Ukrayna Savaşı ve finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmalar, üretim ve arz zincirlerinde kesintilere yol açmış; döviz kurlarındaki artış ve enerji fiyatlarındaki yükselişle birlikte bu gelişmeler, ülkemizde yüksek enflasyonun ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Yakın dönemde artan enflasyon nedeniyle paranın değerindeki düşüşün, temerrüt faizi oranını aşması halinde bunun aşkın zarar kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ve bu zararın ispatı hususu, doktrin ve yargı kararlarındaki tartışmaların artmasına neden olmuştur.

Para borçlarının temerrüdü nedeniyle, temerrüt faizi ile karşılanmayan en kapsamlı ve yaygın zarar hali enflasyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Para borcu dışındaki borçlarda, temerrüt haline rağmen aynen ifanın söz konusu olduğu hallerde enflasyonun yıkıcı hali alacaklıyı etkilemez.³³⁰ Ancak para veya para borcunun tazminata dönüştüğü hallerde alacaklı, para değerindeki düşüş ile ciddi bir zarara uğradığı

³²⁷ Barlas, s. 206; Çabri, Konut Finansman, s. 357; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 26.

³²⁸ Barlas, yoksun kalınan kazanç kaybının alacaklıya sağlanmasında bazı karinelere dayanabileceğini ve alacaklı için ispat kolaylığı getirebileceğini ifade etmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Barlas, s. 207; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 26.

³²⁹ Çabri, Konut Finansman, s. 358; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 26-27.

³³⁰ Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 910-911; Şebnem Nebioğlu Öner, “Güncel Yargı Kararları Bağlamında Aşkın Zarar”, *TBBD*, S. 165, (2023), s. 122-123.

görülmektedir.³³¹ Zira yüksek enflasyon döneminde bireylerin, paralarının değerini korumak için yatırıma dönüştürecekleri yönünde genel bir yaşam deneyimi bulunduğu ve bu durumun fiili bir karine olarak kabul edildiği görülmektedir.³³²

Aşkın zararın varlığının, temerrüt faizinden farklı olarak alacaklı tarafından ispat edilmesi gerekmektedir.³³³ Doktrinde aşkın zarar konusunda ikiye bölünmüştür. İlk görüşe göre, aşkın zararın somut olarak ispat edilmesi gerekmektedir.³³⁴ Bu görüşün temelinde, alacaklının zararını somut olarak ispat etmeksizin yalnızca enflasyon gibi verilere dayanarak aşkın zararın kabul edilmesinin, yasal temerrüt faiz oranını enflasyona göre belirlemek anlamına geleceği ancak bu yetkinin de sadece kanun koyucuya ait olduğu düşüncesi yatmaktadır.³³⁵ Başka bir yazar ise, aşkın zararın hiçbir zaman temerrüt faizini enflasyon oranına yükseltme amacı taşımadığını, bu nedenle zararın somut olarak ispatı yönteminin uygulanmasında borcun kaynağının dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Sözleşmeden doğan para borçlarından kaynaklanan aşkın zararlarda somut ispat yönteminin, taraflardan birinin kamu kurumu ya da bankalar gibi özel izin ve imtiyazlı kurumlar olması halinde soyut ispat yönteminin uygulanması gerektiğini belirtmiştir.³³⁶ İlaveten para alacağının geç ödenmesi halinde soyut ispat yönteminin uygulanmasının kabulü her uzun süren davanın devamında yeni bir dava açılmasına, aşkın zararın tazmini talebi istenmesine neden olacak ve bu durumda ticari hayatı olumsuz etkileyecektir.³³⁷

³³¹ Özcan Günergök, “Paranın Değer Kaybı Bağlamında Aşkın Zarar” *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi İMHFD*, C. 9, S. 1, (Mart 2024), s. 179; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 910.

³³² Çağlar Çopuroğlu, “Yüksek Enflasyon Döneminde İşçi Alacakları ve Aşkın (Munzam) Zarar”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.15, S. 1, (2024), s. 205; Günergök, s. 179; Aksi yönde görüş için bkz. Hüseyin Altaş, “Munzam Zararın İspatı Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 50, S. 1 (2001), s. 124.

³³³ Barlas, s. 191; Eren, Genel Hükümler, s. 1253; Nebioğlu Öner, s. 120; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 909; Gümüş, Borçlar Genel, s. 930.

³³⁴ Erol Zeytinoğlu, “Para Borçlarında Temerrüt Hallerinde Munzam Zarar” *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 8, (2005), s. 262; Altaş, s. 123-124; Mehmet Akçaal, “Güncel İçtihatlar Işığında Munzam Zarar” *Süleyman Demirel Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 2 (2022), s. 1092-1093.

³³⁵ Akçaal, s. 1092; Altaş, s. 128.

³³⁶ Yıldırım Keser, “Aşkın Zararın İspatı”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11, s. 2, (2022), s. 493; sözleşmenin diğer tarafının kamu kurumu veya özel imtiyazlı çalışan kurumlar olması halinde soyut ispat yönteminin benimsenmesi gerektiği görüşü yasal bir dayanağının olmaması ve böyle bir ayrımın sorunu sadece küçük bir kesim için çözeceği gerekçesiyle eleştirilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Günergök, s. 199.

³³⁷ Keser, s. 493; adli yargıdaki dava sayısının artması nedeniyle somut ispat yönteminin kabulü doktrinde eleştirilmiştir. Zira ifanın kasıtlı olarak geciktirilmesinin avantaj sağlamayacağını bilinci bu yola başvuruyu azaltacağı ve bir disiplin yerleşeceği düşüncesi ile mahkemelerin dava yükü hafifletebilir. Detaylı bilgi için bkz. Günergök, s. 208.

Diğer görüşteki yazarlar ise, enflasyonun başlı başına aşkın zararın konusu olmasını ve soyut ispat yönteminin benimsenmesi gerektiğini savunmuştur.³³⁸ Enflasyonun paranın değerini düşürdüğü ve alım gücünü etkilediği hususu tartışma dışıdır.³³⁹ Doktrinde bazı yazarlar, paranın alım gücünün azalması nedeniyle alacaklının uğradığı zararı, aşkın zarar olarak değerlendirmektedir.³⁴⁰ Ekonomi bilimi açısından alacaklının uğradığı zarar ortada iken bu durumun somut olarak ispatlanmasını beklemek ve paranın değerindeki düşüşün sonuçlarını alacaklı üzerine bırakmak adil bir tutum olmayacaktır.³⁴¹ TBK m. 122 hükmü ile faizle karşılanamayan zararın istenebileceği düzenlenmiş olup enflasyon nedeni ile oluşan zararın istenmesi 3095 sayılı Kanunun görmezden gelindiği veya kanun koyucu gibi hareket edildiği anlamına gelmeyecektir. Zira munzam zararın tazmini temerrüt faizinden farklı olarak borçlunun kusuruna bağlı olduğundan, yasal faiz oranının uygulanmasına bir engel olmamaktadır.³⁴² Alacaklının faiz ile karşılanmayan zararını somut olarak ispat etmesi beklense de bu yöntemi her koşulda katı şekilde uygulamak her zaman hakkaniyetli bir çözüm olmayabilecektir. Nitekim bu hallerden biri de paranın değer kaybı nedeniyle oluşan zararının mutlaka somut olarak ispat edilmesidir. Enflasyon nedeniyle alacaklının zarara uğradığı bir gerçektir ve bu zararı somut olarak ispat edilemediği gerekçesiyle tazminat isteminin reddi mümkün değildir. TBK m. 114, f. 2 yollaması ile TBK m. 50, f. 2 hükmüne göre uğranılan zararın tam olarak ispat edilememesi halinde hâkim taktir yetkisini kullanarak uğranılan zararın miktarını hakkaniyet ile belirleme yükümlülüğü altındadır. O halde hâkim bazı yargı kararlarında olduğu gibi TEFE, TÜFE gibi verilerden yararlanarak zararın tespiti yoluna gidebilir.³⁴³

Yargıtay kararlarında da enflasyon nedeniyle oluşan zararın ispatı bakımından hangi yönteminin uygulanacağı noktasında birlik bulunmamakta; ancak çoğu kararda munzam zararın somut olarak ispat edilmesi gerektiğini kabul etmektedir.

Örneğin Yargıtay 15. Hukuk Dairesi istikrarlı şekilde somut ispat yöntemini ararken,³⁴⁴ aşağıda inceleyeceğimiz Anayasa Mahkemesi kararından sonra içtihat

³³⁸ Özgür Duman, “Enflasyon Karşısında Para Alacaklarının Korunması ve Mülkiyet Hakkı”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, C. 6, S. 12, (2018), s. 414; Günergök, s. 198-199; Çopuroğlu, s. 204-205; Nebioğlu Öner, 132.

³³⁹ Çopuroğlu, s. 205; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 909; Nebioğlu Öner, 122.

³⁴⁰ Barlas, s. 212-213; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 920; Antalya, C. 1/3, s. 530; Günergök, s. 198.

³⁴¹ Günergök, s. 198.

³⁴² Oğuzman/Öz, s. 520, dp. 597; Günergök, s. 198; Çopuroğlu, s. 205.

³⁴³ Günergök, s. 199.

³⁴⁴ Yargıtay 15. HD., 26.03.2012 T., 2011/7614 E., 2012/1895 K., Legalbank, (E.T. 18.06.2025).

değişikliğine giderek enflasyon neticesinde döviz kurları, mevduat faizleri, devlet tahvilleri ve diğer yatırım araçlarının faiz oranları ve getirirlerinin temerrüt faizini aşması halinde munzam zararın bulunduğu hükmetmiştir.³⁴⁵ Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 2025 yılında vermiş olduğu yakın tarihli kararında ise enflasyonu aşkın zarar olarak değerlendirmiş ve faiz ile karşılanmayan zararın somut olarak ispatlanması gerekmediğine hükmetmiştir.³⁴⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2014 yılında³⁴⁷ vermiş olduğu bir kararda aşkın zararın varlığını kabul etmiş, 2019 yılında³⁴⁸ vermiş olduğu bir kararda enflasyonun soyut olarak aşkın zararın kabulü için yeterli olduğunu belirtmiş, ancak 2023 yılında³⁴⁹ vermiş olduğu bir karar ile bu içtihatından dönerek enflasyon, yüksek faiz ve para değerindeki düşüş gibi olgular nedeniyle oluşan zararın açık ve somut

³⁴⁵ Yargıtay 15. HD., 15.03.2021 T., 2020/967 E., 2021/859 K.; “açılan ilk tazminat davasında karşılanmayan zararlarının varlığı ve miktarını mahkemenin de kabulünde olduğu gibi somut delillerle ve yeterince kanıtlayamamışlardır. Ancak, ülkemizde yaşanan ve herkes tarafından bilinen enflasyon, artan fiyatlar, döviz artışı vs. gibi olgular nedeniyle her zaman alacaklıların zararının temerrüt faizi ile karşılanması mümkün olmayacağından, öncelikle munzam zarar talep edilen alacakla ilgili temerrüt tarihinden tahsil tarihine kadar geçen süredeki enflasyon verilerini gösterir TEFE, TÜFE-ÜFE oranları, banka vadeli mevduat faiz oranları, döviz kurları, devlet tahvil faiz oranları, işçi ücretleri ve diğer yatırım araçları ile ilgili getiri bilgilerinin resmi kurumlardan sorulup tesbit edildikten sonra, oluşturulacak munzam zarar hesabı konusunda uzman bilirkişi kurulundan, ” Legalbank, (E.T. 18.06.2025).

³⁴⁶ Yargıtay 6. HD., 13.01.2025 T., 2024/3534 E., 2025/15 K.; “ülkemizdeki enflasyon oranları, yabancı paranın değer artışı, altın fiyatlarının artışı, vadeli mevduat faiz oranları, devlet tahviline verilen faiz oranı, asgari ücret artışı gibi ekonomik göstergeler yine o dönem içerisindeki yasal faiz oranları dikkate alındığında, davacı alacaklının parasının değerini sabit tutmak ve kazanç sağlamak için bir çabada bulunmasının hayatın olağan akışına da uygun olduğu, en azından paranın değer kaybını önlemek için döviz, altın, vadeli mevduat hesabı, devlet tahvili gibi yatırımlara yönelmesinin doğal olduğu kanaatine varılmakla, davacı alacaklının temerrüt faiz oranı üzerinde aşkın zararı (munzam) oluştuğunun kabulü gerekir. Mahkemece konusunda uzman bilirkişi veya bilirkişi kurulundan yukarıda belirtilen ekonomik unsurlar dikkate alınarak oluşturulan sepet hesabına göre davacı alacaklının temerrüt faizini aşan bir zarara uğrayıp uğramadığı tespit edilerek, varsa bu zarar miktarından da davacı tarafından tahsil edilen temerrüt faiz miktarı çıkartılarak, davacının munzam zarar miktarı bulunup davacı alacaklının aşkın zararının (Munzam) tahsiline karar verilmesi gerekirken, davacının somut olarak zararını ispatlayamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmektedir.” Dairenin benzer yöndeki kararı için bkz. Yargıtay 6. HD., 14.11.2024 T., 2023/1766 E., 2024/4097 K., Legalbank, (E.T. 18.06.2025).

³⁴⁷ Yargıtay 11. HD., 09.12.2014 T., 2014/731 E., 2014/19357 K., Legalbank, (E.T. 18.06.2025).

³⁴⁸ Yargıtay 11. HD., 29.04.2019 T., 2018/1512 E., 2019/3201 K., Legalbank, (E.T. 18.06.2025).

³⁴⁹ Yargıtay 11. HD., 16.03.2023 T., 2021/6204 E., 2023/1610 K., “Dolayısıyla 6098 sayılı Kanun'un 122'nci maddesinde karşılanması öngörülen faizi aşan aşkın zararın, genel ekonomik olumsuzlukların (ülkede cari enflasyon oranı, yüksek ve değişken döviz kurları, mevduat faizleri, paranın satın alma gücünde meydana gelen azalma) dışında davacının durumuna özgü somut vakıalarla ispatlanması gerekir. Başka bir anlatımla yüksek enflasyon, dolar kurundaki artış, serbest piyasadaki faiz oranlarının yüksek oluşu, paranın satın alma gücünde meydana gelen azalma, davacıyı ispat yükünden kurtarmayacağı gibi herhangi bir ispat kolaylığı da sağlamaz. Bu kapsamda ülkenin içinde bulunduğu ekonomik olumsuzluklardan hareketle ileri sürülen soyut ve varsayıma dayalı zarar iddiaları hükme esas alınmaz.” Legalbank, (E.T. 18.06.2025).

biçimde ispat edilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Diğer daire kararları da enflasyon, döviz kurlarındaki artış gibi olguların somut şekilde ispatlanması gerektiği yönünde karar vermiştir.³⁵⁰

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise ülkenin içinde bulunduğu ekonomik olumsuzluklardan dolayı soyut ve varsayıma dayalı zarar iddialarının tek başına yeterli olmayacağı, bu zararın somut olarak ispatlanması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.³⁵¹

Anayasa Mahkemesi, ölçülülük ilkesi ve mülkiyet hakkı bağlamında gerçekleştirdiği değerlendirmede, enflasyonun paranın satın alma gücünü önemli ölçüde azaltmasının, mülkiyet hakkının ihlali sonucunu doğurduğu kanaatine varmıştır. Zarara ilişkin ek ispat yükümlülüğü yönündeki katı yorumun, somut olayda kamu yararı ile mülkiyet hakkı arasında kurulması gereken adil dengenin alacaklı aleyhine bozulmasına yol açtığını ifade etmiştir.³⁵² Bu sebeple de bu başvuru yönünden yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğramasından kaynaklanan zararın tazmin edilmediği iddiasıyla yapılan başvuruya ilişkin (*pilot karar*)³⁵³ önemli bir karar vermiştir. Kararda alacakların enflasyon karşısında reel değerini koruyamamasını mülkiyet hakkına yönelik bir müdahale olarak değerlendirmiş

³⁵⁰ Yargıtay 3.HD., 10.03.2022 T., 2022/691 E., 2022/2136 K.; Yargıtay 17. H.D., 01.11.2016 T., 2014/13329 E., 2016/9629 K.; Yargıtay 19. HD., 09.03.2015 T., 2014/6154 E., 2015/3225 K.; Yargıtay 13. HD., 30.05.2019 T., 2016/10665 E., 2019/6982 K., Legalbank, (E.T. 18.06.2025).

³⁵¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 29.03.2022 T., 2021/938 E., 2022/401 K.; “*Hâl böyle olunca, TBK’nın 122. maddesinde karşılanması öngörülen faizi aşan aşkın (munzam) zararın, genel ekonomik olumsuzlukların (ülkede cari enflasyon oranı, yüksek ve değişken döviz kurları, mevduat faizleri, paranın satın alma gücünde meydana gelen azalma) dışında davacının durumuna özgü somut vakıalarla ispatlanması gerekir. Burada kanıtlanacak olgular; ekonomik şartlar sonucu ortaya çıkan olumsuzluklar gibi genel ve soyut hususlardan ziyade geç ödeme nedeniyle davacının kendisinin, şahsen ve somut olarak uğradığı zarardır. Ancak mahkemece yapılan yargılama sırasında, davacı tarafından yukarıda belirtildiği şekilde bir zarar olgusunun ileri sürülüp yasal çerçevede ispatlandığı söylenemez.*” Bu yönde karar için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 09.12.2021 T., 2017/2800 E., 2021/1629 K., Legalbank, (E.T. 18.06.2025).

³⁵² AYM, 2014/2267, 21.12.2017 T., RG. 25.01.2018 T.ve 30312 S., “*Sonuç olarak başvurunun mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılarak ödendiği anlaşıldığından başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklendiği kanaatine varılmıştır. Bu tespite rağmen derece mahkemelerinin başvurunun zarara uğradığını ayrıca ispatlaması gerektiği yönündeki katı yorumu nedeniyle somut olay bakımından kamunun yararı ile başvurunun mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvuru aleyhine bozulduğu değerlendirilmiştir. Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası, (E.T. 18.06.2025).*”

³⁵³ AYM, 2024/417763, 08.07.2025 T., RG. 29/09/2025 T.ve 33032 S., “*...Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanında yer alan bir temel hak ve hürriyetin ihlaline yol açtığı tespit edilen söz konusu yapısal sorunun çözümü için Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) de bildirilmesi gerekir.*” Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası, (E.T. 18.06.2025).

ve mevcut yargı yollarının bu tür zararlara etkili bir çözüm sunmaması nedeniyle etkili başvuru hakkının da ihlal edildiğine hükmetmiştir. AYM, benzer kapsamdaki başvuru sayılarının her geçen gün artmakta olduğunu belirterek pilot karar usulünü uygulamış; sorunun bireysel başvurularla giderilemeyecek ölçüde sistematik ve yapısal nitelikte olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle, AYM, Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirimde bulunulması ve alacakların enflasyon karşısında uğradığı reel değer kaybını giderecek etkili bir iç hukuk mekanizmasının oluşturulması yönünde yasal düzenleme yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca, benzer nitelikteki başvuruların incelenmesinin kararın RG’de yayımlanmasından itibaren altı ay süreyle ertelenmesine karar verilmiştir.

Görüldüğü üzere enflasyon nedeniyle uğranılan zararın hangi ispat yönteminin uygulanacağı hususunda hem doktrinde hem de yargı kararlarında tartışmalar yaratmaya devam etmektedir. Kanaatimizce enflasyonun yüksek seyretmesi sonucu paranın satın alma gücünde meydana gelen azalma, alacaklının geç tahsil ettiği para borcu nedeniyle fiilen zarara uğradığı kabul edilmeli ve bu zarar, aşkın zarar olarak nitelendirilmelidir. Bu zararın ispatı noktasında ise uygulanması gereken yöntemin soyut ispat yöntemi olması gerekmekte; zararın hesaplanmasında ise varsayımlar üzerinden değil de yargı kararlarında olduğu gibi TEFE, TÜFE-ÜFE gibi daha bilimsel nitelikteki veriler üzerinden yapılması uygun düşmektedir. Somut ispat yönteminin benimsenmesi AYM kararlarında olduğu gibi mülkiyet hakkının ihlali anlamına gelecek ve bu yöntem mağdur olan alacaklıyı yeterince korumayacaktır. Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik koşulların çoğu zaman değişkenlik göstermesi ve yargılamaların uzun sürmesi de göz önüne alındığında alacaklının haksız yere para alacağına geç kavuşması ve bu sebeple zarara uğramasının önlenmesi için gerçekten TBMM’nin bu yönde yasal düzenleme yapması zorunlu hale gelmiştir. AYM’nin vermiş olduğu pilot karar sonrasında bu konuya ilişkin bir yasal düzenleme yapacağını ve uygulamadaki bu sorunun çözüleceğini umut ediyoruz.

2.KREDİ VERENİN BORCUN TAMAMINI İSTEME HAKKI

Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketici faiz veya benzeri menfaat karşılığında almış olduğu krediyi ödeme planında belirlenen tarihlerde geri ödemekle yükümlüdür. Ancak ekonomik veya kişisel nedenlerle kredi borcu zamanında ifa edilemezse gerekli şartların varlığı halinde tüketicinin temerrüdü söz konusu olabilir. Tüketicinin temerrüde düşmesinin en önemli sonuçlarından biri de kredi verenin kalan tüm taksitleri talep etme hakkının doğmasıdır. Ne var ki geri ödemesi taksitlere bağlanmış bir borcun tamamının

talep edilmesi, tüketici açısından ağır bir yükümlülük olduğundan bu hakkın kullanımı belirli şartlara bağlanmıştır. TKHK m. 28 uyarınca, kredi verenin kalan taksitlerin tamamını talep edebilmesi; kredi verenin bu hakkını sözleşmede saklı tutması, tüm borçlarını ifa etmesi, birbirini izleyen iki taksiti ödemede temerrüde düşülmesi ve tüketiciye en az otuz günlük süre verilerek muacceliyet uyarısında bulunması şartına bağlanmıştır. Çalışmamızın bu bölümünde kredi verenin tüketiciden kalan kredi borcunun tamamını isteme şartlarını inceleyeceğiz.

2.1. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN GEÇERLİ OLMASI

Borçlar Kanun’da sözleşme serbestisi ilkesi hakimdir. Bu ilkeye göre taraflar, bir sözleşmenin kurulup kurulmayacağına karar verme, sözleşme tarafını seçme ve sözleşme içeriğini serbestçe belirleme özgürlüğüne sahiptir.³⁵⁴ Ancak bu özgürlük mutlak değildir. Gerek TBK gerekse özel kanunlarda bazı sözleşmeler için geçerlilik şartı öngörmektedir. TBK kapsamında tüm sözleşmeler için aranan şartlardan ilki tarafların sözleşme yapma ehliyetine sahip olmasıdır.³⁵⁵ Yine sözleşmenin konusunun emredici hükümlere, kamu düzenine, ahlaka ve kişilik haklarına aykırı ve içeriğinin imkânsız olmaması gerekir.³⁵⁶ Akabinde sözleşmenin geçerliliği bakımından taraf iradelerini sakatlayan herhangi bir unsur bulunmamalıdır.³⁵⁷ Sözleşmenin geçerliliğine ilişkin bu düzenlemeler bütün sözleşmeler için aranan geçerlilik şartlarıdır.³⁵⁸ Bu şartlar, tüketici kredisi sözleşmeleri bakımından da geçerlidir. Genel nitelikte hükümlerin yanı sıra tüketici kredisi sözleşmelerinin geçerliliğine ilişkin TKHK’ da özel düzenlemelerde yer almaktadır. Dolayısıyla tüketici kredisi sözleşmeleri hem borçlar hukuku hükümleri hem de tüketiciyi korumaya yönelik özel hükümler çerçevesinde geçerlilik kazanır.³⁵⁹

2.1.1. Tarafların Ehliyeti

Borçlar Hukuku çerçevesinde, bütün sözleşmelerde olduğu gibi tüketici kredisi sözleşmelerinde de aranan şartlardan biri tarafların sözleşme yapma ehliyetine sahip olmasıdır. Tarafları kredi veren ve kredi alandan oluşan tüketici kredisi sözleşmelerinde

³⁵⁴ Eren, Genel Hükümler, s. 346-347;

³⁵⁵ Oğuzman/Öz, s. 82.

³⁵⁶ Eren, Genel Hükümler, s. 371-380; Oğuzman/Öz, s. 84, 88.

³⁵⁷ Oğuzman/Öz, s. 93; Eren, Genel Hükümler, s. 435.

³⁵⁸ Oğuzman/Öz, s. 82.

³⁵⁹ Eker, s. 68.

kimlerin tüketici sıfatı taşıyabileceğini ve kredi alan sıfatıyla sözleşmeye taraf olabileceğini önceki bölümlerde³⁶⁰ detaylıca anlattığımızdan bu bölümde sadece atıf yapmakla birlikte üzerinden geçeceğiz. Gerçek kişiler ve dernekler, vakıflar ve kooperatifler tüketici sıfatı taşıırken tüzel kişi tacirler tüketici olarak kabul edilmemektedir. Söz konusu sözleşme kapsamında bu kişilerin tüketici sıfatı ile hak edinebilme ve borç altına girebilmeleri için fiil ehliyetine sahip olmaları gerekir. Fiil ehliyetine sahip olabilmek için o kimsenin temyiz kudretine haiz olması, ergin olması ve kısıtlı olmaması gerekir.³⁶¹

Kredi sözleşmelerinde gerçek kişilerin fiil ehliyetine sahip olmaları gerekir. Gerçek kişiler ehliyet bakımından tam ehliyetli, tam ehliyetsiz, sınırlı ehliyetli ve sınırlı ehliyetsiz olmak üzere dörde ayrılır. Tam ehliyetliler fiil ehliyetine sahip olduğundan herhangi bir kısıtlamaya tabi olmadan tüketici kredisi sözleşmesi yapabilecektir.³⁶² 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu madde 429'a göre, bir kimsenin kısıtlanması için yeterli sebep olmamakla beraber o kimsenin çıkarlarını korumak amacıyla fiil ehliyetine birtakım sınırlamalar getirilerek kendisine yasal bir danışman atanır. Sınırlı ehliyetliler bazı işlemleri yapmak için danışmanın görüşünü almak zorundadır. Yasal danışmanın olumlu görüşü gereken işlemler arasında ödünç alma ve verme işlemleri de bulunmaktadır.³⁶³ Tüketici kredisi sözleşmeleri, ödünç alma ve verme işleminin özel bir görünümü olduğundan sınırlı ehliyetli tüketicinin yasal danışmanından muvafakat alması gerekmektedir.³⁶⁴ TMK m. 16'da ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar yani sınırlı ehliyetsizler, yükümlülük altına girdikleri veya haktan vazgeçtikleri hukuki işlemlerin geçerli olabilmesi için yasal temsilcilerinin bu hukuki işleme rıza göstermeleri gerekir.³⁶⁵ Bu rıza, hukuki işlemin gerçekleşmesinden önce izin, işlemin yapıldığı sırada katılma, işlemin gerçekleşmesinden sonra ise onay şeklinde açıklanabilir. Bilindiği üzere tüketici kredisi sözleşmeleri her iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerden olduğundan bu

³⁶⁰ Detaylı bilgi için bkz. Bölüm I, Kısım II.

³⁶¹ Mustafa Dural ve Tufan Ögüz, *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022), s. 52; M. Kemal Oğuzman ve Özer Seçili ve Saibe Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2024), s. 61; Erginer, s. 193.

³⁶² Dural ve Ögüz, s. 65; Oğuzman ve Seçili ve Oktay-Özdemir, s. 90; Yayına Hazırlayanlar İlkay Engin ve Yeşim M. Atamer, *Serozan Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022), s. 436; Bilge Öztan, *Kişiler Hukuku Gerçek Kişiler*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 165.

³⁶³ Oğuzman ve Seçili ve Oktay-Özdemir, *Kişiler*, s. 123-124; Dural ve Ögüz, s. 65; Öztan, s. 222-223.

³⁶⁴ Yılmaz, s. 76.

³⁶⁵ Atamer, s. 93; Yılmaz, s. 76; Oğuzman ve Seçili ve Oktay-Özdemir, *Kişiler*, s. 104; Dural ve Ögüz, s. 84-85; Öztan, s. 190.

sözleşmelerde sınırlı ehliyetsizin yasal temsilcisinin rızası mutlaka aranmalıdır.³⁶⁶ Sınırlı ehliyetlinin, yasal danışmanından olumlu görüş almadan TMK m. 429/1’de sayılan işlemleri yapması halinde, bu işlemlerin akıbetinin ne olacağına ilişkin kanunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu haldeki bir işlemin, sınırlı ehliyetsizin yasal temsilcisinin rızası alınmadan yapılan borçlandırııcı işlemlerin hukuki rejimine tabi olduğu kabul görmektedir.³⁶⁷ O halde sınırlı ehliyetliler ve sınırlı ehliyetsizlerin yasal danışmanın görüşü/rızası alınmadan yapılan işlemlerin akıbeti hakkında aynı hükümler uygulanacaktır. Bu işlemler yapıldığı andan ve yasal temsilcinin iradesini açıkladığı ana kadar olan süre içerisinde askıda hükümsüzdür. Bu süre içerisinde yasal danışman tarafından onay verilmesi halinde işlem baştan itibaren geçerli olacak, onay verilmemesi halinde ise işlem baştan itibaren hükümsüz olacaktır.³⁶⁸ Tüketici kredisi sözleşmelerinde de sınırlı ehliyetli ve sınırsız ehliyetsizlerin yasal danışmanın onayını/rızasını almadan işlem yapması halinde de aynı hükümler uygulanır.³⁶⁹ Tüketici kredisi sözleşmelerinde görüşün/rızanın ne zaman açıklanacağına dair TKHK’da hüküm bulunmamaktadır. Genel kural gereği, rızanın onay şeklinde açıklanabileceği düşünülse de TBK m. 254 ve m. 273’e göre taksitle satış ve ön ödemeli taksitle satış sözleşmelerinde, yasal temsilcinin rızası en geç sözleşmenin kurulması anında ve yazılı şekilde verilmiş olması gerekir.³⁷⁰ TBK ile getirilen bu düzenleme tüketiciye TKHK’ya göre daha yüksek bir koruma sağlamaktadır. Taksitle ve ön ödemeli taksitle satış sözleşmelerinde yer alan kredilendirme niteliği düşünüldüğünde, söz konusu düzenlemenin koruyucu hükümlerinin tüketici işlemlerine, özellikle de kredi ve finansman sözleşmelerine, evleviyetle uygulanması isabetli olacaktır.³⁷¹ Öyleyse tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi alan tarafın sınırlı ehliyetli veya sınırlı ehliyetsiz olması halinde yasal danışmanın olumlu görüşü/rızası, en geç sözleşmenin kurulduğu sırada verilmelidir. Olumlu görüşün/rızanın sözleşmenin kurulmasından önce izin veya sözleşmenin kurulması sırasında işleme katılma şeklinde ve yazılı bir şekilde açıklanması gerekir. O halde

³⁶⁶ Atamer, s. 93; Yılmaz, s. 76; Dural ve Öğüz, s. 89.

³⁶⁷ Oğuzman ve Seçili ve Oktay-Özdemir, Kişiler, s. 122; Yılmaz, s. 76;

³⁶⁸ Dural ve Öğüz, s. 89-90; Oğuzman ve Seçili ve Oktay-Özdemir, Kişiler, s. 122; Yılmaz, s. 76; Öztan, s. 222; Serozan- Engin/Atamer, s. 450.

³⁶⁹ Yılmaz, s. 76.

³⁷⁰ Mustafa Ünlütepe, *Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taksitle Satım Sözleşmesi*, (İstanbul: Legal Kitapevi, 2013), s. 137-138; Mustafa A. Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı*, (İstanbul: Filiz Kitapevi, 2022; s. 141; Mustafa Ünlütepe, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, (2), s. 331-332; Zevkliler/Özel, s. 211.

³⁷¹ Zevkliler/Özel, s. 211; Benzer yönde görüşler için bkz. Atamer, s. 94; Yılmaz, s. 77.

sözleşmenin kurulmasından sonra ya da sözlü olarak açıklanan olumlu görüş/rıza sözleşmenin geçerli hale gelmesine etki etmeyecektir. Bu şarta riayet edilmeden kurulan tüketici kredisi sözleşmeleri kesin hükümsüzlük yaptırımını ile karşılaşacaktır.³⁷² Sınırlı ehliyetsizlerin taraf oldukları hukuki işlemin kesin hükümsüz olması halinde ehliyetsiz kişi lehine gerçekleşen zenginleşmenin iadesi için öngörülen TMK m. 452'ye göre, sınırlı ehliyetsizin, iade sorumluluğu kendi menfaatine harcanan veya geri isteme döneminde malvarlığında mevcut olan zenginleşme tutarı ya da iyiniyetli olmaksızın elinden çıkarmış olduğu miktar ile sınırlıdır.³⁷³ TMK m. 452/2'ye³⁷⁴ göre, sınırlı ehliyetsiz kendisini tam ehliyetli gibi göstermişse karşı tarafın olumsuz zararlarını karşılamak zorundadır.³⁷⁵ Sınırlı ehliyetliler, tüketici kredisi sözleşmeleri açısından sınırlı ehliyetsizler ile aynı rejime tabi olduklarından TMK m. 452'de yer alan hükümler onlar içinde uygulama alanı bulacaktır. Tam ehliyetsizler, ayırt etme gücüne sahip olmadığından yaptıkları hukuki işlemler kesin hükümsüzdür.³⁷⁶

³⁷² Zevkliler/Özel, s. 211; Atamer, s. 94; Yılmaz, s. 77; Gümüş, Borçlar Özel, s. 141; Ünlütepe, (2013) s. 138; Ünlütepe, (2014), s. 332; Dural ve Ögüz, s. 90; Öztan, s. 197; Oğuzman ve Seçili ve Oktay-Özdemir, Kişiler, s. 108, 111-112.

³⁷³ Dural ve Ögüz, s. 90; Yılmaz, s. 77; Oğuzman ve Seçili ve Oktay-Özdemir, Kişiler, s. 112; Serozan-Engin/Atamer, s. 450; TMK 452/1 *“Vasinin onamadığı işlemlerde taraflardan her biri verdiğini geri isteyebilir. Ancak, vesayet altındaki kişi, sadece kendi menfaatine harcanan veya geri isteme zamanında malvarlığında mevcut olan zenginleşme tutarıyla ya da iyiniyetli olmaksızın elden çıkarmış olduğu miktarla sorumludur.”*

³⁷⁴ TMK 452/2 *“Vesayet altındaki kişi, fiil ehliyetine sahip olduğu hususunda diğer tarafı yanıltmış ise, onun bu yüzden uğradığı zarardan sorumlu olur.”*

³⁷⁵ Dural ve Ögüz, s. 90-91; Oğuzman ve Seçili ve Oktay-Özdemir, Kişiler, s. 113; Yargıtay 13 HD., 19.01.2017 T., 2015/13415 E., 2017/319 K., *“davacının eşi olan kısıtlı... tam ehliyetli kişilerin dahi her zaman yararlanma olanağı bulamadığı tüketici kredisinden yararlanmış ve bu suretle bir menfaat elde etmiştir. Davalı bankanın ödeme talebine kadar tam ehliyetli biri gibi hareket edebilen kısıtlı, borcun ifası istendiğinde ehliyetsizliğini ileri sürerek ifadan kaçınması hakkın kötüye kullanılmasını teşkil ettiği, TMK. 2.maddesi uyarınca bu durumun hukuk düzeni tarafından da korunmayacağı açıktır. Öte yandan kısıtlının, imzalanan kredi sözleşmesine ek rehin sözleşmesi ve taahhütname ile virman-takas mahsup talimatı gereği davalı bankadan kullandığı kredinin teminatı olarak banka nezdinde bulunan tüm alacakları, mevduat ve bloke hesapları üzerinde hapis, mahsup ve takas etme yetkisini davalı bankaya verdiği de açıktır. Bu durumda Mahkemece, davacının, eşi olan kısıtlının kullandığı kredi sözleşmesinin iptali ve yapılan kesintilerin iadesi yönündeki davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yanılıgılı gerekçelerle yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.”*, Sinerji, (E.T. 21.06.2025).

³⁷⁶ Dural ve Ögüz, s. 69; Oğuzman ve Seçili ve Oktay-Özdemir, Kişiler, s. 91; Öztan, s. 169; Yılmaz, s. 77; Serozan, sınırlı ehliyetsizler için getirilen TMK 452'nin tam ehliyetsiz yararına haydi haydi (a fortiori) uygulanacağını ifade etmiştir. Bkz. Serozan- Engin/Atamer, s. 441; Yargıtay HGK, 30.04.2013 T., 2013/13-749 E., 2014/551 K., *“Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; Konya 1.Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 21.02.2008 tarih ve E:2007/1602, K:2008/189 sayılı ilamıyla davacı asil A. S. S.'nin TMK'nun 405.maddesi gereğince kısıtlandığı, TMK'nun 419 /son maddesi gereğince babası M. S.'nin velayeti altına alınmasına karar verildiği, kısıtlı olduğu dönemde davacı asilin 26.07.2010 tarihinde 6.000,00 TL ile 07.09.2010 tarihinde*

Dernek, vakıf ve kooperatifler tüzel kişi olduğundan ilgili mevzuat ve kuruluş belgelerine göre zorunlu organlara sahip olmaları halinde fiil ehliyetini kazanırlar. Dernek ve kooperatiflerde kurulması gereken organlar genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu şeklindeyken vakıflar da ise yönetim organı şeklindedir.³⁷⁷ O halde fiil ehliyeti kazanan tüzel kişiler tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi alan (tüketici) sıfatıyla geçerli bir sözleşme yapabilecektir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kimlerin kredi veren sıfatına haiz olacağını önceki bölümlerde açıklamıştık. Her ne kadar kanunda gerçek kişilerin de kredi verebileceğine ilişkin ifadeler yer alsa da bu kişilerin kredi veren sıfatı taşımayacağını ve kredi verenlerin yalnızca tüzel kişilerden oluştuğunu yukarıda izah etmiştik. Tüzel kişilerin kredi veren sıfatına haiz olabilmeleri için mevzuatları uyarınca kredi verme konusunda yetkilendirilmiş olmaları gerekir.

Mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ve 6361 sayılı FFFK kapsamında faaliyet gösteren finansman şirketleri, kredi verme konusunda mevzuatları gereği yetkilendirildiklerinden kredi veren sıfatına sahiptirler.³⁷⁸ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 7/1-a ve 6361 sayılı FFFK m. 5/1-a gereği Türkiye'deki bütün banka ve finansman şirketleri anonim şirket olarak kurulmak zorundadır.³⁷⁹ Yine özel kanunlarına göre kuruluş izni almaları şarttır. Kuruluş izninin alınmasının ardından banka ya da finansman şirketi niteliğindeki anonim ortaklığın, TTK hükümleri çerçevesinde kurulması gerekmektedir.³⁸⁰ Söz konusu banka veya finansman şirketi, ticaret siciline tescil ve ilan ile tüzel kişilik kazanır. Tüzel kişiler, kuruldukları andan itibaren kişilik kazanır, hak ehliyetini iktisap ederler.³⁸¹ Bu doğrultuda, kuruluş izni alan bankalar ve

5.000,00 TL olmak üzere iki ayrı 24 ay vadeli bireysel tüketici kredisi sözleşmesini imzaladığı, kredi borcunun bir kısmını davalı bankaya ödediği dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Yukarıda belirtildiği üzere, kural olarak TMK'nun 15.maddesi hükmü gereği, ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri hukuki bir sonuç doğurmayacağından, kısıtlı A. S. S.'nin 26.07.2010 ve 07.09.2010 tarihlerinde imzaladığı iki ayrı tüketici kredi sözleşmesi geçersiz olup, hukuki bir sonuç doğurmaz. ", Legalbank, (E.T. 21.06.2025).

³⁷⁷ Oğuzman ve Seçili ve Oktay-Özdemir, Kişiler, s. 327; Dural ve Ögüz, s. 257.

³⁷⁸ Atamer, s. 19-20, 30; Yılmaz, s. 74.

³⁷⁹ Seza Reisoğlu, *Bankacılık Kanunu Şerhi*, (Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2015), s. 423; Atamer, s. 19; Ali Önal, "Türk Hukukunda Yabancı Bankaların Durumu ile Bankaların Kuruluş, Faaliyet ve Sona Ermesi" (Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, 2014), s. 78, 121; Yılmaz, s. 74.

³⁸⁰ Yılmaz, s. 74; Bankaların kurulma esaslarına yönelik detaylı bilgi için bkz. Önal, s. 64-115; Reisoğlu, s. 406-443; Anonim ortaklığın kuruluş süreci ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Genel Esasları*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), s. 309-347; Mehmet Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, (İstanbul: Beta Yayınevi, 2016), s. 119-142.

³⁸¹ Dural ve Ögüz, s. 249; Oğuzman ve Seçili ve Oktay-Özdemir, Kişiler, s. 317; Serozan- Engin/Atamer, s. 508; Yılmaz, s. 74.

finansman şirketleri, tescilin kurucu etkisiyle tüzel kişilik kazanmakta ve aynı anda hak ehliyetine de sahip olmaktadır.³⁸²

Kuruluşun ardından, tüzel kişiliğin, dolayısıyla anonim şirketin, hak sahibi olabilmesi ve borç altına girebilmesi için öncelikle zorunlu organlarının oluşturulması gerekir. Kanun koyucu bu organları, genel kurul ve yönetim kurulu şeklinde öngörmüştür.³⁸³ Buna ilaveten, anonim şirket şeklinde kurulan bankaların ve finansman şirketlerin kendi alanlarında faaliyete geçebilmesi için özel kanunlarında aranan faaliyet iznini de almış olmaları gerekir.³⁸⁴ Fiil ehliyeti ancak bu aşamadan sonra tam olarak kazanılmış olacaktır. Özetle zorunlu organlarını oluşturan ve faaliyet izni alan bankalar ve finansman şirketleri, kredi veren sıfatına haiz olacak ve tüketici kredisi sözleşmelerinde taraf olabilecektir.³⁸⁵

2.1.2. Kredi Veren Tüketiciyi Bilgilendirme Koşulu

2.1.2.1. Genel Olarak Sözleşme Öncesi Bilgilendirme

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte getirilen önemli düzenlemelerden biri, kredi sözleşmelerinde tüketicinin sözleşme öncesinde bilgilendirilmesine yönelik yükümlülüğün açıkça hükme bağlanmasıdır. Mülga 4077 sayılı Kanun döneminde tüketici kredisi sözleşmeleri, kredi veren tarafından tek taraflı olarak hazırlanmakta ve bu sözleşmelere ilişkin koşullar çoğunlukla sözleşmenin kurulmasından sonra tüketici tarafından öğrenilebilmekteydi.³⁸⁶ 6502 sayılı Kanun'un 23. maddesi ile getirilen yeni düzenleme sayesinde, kredi veren ve varsa kredi aracısının, sözleşme koşullarını içeren bilgi formunu sözleşme kurulmasından makul bir süre önce tüketiciye sunması zorunlu hale getirilmiştir. Böylece tüketicinin sözleşme yapmadan önce gerekli bilgiye erişerek değerlendirme yapma imkânı hukuken güvence altına alınmıştır.³⁸⁷

TKHK ile sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü hususu 2008/48 sayılı AB direktifi ile paralel olarak düzenlenmiştir.³⁸⁸ TKHK m. 23'e göre "*Kredi veren ve varsa*

³⁸² Bahtiyar, s. 136; Pulaş, s. 307; Yılmaz, s. 75.

³⁸³ Pulaşlı, s. 56; Bahtiyar, s. 143.

³⁸⁴ Reisoğlu, s. 452-457; Önal, s. 123-132; Yılmaz, s. 75.

³⁸⁵ Yılmaz, s. 75.

³⁸⁶ Çabri, Şerh, s.497.

³⁸⁷ Gümüş, Şerh, s. 184; Baysal, Tüketici Kredisi, s. 293; Akipek, Milli Şerh, s. 500; Işıntan, s. 245.

³⁸⁸ Sema Aydın, Tüketici Kredilerinde Kredi Veren Sözleşmenin Kurulmasından Önceki Bilgilendirme Yükümlülüğü, *Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2, sy. 1, (Haziran 2024), s. 125; Atamer, s.76; Yılmaz, s. 60; Özge Uzun Kazmacı, "Tüketici Kredilerinde Bilgilendirme

kredi aracısının, tüketiciye, teklif ettikleri kredi sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgi formunu, sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce vermesi zorunludur.”³⁸⁹ Kanun koyucu m. 23 ile tüketici kredisi sözleşmelerinde ön bilgilendirme koşulunu açık bir şekilde düzenlemiş, bilgilendirmenin içeriğinin ayrıntılarına ilişkin ise ikincil mevzuat tarafından doldurulacağını TKHK m.31/4’teki atıf ile ortaya koymuştur.³⁹⁰

TKHK, tüketici kredilerinde sözleşme öncesi bilgilendirmenin şekil olarak ne şekilde yapılacağına ilişkin düzenleme yer almamaktadır. Ancak TKHK m. 4/1 uyarınca belirlenen temel ilkeler doğrultusunda, bilgilendirmenin yazılı olarak yapılması; yazılı metnin ise en az on iki punto büyüklüğünde, açık, sade, anlaşılır bir dille ve okunabilir şekilde düzenlenmesi gerektiği hükme bağlanmıştır.³⁹¹ Ayrıca söz konusu formun bir örneğinin kâğıt üzerinde ya da kalıcı veri saklayıcısı yoluyla tüketiciye sunulması gerekmektedir.³⁹²

Diğer yandan doktrinde AB yönergelerinde olduğu gibi standartlaştırılmış bir bilgi formunun bulunmaması eleştiri konusu olmuştur.³⁹³ Zira tüm kredi verenlerin aynı biçim ve içerikte bilgi formu kullanması, tüketicinin farklı teklifleri karşılaştırabilmesini kolaylaştıracak ve bu sayede bilinçli bir tercih yapmasına imkân tanıyacaktır. Bilgilerin az, öz ve standart şekilde sunulması ise, tüketicinin daha etkin biçimde korunmasına katkı sağlayacaktır.³⁹⁴ Bilgilendirme yükümlülüğünün kimin üzerinde olduğuna dair kanunda

Yükümlülüğü”, *Tüketici Hukukunun Güncel Meseleleri 2023*, ed. Hakan Tokbaş, (İstanbul: Aristo, 2023), s. 180-181.

³⁸⁹ Gerekçe: “*Bu maddede yapılan düzenleme ile tüketicilere kredi sözleşmesini imzalamadan önce sözleşme öncesi bilgi formu verilmesi zorunlu hale getirilmiştir. Kredi veren ve varsa kredi aracısı, teklif ettikleri kredi sözleşmesinin koşullarını içeren bir sözleşme öncesi bilgi formunu tüketiciye sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce verecektir. Bu süre, tüketicilere tanınan son kez düşünme ve araştırma süresidir. Böylece tüketiciler kredi sözleşmesi ile ilgili şartları önceden öğrenebilecek ve kararlarını daha bilinçli olarak verebileceklerdir.*”

³⁹⁰ Pelin Işıntan, “Bankacılık İşlemlerinde Tüketicinin Aydınlatılması Yükümlülüğü”, *Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları*, ed. Gözde Zeytin Çağrı, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), s. 252; Çınar, s. 42; Yılmaz, 61; Aydın, s. 125; Yargıtay 13. HD., 07.09.2015 T., 2014/27392 E., 2015/26413 K., Legalbank, (E.T. 05.07.2025).

³⁹¹ Karakocalı/Kurşun, s. 100.

³⁹² Seda Kara Kılıçarslan, “Tüketici Sözleşmelerinde Bilgilendirme Yükümlülüğü”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, sy.2, (Aralık 2015), s. 214; Özen, Milli Şerh, s. 70; Atamer, s. 69; Kara, s. 1179; Baysal, s. 295; Çınar, s. 42; Yılmaz, 62; Aydın, s. 130; Erginer, s. 61; Eker, s. 83; Uzun Kazmacı, s. 182.

³⁹³ Atamer, s. 73.

³⁹⁴ Atamer, s. 73; Yılmaz, s. 62; Aydın, s. 132.

açık hüküm bulunmamakla birlikte bilgilendirmenin yerine getirildiğini ispat yükü kredi verene aittir.³⁹⁵

Tüketici kredisi sözleşmelerinde ön bilgilendirmenin içeriği, belirli süreli tüketici kredi sözleşmeleri TKSİ m.6’da belirsiz süreli tüketici kredi sözleşmeleri ise TKSİ m. 7’de ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.³⁹⁶ Belirli süreli ve belirsiz süreli kredisi sözleşmelerinde yer verilmesi gereken ortak bilgiler, kredi verenin kimliğine ilişkin bilgiler, aylık faiz oranı, tüketicinin temerrüde düşmesinin sonuçları, gecikme halinde uygulanacak faiz oranı, sigorta yapılmasına ilişkin şartlar, varsa teminatlar şeklindedir. Kredi türüne göre değişiklik gösteren bilgilerde bulunmaktadır. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde sözleşmenin süresi, toplam tutarı, tüketicinin talep ettiği miktar, ödeme planı, cayma hakkı, kredi bağlı kredi ise satıcı/sağlayıcı bilgileri gibi hususlar ön bilgilendirme de yer alır. Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde ise tüketicinin fesih imkânı, akdi faiz oranındaki değişiklik halinde takip edilecek yol gibi bilgiler yer almaktadır.³⁹⁷

Yönetmelik m. 6/3’e göre, tüketiciye sunulması gereken zorunlu bilgiler dışında kredi verence veya tüketici talebi ile farklı bilgilerin verilmesi halinde bu bilgilerin sözleşme öncesi bilgi formunun eki olarak ayrı bir belge ile tüketiciye verilmesi gerekir.³⁹⁸

TKHK m. 23’e göre, sözleşme öncesi bilgilendirme formu, sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce tüketiciye sunulması gerekmektedir.³⁹⁹ Direktif m. 5/1’de de “*in good time before*” ibaresine yer verilerek belirli bir zamana işaret edilmemiştir.⁴⁰⁰

³⁹⁵ Çabri, Şerh, s. 502; Aydın, s. 130.

³⁹⁶ Sözleşme öncesi bilgilendirmenin kapsamı mevzuatta detaylıca düzenlenmiş olup sözleşmenin zorunlu içeriği ile örtüşmektedir. Dolayısıyla bu form sözleşme taslağı olarak düşünülebilir. Bilgilendirmenin bu denli fazla olması tüketicinin önemli noktaları kaçırmasına neden olacağından doktrinde eleştirilmiştir. Bu nedenle de kredinin maliyetini gösteren bilgiler ile kredinin ödenmemesi halinde ortaya çıkacak hukuki sonuçları gösteren bilgilerin ayrı ayrı verilmesi gerektiği haklı olarak savunulmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. Atamer, s. 69, 72-72.

³⁹⁷ Aydın, s. 131-132; Eker, s. 80-82; Atamer, s. 69.

³⁹⁸ Aydın, s. 133.

³⁹⁹ Işıntan, s. 252; Akipek, m. 23, Şerh, s. 515; Uzun Kazmacı, s. 181; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 348.

⁴⁰⁰ Aydın, s. 136; Yılmaz, s. 62-63; Atamer, s. 70; 2008/48 sayılı AB direktifini değiştiren 2023/2225 sayılı AB direktifi ile bu konuya ilişkin yeni bir düzenlemeye yer verilmiştir. 2023/2225 sayılı AB direktifi m. 5 ile “*in good time before*” ibaresi korunmaya devam etmekle beraber 2023/2225 sayılı Direktif m.10/1’in ikinci paragrafında, kredi sözleşmesinin yapılmasından bir günden daha kısa bir süre önce yapılması halinde, kredi verenin tüketiciye kredisi sözleşmesinden cayma hakkına ilişkin ve bu hakkın kullanılması için izlenecek prosedürü açıklayan hatırlatma gönderme yükümlülüğü

Makul süre kavramından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Genel görüş sözleşme kurulmadan en az bir iş günü önce yapılan bilgilendirmenin makul süre kapsamında olduğu yönündedir.⁴⁰¹ Diğer görüş ise, makul sürenin belirlenmesinde somut olayın dikkate alınması gerektiği yönündedir.⁴⁰² Tüketicinin “düşünme-karşılaştırma-değerlendirme-karar verme” aşamalarını dikkate alarak somut olaya göre makul süre hesaplanmalıdır.⁴⁰³ Son görüş ise, makul sürenin tüketicinin kendisine sunulan teklifi diğer kredi verenlerin teklifleri ile karşılaştırabileceği kadar bir süre olması gerektiği, bunun içinde 3-4 günün yeterli olacağı yönündedir.⁴⁰⁴ Uygulamada bankaların makul süre olarak bir iş gününü esas aldıkları görülmektedir.⁴⁰⁵ Tüketicinin kredi teklifini anlamlandırabilme ve benzerleri ile karşılaştırabilmesi için 3-4 günlük süre yeterli olacağından bizce de bu sürenin makul süre olarak kabul edilmesi yerindedir.

2.1.2.2. Bilgilendirme Yükümlülüğünün İhlâlinin Hukuki Sonuçları

Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde TKHK m. 77’ye göre, sözleşme başına idari para cezası yaptırım öngörülmüştür.⁴⁰⁶ Bu

bulunmaktadır. Bu hatırlatma, kredi sözleşmesinin imzalanmasından sonra bir ile yedi gün arasında, tüketicinin talebine göre kâğıt veya kalıcı veri saklayıcısı ile yapılmalıdır. Bu düzenlemeye göre ön bilgilendirmenin üzerinden 24 saat geçmeden de kredi sözleşmesi yapılabileceğinin kabul edilmesinde bir engel bulunmamaktadır. Detaylı bilgi için bkz. Aydın, s. 137-138; Yılmaz, s. 177; Eker, s. 88; Uzun Kazmacı, s. 181.

⁴⁰¹ Çabri, Şerh, s. 502; Aydoğdu, s. 244; Aydoğdu/Kahveci, s. 741; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 348; Aksi yönde görüş için bkz. Baysal, s. 296-297. BAYSAL’A göre, 4077 sayılı eTKHK m. 10/B ile konut finansmanına ilişkin sözleşme öncesi bilgi formu sözleşmenin kurulmasından en az bir gün önce tüketiciye verilmesi gerektiği ve ön ödemeli konut satış sözleşmelerine ilişkin TKHK m. 40 ve devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmelerine ilişkin m. 50 hükümlerinde ön bilgilendirme formlarının makul bir süre olarak sözleşmenin kurulmasından en az bir gün önce tüketiciye verilmesi gerektiği öngörülmüş olsada konut finansmanları için 4077 sayılı eTKHK’da yer alan bir günlük süreye yeni kanunda yer verilmeyerek kanun koyucunun bir anlayış değişikliğine gittiğini, yine benzer yapıda olmayan ön ödemeli konut satış sözleşmeleri ve devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmelerinin kıyasen uygulanamayacağını ifade ederek makul sürenin somut olaya göre belirlenmesi gerektiğini savunmuştur. Detaylı bilgi için bkz Aydın, s. 137-138; Yılmaz, s. 177; Eker, s. 88; Uzun Kazmacı, s. 181.

⁴⁰² Zevkliler/Özel, s. 244; Baysal, s. 297; Kara Kılıçarslan, s. 206; Aydın, s. 137; Eker, s. 85; Burak Özen, ‘6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkına Kanun Çerçevesinde Tüketici Kredileri’ ed. Hakan Tokbaş ve İsa Döner, *6502 Sayılı Kanun’a Göre Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları* (Ankara: Bilge Yayın Evi, 2015) s. 19.

⁴⁰³ Baysal, s. 297.

⁴⁰⁴ Atamer, s. 71; Yılmaz, s. 63.

⁴⁰⁵ Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 348; Dönek, s. 67.

⁴⁰⁶ İdari para cezası miktarları her yıl, yıllık değerlendirme oranına göre güncellenmektedir. TKHK m. 77/1’e aykırılık halinde 2025 yılı için öngörülen idari para cezası miktarı on beş bin sekiz yüz Türk Lirası’dır.

yükümlülüğün ihlaline karşı idari para cezası dışında başka bir yaptırım düzenlenmemiştir.⁴⁰⁷ Doktrinde bir görüş sözleşme öncesi bilgilendirmenin gereği gibi yapılmaması halinde sözleşmenin kesin hükümsüz sayılacağını ancak bu geçersizliği sadece tüketicinin ileri sürebileceğini ifade etmiştir.⁴⁰⁸ Sözleşmenin geçersizliği yaptırımı ağır ve ölçüsüz olacağından bu yükümlülüğünün ihlali halinde eksikliğin TKHK m. 4 uyarınca kredi veren tarafından derhal giderilmesi gerektiği yönünde aksi görüşte mevcuttur.⁴⁰⁹ Fakat, kredi verenin eksikliği giderdiği durumda bile zarar meydana gelmişse, yükümlülüğün gereği gibi ifa edilmemesi ve kredi verenin koruma yükümlülüklerine aykırı davranışı nedeniyle culpa in contrahendodan kaynaklı tazminat sorumluluğu söz konusu olabilecektir.⁴¹⁰ Doktrinde bir görüş sözleşme öncesi bilgilendirmenin sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce yapılması gerektiğini, burada kesin bir vade olduğunu, söz konusu zaman dilimi içinde yapılmayan ifanın artık amacına hizmet etmeyeceğini, bu nedenle bilgilendirmenin zamanında yapılmamasını kesin vadeli bir edimin ifa edilmemesiyle eşdeğer kabul edilmesi ve ifa imkânsızlığı olarak değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir.⁴¹¹ Bizce sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılığın, sözleşmenin kesin hükümsüzlüğü sonucunu doğurması taraflar açısından oldukça ağır bir yaptırım teşkil edeceğinden, bu eksikliğin

Detaylı bilgi için bkz. R.G., 20.12.2024 Tarihli 32758 sayılı, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 77'nci Maddesine Göre 2025 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/12/20241220-3.htm>, E.T. 02.07.2025. Kredi verenin birden fazla sözleşme yaptığı düşünüldüğünde idari para cezasının uygun ve caydırıcı olduğu öne sürülmektedir. Bkz. Baysal, s. 298. Aksi yönde görüş için bkz. Çabri, s. 504.

⁴⁰⁷ Uzun Kazmacı, s. 187; Karakocalı/Kurşun, s. 101; Işıntan, s. 275; BAYSAL'ın, ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırı hareket edilmesi halinde topluluk davası açılarak etkin bir yaptırım uygulanabileceği yönündeki görüşü için bkz. Baysal, s. 298-299.

⁴⁰⁸ Çabri, Şerh, s. 503-504; Karakocalı/Kurşun, s. 101; ZEVKLİLER/ÖZEL, idari yaptırımının yanı sıra kredi verenin bu yükümlülüğüne riayet etmemesi halinde TBK'da yer alan borca aykırılık hükümleri kapsamında sözleşmenin geçersiz kılınması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. Zevkliler/Özel, s. 244; Aksi yönde IŞILTAN, böyle bir durumda ancak tazminat yükümlülüğünün söz konusu olabileceğini ifade etmiştir. Bkz. Işıntan, s. 276, dp. 55: Yargıtay'ın bilgi formunu usulüne uygun ve bir gün önceden verilmeyen konut finansman sözleşmesini geçersiz saydığı kararı mevcuttur. Bkz. Yargıtay 13. HD., 05.03.2013 T., 2013/3682 E., 2013/5249 K., Legalbank, (E.T. 05.07.2025).

⁴⁰⁹ Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 349; Baysal, s. 298; Yine BAYSAL, bilgilendirme formu ile sözleşme çelişiyorsa bu durumun sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyeceğini haksız şart denetimi ile tüketici aleyhine oluşan durumun giderilebileceğini ifade etmiştir. Detaylı bilgi için Bkz. Baysal, s. 298.

⁴¹⁰ Aydın, s. 140; Yılmaz, s.178; Eker, s. 89; Karakocalı/Kurşun, s. 101; Uzun Kazmacı, s. 187; Atamer, s. 114; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 350; Çabri, Şerh, s. 505; Kredi borcunun teminatı için sigorta sözleşmesi yapılabileceğine ilişkin bilgilendirilmeyen tüketicinin mirasçıları kendilerine kalan kredi borcu nedeniyle bankanın sorumluluğuna gittiği karar için bkz. Yargıtay 13. HD. 07.09.2015 T., 2014/27392 E., 2015/26413 K., Legalbank, (E.T. 05.07.2025).

⁴¹¹ Detaylı bilgi için bkz. Yılmaz, s.178, dp. 717; Aydın, s. 140; Işıntan, s. 275, dp. 55.

derhal giderilmesi daha makul ve hakkaniyete uygun bir çözüm olacaktır. Fakat bu aykırılık tüketiciyi güç bir duruma düşürüyorsa ve bilgilendirme yükümlülüğü usulüne uygun şekilde yerine getirilmiş olsaydı tüketicinin sözleşmeyi yapmayacağı anlaşıyorsa, bu durumda artık sözleşmenin hükümsüzlüğü gündeme gelmelidir. Belirtmekte fayda var ki her hâlükârda, tüketici, bilgilendirme yükümlülüğünün ihlali nedeniyle zarara uğramışsa bu zarar culpa in contrahendo kapsamında tazmin edilmelidir.

2.1.3. Sözleşmenin Şekli

2.1.3.1. Genel Olarak

TKHK m. 22/3'e göre, *“Tüketici kredisi sözleşmesi yazılı veya mesafeli olarak kurulmadıkça geçerli olmaz. Geçerli bir sözleşme yapmamış olan kredi veren, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremez.”* Kanun maddesi uyarınca, tüketici kredi sözleşmesinin geçerliliği, sözleşmenin yazılı ya da mesafeli yöntemlerle⁴¹² kurulmuş olmasına bağlıdır. Aynı hüküm, TKSİ m. 10'da da tekrarlanmış olup; şekil şartına uygun olarak yapılmamış bir sözleşme geçerli sayılmayacaktır.

Sözleşmenin geçerliliğine ilişkin ek hususlara yer verilmediğinden TKHK m. 22/3' te aranan şekil, genel görüşe göre adi yazılı şekil niteliği taşımaktadır.⁴¹³ Bu şeklin geçerliliği için TBK'nın 14 ve 15. maddeleri uyarınca sözleşme metninin esaslı unsurları içermesi ve taraflarca, özellikle de hem kredi veren hem de tüketici tarafından ayrı ayrı imzalanmış olması gerekmektedir.⁴¹⁴ Ancak 24/10/2024 tarihli ve 7529 sayılı Kanun ile anılan maddeye *“mesafeli”* ibaresi eklenmiş; böylece fiziki imza şartı yalnızca aynı

⁴¹² *“Mesafeli olarak”* ibaresi, 24/10/2024 tarihli ve 7529 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle TKHK m. 22/3'e eklenmiştir. Bu değişiklikten önce, sözleşmenin yalnızca “yazılı” olarak yapılması geçerlilik şartıydı. Bu yazılılık şartı, TBK m. 15 ve 17 uyarınca taraflarca imzalanmayı gerektiren adi yazılı şekil olarak yorumlanmaktaydı. Tüketici kredisi sözleşmeleri, iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olduğundan hem kredi verenin hem de tüketicinin imzası aranıyordu. Ne var ki, TKHK m. 49 hükmü ile sözleşmenin uzaktan iletişim araçlarıyla da yapılabileceği kabul edilmiş; böylece gelişen dijital bankacılık uygulamaları sayesinde, tüketicinin fiziken imza atmasına gerek kalmadan, elektronik ortamda açık rıza, güvenli elektronik imza veya yalnızca bir onay kutusunun işaretlenmesi yoluyla sözleşme kurulması mümkün hale gelmiştir. 7529 sayılı Kanun ile getirilen *‘mesafeli’* ibaresi sayesinde bu uygulamalar, artık yalnızca pratik değil, aynı zamanda hukuken de geçerli sayılmaktadır. Böylece tüketici kredisi sözleşmelerinin kurulması, günümüzde çok daha kolay ve erişilebilir bir hal almıştır.

⁴¹³ Gümüş, Şerh, s. 182; Baysal, s. 289, dnt.47; Gezder, s. 101; Akipek, Milli Şerh, s. 496; Yılmaz, s. 80; Aksi yönde görüşte olan AKİPEK ÖCAL ve KARA, sözleşmenin nitelikli yazılı şekilde yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bkz. Akipek Öcal / Kara, s. 142; Kara, s. 1182-1183.

⁴¹⁴ Oğuzman/Öz, s. 149; Akipek, Tüketici, s. 256; Gezder, s. 101.

ortamda kurulan sözleşmeler için aranırken, mesafeli kurulan dijital sözleşmelerde ise elektronik yollarla irade beyanı yeterli kabul edilmiştir.

TKHK m. 22/3'te öngörülen şekil şartı, sözleşmenin geçerliliği bakımından önem taşımaktadır. Tarafların anlaştığı objektif esaslı unsurlar ve sübjektif esaslı unsurlar, sözleşme için öngörülen şekle tabidir.⁴¹⁵

Yazılı olarak kurulan tüketici kredisi sözleşmelerinin şekline ilişkin genel bir kural niteliğinde olduğu izlenimi veren TKHK m. 4/1 hükmünün ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Ancak hükümde aranan şartlar, yazılı olarak kurulan sözleşmelerin kuruluş safhasında, kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğüne uygun hareket etmesine hizmet etmektedir. Yani sözleşmenin on iki punto, anlaşılabilir dilde, açık ve sade bir şekilde düzenlenmesi şartına uyulmaması halinde, bu durum sözleşmenin geçerliliğini şekil açısından etkilemeyecek olup sözleşmenin kurulması aşamasındaki kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğünün ihlali anlamına gelecektir.⁴¹⁶

TKHK m. 4'te temel ilkeler düzenlenmiş olup bu düzenleme ile birbirinden bağımsız konulara yer verilmiştir. İlgili maddenin ilk fıkrası ile tüketici işlemleri bakımından aranan şekil şartı, bilgilendirmenin nasıl yapılacağı, yazılı şekil kapsamında yer alması gereken hususların bir veya birkaçının eksikliğinde sözleşmenin geçerliliği hususu ele alınmıştır. Diğer fıkralarda ise sözleşme koşullarının tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği, tüketiciden talep edilecek masraf, komisyon ve ücrete ilişkin sınırlamalar vb. hususlar düzenlenmiştir.

Açıklandığı üzere TKHK m. 4 ile temel ilkeler başlığı altında birden fazla kurala yer verilmiştir. Öyle ki, birbirinden bağımsız konulara yalnızca farklı fıkralarda yer verilmekte kalınmamış, ilk fıkrada bile birbiriyle ilgisi bulunmayan konulara birlikte yer verilmiştir. Nitekim TKHK m. 4/1'in ilk cümlesinde yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler ve bilgilendirmelere ilişkin düzenleme içermekteyken, aynı fıkranın ikinci cümlesinde ise şeklin kapsamında yer verilmesi gereken hususların bazılarındaki eksikliklerin sözleşmeye etkisi düzenlenmiştir.⁴¹⁷ Tüketici işlemlerinin tümü bakımından gözetilecek temel ilkeleri tek bir "torba" hüküm altında toplamaya çalışılsa da bu durum hüküm içeriklerinin anlaşılması açısından karmaşaya neden

⁴¹⁵ Çabri, Şerh, s. 489; Oğuzman/Öz, s. 157; Gümüş, s. 36; Özen, Milli Şerh s. 72.

⁴¹⁶ Özen, Milli Şerh, s. 72; AYDOĞDU, TKHK m. 4/1 ile ilgili görüşünü belirtirken, kanunda yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmelerin ve bilgilendirmelerin şekil şartının ortaya konduğunu ifade etmiştir. Aydoğdu, s. 197; Gümüş, Şerh, s. 34-35; Yılmaz, s. 81; Eker, s. 76.

⁴¹⁷ Özen, Milli Şerh, s. 66.

olmuştur.⁴¹⁸ Hükmün gerekçesinde⁴¹⁹ tekrardan kaçınmak için böyle bir yola başvurulduğu ifade edilse de temel ilkelerin tek bir maddede ardı arına getirilmesi haklı bir gerekçe olarak ileri sürülemeyecektir.⁴²⁰

Doktrinde tartışılan ve çalışma içerisinde değinilmesinde fayda görülen diğer bir konu ise TKHK m. 4/1'in⁴²¹ ilk cümlesi ile ikinci ve üçüncü cümleleri arasındaki bağlantı ve bu fıkranın hangi yorum çerçevesinde ele alınması gerektiğine ilişkindir.⁴²² İlgili fıkranın ikinci ve üçüncü cümlesine uyarınca sözleşmede bulunması gereken şartların bulunmaması sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyecek, bu eksiklik sözleşmeyi düzenleyen tarafından derhal giderilecektir. Diğer bir ifadeyle sözleşmenin zorunlu içeriğini oluşturan şartların eksikliği halinde sözleşme geçersiz olmayacaktır. Fakat eksikliğin hangi metne ilişkin olduğunun tespiti hukuki açıdan önem arz etmektedir.⁴²³ Özellikle, ikinci ve üçüncü cümleler ilk cümleden bağımsız olarak değerlendirildiğinde, yazılı şekil şartının sağlanabilmesi açısından sözleşme metninde yer alması gereken esaslı unsurların eksikliği, sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyecek; bu eksikliğe rağmen sözleşme, kanunen ayakta tutulacaktır.⁴²⁴ İkinci ve üçüncü cümle ilk cümle ile bağlantılı şekilde ele alındığında, ilgili fıkranın sözleşmenin kurulması aşamasında tüketicinin bilgilendirilmesine yönelik olduğunu, bu sebeple de sözleşme metninde değil de tüketiciye verilen sözleşme nüshasında bulunan eksikliklerin düzenlendiği söylenebilecektir.⁴²⁵ Bu çerçevede, TKHK m. 4/1'in esasen sözleşmenin kuruluş aşamasındaki kredi verene düşen bilgilendirme yükümlülüğünü düzenlediğini, metinde yer alan ifadelerin aksine şekle ilişkin bir kural ya da istisna getirmediği söylenebilir.⁴²⁶ İkinci ve üçüncü cümlelerin ilk cümle ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği, bu çerçevede, ilgili hükmün sözleşmenin şekline ilişkin bir düzenleme içermediğinin kabul

⁴¹⁸ Gümüş, Şerh, s. 34; Özen, Milli Şerh, s. 66.

⁴¹⁹ “Bu maddede tüketici sözleşmelerinde uygulanacak temel ilkeler özel olarak düzenlenmiş, Kanunun birçok maddesinde ayrı ayrı düzenlenmesi öngörülen hususlar bu maddeye alınarak Kanunda tekrardan kaçınılmıştır.”

⁴²⁰ Özen, Milli Şerh, s. 66.

⁴²¹ TKHK m. 4/1, “Bu Kanunda yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler ile bilgilendirmeler en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenir ve bunların bir nüshası kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilir. Sözleşmede bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması durumunda, eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Bu eksiklik sözleşmeyi düzenleyen tarafından derhâl giderilir.”

⁴²² Bu soruna ilk kez dikkat çeken Gümüş'tür. Gümüş, Şerh, s. 36.

⁴²³ Gümüş, Şerh, s. 36; Özen, Milli Şerh, s. 67; Yılmaz, s. 81.

⁴²⁴ Özen, Milli Şerh, s. 68; Gümüş, Şerh, s. 36; Yılmaz, s. 81.

⁴²⁵ Gümüş, Şerh, s. 36; Özen, Milli Şerh, s. 67, 70-71; Yılmaz, s. 81.

⁴²⁶ Gümüş, Şerh, s. 36; Özen, Milli Şerh, s. 67, 70-71; Yılmaz, s. 82.

edilmesi bizce de isabetli olacaktır.⁴²⁷ Bu değerlendirmeyi haklı kılacak diğer neden ise, aynı fıkra içindeki cümlelerin birbiriyle bağlantılı şekilde okunması gerektiği yönündeki temel kuraldır.⁴²⁸

Sözleşmenin unsurlarından sayılan ve TKHK m. 25/2 ile TKSİ 10 ve 11. maddelerinde yer alan zorunlu içeriğe ilişkin eksikliklerin, sözleşmenin geçerliliği üzerindeki etkisi ise her iki düzenleme açısından farklılık arz etmektedir.

Belirli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin zorunu içerikler TKSİ m. 10 ve 11’de ayrı ayrı düzenlenmiştir. Anılan sözleşmelerin zorunlu içeriklerinin sözleşme metninde yer alması, TKHK m. 22/3 hükmü uyarınca sözleşmenin geçerlilik şekline etki etmeyecektir.⁴²⁹ Taraflar anılan şartları, sözleşme metninin içeriğine dahil etme noktasında serbestliğe sahip olmakla birlikte, bu şartların metinde yer almaması kural olarak sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyecektir. Fakat dahil edilmeyen şartların sözleşmenin objektif ve subjektif esaslı unsurlarına ilişkin olmaması gerekir. Aksi halde, bu durum yönetmelik hükümlerine aykırılıktan ziyade, sözleşmenin esaslı unsurlarını içermemesi nedeniyle şekle aykırılık sebebiyle geçersizlik sonucunu doğuracaktır.⁴³⁰ Diğer yandan öneri niteliği taşıyan ve kural olarak subjektif esaslı unsurlar içeren sözleşme öncesi bilgi formunun içeriğinde yer alması zorunlu bilgiler (yönetmelik m. 6-7) ve sözleşmenin zorunlu içeriği (yönetmelik m. 10-11) çok büyük ölçüde örtüşmektedir. Örtüşen bu hususlara sözleşme öncesi bilgi formunda yer verilip sözleşme metninde yer verilmemesi halinde, sözleşme şekle aykırılık sebebiyle kural olarak geçersizlik yaptırımını ile karşılaşacaktır.⁴³¹

⁴²⁷ Özen, Milli Şerh, s. 66-67; Yılmaz, s. 82; Aksi yönde görüş için bkz. Baysal, s. 299-301.

⁴²⁸ Özen, Milli Şerh, s. 66-67; Yılmaz, s. 82.

⁴²⁹ Özen, Milli Şerh, s. 67-68, 70-74.; Yılmaz, s. 82; 4077 sayılı TKHK’da sözleşmede yer alması gereken şartlar, yönetmelikte değil, kanun maddesi ile düzenlenmişti (m. 10/2). GEZDER, ilgili maddedeki tüm şartların sözleşme metni içerisinde olması gerektiğini ve bu gerekliliğin geçerlilik şekli niteliğinde olduğunu belirtmiştir. Gezder, s. 108; AKİPEK, zorunlu şartları taşımayan tüketici kredisi sözleşmelerinin kesin hükümsüz olacağını ifade etmiştir. Akipek, Milli Şerh, s. 497; İNAL, sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesini şekil ile ilgili geçerlilik şartı olduğunu ifade etmiştir. İnal, 2002, s. 213.

⁴³⁰ Zorunlu içeriği oluşturan şartların sözleşme metninde yer alıp almaması gibi sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmemesi de geçerlilik şekline ilişkin değildir. Bu konuda ÖZEN, şöyle demiştir: “*Ortada sözleşmenin esaslı unsurlarını içeren ve tarafların imzasını içeren bir metin bulunduktan sonra, bu metnin tek nüsha olmasına veya iki nüsha olmakla birlikte nüshalardan birinin tüketiciye verilmemesine rağmen, sözleşme şeklen geçerli olarak kurulmuştur. Böylesine durumlarda bilgilendirme yükümlüne aykırılığa bağlanan yaptırımlar gündeme gelecektir, yoksa şekle aykırılıktan dolayı geçersizlik sonucu doğmayacaktır.*” Bkz. Özen, Milli Şerh, s. 72; YAVUZ, emredici nitelikteki sözleşmenin bir nüshanın tüketiciye verme yükümlülüğüne aykırılığın, sözleşmeyi geçersiz kılmayacağını ifade etmiştir. Bkz. Yılmaz, s. 82-83, dp. 311.

⁴³¹ Yılmaz, s. 83.

Tüketici kredisi sözleşmelerinin geçerlilik şekline ilişkin diğer hüküm olan TKHK m. 25/2'e göre, faize ilişkin bilgilerden birkaçının veya tamamının bulunmaması halinde, tüketici krediyi faizsiz olarak kullanacaktır.⁴³² Kural olarak kredi sözleşmelerinin objektif unsurları arasında yer alan faiz oranı ile kredinin toplam tutarının sözleşme metninde yer almaması yazılı şekle tabi bu sözleşmenin geçersizliği sonucunu doğurması gerekirdi. Ancak TKHK m. 25/2 hükmü uyarınca, bu durumda sözleşme geçersiz sayılmamakta; aksine, sözleşme ayakta tutulmakta ve kredi bedelinin sözleşme sonuna kadar faizsiz olarak kullandırılması öngörülmektedir. Bu hüküm ile yazılı geçerlilik şekline kanunen bir istisna tanınmıştır.⁴³³ Sözleşmede TKHK m. 25/2'de belirtilen faize ilişkin unsurlardan (akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyeti) birinin varlığı bile yazılı şekil şartının sağlanması için yeterlidir. Söz konusu unsurlardan birinin bile yer almaması durumunda, TKHK m. 25/2 uyarınca sözleşme geçerliliğini koruyacak, fakat kredi veren faiz talep edemeyecektir. Uygulamada kredi verence faizsiz kredi kampanyaları kapsamında bir öneride bulunması ve tüketicinin de bunu kabul etmesi üzerine kurulan sözleşme tüketici işlemi niteliği taşımakta fakat kredi verene menfaat sağlama şartını taşımadığından tüketici kredisi sözleşmesi olarak nitelendirilmemektedir. Bu sebeple de burada TKHK m. 25/2 hükümleri uygulama alanı bulmayacaktır.⁴³⁴

2.1.3.2. Şekle Aykırılığın Hukuki Sonuçları

Mülga 4077 sayılı TKHK döneminde tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin şekil şartı düzenlenmişken şekle aykırılığın sözleşmenin geçerliliğine etki edip etmeyeceğine yönelik düzenlemeye yer verilmemişti.⁴³⁵ Bu yüzden şekle aykırı olarak kurulan tüketici kredisi sözleşmesinin akıbeti genel hükümler çerçevesinde ele alınırdı.⁴³⁶

⁴³² Çeker, s. 72-73; Aydoğdu, s. 246-247; Baysal, s. 301- 302; Atamer, s. 109; Çınar, s. 59; Ceylan, 2014, s. 70.; Gümüş, Şerh, s. 192-193; Yılmaz, s. 83; Eker, s. 73; Çabri, Şerh, s. 495.

⁴³³ Yılmaz, s. 83; Eker, s. 73; Gümüş, Şerh, s. 192-193; Uzun Kazmacı, s. 191; Karakocalı/Kurşun, s. 102.

⁴³⁴ Yılmaz, s. 84.

⁴³⁵ Baysal, s. 290; Gezder, s. 102; Akipek, Tüketici, s. 260; Yılmaz, s. 84; Eker, s. 70; Zevkliler ve Özel, 2016, s. 242.

⁴³⁶ GEZDER, şekle aykırılık gerekçesiyle sözleşmenin geçersiz sayılmasının tüketici lehine koruma sağlamayacağını, buna karşın sözleşmenin geçerliliğini koruyarak ayakta tutulmasının ve aleyhe olan hükümlerin geçersiz sayılıp boşlukların tüketici lehine hükümlerle doldurulmasının isabetli olacağını belirtmiştir. Bkz. Gezder, s. 105-107; AKİPEK, şekle aykırılık halinde sözleşmenin katı bir geçersizlik yaptırımıyla karşılaşmasının, kanun koyucunun amacına ters düşeceğini bu nedenle sözleşmenin olabildiğince ayak tutulmasını, tüketicinin aleyhine olan hükümlerin geçersiz sayılmasını ve bu boşlukların da tüketici lehine olan hükümlerle doldurulmasını ifade etmiştir. Bkz. Akipek, Tüketici, s. 260-263.

TKHK m. 22/3 ile tüketici kredisi sözleşmelerinin şekle aykırı olması halinde bahse konu sözleşmenin geçersizlik yaptırımı ile karşı karşıya kalacağı hüküm altına alınmıştır. Kredi veren söz konusu geçersizlik yaptırımını, tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremeyecek, şekle aykırılık tüketici tarafından ileri sürülebilecektir. Görüldüğü üzere kanun koyucu burada sözleşmenin geçersizliğini ileri sürecek taraflar açısından farklı bir tutum sergilemiştir.⁴³⁷ Sadece tüketici tarafından ileri sürülebilen bu geçersizlik türü doktrinde, “tek taraflı bağlamazlık” veya “esnek hükümsüzlük” olarak nitelendirilmektedir.⁴³⁸ Sözleşmenin geçersizliği, tüketicinin lehineyse eğer hâkim tarafından re’sen dikkate alınabilecektir.⁴³⁹

2.1.4. İrade Bozukluğu ve Gabin

Tüketici kredisi sözleşmelerinde taraf iradelerinin sağlıklı şekilde kurulması gerekir. Aksi halde hata, hile⁴⁴⁰ ve tehdit hükümlerine dayalı olarak baştan itibaren sakat olan sözleşmenin hüküm ve sonuç doğurması engellenebileceği gibi, iptali de talep edilebilir. Lehine iptal hakkı olan tüketici veya kredi veren tarafından bu hakkın kullanılması ihtimalinde tüketici kredisi sözleşmesi kesin hükümsüz kabul edilecektir.⁴⁴¹ Tüketici kredisi sözleşmesinde edimler aşırı orantısızsa ve bu orantısızlık, bir tarafın zor durumda olması, düşüncesizliği veya deneyimsizliğinden faydalanmak suretiyle gerçekleşmişse burada aşırı yararlanma (gabin) hükümleri gündeme gelecektir.⁴⁴² İşbu sözleşmelerde aşırı yararlanma hükümlerine dayanma ihtimali zayıf konumda olması nedeniyle tüketici açısından uygulanabilir görünmektedir. Gabine maruz kalan tüketici, iptal hakkını kullanarak sözleşmeyi kesin hükümsüz hale getirebilir.⁴⁴³ Hata, hile, tehdit ve gabin durumlarında geçerlilik şartlarındaki eksiklik nedeniyle mağdur tarafa iptal

⁴³⁷ Çabri, Şerh, s. 493; Deryal ve Korkmaz, s. 132; Zevkliler ve Özel, s. 242-243; Gümüş, Şerh, s. 183; Baysal, s. 290; Yılmaz, s. 85; Atamer, s. 92; Aydoğdu/Kahveci, s. 740; Karakocalı/Kurşun, s. 102; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 351.

⁴³⁸ Çabri, Şerh, s. 493; Gümüş, Şerh, s. 183; Baysal, s. 290; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 351.

⁴³⁹ Yılmaz, s. 124; Aksi yönde bkz. Çabri, Şerh, s. 494, dp. 52.

⁴⁴⁰ Kredi verenin sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünü tam olarak yerine getirmemesi halinde, tüketici kredisi sözleşmesinin hileye dayalı olarak kurulduğu kabul edilebilir. Bu halde tüketici, hile hükümleri nedeniyle sözleşme ile bağlı olmayacaktır. Bunun için tüketicinin, hileyi öğrendiği tarihten itibaren bir yıllık hak düşürücü süre içerisinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmesi yeterlidir. Bkz. Kara, s. 1179.

⁴⁴¹ Yılmaz, s. 107; Feyzioğlu, s. 176-177; Oğuzman/Öz, s. 121.

⁴⁴² Oğuzman/Öz, s. 138; Feyzioğlu, s. 250-260; Yılmaz, s. 107.

⁴⁴³ Faizin çok yüksek olması halinde, sözleşmenin gabin hükümleri uyarınca iptal edilebileceği yönünde bkz. Çabri, Konut Finansmanı, s. 202-204; Oğuzman/Öz, s. 142; Yılmaz, s. 107.

hakkı tanınmakta, bu hakkın kullanılması ile sakat olan tüketici kredisi sözleşmesi kesin hükümsüzlük yaptırımı ile karşı karşıya gelmektedir.⁴⁴⁴

2.2. KREDİ VERENİN TÜM BORÇLARINI İFA ETMESİ

Tüketici kredisi sözleşmeleri karşılıklı borç doğuran sözleşmelerden olup kredi verenin de yerine getirmesi gereken birtakım yükümlülükler bulunmaktadır. Kredi veren, bu yükümlülüklerini yerine getirmesiyle birlikte kanunun kendisine sağlamış olduğu bazı hakları tüketiciye karşı ileri sürebilecektir. Bu hakların başında tüketicinin kredi borcunu geri ödemesi, ödememesi ihtimalindeyse tüketiciyi temerrüde düşürme yetkisi gelmektedir. Temerrüdün oluşabilmesi için, tüketicinin ifa zamanında kredi borcunu geri ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemesi ya da getirememesi gerekir.⁴⁴⁵ Karşılıklı borç doğuran sözleşmelerden olan tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin temerrüde düşmesi için öncelikle kredi verenin tüm borçlarını ifa etmesi gerekir ki tüketicinin temerrüdünden söz edilsin. Ancak kredi verenin tüm borçlarından ne anlaşılması gerektiği yeterince açık değildir. Yani kredi verenin krediyi tüketiciye sunması yeterli görülecek mi yoksa bunun yanında sözleşme öncesi bilgi verme veya sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verme gibi borçların da ifa edilmiş olması gerekir mi? Bizim de katıldığımız görüşe⁴⁴⁶ göre kredi verenin kanunen kendisine tanınan haklardan yararlanması için borçlarını tam ve eksiksiz şekilde ifa etmesi ön koşul olarak kabul edilmektedir.

2.2.1. Kredi Veren Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte, tüketici kredisi sözleşmelerinde sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü açıkça düzenlenmiş ve bu husus TKHK m. 23 ile kredi verenin temel yükümlülükleri arasında sayılmıştır. Bu düzenleme öncesinde, sözleşme koşulları tüketiciye çoğunlukla sözleşmenin kurulmasından sonra bildirildiğinden tüketicinin bilinçli karar alma imkanını kısıtlamaktaydı. Yeni düzenleme ile kredi verenin (ve varsa kredi aracısının), sözleşme kurulmadan makul bir süre önce tüketiciye bilgi formunu sunması zorunlu hale getirilmiş; bu yükümlülüğün şekli ve içeriği ise Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin 5, 6 ve 7. maddelerinde detaylandırılmıştır. Böylece tüketicinin sözleşmeye ilişkin yükümlülükleri ve koşulları önceden değerlendirebilmesi, karar

⁴⁴⁴ Oğuzman/Öz, s. 121; Yılmaz, s. 107-108.

⁴⁴⁵ Gümüş, Şerh, s. 203; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 17-18.

⁴⁴⁶ Çabri, Şerh, s. 548; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 29.

sürecine etkin şekilde katılması ve şeffaflık sağlanması amaçlanmıştır. Ön bilgilendirmenin amacına uygun yapılmaması halinde doğabilecek hukuki sonuçlar, TKHK m. 77 kapsamında idari yaptırımlara bağlanmakla birlikte; öğretide bu yükümlülüğün ihlalinin bazı durumlarda sözleşmenin geçersizliğine ya da tazminat sorumluluğuna da yol açabileceği ileri sürülmektedir. Sözleşmenin geçerliliği başlığı altında bu konuyu detaylı olarak ele aldığımızdan çalışmamızın bu kısmında kısaca değinmekle yetindik.

2.2.2. Kredi Verme Borcu

Kredi verenin asli edim borcu, sözleşme konusu krediyi kullandırma borcudur. Kredi veren, sözleşme konusu olan krediyi tüketiciye tam ve eksiksiz bir şekilde teslim etmesi ile borcunu ifa etmiş sayılır.⁴⁴⁷

4077 sayılı Kanun'un 10. maddesinde, tüketici kredisi, tüketicinin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak alınan kredi şeklinde tanımlanmıştır. Eski kanun döneminde göre kredi verenin asli ve en önemli borcu sözleşmede kararlaştırılan nakit kredinin tüketiciye teslim edilmesi şeklindeydi.⁴⁴⁸ 6502 sayılı Kanun'un 22. maddesinde tüketici kredisi sözleşmeleri; kredi verenin, tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin ertelenmesi, ödünç verilmesi veya benzeri finansman yöntemleri aracılığıyla kredi sağladığı ya da sağlamayı taahhüt ettiği sözleşmeler olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda, kredi verenin borcu yalnızca tüketiciye nakit (ödünç) kredi verilmesi suretiyle değil; aynı zamanda tüketicinin borcunun ertelenmesi veya benzeri finansman imkânlarının sağlanması suretiyle de ifa edilebilecektir.⁴⁴⁹ Diğer finansman şekillerine örnek olarak TKHK m. 22/2'deki özellikleri taşıyan kredi kartları verilebilir.⁴⁵⁰

Söz konusu sözleşme kapsamında kredi konusu nakit bir tutar olarak kararlaştırılmışsa kredi veren, sözleşme ile belirlenen nakit tutarı tüketiciye ödemesi ile borcunu yerine getirmiş olur. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği m. 11'de belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğine ilişkin kredi türü, kredinin toplam

⁴⁴⁷ Akipek, Tüketici, s. 276; Gezder, s. 213; Çınar, s. 45; Aydoğdu, s. 238; Erginer, s. 68; Ceylan, Ebru. "Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri II", *TBB Dergisi*, S. 80, 2009, s. 129; Gültekin, s. 3098; Çabri, Konut Finansmanı, s. 165; Karakocalı/Kurşun, s. 104.

⁴⁴⁸ Gümüş, Şerh, s. 179; Aydoğdu, s. 238-239; Çınar, s. 45; Erginer, s. 68; Gültekin, s. 3098.

⁴⁴⁹ Gümüş, Şerh, s. 179; Aydoğdu, s. 238-239; Çınar, s. 45; Erginer, s. 68; Gültekin, s. 3098; Yılmaz, s. 109.

⁴⁵⁰ Gümüş, Şerh, s. 179; Çınar, s. 45.

tutarı ve kredinin alınmasına yönelik şartlar ve tüketiciden talep edilecek ücretlerin sözleşmede belirtileceği; TKSİ m. 12’de ise belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğine yönelik kredinin türü, kredi limitinin ne zaman ve nasıl bildirileceği, ve bu limitin değiştirilmesi halinde uygulanacak düzenlemelerin sözleşme içerisinde yer verilmesi gerektiği düzenlenmiştir.⁴⁵¹

Tüketici kredisinin nakdi kredi niteliği olması halinde, tüketici ile kredi veren kredinin hangi para birimi ile ifa edileceğini sözleşmede açıkça kararlaştırabilirler⁴⁵². Tarafların sözleşmede buna ilişkin herhangi bir düzenleme yapmamaları halinde TBK m.99/1 uyarınca kredi borcu ifa yerinde geçerli olan ülke parası ile gerçekleştirilecektir⁴⁵³. Sözleşmede yabancı para ile aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifadenin olmaması halinde yabancı para kararlaştırılmış olsa bile kredi veren TBK m. 99/2 uyarınca Türk lirası üzerinden ödeme gerçekleştirebilecektir⁴⁵⁴. Sözleşmede aynen ifa veya bu anlama gelen bir ifadenin olması halinde ise kredi veren borcunu ancak sözleşmede kararlaştırılan yabancı para ile ifa edebilecektir⁴⁵⁵.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde sözleşmenin tarafları kredi veren ve tüketici olduğundan kredi tutarı kural olarak tüketiciye teslim edilmelidir. Ancak tarafların sözleşmede kararlaştırması veya sözleşmenin bağlı kredi olması halinde kredi tutarı üçüncü bir kişiye de ödenebilir.⁴⁵⁶

Karşılıklı borç doğuran sözleşmelerde taraflar borçlarını kural olarak aynı anda ve karşılıklı olarak ifa etmelidir. Ancak kredi sözleşmelerinin niteliği göz önünde bulundurulduğunda ödünç verenin önce ifa edeceği kabul edilmelidir. Genel hükümlere göre taraflar, kararlaştırılan edimin ifası için belli bir tarih belirleyebilirler. Kredi verenin borcunun ne zaman ifa edileceği sözleşmede belirlenmişse bu tarihin gelmesi ile, tarih belirlenmemişse TBK m. 90’a göre borç sözleşmenin kurulduğu tarihte muaccel olacaktır.⁴⁵⁷

Bağlı tüketici kredisi sözleşmelerinde durum biraz farklıdır. Kredi veren, krediyi tüketiciye değil, tüketici ad ve hesabına, anlaşmalı olduğu satıcı veya sağlayıcıya vermektedir. İfa zamanına ilişkin TKHK’da açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak

⁴⁵¹ Çınar, s. 46; Erginer, s. 69-70; Yılmaz, s. 110.

⁴⁵² Çınar, s. 46

⁴⁵³ Oğuzman/Öz, s.302; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 772; Eren, Genel Hükümler, s. 1103.

⁴⁵⁴ Çınar, s. 46; Oğuzman/Öz, s. 302.

⁴⁵⁵ Oğuzman/Öz, s. 305 vd.

⁴⁵⁶ Çınar, s. 46; Yılmaz, s. 158; Erginer, s. 70; Ceylan, Avrupa Birliği II, s. 129; Gezder, s. 213; Gültekin, s. 3099; Çabri, Konut Finansmanı, s. 165.

⁴⁵⁷ Çabri, Konut Finansmanı, s. 166; Çınar, s. 46; Erginer, s. 72; Gültekin, s. 3099; Yılmaz, s. 159.

finans sözleşmelerine ilişkin FFFK m. 39/1’ de “*malı veya hizmeti satın alan gerçek veya tüzel kişinin nam ve hesabına mal veya hizmetin teslim veya temini ile birlikte doğrudan satıcıya ödeme yapılması*” ibaresine yer verilmiştir. Kanun maddesinden de anlaşılacağı kredi veren sıfatına haiz finansman şirketi, kredilendirdiği malın/hizmetin tüketiciye teslimi/temini sonrasında, kredi tutarını satıcı ya da sağlayıcıya teslim ederek borcunu ifa etmiş olacaktır. Bu halde öncelikli ifa yükümlüsü olan satıcı ya da sağlayıcının borcunu ifa etmesiyle birlikte kredi verenin borcu da muaccel hale gelecektir. Bu sayede borcunu ifa etmeyen satıcı veya sağlayıcıya ödeme yapılması ve tüketicinin mağdur edilmesi engellenmektedir.⁴⁵⁸ Finansman şirketlerine özgü bu düzenlemeye benzer bir hükmün TKHK’da yer almaması, bağlı kredi sözleşmeleri bakımından önemli bir eksiklikler. Kredi vereni banka olan bağlı kredi sözleşmeleri bakımından da tüketicinin benzer bir korumaya ihtiyaç duyduğu açıktır. Doktrinde de belirtildiği üzere bu düzenlemenin kıyas yolu ile tarafı banka olan kredi bağlı kredi sözleşmelerinde de uygulanması tüketicinin menfaatlerinin korunması açısından önemlidir.⁴⁵⁹

İfa yeri sözleşmede kararlaştırılmışsa kredi verenin borcunu kararlaştırılan yerde yerine getirmesi gerekir. Sözleşmede ifa yerine ilişkin bir düzenleme bulunmuyorsa ifa yeri TBK m. 89’a göre belirlenecektir. Buna göre para borcu niteliğindeki kredi borcu, tüketicinin ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilecektir. Ne var ki, öğretide⁴⁶⁰ de haklı olarak ifade edildiği üzere çok sayıda kredi alanın bulunması sebebiyle borcun her bir tüketicinin yerleşim yerine götürülmesi pratikte mümkün değildir. Bu nedenle, işin özelliği gereği nakdi kredi borcunun, kredi verenin ilgili birim veya şubesinde ifa edileceği kabul edilmelidir. Nitekim uygulamada da kredi veren, borç konusu tutarı tüketicinin hesabına yatırarak edimini ifa etmekte; bağlı kredilerde ise satıcı/sağlayıcının kredi verene bildirdiği hesaba kredinin yatırıldığı görülmektedir.⁴⁶¹

2.2.3. Kredi Veren Tekeffül Borcu

Kredi verenin bir diğer borcu olan tekeffül borcu, kredi verenin, sözleşmenin konusunu oluşturan nakdi ya da gayri nakdi kredinin ayıplı olması veya üçüncü kişinin üstün hak iddia etmesi halinde sorumlu olmasını ifade etmektedir.⁴⁶² Tüketici kredisinin

⁴⁵⁸ Akipek, Tüketici, s. 278; Yılmaz, s. 160; Üzeler, s. 119.

⁴⁵⁹ Akipek, Tüketici, s. 278; Yılmaz, s. 160-161; Üzeler, s. 119.

⁴⁶⁰ Çınar, s. 47; Gezder, s. 213-214; Akipek, Tüketici, s. 279.

⁴⁶¹ Çınar, s. 47; Gezder, s. 213-214; Akipek, Tüketici, s. 279; Yılmaz, s. 161; Çabri, Konut Finansmanı, s. 167; Gültekin, s. 3099.

⁴⁶² Feyzioğlu, s. 103; Gümüş, Borçlar Özel, s. 53 vd.

konusu nakdi ise burada belirli bir miktar paranın mülkiyeti tüketici veya üçüncü kişiye geçirileceğinden burada kredi verenin ayıptan sorumlu tutulması pek mümkün değildir.⁴⁶³ Ancak tüketiciye ödenen tutarın elden verildiği ve bu ödemenin sahte banknotlar ile yapıldığı hallerde ayıplı ifa gündeme gelecektir.⁴⁶⁴ Üçüncü bir kişinin üstün hak ileri sürerek taşınır davası açması veya parayı zapt etmesi mümkün değildir. Zira TBK m. 990 gereği sahibinin rızası dışında çıkan parayı ya da hamile yazılı bir senedi, herhangi bir zilyetten iyiniyetli olarak iktisap eden kişinin kazanımı korunacaktır.⁴⁶⁵

Kredi verenin tekeffül borcu uygulamada özellikle bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde karşımıza çıkmaktadır. TKHK m. 30/4 ve TKSİ m. 19/4 uyarınca bağlı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme ya da bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde müteselsilen sorumlu tutulur.⁴⁶⁶ Tüketici seçimlik haklarından olan bedelde indirim hakkını kullandığı takdirde tüketici kredisinde indirimle gidilebilecek ve aynı oranda bağlı kredide de indirim yapılarak yeni bir ödeme planı oluşturulacaktır.⁴⁶⁷ Tüketicinin dönme hakkını kullanması halinde ise o güne kadar yapılan ödemeler noktasında satıcı ya da sağlayıcı ile kredi veren birlikte müteselsil sorumlu olacaktır.⁴⁶⁸ Ancak tüketici, ayıpsız malı misli ile değiştirme ya da ücretsiz onarım gibi seçimlik haklardan birine başvurduğu takdirde artık kredi verenin sorumluluğuna gidilemeyecektir.⁴⁶⁹

Kanun'un 30. maddesi, bağlı kredilerde kredi verenin, satıcı veya hizmet sağlayıcıyla birlikte sorumlu olduğunu belirtmekle birlikte, bu sorumluluğu sınırsız olarak öngörmemektedir. THKH m. 30/4'e göre, kredi veren, malın teslim ya da hizmetin ifa edilmediği hallerde satış sözleşmesinde ya da bağlı kredi sözleşmesinde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa edilme tarihinden, malın teslim veya hizmetin ifa edildiği

⁴⁶³ Çınar, s. 48; Gezder, s. 218; Akipek, Tüketici, s. 284; Yılmaz, s. 120; Gültekin, s. 3100.

⁴⁶⁴ Çınar, s. 48; Gezder, s. 218; YILMAZ'a göre, kredinin sahte banknotlar ile ifa edilmesi halinde ayıplı ifa değil, borcun hiç ifa edilmemesi gündeme gelecektir. Zira sözleşmede kararlaştırılan satın alma gücünün tüketiciye aktarılması gerçekleşmemiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Yılmaz, s. 120.

⁴⁶⁵ Çınar, s. 48; Yılmaz, s. 120-121.

⁴⁶⁶ Atamer, s. 164; Çabri, Konut Finansmanı, s. 177; Gümüş, Şerh, s. 210-212; Aydoğdu, s. 253-254; Çınar, s. 48; Yılmaz, s. 121; Gültekin, s. 3101.

⁴⁶⁷ Çınar, s. 48; Gültekin, s. 3101; Yılmaz, s. 121.

⁴⁶⁸ Gümüş, s. 211-212; Atamer, s. 164-165; Aydoğdu, s. 253; Çınar, s. 48; Yılmaz, s. 121; Gültekin, s. 3101-3102.

⁴⁶⁹ Baysal, 325.; Gümüş, Şerh, s. 211; Çınar, s. 49; Aydoğdu, 254.; Deryal ve Korkmaz, 140.; Yılmaz, s. 122; Gültekin, s. 3102.

hallerde malın teslim veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren, sorumluluğu kullanılan kredi miktarı ile sınırlandırılmış olup bu süre bir yıl geçmekle sona erer.⁴⁷⁰

2.2.4. Kredi Verenin Teminatları İade Borcu

Kredi verenlerin, yeterli teminat almadan tüketicilere kredi kullandırması, yaygın olarak rastlanan bir uygulama değildir. Özellikle yüksek meblağlı kredilerde riskin azaltılması için kredi verenler genellikle teminat şartı aramakta ve krediyi bu şartla kullandırmaktadır.⁴⁷¹

Aynı ya da şahsi teminatlar, tüketicinin kredi borcunun tamamını geri ödemesiyle beraber kural olarak sona erer. Teminatlara ilişkin TKHK’da açık bir düzenlemeye yer verilmesi de kredi verenin bunları tüketiciye veya ilgili üçüncü kişiye iade yükümlülüğü, dürüstlük kuralı gereğince kabul edilmelidir.⁴⁷²

Şahsi teminat yoluyla güvence sağlanmış olması halinde, borcun tamamen ödenmesiyle birlikte söz konusu teminat da sona erer. Bu nedenle, genel ilke uyarınca teminatların iadesi zorunlu değildir.⁴⁷³ Ancak kredi verenin, şahsi teminat kapsamında alınan kambyo senedi veya teminat mektubunu tüketiciye iade etmesi gerekir.⁴⁷⁴ Güvence, taşınır rehni ya da alacak rehni şeklinde verilmişse, borcun ifası; rehin konusu taşınırın ya da alacak senedinin geri verilmesiyle sağlanır.⁴⁷⁵ Rehni tescile tabi taşınırlar ile gayrimenkuller üzerinde tesis edilen rehinlerde ise, borcun sona ermesiyle birlikte rehin kaydının terkin edilmesi benzer hukuki sonucu doğurur.⁴⁷⁶ Kısmi ödeme yapılması durumunda, ödenen miktarın ilgili belge üzerine kaydedilmesi ve borçluya makbuz verilmesi talep edilebilir; ancak bu durumda senedin veya rehinli taşınırın iadesi ya da rehin kaydının terkinini talep edilemez.⁴⁷⁷

⁴⁷⁰ Çabri, Konut Finansmanı, s. 184; Çınar, s. 49; Aydoğdu, s. 254; Gümüş, Şerh, s. 212.

⁴⁷¹ Yılmaz, s. 124; Akipek, Tüketici, s.303; Gürses, s. 306.

⁴⁷² Çınar, s. 49-50; Yılmaz, s. 124; Akipek, Tüketici, s. 303-305.

⁴⁷³ Akipek, Tüketici, s. 303.

⁴⁷⁴ Akipek, Tüketici, s. 303

⁴⁷⁵ Çınar, s. 50

⁴⁷⁶ Yılmaz, s.124.

⁴⁷⁷ Çınar, s. 50; Yılmaz, s. 124.

2.2.5. Kredi Veren Sır Saklama Borcu

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin sır saklama yükümlülüğüne ilişkin düzenlemeye mülga kanunda yer verilmediği gibi 6502 sayılı TKHK’da da yer verilmemiştir. Ancak kredi verenin bu yükümlülüğü, bankacılık işlemlerinin tamamında olduğu gibi uyulması zorunlu genel nitelikte bir yükümlülük olup tüketicinin sırlarının korunması ve özel bilgilerinin açıklanmaması amacını taşımaktadır.⁴⁷⁸ Bu yükümlülüğün normatif temeli yalnızca banka hukuku ve sözleşme hukukundan değil, aynı zamanda Anayasa’dan da kaynaklanmaktadır. Nitekim Anayasa’nın 17. ve 20. maddeleri, herkesin “*maddi ve manevi varlığını koruma*” ve “*özel hayatın gizliliği*” haklarına sahip olduğunu hükme bağlayarak, kişinin ticari sırlarının ve ekonomik/ticari kişiliğinin korunmasını güvence altına almaktadır.⁴⁷⁹ Bu bağlamda, tüketicinin mali durumu, kredi ilişkisine konu belgeler ve ekonomik faaliyetlerine ilişkin bilgilerin korunması, anayasal düzeyde teminat altına alınmış olup, kredi verenin sır saklama yükümlülüğünün de temel dayanaklarından birini teşkil etmektedir. Bu çerçevede bankalar bu yükümlülük kapsamında, tüketicinin kişisel bilgilerini korumak ve gizliliğini temin etmekle yükümlüdürler.

Kredi verenin sır saklama yükümlülüğünün hukuki temeli, bireylerin özel yaşamına ilişkin, üçüncü kişilerce önceden bilinmeyen, sadece bireyin kendisi ve yakın çevresi tarafından bilinen ve açıklanmamasında hukuken korunmaya değer menfaati bulunan bilgilerin korumasının gerekliliğine dayanmaktadır.⁴⁸⁰

Tüketici kredisi sözleşmesi, tüketici ile kredi veren (banka) arasında karşılıklı bilgi alışverişini gerektiren hukuki bir ilişki üzerine tesis edilmektedir. Kredi verenin, kredi ilişkisini kurabilmesi ve yürütülebilmesi için tüketiciye ilişkin gerekli bilgileri temin etmesi zorunludur. Bu kapsamda, tüketicinin malvarlığı durumu, yatırım faaliyetleri, adına açılmış icra takipleri veya davaların varlığı gibi hususların yanı sıra; tüketicinin şahsi, mali ve kredi durumuna ilişkin olarak doğrudan veya dolaylı şekilde elde edilen tüm bilgi ve belgeler, banka hukuku bakımından “*sır*” niteliği taşımaktadır.⁴⁸¹

⁴⁷⁸ Erginer, s.98; Çabri, Konut Finansmanı, s. 170; Akipek, Tüketici, s. 306; Yılmaz, s. 125.

⁴⁷⁹ Tekinalp, s. 412; Erginer, s. 102.

⁴⁸⁰ Erginer, s. 98.

⁴⁸¹ Çabri, Konut Finansmanı, s. 172; Tekinalp s. 411; Gürses, s. 249, 331; ancak belirtmek gerekir ki bu sırlar, kanunen yetkili kişilere (icra müdürü, mahkeme) verilmişse, kamuya açıklanmış veya kamuya mal olmuş bilgi veya belgelerden oluşuyor ise (bu bilgiler artık sır niteliği taşımayacağından) bunların paylaşılması halinde sır yükümlülüğünün ihlali söz konusu olmayacaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz.

Tüketici adına edinilen bu bilgiler tüketicinin güvenilirliği bakımından önem arz ederken bir yandan kredi veren tarafından koruma yükümlülüğünü doğurmaktadır.

Kredi verenin sır saklama yükümlülüğüne ilişkin düzenlemeye her ne kadar TKHK'da yer verilmemişse de 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 73. maddesinde⁴⁸² özel düzenlemeye yer vererek bankalara yasal zorunluluk getirmiştir.⁴⁸³ Bununla birlikte taraflar aralarında yapacakları sözleşme ile sır saklama borcuna ilişkin düzenlemeye de yer verebilirler.⁴⁸⁴ Sözleşmede sır saklama yükümlülüğüne ilişkin bir düzenlemeye yer verilmesi de kredi veren yine de sır saklamakla yükümlüsü olacaktır. Bu yükümlülük ile tüketicinin sırları koruma altına alınmıştır. Kredi verenin bu yükümlülüğü tüketici ile sözleşme görüşmelerinin yapıldığı andan itibaren doğmaktadır.⁴⁸⁵ Nitekim bu yükümlülük tüketicinin menfaatinin olduğu sürece aralarındaki sözleşmenin sona ermesinden sonra da devam etmektedir.⁴⁸⁶

Erginer, s. 108; Gürses, 333; bu yönde örnek karar için bkz. Yargıtay 12. HD., 11.04.2005 T., 2005/4949 E., 2005/7737 K., Legalbank, (E.T. 05.09.2025);

⁴⁸² 5411 sayılı BK m. 73 “Kurul başkan ve üyeleri ile Kurum personeli, Fon Kurulu başkan ve üyeleri ile Fon personeli görevleri sırasında öğrendikleri bankalara ve bunların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkları ve müşterilerine ait sırları bu Kanuna ve özel kanunlarına göre yetkili olanlardan başkasına açıklayamaz ve kendilerinin veya başkalarının yararlarına kullanamazlar. Kurumun dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi ve kuruluşlar ile bunların çalışanları da bu hükme tâbidir. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder.” “Bu Kanun hükümleri uyarınca Kurumun, yurt dışındaki muadili denetim mercileri ile düzenleyeceği mutabakat zabıtları çerçevesinde vereceği bilgi ve belgeler birinci fıkradaki sır kapsamında değildir. Kurul düzenleyeceği mutabakat zabıtları veya zabıtlar dışında elde edeceği sırların korunmasını sağlamakla görevlidir. Kurumun elde edeceği sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, kuruluş ve faaliyet izni verilmesinde, faaliyetlerin denetiminde, düzenlemelere uyulup uyulmadığının izlenmesinde ve Kurul kararlarına karşı açılacak idarî davaların görülmesinde kullanılabilir. Kurumun bu fıkra kapsamında elde edeceği sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, ceza soruşturması ve kovuşturması kapsamında savcılıklar ile ceza mahkemeleri, görevden ayrılmış olsalar dahi, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı başlatılan soruşturma ve kovuşturmalar ile bağlantılı olarak talepte bulunacak Kurul Başkanı ve üyeleri ile Kurum personeli dışında hiçbir kişi, kurum ve kuruluşa verilemez. Mahkeme kararına bağlanmış sır kapsamına giren bilgilerin verilmesinden Kurum sorumlu tutulamaz.”

⁴⁸³ Yılmaz, s. 125; Erginer, s. 99; Akipek, Tüketici, s. 306; Çabri, Konut Finansmanı, s. 171; Gürses, s. 332.

⁴⁸⁴ Akipek, Tüketici, s. 307.

⁴⁸⁵ AKİPEK, tüketicinin kredi veren ile sözleşme öncesi yapmış olduğu görüşme esnasında, kredi veren tarafından tüketiciye ait bilgilerin edinmesi durumunda da taraflar arasında sözleşme yapılmaya bile sır saklama borcu yükümlülüğünün doğacağını ifade etmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Akipek, Tüketici, s. 307; ÇABRİ ise, bu kapsamda borcun kaynağı “sözleşme öncesinde doğan sorumluluk” (culpa in contrahendo) şeklinde olacağını belirtmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Çabri, Konut Finansmanı, s.172; Erginer, s.109; Yılmaz, s. 126.

⁴⁸⁶ Çabri, Konut Finansmanı, s.172; Gürses, s. 333.

Kredi verenin sır saklama yükümlülüğüne aykırı hareket etmesi halinde sorumluluğu doğacaktır. Kredi verenin sorumluluğuna gidilebilmesi için tüketicinin, kredi verenin bu yükümlülüğe aykırı davrandığının, bu sebeple maddi ve manevi zarara uğradığının, meydana gelen zarar ile eylem arasında uygun illiyet bağının bulunduğunu ispatlaması gerekecektir.⁴⁸⁷

Kredi verenin sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranması halinde tüketicinin bu duruma dayanarak sözleşmeyi feshetme hakkının olup olmadığı konusu ise doktrinde tartışmalıdır. Doktrindeki bir görüşe göre, sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranış, sözleşmenin ifası bakımından güven ilişkisini zedelediğinden, tüketiciye haklı sebeple fesih imkânı tanır. Bu görüş, özellikle Borçlar Kanunu'nda güvene dayalı sürekli borç ilişkilerinde haklı sebeple feshe imkân tanıyan hükümlerden (TBK m. 96, TBK m. 417, TBK m. 420 vd.) hareketle savunulmaktadır.⁴⁸⁸ Buna göre, bankanın sözleşmeye aykırı şekilde müşteri sırlarını ifşa etmesi, taraflar arasındaki güven bağını ortadan kaldırdığından, tüketiciye tek taraflı fesih hakkı vermektedir.⁴⁸⁹ Bir başka görüşte ise, sır saklama borcuna aykırılık nedeniyle tüketicinin sözleşmeyi feshedemeyeceği, ancak uğradığı maddi ve manevi zararların tazminini talep edebileceğini belirtilmektedir.⁴⁹⁰ Kanaatimizce, bankanın sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranışı, tüketici açısından güven ilişkisinin temelini zedeleyen bir ihlal niteliğindedir. Tüketici ile kredi veren arasındaki hukuki ilişkinin özünde güven unsurunun bulunduğu dikkate alındığında, bu unsurun ortadan kalktığı hâllerde sözleşmenin devamı artık dürüstlük kuralı çerçevesinde beklenemeyecektir. Ancak sözleşmenin feshi tüketiciye ağır bir yükümlülük getireceğinden mümkün olduğu ölçüde sözleşmenin feshi yerine tüketicinin uğradığı maddi ve manevi zararın kredi veren tarafından tazmin edilmesi daha hakkaniyetli olacaktır.

2.2.6. Kredi Verenin Sözleşmeyi Tüketici Aleyhine Değiştirmeme Yükümlülüğü

Tüketici kredisi sözleşmelerinin ülkemizde yaygınlaşmaya başladığı ilk zamanlarda, ekonomik sıkıntılar veya yükselen faizler nedeniyle sözleşme şartlarının tek

⁴⁸⁷ Çabri, Konut Finansmanı, s.172.

⁴⁸⁸ Tekinalp, s. 418; ERGİNER, kredi verenin sır saklama borcuna aykırı davranması nedeniyle tüketiciye dönme hakkı tanınması gerektiğini savunmuştur. Detaylı bilgi için bkz. Erginer, s. 108.

⁴⁸⁹ Tekinalp, s. 418.

⁴⁹⁰ Çabri, Konut Finansmanı, s. 173.

tarafı olarak tüketici aleyhine değiştirilerek tüketiciyi dezavantajlı duruma düşürmekteydi. Özellikle TKHK öncesinde bu durum kredi verenler tarafından kullanılmakta; sözleşme şartlarını tek tarafı değiştirme imkânı veren maddeyi sözleşmeye eklemekteydi. Bu durum sadece değişen koşullar gerekçe gösterilerek sözleşme şartlarının değiştirilmesinden ibaret olmayıp ayrıca daha önce sözleşmede yer almayan hükümlerinde sözleşmeye eklenerek tüketicinin mağduriyetine neden olmuştur.⁴⁹¹ Bir diğer durum ise standart şartları içeren metinler sözleşmenin kurulması sırasında tüketiciye imzalatılmakta ancak bu metinlerde tüketicilerin ödemesi gereken faiz ve masraflara ilişkin kısımlar boş bırakılmaktaydı. Sözleşme nüshası kendisine verilmeyen tüketici ile kredi veren arasında bir uyuşmazlık yaşandığında, boş bırakılan bu kısımlar kredi verence kendi lehine olacak şekilde doldurulmaktaydı.⁴⁹² Tüketiciler bahsi geçen olumsuzlukların çoğundan bihaberken, gün sonunda karşılaştıkları artan faiz oranları ve masraflar karşısında ciddi mağduriyetler yaşamaktaydı. Bu noktada kanun koyucu tarafından böyle bir düzenlemeye gidilmesi elzem ve yerinde olmuştur.

TBK m. 24'e göre, genel işlem koşullarının söz konusu olduğu sözleşmelerde, düzenleyene tek tarafı olarak karşı taraf aleyhine sözleşme maddesini değiştirme veya düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar yazılmamış sayılacaktır. Anılan düzenleme, içerik denetiminin özel bir yansıması olarak kabul edilmektedir.⁴⁹³ Bu bağlamda, sözleşme maddelerinin tüketici aleyhine değiştirilmesi yasağı içerik denetiminin özel bir görünümünü oluşturmaktadır.⁴⁹⁴

Sözleşmenin tüketici aleyhine değiştirilmesi yasağı, TKHK m. 26 ve TKSİ m. 13'te belirli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri için ayrı ayrı düzenlenmiştir.

TKHK m. 26'ya göre, “*Belirli süreli kredi sözleşmesinin şartları, tüketici aleyhine değiştirilemez.*” TKSİ m. 13/1'de de aleyhe düzenleme yasağı aynı şekilde kaleme alınmıştır. Kanun lafzından da anlaşılacağı üzere sözleşme şartları tüketici aleyhine olacak şekilde değiştirilemeyecektir.⁴⁹⁵ O halde sözleşmenin tüketici aleyhine

⁴⁹¹ Çabri, Konut Finansmanı, s. 168-169; Akipek, Tüketici, s. 280-281; Yılmaz, s. 115; Eker, 112; Karakocalı/Kurşun, s. 102.

⁴⁹² Zevkliler/Gökyayla, s. 423; Yılmaz, s. 116.

⁴⁹³ Oğuzman / Öz, s. 175; Eker, s. 112.

⁴⁹⁴ Eker, s. 112.

⁴⁹⁵ Çabri, Şerh, s. 529; Yener, s. 415; Zevkliler / Gökyayla, s. 423; Karakocalı/Kurşun, s. 102; Kara, s. 1194; Erginer, s. 79; Yılmaz, M. Tez, s. 51; Yargıtay 13. HD. 17.02.2009 T., 2008/11934 E., 2009/1805 K., *Tüm dosya kapsamı, dava dilekçesi, cevap dilekçesi, getirtilen kayıtlar yapılan keşif ve alınan bilirkişi raporu, birlikte incelendiğinde, davalı idarenin internet sayfasında Suluova'daki dairelerin satış duyurusunda konutların teslim süresinin sözleşme tarihî itibarı ile 16 ay olarak belirlendiği, her ne kadar davalı idare sözleşmenin 3. maddesine göre tek tarafı olarak sözleşmenin*

değiştirilmesi yasağı nispi emredici niteliktedir.⁴⁹⁶ Bir başka ifade ile sözleşme şartlarının tüketici lehine değiştirilmesi mümkündür.⁴⁹⁷ Bu bağlamda tüketicinin lehine olabilecek değişikliklerin gerçekleştirilmesinde kanuni bir engel bulunmamaktadır.⁴⁹⁸ Bu kapsamda kredi veren, sözleşmede kararlaştırılan faiz oranlarını düşürebilir, taksit sayısını veya temerrüde düşülecek taksit sayısının arttırabilir, döviz karşılığı alınan kredilerde tüketiciye taksitleri döviz kuru üzerinden ödeme yapma imkanı tanıyabilir.⁴⁹⁹ Bu gibi haller tüketicinin aleyhine olmayıp lehine hükümleri içerdiğinden hukuken mümkün olan değişikliklerdir.

Ayrıca TKHK m. 25/1’de de belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranının tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Hükümde geçen faiz ibaresi, TKHK m. 22/1 uyarınca “faiz veya benzeri menfaat” şeklinde anlaşılmalıdır. Nitekim faiz ibaresinin lafzi olarak yorumlanması faiz veya benzeri menfaatlerin düzenleme dışında tutulmasına neden olur ki böylesi bir sonuçta TKHK m. 25/1’in amacına aykırı düşer.⁵⁰⁰ TKHK m. 25 ve 26 birlikte değerlendirildiğinde belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde sözleşme hükümlerinin tüketici aleyhine değiştiremeyeceği izahtan varestedir.⁵⁰¹

TKHK m. 26/2’ye göre, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde “... faiz oranının artırılması durumunda, bu değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce, tüketiciye kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yazılı olarak bildirilmesi

koşullarında değişiklik yapabileceğini iddia etmiş ise de, 4822 sayılı Tüketicinin Korunması Kanunu’nun 7. maddesi gereğince sözleşmenin tüketici aleyhine değiştirilemeyeceğini bu sebeple tek taraflı değiştirilebilme yetkisi içeren hükmün tüketici açısından bağlayıcı olmadığı sözleşme tarihine göre konutun 21.07.2007 tarihinde teslim edilmesi gerektiği geç teslimin ayıplı teslim niteliğinde olmadığından konutun teslimi ile birlikte kira kaybının istenebileceği yine Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 09.10.1991 tarih 1991/15-340 1991/467 E-K sayılı ilamında da açıklandığı üzere konutun tesliminin belirli süreye bağlandığı, bu sürenin dolması ile ifa yerine getirilmediğinden temerrütin olduğu, yine yerleşik Yargıtay içtihatlarına göre gayrimenkulün geç tesliminden doğan zararın kira geliri olduğu alınan bilirkişi raporları, ilçenin durumu konutların yeri ve konumu, getirilen emsal beyannameleri de dikkate alındığında davanın kabulüne karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurmak gerekmiştir.”, Sinerji, (E.T. 15.07.2025).

⁴⁹⁶ Çabri, Şerh, s. 530; Gümüş, Şerh, s. 195; Zevkliler / Özel, s. 250; Eker, s. 113.

⁴⁹⁷ Çabri, Şerh, s. 530; Akipek, Tüketici, s. 283; Akipek, m. 26, Milli Şerh, s. 515; Aydoğdu, s. 248; Baysal, s. 312; Deryal / Korkmaz, s. 135; Gümüş, Şerh, s. 195; Zevkliler / Özel, s. 250; Zevkliler / Gökyayla, s. 423-424; Eker, s. 113; Altop, Tüketici Kredisi, s. 90; Yılmaz, M. Tez, s. 51.

⁴⁹⁸ Zevkliler ve Gökyayla, s. 424; Akipek, Şerh, s. 515; Deryal ve Korkmaz, s. 135; Aydoğdu, s. 248; Akipek, Tüketici, s. 283; Gümüş, Şerh, s. 195; Kara, s. 1194; Zevkliler ve Özel, s. 250; Kara, s. 1194.

⁴⁹⁹ Gümüş, Şerh, s. 195.; Akipek, Tüketici, s. 283; Yılmaz, s. 117; Zevkliler / Gökyayla, s. 424; Akipek, Milli Şerh, s. 515; Kara, s. 1194; Altop, Tüketici Kredisi, s. 90.

⁵⁰⁰ Yılmaz, s. 117.

⁵⁰¹ Akipek, Milli Şerh, s. 514; Çabri, Şerh, s. 529; Çınar, s. 53; Deryal / Korkmaz, s. 135; Gümüş, Şerh, s. 195; Kara, s. 1194; Yener, s. 415; Zevkliler / Özel, s. 250; Yılmaz, M. Tez, s. 58.

zorunludur. Bu bildirimde, yeni faiz oranının yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ödemelerin tutarı, sayısı ile aralıklarının değişmesine ilişkin ayrıntılara yer verilir. Faiz oranının artırılması hâlinde, yeni faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamaz. Tüketici, bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcun tamamını ödediği ve kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.” Kanun maddesine göre belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin faiz oranlarında değişiklik yapabileceği belirtilmiştir.⁵⁰² Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz artışı yapıldığında TKHK m. 26/2’ye göre yeni faiz oranı geriye yürütülemeyecektir.⁵⁰³ Faiz oranının değişikliğini içeren bildirim tüketiciye, değişiklik yürürlüğe girmeden 30 gün evvel yapılmalıdır. Faiz oranı arttırımı, bildirim tarihinden otuz gün sonra yürürlüğe girecektir.⁵⁰⁴ Faiz oranına ilişkin değişiklik yapılması halinde bunun tüketiciye yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığı ile bildirilmesi gerekmektedir. Tüketici bildirim tarihinden itibaren 60 gün içinde borcun tamamını ödemesi halinde faiz artışından etkilenmeme hakkı tanımıştır.⁵⁰⁵

Kredi verenin faiz oranında yapabileceği değişiklikler tüketicinin hem lehine hem de aleyhine şekilde değiştirilebilir. Fakat bahse konu sözleşmedeki diğer hususlar yönünden değişiklik yapıp yapılamayacağına ilişkin maddede net ifade yer almadığından burada TKHK m. 26/1 kıstas alınarak sözleşmedeki diğer hususların tüketici aleyhine değişmeyeceği yönünde tüketici lehine yorum yapılmalıdır.⁵⁰⁶

Tüketici kredisi sözleşmelerinde sözleşme şartlarının tüketici aleyhine değiştirilmesi halinde TKHK m. 77 gereğince iş bu yükümlülöklere aykırı hareket edenler hakkında idari para cezası uygulanacaktır.⁵⁰⁷

Tüketici aleyhine sözleşme şartlarının değiştirilmesinin bir başka sonucu ise haksız şart hükümlerinin mevcut olmasıdır. Tüketici aleyhine sözleşme metnine

⁵⁰² Gümüş, Şerh, s. 196; Baysal, s. 314; Kara, s. 1194; Çınar, s. 54; Erginer, s. 80; Zevkliler / Gökyayla, s. 424; Çabri, Şerh, s. 531; Yılmaz, M. Tez, s. 58.

⁵⁰³ Kara, s. 1195; Zevkliler / Özel, s. 251; Erginer, s. 81; Çabri, Şerh, s. 531; Yılmaz, M. Tez, s. 58; Zevkliler / Özel, TKHK m. 26/2’nin ters anlamından faiz indirimi yapıldığı takdirde yeni oranın geriye dönük uygulanabileceği sonucuna varmaktadır, s. 251.

⁵⁰⁴ Gümüş, Şerh, s. 196; Zevkliler / Özel, s. 251; Erginer, s. 80; Çabri, Şerh, s. 531; Yılmaz, M. Tez, s. 58.

⁵⁰⁵ Gümüş, Şerh, s. 198; Zevkliler / Özel, s. 251; Zevkliler / Gökyayla, s. 424; Çabri, Şerh, s. 531; Yılmaz, M. Tez, s. 58.

⁵⁰⁶ Gümüş, Şerh, s. 196; Erginer, s. 80; Eker, s. 115; Yener, s. 415; Aksi yönde görüşler için bkz. Baysal, s. 314.

⁵⁰⁷ Erginer, s. 82; Eker, s. 112; Zevkliler / Gökyayla, s. 424; Akipek, Tüketici, s. 282; 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 77’nci maddesine Göre 2025 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ’e göre bu miktar 3.166 TL’dir.

yerleştirilen hükümler TKHK m. 5/2'ye göre haksız şart kabul edilecek ve işbu hükümler kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır.⁵⁰⁸ Tüketici aleyhine tüketici kredisi sözleşmesinin içerisine yerleştirilen haksız şart dışındaki hükümler geçerliliğini korunacak, haksız şart olan hükümler sözleşmeden çıkartılacak ve sözleşme yürürlükte kalmaya devam edecektir. Kredi veren, kesin hükümsüz olarak kabul edilen şartlar olmasaydı sözleşmeyi yapmayacağını iddia etme imkânı bulunmamaktadır.⁵⁰⁹

2.3. KREDİ VERENİN BORCUN İFASININ TAMAMINI İSTEME HAKKINI SAKLI TUTMASI

2.3.1. Genel Olarak Muacceliyet Kayıtları Kavramı

Temerrüt, muaccel olan bir borcun zamanında ifa edilememesi anlamına gelir. TKHK m. 28'de düzenlenen temerrüt, borçlunun temerrüdüdür. Borçlunun temerrüdü TBK m. 117 şu şekildedir: “*Muaccel bir borcun borçlusu alacaklının ihtarı ile temerrüde düşer.*” O halde borcun muaccel olması ve alacaklının ihtarı şartları gerçekleşmişse burada artık temerrüt söz konusu olur. Tüketici kredisi sözleşmeleri niteliği gereği taksitle ödeme şeklindedir. Bu sebeple tüketici kredisi sözleşmelerinde borçlunun temerrüdü için aranan şartlar dışında tüketici kredisi sözleşmelerinde muacceliyet kaydının da bulunması gerekir.⁵¹⁰

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kural olarak borç ödeme planında belirlenen tarihlerde taksitli şekilde gerçekleşir. Bu çerçevede tüketiciden belirtilen tarihlerde borcunu ödemesi beklenir. Ancak uygulamada birçok sebepten dolayı tüketicilerin borçlarını zamanında ödeyemediği görülmektedir. Tüketicinin borcunu zamanında ifa edememesi, tüketicinin temerrüdü sonucunu doğuracaktır.⁵¹¹ Tüketicinin temerrüdü hali Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu'nun 28. maddesi ile düzenlenmiştir. Kanun koyucu bu madde ile belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi veren lehine konulan “muacceliyet kayıtlarının” geçerlilik şartlarına değinmiştir.⁵¹² Tüketici kredisi

⁵⁰⁸ Erginer, s. 83; Altop, Tüketici Kredisi, s. 90.

⁵⁰⁹ Erginer, s. 84.

⁵¹⁰ Zevkliler/Özel, s. 254; Akipek, Tüketici, s. 337.

⁵¹¹ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 17-18; Çabri, Şerh, s. 539-540; Ceylan, (2014), s. 73-74; Kara, s. 1203; Burak Özen, “Tüketici Kredilerinde Muacceliyet Koşullarının Kefile Etkisi”, *Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 2015-2016*, ed. Hakan Tokbaş & H. Fehim Üçışık, (Ankara: Bilge Yayınevi, 2016), s. 34; Akipek Öcal / Kara, s. 150.

⁵¹² Akipek, Şerh, s. 524; Gümüş, Şerh, s. 202; Zevkliler/Özel, s. 254-255; Baysal, s. 317-318; Özen, Muacceliyet, s. 34-35; Akipek Öcal / Kara, s. 151.

sözleşmelerinde, sözleşme özgürlüğü ilkesi kapsamında muacceliyet kayıtları geçerlidir.⁵¹³

Muacceliyet kayıtları, tüketicinin temerrüde düşmesi durumunda henüz vadesi gelmemiş olan kredi taksitlerinin de muaccel olacağına ilişkin sözleşmede yer alan kayıttır.⁵¹⁴ Kanun koyucunun muacceliyet kaydının sözleşmeye dahil edilmesini belirli şartlara bağlamasının amacı tüketiciye ek bir şans tanıyarak onu korumak ve sözleşmenin kolayca sona erdirilmesini engellemektir.⁵¹⁵ Muacceliyet kaydının haklı gerekçesi ise tüketicinin geç ödeme alışkanlığı edinmesinin önüne geçebilmektir.⁵¹⁶ Bu durum madde gerekçesinde de şu şekilde ifade edilmiştir: *“Birinci fıkrada yapılan düzenleme ile belirli süreli kredisi sözleşmelerinde tüketicinin özellikle muacceliyet şartlarına karşı korunması istenmiştir. Belirli süreli kredi sözleşmelerinde kalan borcun geri çağırılması belli şartlara bağlanmıştır. Kredi verenin, ödenmeyen taksit ile ilişkin temerrüt faizi tahsil etmek suretiyle yeterince korunması mümkündür. Kural olarak, tüketicinin kalan bütün borcunu hemen muaccel kılmakta kredi verenin haklı bir menfaati yoktur. Olsa olsa tüketicinin geç ödemeyi bir alışkanlık haline getirmesi ve bu açıdan müteşebbisin gelecekte doğacak alacağını tahsil edemeyeceği ihtimalinin ortaya çıkması durumunda muacceliyet kayıtları haklı bir gerekçeye dayanır.”* Muacceliyet kayıtlarının sınırlandırılması bütün kredi ilişkileri açısından geçerlidir. Aksi halde bu durumun kredi verene haksız kazanç sağlaması ve tüketici için ağır sonuçlar doğurması kaçınılmazdır.⁵¹⁷

4822 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önce 4077 sayılı Kanun’da, muacceliyet kayıtlarına ilişkin yasal bir düzenleme bulunmamaktaydı. Kanundaki bu boşluğu fırsat bilen kredi verenler herhangi bir sınırlamaya bağlı olmadan sözleşmelere muacceliyet kayıtları koymuşlardı. 4077 sayılı TKHK hükümlerine, (4822-6/3/2003 m. 15) ile getirilen yeni düzenleme sayesinde güçlü olan kredi verenin muhtaç durumdaki tüketiciye kolaylıkla dayatılabileceği koşulları, sözleşmeye dahil edebilme serbestisi sınırlandırılmıştır.⁵¹⁸

⁵¹³ Ceylan, Avrupa Birliği II, s. 122.

⁵¹⁴ Baysal, s. 318; Akipek, Tüketici, s. 346 vd.; Gezder, s. 203; Zevkliler/Özel, s. 254; TOPALOĞLU, genel işlem niteliği taşıyan matbu sözleşmelere, muacceliyet kayıtlarını neredeyse istisnasız şekilde eklediklerini ifade etmiştir. Bkz. Mustafa Topaloğlu, “Son Düzenlemelere Göre Konut Finansman Sözleşmelerinde Temerrüt”, *Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları*, ed. Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun, (İstanbul: Aristo, 2015), s. 112; Gültekin, s. 3103.

⁵¹⁵ Atamer, s. 195-196; Aydoğdu, s. 250.

⁵¹⁶ Zevkliler/Özel, s. 254-255; Aydoğdu, s. 250; Gültekin, s. 3103.

⁵¹⁷ Baysal, s. 318; Gültekin, s. 3103.

⁵¹⁸ İnal, s. 768; Karakocalı/Kurşun, s. 109.

4077 sayılı mülga kanun m. 10'da tüketici kredisi sözleşmelerinde muacceliyet kayıtlarına ilişkin düzenleme şu şekildedir: *“Kredi veren, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabilir. Ancak kredi verenin bu hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir.”* 6502 sayılı kanun, önceki kanuna paralel şekilde düzenlenmiş olup süre bakımından tüketici lehine değişikliğe gidilmiştir.

6502 sayılı TKHK m.28'e göre *“Belirli süreli kredi sözleşmelerinde tüketicinin taksitleri ödemede temerrüde düşmesi durumunda, kredi veren, borcun tamamının ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması, tüketicinin de birbirini izleyen en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmesi hâlinde kullanılabilir. Kredi verenin bu hakkı kullanabilmesi için tüketiciye en az otuz gün süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması zorunludur.”*⁵¹⁹

Belirtmekte fayda görüyoruz ki bahse konu düzenleme, hükmün lafzı dolayısıyla yalnızca belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri bakımından geçerlidir.⁵²⁰ Tüketicinin temerrüdüne ilişkin usul ve esasların ayrıntıları ise TKHK m. 31/4 uyarınca yönetmeliğe bırakılmıştır. Nitekim Yönetmelik m. 18'de temerrüt ve geç ödeme düzenlenmiştir.⁵²¹ TKSİ m. 18/1'de de kalan taksitlerin muacceliyeti için kanunda öngörülen şartlar aynen benimsenmiştir.⁵²² Kredi kartı sözleşmesi belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi kapsamında olmasına rağmen kredi kartı borcunun *“yeniden yapılandırılması ile bu sözleşme 6502 sayılı Yasa'nın 22/2 maddesindeki tüketici kredisi sözleşmesine”* dönüşmektedir. Yapılandırma ile kredi kartı borcuna ödeme planı oluşturularak vade ve

⁵¹⁹ ATAMER, tüketicinin temerrüdü dışında da kredi verenin haklı sebeplerin varlığı halinde sözleşmeyi sonlandırma ve kredinin kalanını talep etme hakkının verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Tüketicinin ödeme güçsüzlüğüne düşmesi, kredinin teminatlarının değerinde ciddi ölçüde azalma görülmesi, tüketicinin kredi kullanımı öncesinde gerçeğe aykırı bilgi veya belge sunması ya da bazı bilgileri gizlemesi, suç, teşkil edecek hukuka aykırı eylemlerde bulunması haklı sebep sayılabilecek örnekler arasındadır. Detaylı bilgi için bkz. Atamer, Kredi, s. 201-202; Aynı yönde görüş için bkz. Çabri, Konut Finansman, s. 399.

⁵²⁰ Baysal, s. 318; Gültekin, s. 3103.

⁵²¹ Baysal, s. 318.

⁵²² TKSİ m. 18/1: *“Tüketici kredisi sözleşmelerinde, tüketicinin taksitleri ödemede temerrüde düşmesi durumunda, kredi veren, borcun tamamının ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması, tüketicinin de birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi hâlinde kullanılabilir. Kredi verenin bu hakkı kullanabilmesi için tüketiciye en az otuz gün süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması zorunludur. Muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz ve ücretler dikkate alınmaz.”*

taksit imkanları tanınması taraflar arasında yeni bir belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesi kurulduğunu göstermektedir.⁵²³ Dolayısıyla kredi kartı borcunun yapılandırılması ile belirli süreli tüketici kredisine dönüşen sözleşme içinde TKHK m. 28'in uygulanması söz konusu olacaktır. Nitekim yargı kararları da bu yöndedir.⁵²⁴ Yine bağlı kredi sözleşmeleri, tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olduğundan TKHK m. 28 hükmü bu sözleşme içinde uygulanacaktır.⁵²⁵

TKHK m. 28'de sayılan koşullardan birinin eksik olması halinde, henüz vadesi gelmemiş kredi taksitlerinin muaccel hale gelmesi beklenemez. Bu koşulların tümünün gerçekleşmesi halinde kredi veren ödenmeyen tüm taksitleri muaccel kılabilirken; koşullardan birinin eksikliği halinde kredi veren ancak vadesi gelmiş taksitleri ve ödeme tarihinden işleyecek temerrüt faizini talep edebilecektir.⁵²⁶

2.3.2. Kredi Veren Borcun İfasının Tamamını İsteme Hakkını Saklı Tutması

TKHK m. 28 uyarınca, tüketicinin temerrüdü hâlinde kredi verenin, tüm taksitlerin ifadesini talep hakkı bazı şartların birlikte gerçekleşmesine bağlıdır. Bu şartlardan ilki, kredi verenin, sözleşmede borcun tamamını isteme hakkını açıkça saklı tutmuş olmasıdır. Başka bir deyişle, borcun tamamının muacceliyetini doğuracak nitelikteki bu ağır sonuç ancak sözleşmede bu yönde bir düzenleme bulunması halinde uygulanabilecektir.⁵²⁷ Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin

⁵²³ Yılmaz, Faiz Oranları, s. 97; Detaylı bilgi için Bölüm II, Kısım I.

⁵²⁴ Yargıtay 11. HD., 03.12.2021 T., 2021/1523 E., 2021/6812 K.; “*Şu halde, alacaklı banka ile "Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesi" imzalayan kredi kartı hamilinin edimini yerine getirmemesi üzerine taraflar arasında borcun yeniden yapılandırılması ile 6502 sayılı Yasa'nın 22/2 maddesindeki tüketici kredisi ilişkisi oluşmuştur. Böylece ödenmeyen taksitlerin talebinde 6502 sayılı Yasa'nın 28. maddesi gereğince borcunun birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi ve tüketiciye en az 30 gün süre verilmesi gerektiği yönünde muacceliyet şartı aranmalıdır.*” Legalbank, (E.T. 30.07.2025).

⁵²⁵ Çabri, Şerh, s. 561; Kılınç, s. 102.

⁵²⁶ Akipek Öcal / Kara, s. 151.

⁵²⁷ Çabri, Şerh, s. 548; Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 28-29; Baysal, s. 318; Yılmaz, s. 190-191; Atamer, s. 196; Erginer, s. 128; Kara, s. 1203; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 373; Yılmaz, M. Tez, s. 62; Çınar, s. 57; Ceylan, (2014), s. 74; Baysal, s. 318; Topaloğlu, s. 112; Zevkliler/Özel, s. 255; Çabri, Konut Finansmanı, s. 359-360; Ceylan II; Özen, Muacceliyet, s. 34-35; Yılmaz, M. Tez, s. 59; Gültekin, s. 3103; Yargıtay 13 HD., 19.03.2019 T., 2019/1496 E., 2019/3495 K.; “*Sözleşme ve takibin açıldığı tarihte yürürlükte bulunan 4822 sayılı kanun ile değişik 4077 sayılı kanunun 10. maddesinde “... .. veren, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak ... verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabilir. Ancak ... verenin bu hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir.*” hükmü yer almaktadır. Dosya kapsamı ile davalı

sözleşmede kararlaştırılan ödeme planına uygun şekilde taksitleri vadesinde ödemesi halinde ise kredi veren, vadesi gelmemiş taksitlerin ödenmesini tüketiciden talep edemeyecektir. Bu kurala aykırı şekilde sözleşmeye bir madde eklenmişse bu hükümler haksız şart kabul edilecek ve sözleşmede yer alan haksız şartlar tüketici yönünden hükümsüz kılınacaktır.⁵²⁸

Tüketicinin temerrüdü halinde, kredi verenin tüm taksitlerin ifasını talep etme hakkının belirli şartlara bağlı olması tüketici açısından da önemli bir koruma mekanizması oluşturmuştur.⁵²⁹ Nitekim kredi veren vadesinde ödenmeyen taksitler nedeniyle hiçbir işleme gerek kalmadan, tüketiciden temerrüt faizi talep edebilecektir. Bu çerçevede, temerrüt faizi yoluyla kredi verenin menfaatleri gerekli ölçüde güvence altına alınmıştır. Diğer deyimle, kalan taksitlerin derhal muaccel kılınması bakımından kredi verenin haklı bir menfaati bulunmamaktadır. Velez ki tüketici geç ödemeyi alışkanlık haline getirmemiş olsun. Bu açıdan kredi veren ileride doğacak olan alacağının tahsil edemeyeceği ihtimalinin mümkün olduğu hallerde muacceliyet kayıtlarına haklı şekilde başvuracaktır.⁵³⁰

Öte yandan kredi verenin, tüm taksitlerin ifasını talep etme hakkını kullanması, ödeme güçlüğü içerisindeki tüketici açısından son derece ağır sonuçlar doğurmaktadır. Ancak, sözleşme ile tüketicinin önceden bilgilendirilmesi, bu hakkın kullanılmasının birden fazla ön koşula bağlanması ve sözleşmesel bir dayanağın varlığı, tüketicinin korunmasına önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Nitekim hükmün gerekçesinde⁵³¹ de tüketicinin muacceliyet şartlarına karşı korunması istendiği, zira kredi verenin temerrüt faizinin tahsili ile yeterince korunacağı ifade edilmiştir.

borçlunun birbirini izleyen en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmüş olduğu sabittir. Buna göre davacı bankanın ... sözleşmesinin 12. maddesinde saklı tuttuğu hakkını kullanabilmesi için 4077 sayılı kanunun 10. maddesi hükmüne göre birbirini izleyen en az iki taksitin belirlenerek ödenmesi, aksi halde bakiye tüm taksitlerin muaccel olacağı uyarısını taşıyan ve 7 gün süreli ihtarname gönderilmesi gerekir.” Legalbank, (E.T. 30.07.2025).

⁵²⁸ Kara, s. 1203.

⁵²⁹ Akipek, Milli Şerh, s. 524; Kara, s. 1203; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 375.

⁵³⁰ Kara, s. 1204; Akipek, Milli Şerh, s. 524; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 375.

⁵³¹ TKHK m. 28 kanun gerekçesi: “Birinci fıkrada yapılan düzenleme ile belirli süreli kredisi sözleşmelerinde tüketicinin özellikle muacceliyet şartlarına karşı korunması istenmiştir. Belirli süreli kredi sözleşmelerinde kalan borcun geri çağırılması belli şartlara bağlanmıştır. Kredi verenin, ödenmeyen taksit ile ilişkin temerrüt faizi tahsil etmek suretiyle yeterince korunması mümkündür. Kural olarak, tüketicinin kalan bütün borcunu hemen muaccel kılmakta kredi verenin haklı bir menfaati yoktur. Olsa olsa tüketicinin geç ödemeyi bir alışkanlık haline getirmesi ve bu açıdan müteşebbisin gelecekte doğacak alacağını tahsil edemeyeceği ihtimalinin ortaya çıkması durumunda muacceliyet kayıtları haklı bir gerekçeye dayanır.” şeklindedir.

Burada önem arz eden husus, kredi verenin bu hakkı ileri sürmesinin keyfi değil, sözleşmesel bir temele dayanması gerektiğidir. Aksi halde özellikle zayıf konumda bulunan tüketicinin korunması ilkesi zedelenmiş olur. Dolayısıyla borcun tamamını isteme hakkı, bir nevi “istisnai” bir yaptırım olup ancak önceden düzenlenmişse ve tüm yasal koşullar gerçekleşmişse kullanımı mümkün olacaktır.

Bu kapsamda sözleşmede açıkça borcun tamamını isteme hakkını saklı tutmayan kredi veren, tüketicinin temerrüdü durumunda sadece vadesi geçmiş taksitleri ve bunlara ilişkin temerrüt faizini talep edebilecektir. Bu da tüketici lehine önemli bir hukuki güvencedir.⁵³² Ancak uygulamada kredi sözleşmelerinin çoğu önceden hazırlanmış standart nitelikli sözleşmeler olduğundan, büyük çoğunlukla muacceliyet koşuluna yönelik hükümlerin sözleşmelerde yer aldığı söylenilebilir.⁵³³

Sonuç olarak, kredi verenin borcun tamamını isteme hakkını saklı tutması tüketicinin korunması ilkeleri arasında kurulan hassas dengeyi temsil eder. Bu hakkın kullanılabilmesi ancak sözleşmede açık bir şekilde düzenlenmesi ve TKHK m. 28’de öngörülen tüm koşulların birlikte gerçekleşmiş olması hâlinde mümkündür.

2.4. BORCUN MUACCEL OLMASI

2.4.1. Genel Olarak Muacceliyet Kavramı

İfa zamanı bir anlamıyla alacaklının borçludan edimi ifa etmesini talep ve dava yetkisinin doğduğu, borçlunun da edimi ifa etmek zorunda olduğu zamanı ifade etmektedir. İfa zamanı, ifa anının gelmesi yani *borcun muaccel olması* halinde alacaklının ifayı talep edebileceği ve borçlunun da bu borcu yerine getirmek zorunda olduğu zamana denk gelmektedir.⁵³⁴ Alacak hakkı borç ilişkisi kurulduğunda doğarken talep ve dava hakkı borcun muaccel olması ile doğmaktadır.⁵³⁵ Alacak için zamanaşımı da bu anın gelmesi ile işlemeye başlamaktadır.⁵³⁶

Borcun ne zaman ifa edileceği belirli bir zaman olarak taraflarca kararlaştırılmışsa burada *belirli vade* söz konusudur.⁵³⁷ Bu vadede ifa zamanı belirli bir zaman ölçüsüne

⁵³² Çabri, Şerh, s. 548; Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 29; Kara, s. 1204-1205.

⁵³³ Kara, s. 1205.

⁵³⁴ Burcu Zengin Özküçükparlak, *Alacaklının Temerrüdü ve Satım Sözleşmesi Açısından Sonuçları*, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2021), s. 210; Eren, Genel Hükümler, s. 1074; Oğuzman/Öz, s. 329.

⁵³⁵ Eren, Genel Hükümler, s. 1075; Oğuzman/Öz, s. 326; Zengin Özküçükparlak, s. 210.

⁵³⁶ Eren, Genel Hükümler, s. 1075; Zengin Özküçükparlak, s. 210; Oğuzman/Öz, s. 329.

⁵³⁷ Zengin Özküçükparlak, s. 211; Eren, Genel Hükümler, s. 1076.

dayanır. 25 Mayıs 1997 veya bu ay ya da bu yılın sonunda gibi.⁵³⁸ Vadeli borçlarda borç ancak vade gününün gelmesi ile muaccel olur.⁵³⁹ Borç vade günü gelmeden alacaklı tarafından talep edilemez. Taraflarca vade belirlenmemişse TBK m. 90'da öngörülen kural uygulama alanı bulacak, borcun doğumu ile borç muaccel olacak ve ifası talep edilebilecektir.⁵⁴⁰

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin kredi borcunu faizi ile beraber kredi verene geri ödemesi gerekir.⁵⁴¹ Kredi veren ve tüketici arasında imzalanan sözleşmede, ödeme planı⁵⁴² oluşturularak sözleşmenin hangi aralıklarla ifa edileceği kararlaştırılır. Dolayısıyla tüketici kredisi sözleşmelerinde *belirli vade* söz konusudur.⁵⁴³

Borcun ifa edileceği zamanın yer aldığı ödeme planı, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriği kapsamında TKSİ m. 11/1-g bendinde⁵⁴⁴ düzenlenmiştir.⁵⁴⁵ Taraflar bir sebeple ifa zamanına ilişkin düzenlemeye sözleşmede yer vermemişse TKHK m. 4/1'e göre bu durum sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyecektir. Ancak bu eksikliğin kredi veren tarafından derhal giderilmesi gerekmektedir.⁵⁴⁶ Bu eksiklik her ne kadar sözleşmenin geçersizliği sonucu doğurmasa da TKHK'nın ilgili hükümleri çerçevesinde idari yaptırım uygulanmasına engel değildir.⁵⁴⁷

Tüketici kredisi sözleşmelerinde taksitlerin hangi tarihte ödeneceğine yönelik açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte bu tarihlerin belirlenmesi taraf iradelerine bırakılmıştır. Ancak ödeme planında vade tarihlerinin yer almaması sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyecekse bile bu eksikliğin neye göre ve nasıl giderileceği aydınlatılması gereken bir husustur. Önceki bölümlerde⁵⁴⁸ de bahsettiğimiz üzere tüketici kredisi sözleşmeleri, tüketim ödöncü sözleşmelerinin özel bir türüdür. TKHK m. 83/1'e göre, bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlere gidileceği ifade edilmiştir. Kanaatimizce, vade tarihine ilişkin tüketim ödöncü sözleşmelerine uygulanan

⁵³⁸ Oğuzman/Öz, s. 332-333; Eren, Genel Hükümler, s. 1077.

⁵³⁹ Eren, Genel Hükümler, s. 1077; Oğuzman/Öz, s. 329.

⁵⁴⁰ Zengin Özküçükparlak, s. 211; Eren, Genel Hükümler, s. 1075; Oğuzman/Öz, s. 329.

⁵⁴¹ Yılmaz, s. 165, Erginer, s. 121; Akipek, Tüketici, s. 316-317; Gezder, s. 198.

⁵⁴² TKHK m. 4/k, "*Tüketici kredisi sözleşmesinde tüketicinin yapacak olduğu ödemede esas alınacak taksit, tutar ve vadeleriyle birlikte anapara, faiz, vergi, harç ve benzeri yasal yükümlülükler ve varsa ücretlerin ayrı ayrı belirtildiği tabloyu*"

⁵⁴³ Özen, Muacceliyet, s. 35; Gürses, s. 388; Yılmaz, s. 190.

⁵⁴⁴ TKHK m. 11/1-g, "*Sözleşmenin eki olarak da verilebilecek ödeme planı*"

⁵⁴⁵ Yılmaz, s. 165; Çınar, s. 56.

⁵⁴⁶ Baysal, s. 299-300; Yılmaz, s. 165, dp. 662; Çabri, Konut Finansmanı, s. 188-189; Gezder, s. 200; Altop, Tüketici Kredisi, s. 89.

⁵⁴⁷ Çınar, s. 57.

⁵⁴⁸ Bölüm I, Kısım I.

hükümler, tüketici kredisi sözleşmelerine de uygulanacağından sorunun çözümü için TBK m. 392'ye gidilmelidir. Nitekim bu hususta Çınar da şöyle demiştir: sözleşmede iade için bir süre öngörülmemişse TBK m. 392⁵⁴⁹ uygulama alanı bulacaktır.⁵⁵⁰ Sözleşmede ihbar süresi öngörülmüşse kararlaştırılan ihbar süresi sonunda iade gerçekleşecektir. İadenin kredi veren tarafından talep edilmesiyle yapılacağı kararlaştırılmışsa kredi verenin talebine göre iade zamanı belirlenmiş olacaktır.⁵⁵¹ Taraflar arasında sözleşme tarihine ilişkin bir madde yoksa kredi verenin iade isteminden altı hafta sonra tüketicinin iade borcu muaccel hale gelecektir. Nakdi olmayan kredilerde ise, tüketici üç aydan daha fazla ertelenen ödemeleri veya taksitleri kredi verenin edineceği menfaatle beraber kararlaştırılan vadelerde iade edecektir.⁵⁵²

Kredi sözleşmeleri önceden kredi veren tarafından matbu olarak hazırlanmakta; vade tarihine ilişkin hususa ödeme planı içerisinde yer verilmektedir. Dolayısıyla uygulamada ifa zamanına ilişkin eksikliğin karşımıza çıkma ihtimali oldukça düşüktür.

Tüketici ve kredi veren kredinin ne zaman ödeneceği hususunu aralarında serbestçe tayin edebilirler.⁵⁵³ Uygulamada tüketicinin ekonomik durumu ve menfaati dikkate alınarak taksitlerin ödenmesi için taraflarca ayın belirli bir günü kararlaştırılmaktadır.⁵⁵⁴ Haliyle kredinin geri ödemesi açısından aylık taksitlendirme yoluna gidildiği görülmektedir.⁵⁵⁵ Ödeme planında yer alan taksit tutarı genellikle eşit olacak şekilde düzenlenmektedir.⁵⁵⁶ Bunlara ek olarak ödeme planı mutlaka okunur, sade ve açık dille tüketiciye yazılı olarak verilmelidir.⁵⁵⁷

Görüldüğü üzere tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriği kapsamında kabul edilen ödeme planında taraflarca ifa zamanı yani vade belirlenmiş olur. O halde tüketici kredisi sözleşmelerinde taraflarca kararlaştırılmış *belirli vadenin* olduğu söylenebilir. Sözleşmede yer alan vade tarihinin gelmesiyle beraber krediyi geri ödeme borcu muaccel hale gelecektir. Kredi veren vade tarihini itibariyle kredi borcunu talep

⁵⁴⁹ TBK m. 392: “Ödünün geri verilmesi konusunda belirli bir gün ya da bildirim süresi veya borcun geri istendiği anda muaccel olacağı kararlaştırılmamışsa ödünç alan, ilk istemden başlayarak altı hafta geçmedikçe ödünçü geri vermekle yükümlü değildir.”

⁵⁵⁰ Gezder, s. 200-201; Çınar, s. 57; Aydoğdu/Kahveci, s. 744.

⁵⁵¹ Gezder, s. 200-201; Çınar, s. 57.

⁵⁵² Çınar, s. 57.

⁵⁵³ Erginer, s. 122; Yılmaz, s. 165.

⁵⁵⁴ Yılmaz, s. 165.

⁵⁵⁵ Akipek, Tüketici, s. 317; Gezder, s. 198; Yılmaz, s. 165; Çabri, Konut Finansmanı, s. 188.

⁵⁵⁶ Yılmaz, s. 165.

⁵⁵⁷ Erginer, s. 122.

etme yetkisine sahiptir. Tüketici, muaccel olan borcunu zamanında ödemediği takdirde ayrıca ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşecektir.⁵⁵⁸

2.4.2. Tüketicinin Birbirini İzleyen İki Taksidi Ödemede Temerrüde Düşmesi

Tüketicinin, kredi taksitini veya taksitlerini vade tarihinde ifa etmemesi halinde borçlunun temerrüde düşmesi söz konusu olacaktır.⁵⁵⁹ Kredi verenin muacceliyet kaydı uyarınca kalan borcun tamamını isteyebilmesinin diğer şartı ise tüketicinin, birbirini izleyen iki taksidi ödemede temerrüde düşmesidir.⁵⁶⁰ Bu itibarla, kredi verenin muacceliyet kaydını ileri sürebilmesi tüketicinin hem iki taksiti ödemede temerrüde düşmesi hem de ödenmeyen bu iki taksitin birbirini izlemesi şartına bağlanmıştır.⁵⁶¹ Hükmün temelinde, kredi borcunu art arda iki kez ödemeyen ve bu hususta kararlılığını sürdüren tüketicinin, artık kalıcı bir ödeme yetersizliği içinde bulunduğu kabulü yer almaktadır.⁵⁶² Ancak bu durumun kabulü için tüketicinin birbirini izleyen iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi gerekmektedir. Örneğin tüketicinin ikinci taksidi ve dördüncü taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde muacceliyet şartının gerçekleştiğinden bahsedilemeyecektir. Buna karşılık, yedinci ve sekizinci taksitlerin ödenmemesi halinde, ardışıklık koşulu sağlandığından muacceliyet şartının gerçekleştiği kabul edilecektir. O halde ödemede temerrüde düşülen taksitler birbirini izleyen taksitler değilse burada kredi verenin kalan borcun tamamını talep etme hakkı olmayacaktır.⁵⁶³ Bankacılık uygulaması incelendiğinde sistemin atlamalı taksit ödemesine izin vermediği bu sebeple de tüketicinin kredi borcunun muaccel olan taksitleri atlayarak sonraki taksidi ifa etmesi mümkün değildir.⁵⁶⁴

⁵⁵⁸ Gezder, s. 203; Özen, Muacceliyet, s. 35; Akipek, Tüketici, s. 342; Erginer, s. 124; Yılmaz, s. 190; Çabri, Konut Finansmanı, s. 286, 298; Gürses, s. 388; Neşe Ölekli, “Banka Kredi Açma Sözleşmelerindeki Muacceliyet Şartları”, (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2019), s. 99.

⁵⁵⁹ Yılmaz, s. 190; Zevkliler/Özel, s. 254; Karakocalı/Kurşun, s. 110; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 373.

⁵⁶⁰ Kara, s. 1205; Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 30; Çabri, Şerh, s. 549; Gümüş, Şerh, s. 203; Yılmaz, s. 190; Akipek, Milli Şerh, s. 524; Çınar, s. 57; Ceylan, (2014), s. 74; Baysal, s. 318; Zevkliler/Özel, s. 255; Topaloğlu, s. 112; Çabri, Konut Finansmanı, s. 360; Erginer, s. 130; Ceylan, Avrupa Birliği II, s. 122; Özen, Muacceliyet, s. 35; Yılmaz, M. Tez, s. 62; Atamer, s. 197; Aydoğdu, s. 250; Yılmaz, M. Tez, s. 62; Gültekin, s. 3103.

⁵⁶¹ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 30; Çabri, Şerh, s. 549; Erginer, s. 127; Çabri, Konut Finansmanı, s. 360; Erginer, s. 130-131.

⁵⁶² Atamer, s. 197; Karakocalı/Kurşun, s. 110.

⁵⁶³ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 30; Çabri, Şerh, s. 549; Kara, s. 1205; Yılmaz, s. 190; Çabri, Konut Finansmanı, s. 360; Atamer, s. 197.

⁵⁶⁴ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 30; Çabri, Şerh, s. 549.

TBK m. 259/2'de⁵⁶⁵ ise taksitli satışlarda tüketiciye muacceliyet şartının uygulanabilmesi birbirini izleyen iki taksitin ödenmemesi ve ödenmeyen bu taksitlerin toplam satış bedelinin en az onda birini oluşturması koşuluna bağlı kılınmıştır. TKHK' da ödenmeyen taksit bedellerinin toplam kredi tutarına oranı konusunda bir sınırlama getirilmemiştir.⁵⁶⁶ Doktrinde, tüketici kredi sözleşmesine taraf olan tüketicinin taksitli satış sözleşmesine taraf olan tüketiciden daha az korunmasını haklı kılacak bir neden bulunmadığını ifade edilmiştir.⁵⁶⁷ TKHK'da taksitli satım sözleşmesinde olduğu gibi paralel bir düzenlemenin tüketici kredileri için öngörülmemesi eksiklik olarak değerlendirilmiştir.⁵⁶⁸ Yine doktrinde bir görüş tüketiciye taksitli satış alıcısından daha az bir koruma getirmemek adına hiç olmazsa ödenmeyen iki taksitin tam taksit tutarı olması gerektiğini ifade edilmiştir. Bu görüşe göre birbirini izleyen iki taksitten birini hiç ödemeyen diğeri için ise kısmi ödeme yapan tüketiciye karşı muacceliyet şartı ileri sürülmemelidir.⁵⁶⁹ Kanaatimizce bu görüşe katılmak mümkün değildir. Zira bu şekilde tek bir taksit için yapılan kısmi ödeme ile temerrüt halinin engellenmesi ve kredi verenin haklarını kullanmasının önüne geçilmesi mümkündür. Kısmi ödeme ile hakkın kötüye kullanılması mümkündür. Söz konusu düzenleme esasen taksitli satış sözleşmeleri için öngörülmüş olup, para borcu niteliği taşıyan kredi borçlarına uygulanmasına hukuken gerek bulunmamaktadır. Ancak şunu da ifade etmek gerekir ki muacceliyet şartı için taksitli satış sözleşmelerinde olduğu gibi tüketici kredi sözleşmelerinde de belirli bir oran aranması gerekir.

Tüketicinin kredi taksitlerini ödemede temerrüde düşmesine rağmen kalan tüm taksitlerin muaccel olmasını engellemesi mümkün müdür? Tüketici, uzun süreli kredilerinde taksitlerin birini ödeyip diğerini ödememe hususunu sürekli olarak alışkanlık haline getirmişse bu durumda iki taksitin birbirini izleyen taksitler olmadığı iddiası ile kalan tüm borçların muaccel olmadığı ileri sürülebilecek midir? Örneğin tüketicinin 1, 3,

⁵⁶⁵ TBK m. 259/2: “Alıcı taksitleri ödemede temerrüde düşerse satıcı, muaccel olmuş taksitlerin veya geri kalan satış bedelinin tamamının bir defada ödenmesini isteyebilir ya da sözleşmeden dönebilir. Satıcının geri kalan satış bedelinin tamamını isteyebilmesi veya sözleşmeden dönebilmesi, ancak bu hakkı açık biçimde saklı tutmuş olmasına ve alıcının kararlaştırılan satış bedelinin en az onda birini oluşturan ve birbirini izleyen en az iki taksidi veya en az dörtte birini oluşturan bir taksidi ya da en son taksidi ödemede temerrüde düşmüş olmasına bağlıdır. Ancak, satıcının dönme dolayısıyla isteyebileceği miktar, ödenmiş olan taksitler tutarına eşit veya daha fazla ise satıcı sözleşmeden dönemez.”

⁵⁶⁶ Topaloğlu, s. 113.; Altop, Tüketici Kredisi, s. 92.

⁵⁶⁷ Yılmaz, s. 192, dp. 777; Karakocalı/Kurşun, s. 109-110.

⁵⁶⁸ Ceylan, Avrupa Birliği II, s. 122-123; Yılmaz, s. 192, dp. 777.

⁵⁶⁹ Topaloğlu, s. 113.

5, 7, 9, 11... şeklinde taksitlerin birini ödeyip diğerini ödemediğini varsayalım. Genel görüş bu durumun TMK m. 2/2’de öngörülen dürüstlük kuralına aykırı olacağından kanunda sayılan diğer şartlar da mevcutsa muacceliyet koşulunun oluştuğunu kabulü yönündedir. Zira bu gibi durumlarda tüketici, kanunun emredici hükmünü dürüstlük kuralına aykırı olacak şekilde, kanundan kaynaklanan bu hakkını şekli olarak aşmak maksadıyla kötüye kullanmış kabul edilir. Nitekim hiç kimse haklarını kullanırken ve borçlarını ifa ederken dürüstlük kuralına aykırı şekilde hareket edemez.⁵⁷⁰ Aynı şekilde bu durum sürekli kısmi ödeme yaparak dürüstlük kuralına aykırı davranan tüketici içinde uygulama alanı bulmalıdır.⁵⁷¹ Diğer görüş ise muacceliyet kaydının birbirini izleyen iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabileceğini, istisnai olan bu durumun emredici olarak düzenlendiğini, dolayısıyla dürüstlük kuralları hükümlerine başvurulamayacağını, aksinin kabulünde bile ispat yükünün kredi verende olduğunu, uygulamada bunun ispatının pek mümkün olmadığını savunmuştur.⁵⁷² Kanaatimizce, söz konusu düzenlemede öngörülen ‘birbirini izleyen iki taksidin ödenmemesi’ koşulunun mutlak ve şekli bir anlayışla uygulanması isabetli değildir. Zira, borçlunun bir taksidi ifa edip sonraki taksidi ödememesi, dürüstlük kuralı ile bağdaşmayan bir davranış teşkil etmektedir. Bu sebeple kanunda aranan diğer şartların da gerçekleşmesi halinde, muacceliyet kaydının ileri sürülebilmesi mümkün görülmelidir. Dolayısıyla, anılan kanun hükmünün lafzına sıkı sıkıya bağlı kalınmaksızın, kanun maddesinin amacına uygun ve dürüstlük kuralını gözetten bir yorumla uygulanması gerekmektedir.

2.5. KREDİ VERENİN TÜKETİCİYE EN AZ OTUZ GÜN SÜRE VEREREK MUACCELİYET UYARISINDA BULUNMASI

TBK m. 117’ye göre borçlunun temerrüde düşmüş sayılması için borcun muaccel olmasını yeterli bulmamakta ve kural olarak alacaklının borcun ifası için borçluya ihtarda da bulunması şartını aramaktadır. İhtar, alacaklı tarafından borçluya, borcunu ifa etmesi konusunda yöneltilen irade beyanıdır.⁵⁷³

Öğretide kabul edildiği üzere ihtarın geçerliliği şekil şartına tabi değildir. Borç şekle bağlı hukuki bir işlem olsa bile ihtarın çekilmesi geçerlilik şartına bağlı değildir. Ancak sözleşmede her iki tacirse TTK m. 18/3 gereği bu ihtarın noter aracılığıyla,

⁵⁷⁰ Kara, s. 1205; Topaloğlu, s. 113; Çabri, Konut Finansmanı, s. 360; Yılmaz, s. 194.

⁵⁷¹ Topaloğlu, s. 113.

⁵⁷² Erginer, s. 131.

⁵⁷³ Oğuzman/Öz, s. 477; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 873.

taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılması gerekir.⁵⁷⁴

Borçlu bazı hallerde ihtara gerek bulunmadan temerrüde düşebilir. Nitekim borcun ifa edileceği gün tarafların anlaşması ile belirlenmişse burada artık borçluyu temerrüde düşürmek için ihtara gerek yoktur. Vade 03 Aralık 1997 gibi belirli bir tarih kararlaştırılmışsa o zaman temerrüt için ayrıca ihtar şartı aranmaz.⁵⁷⁵

Tüketici kredi sözleşmelerinde ödeme planı ile ifa zamanı belirli taksitler şeklinde sözleşmede belirlenir. Kredi borcunun ifa edileceği gün sözleşmede tarafların anlaşması ile kararlaştırıldığından burada belirli vade söz konusu olur. Dolayısıyla da tüketicinin taksitleri zamanında ödememesi halinde ihtara gerek kalmaksızın temerrüt şartı gerçekleşir.⁵⁷⁶ Ancak kredi verenin kalan tüm taksitlerin ifasını talep edebilmesi için tüketiciye otuz günlük süre verilerek muacceliyet uyarısında bulunulması gerekir.⁵⁷⁷

6502 sayılı Kanun’a göre kredi verenin kalan borcun tamamını isteyebilmesi için aranan son şart ise tüketiciye otuz günlük süre vererek muacceliyet uyarısında bulunmasıdır.⁵⁷⁸ 4077 sayılı Kanun ile 6502 sayılı Kanun’daki düzenleme paralel olsa da

⁵⁷⁴ Oğuzman/Öz, s. 477; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 874.

⁵⁷⁵ Oğuzman/Öz, s. 480-481; Kılıçoğlu, Borçlar Genel, s. 873 vd.

⁵⁷⁶ Özen, Muacceliyet, s. 35; Çabri, Konut Finansmanı, s. 286, 298; Gezder, s. 203; Yılmaz, s. 190; Erginer, s. 124; Karakocalı/Kurşun, s. 110; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 374.

⁵⁷⁷ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 30; Gürses, s. 388.

⁵⁷⁸ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 30; Ölekli, s. 126; Özen, Muacceliyet, s. 35; Topaloğlu, s. 113; Gümüş, Tüketici, s. 203; Atamer, s. 197; Çabri, Şerh, s. 549; Karakocalı/Kurşun, s. 110; Akipek, Milli Şerh, s. 524; Çabri, Konut Finansmanı, s. 361; Zevkliler/Özel, s. 255; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 373; Baysal, s. 318; Aslan, s. 172; Aydoğdu, s. 250; Yılmaz, s. 192; Yılmaz, M. Tez, s. 62; Gültekin, s. 3103; Yargıtay 13. HD, 16.12.2019 T., 2017/3579 E., 2019/12655 K.; “Tüketici kredisi sözleşmesinden kaynaklanan alacağın tahsili için başlatılan icra takibine yapılan itirazın iptali ve tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece, dava konusu olayda davalıya muacceliyet ihtarları gönderilmeden ve 7 günlük süre verilmeden doğrudan kat ihtarnameşi gönderilmiş ve borcun ödenmesi için 24 saatlik süre verilmiş olduğundan, davanın reddine karar verilmiştir. Dava tarihinde yürürlükte bulunan 4822 sayılı Kanun ile değişik 4077 sayılı Kanunun 10/3. maddesinde “...Kredi veren, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabilir. Ancak, kredi verenin bu hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir.” hükmü yer almaktadır. Buna göre, davacı banka tarafından davalıya yapılmış usulüne uygun bir muacceliyet ihtarları bulunmadığına göre bu ihtar varmışçasına hesaplama yapılarak takip başlatılamaz. Davacı banka ancak davalı borçlunun takip tarihinde halen ödemediği ya da eksik ve geç ödediği taksitler nedeniyle gecikme faizi ve diğer ferileriyle birlikte takip yapma hakkına sahiptir. O halde, mahkemece, davalı borçlunun takip tarihine kadar ödemediği taksitlerle, geç ödeme nedeniyle gecikme faizi ve ferilerinin miktarı konusunda ek rapor düzenlenmek suretiyle bilirkişi incelemesi yaptırılarak belirlenecek miktar üzerinden takibin devamına karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeye dayalı bilirkişi raporu esas alınarak yazılı şekilde davanın reddine karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.”

muacceliyet uyarısında, tüketiciye tanınan bir haftalık süre 30 güne çıkarılmıştır.⁵⁷⁹ Gerçekten de iki taksitini ödemede temerrüde düşen borçluya borcun ifası için yalnızca bir haftalık süre verilmesi, isabetli bir düzenleme olarak kabul edilemez. Kredi sözleşmelerinin yapısı göz önüne alındığında, iki aylık (uygulamada genellikle taksitlendirmeler aylık yapılmaktadır) taksitini ödeyemeyen tüketicinin, muaccel hâle gelen borcunu yalnızca bir hafta içerisinde ifa etmesi pratikte mümkün görünmemektedir. Bunun yerine tüketiciye temerrüde düştüğü taksitleri ödemesi için 30 günlük süre verilmesi hem hakkaniyete hem de tüketicinin korunması ilkesine uygun düşen bir düzenleme olmuştur.

Söz konusu uyarının amacı borcun tamamının muaccel olmasının ağır sonuçları noktasında tüketiciyi korumak ve bu durumdan kurtulmak için tüketiciye son bir imkân tanımaktır.⁵⁸⁰

Bilindiği üzere tüketici kredileri uzun vadeler ve yüksek meblağlar üzerine kurulmaktadır. Varsayım üzerine tüketicinin 12 ay vadeli 1.000.000 TL kredi kullandığını ve 2. ve 3. taksitlerini ödemede temerrüde düştüğünü farz edelim. Tüketici bu kredi sayesinde nakit ihtiyacını karşılayacak, bir anda sahip olamayacağı miktarda bir paraya ulaşacak, bir yıl vade ile ekonomik durumunu zora sokmadan borcunu taksit taksit ödeyecektir. Ancak evdeki hesap çarşıdaki hesaba uymayınca tüketicinin temerrüdü de kaçınılmaz olacaktır. Peki bu durum tüketici için ne ifade edecek? Şayet diğer şartlar da

Yargıtay 13. HD, 16.05.2012 T., 2012/7547 E., 2012/12646 K.; “*Dava İ.İ.K. 67. maddesine dayalı itirazın iptaline dair olup, taraflar arasındaki uyuşmazlık süresinde ödenmeyen tüketici kredisi borcu ile bu borca bağlı olarak açılan kredili mevduat hesabından kaynaklanan alacak miktarıyla temerrüt faizinden kaynaklanmaktadır. Davacı, davalının kullandığı tüketici kredisi taksitlerinin ödenmemesi ve kredili mevduat hesabından kaynaklanan borç nedeni ile kat ihtarı gönderilerek takip başlatıldığını ancak davalının başlatılan icra takibine itiraz ettiğini belirterek vaki itirazın iptali istemiyle eldeki davayı açmıştır. 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 10. maddesinde muacceliyet için tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmesi yanında bir haftalık süre verilerek muacceliyet uyarısında bulunulması gerektiğine dair düzenleme getirilmiş olup, mahkemece davacı bankanın bu hükme uymadan, hesabı kat ettiğinin açık olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. 4077 Sayılı Kanun’un 10. maddesini değiştiren 4822 Sayılı yasa 6.3.2003 tarihinde kabul edilmiş olup usulüne uygun çekilmeyen ihtarla davalının temerrüte düştüğünden bahsedilemez. Dolayısıyla çekilen ihtar hüküm doğurmaz. O halde vadesi gelmeyen taksitlerin muaccel olduğu kabul edilemez. Davacı ancak muaccel olan alacaklarını isteyebilir. Hal böyle olunca mahkemece taraflardan bu konuya dair delilleri sorulup, davalının takip tarihine kadar ödemediği taksitlerin belirlenerek bu miktar üzerinden itirazın iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.*” Aynı yönde kararlar içi bkz. Yargıtay 13. HD., 26.02.2014 T., 2013/28185 E., 2014/5316 K.; Yargıtay 12. HD., 28.12.2005 T., 2005/23478 E., 2005/26262 K., Legalbank, (E.T. 07.09.2025).

⁵⁷⁹ Gümüş, Tüketici, s. 203; Erginer, s. 131; Zevkliler/Özel, s. 254; Kara, s. 1206, dp. 45.

⁵⁸⁰ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 30; Çabri, Şerh, s. 550 Çabri, Konut Finansmanı, s. 361.

mevcutsa kredi veren kalan tüm taksitlerin de ödemesi talep edilecektir. Yani bir yıl gibi uzun bir sürede peyder pey ödenecek ve tüketiciyi zor duruma sokmayacak olan kredi borcu, belki de bir anda tüketicinin ekonomik olarak mahvına sebep olacaktır. Böylesi bir sonuca yol açabilecek durumda, tüketiciyi bilmiyorsa bilgilendirmek, biliyorsa da hatırlatmak amacıyla uyarıda bulunulması ve çözüm arayışı için 30 günlük süre tanınması, tüketicinin korunmasını amaçlayan kanun bakımından yerinde bir düzenleme olmuştur.

Kanun koyucu ilgili hükümde “en az 30 günlük süre” ibaresine yer vererek muacceliyet uyarısı için öngörülen sürenin uzatılabileceğini ifade etmek istemiştir. Söz konusu sürenin uzatılması mümkünken kısaltılması mümkün değildir.⁵⁸¹ Muacceliyet uyarısı üzerine kendisine tanınan süre içerisinde ödeme yapan tüketiciden, kalan taksitlerin tamamının ifası talep edilemeyeceğinden, bu sürenin uzun tutulması tüketici lehine sonuç doğuracaktır.⁵⁸²

Muacceliyet uyarısının geçerliliği şekle tabi değildir.⁵⁸³ Nitekim ilgili kanun ve yönetmelikte de muacceliyet uyarısının ne şekilde yapılacağına dair herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir.⁵⁸⁴ İlgili mevzuatta bu konuya ilişkin açık bir düzenleme olmasa da TKSİ m. 25/2’de belirsiz süreli tüketici kredi sözleşmelerinin feshi için “*yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı*” ile bildirim yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu düzenlenmenin genel olarak tüm fesih ihtimallerinde uygulanması beklenebilir.⁵⁸⁵ Öte yandan, her ne kadar tüketici kredi sözleşmelerinde kredi veren taraf tacir sıfatını haiz olsa da, sözleşmenin karşı tarafı olan tüketici tacir niteliği taşımamaktadır. Bu sebeple, TTK’nın 18/3. maddesi hükümleri somut olaya uygulanamayacağından, temerrüt ile sözleşmenin feshi bakımından aranılan ihtarın noter aracılığıyla, telgrafla veya güvenli elektronik imza ile yapılmasına ilişkin düzenlemeler bu tür sözleşmeler bakımından uygulama alanı bulmayacaktır.⁵⁸⁶ Bununla birlikte muacceliyet uyarısının noter aracılığı ile yapılması tüketicinin bilgilendirilmesi açısından ve ispat sorunu yaşanmaması

⁵⁸¹ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 30; Gümüş, Tüketici, s. 203; Çabri, Şerh, s. 550; Erginer, s. 132; Kara, s. 1208; Yılmaz, s. 204, dp. 836.

⁵⁸² ERGİNER, bu sürenin uzatılmasının işlerin uzamasına neden olduğunu, kredi verenin de düşünülüp bu sürenin 15 gün olması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Erginer, s. 132.

⁵⁸³ Topaloğlu, s. 113; Gümüş, Tüketici, s. 203.

⁵⁸⁴ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 30; Çabri, Şerh, s. 550; Erginer, s. 132; Ölekli, s. 127; Yılmaz, s. 192.

⁵⁸⁵ Atamer, s. 198, dp. 454; Yılmaz, s. 193; Yılmaz, M. Tez, s. 62.

⁵⁸⁶ Topaloğlu, s. 113; Atamer, s. 198, dp. 454.

bakımından kuşkusuz daha güvenli bir tercih olacaktır.⁵⁸⁷ Uygulamada muacceliyet uyarısının mail, sms (kalıcı veri saklayıcısı), ihtar ile yapıldığı görülmektedir. Her ne kadar muacceliyet uyarısının belirli bir şekle tabi olması gerekmesse de, kredi verenin haklarını etkin bir şekilde kullanabilmesi açısından söz konusu bildirimin yazılı olarak, kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla ya da ihtar yoluyla yapılması, ileride taraflar arasında doğabilecek ispat güçlüğü önlemek bakımından isabetli olacaktır.⁵⁸⁸

Kredi borcunun tamamen muaccel hale gelmesinden sonra borçlunun temerrüde düşmesi için ayrıca ihtar gerekip gerekmediği hususu ise doktrinde Özen tarafından ele alınmıştır.⁵⁸⁹ Bilindiği üzere TBK m. 117/1'e göre, muaccel olan bir borcun borçlusunun temerrüde düşmesi alacaklının ihtarı ile mümkün olacaktır. Bu durumun istinası ise aynı maddenin 2. fıkrasında düzenlenmiş olup ilgili hükme göre borcun ifa edileceği gün taraflarca belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle kararlaştırılmışsa bu günün geçmesiyle borçlu ayrıca ihtara gerek kalmadan temerrüde düşer.⁵⁹⁰ Doktrindeki bazı görüşler söz konusu hükmün taraf iradelerinin mümkün olduğu hallerde uygulanabilir olduğunu, vade tarihinin kanun tarafından belirlenmiş olduğu hallerde ise temerrüt için ayrıca ihtar şartı bulunmadığını ileri sürmüşlerdir.⁵⁹¹

Doktrindeki bir görüş TBK m.117/1 düzenlemesinde yer alan temerrüdün ihtara bağlı olduğu ilkesinin THKH m. 28 uyarınca kredi borcunun tamamının muaccel olduğu durumlarda uygulanabilir olup olmadığını ele almıştır. Özen, olayın ilk değerlendirilmesinde, TBK m. 117/2 kapsamında temerrüdün ihtara gerek olmaksızın gerçekleşeceği hallere benzer bir durumun mevcut olabileceğini belirtmiş; ancak bu hususta birtakım tereddütlerin ortaya çıkabileceğini de vurgulamıştır.⁵⁹² Bununla birlikte kredi borcunun tamamının muaccel hale gelmesi, TBK m. 117/2 uyarınca bankanın sözleşmede saklı tuttuğu bir hakka dayandığı ileri sürülebileceği gibi, aksi tutum ile kredi verenin süre bildiriminin yasa tarafından kendisine tanınan bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğunun ileri sürülebilecektir.⁵⁹³ İkinci yaklaşımın benimsenmesi halinde TKHK m. 28/1'den kaynaklanan bir hak olması nedeniyle muacceliyet uyarısında yer

⁵⁸⁷ Atamer, s. 198, dp. 454; Çabri, Konut Finansmanı, s. 361; Kara, s. 1206.

⁵⁸⁸ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 30; Çabri, Şerh, s. 550.

⁵⁸⁹ Özen, Muacceliyet, s. 37.

⁵⁹⁰ Eren, s. 1236-1241; Oğuzman/Öz, s. 480-481.

⁵⁹¹ Oğuzman/Öz, s. 481; Aksi yönde görüş için bkz. Eren, s. 1240.

⁵⁹² Özen, Muacceliyet, s. 37.

⁵⁹³ Özen, Muacceliyet, s. 37.

alan sürenin bitmesiyle ihtarda bulunarak tüketiciyi temerrüde düşülecektir. Yazar ikinci yaklaşımı spekülâtif bir yaklaşım olarak değerlendirmiş, ihtar şartının kanundan veya sözleşmeden kaynaklanması bakımından bir fark görmeyen yazarlar için bu tartışmanın anlamsız olduğunu ifade etmiştir. Sonuç olarak yazar tercih edilecek yorum, bankanın mı yoksa tüketicinin mi menfaatinin esas alınacağına bağlı olarak değişeceğini belirtmiştir.⁵⁹⁴

Kanaatimizce, TBK m.117/2 gereğince borçlunun temerrüde düşmesi için vade tarihinin kanundan veya sözleşmedeki haktan kaynaklanması arasında bir fark bulunmamaktadır. Bu sebeple de tartışma bizim için hepten temelsiz kalacaktır. Vade tarihinin kanun tarafından belirlendiği hallerde temerrüt için ihtar şartı arayan görüşün benimsenmesi halinde de görüşümüz değişmeyecektir. TKHK m. 28/1'e göre temerrüde düşülen borcun ödenmemesi halinde tüketiciye kalan taksitlerin muaccel olacağına ilişkin uyarıda bulunup ayrıca ihtar çekilmesi şartının aranması düşüncesi makul değildir. Zira kalan taksitlerin muaccel olması hakkı sözleşmeden kaynaklanan bir hak olup temerrüt için ayrıca ihtarla gerek yoktur. Tüketici, taksitlerini hangi tarihte ödemesi gerektiğini bildiği halde birbirini izleyen iki taksitini ödemede temerrüde düşüp bir de üzerine muacceliyet uyarısında hatırlatmada bulunulması ve 30 günlük süre tanınmasına rağmen borcunu ifa etmemişse, kalan borçların muaccel olması için ayrıca tekrardan bir ihtar aranması gereksiz bir tutum olup kredi veren açısından sözleşmeyi çekilmez hale getirecektir. Bu yaklaşım tüketiciyi korumaktan ziyade tüketicinin borcunu ifa etmekten kaçınma haline çanak tutacaktır. Bu sebeple her halükârda muacceliyet uyarısının kalan taksitlerin muaccel olması için yeterli olduğu görüşündeyiz. Nitekim Yargıtay'da⁵⁹⁵ bir kararında aynı yönde ifadelere yer vermiştir.

⁵⁹⁴ Özen, Muacceliyet, s. 38.

⁵⁹⁵ Yargıtay HGK, 30.11.2011 T., 2011/13-604 E., 2011/713 K.; “Buna göre davacının birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmüş olduğu da tartışmasız olduğuna göre davalı bankanın kredi sözleşmesinin 10.maddesinde saklı tuttuğu hakkını kullanabilmesi için 4077 sayılı kanunun 10.maddesi hükmüne göre birbirini izleyen en az iki taksidin belirlenerek ödenmesi, aksi halde bakiye tüm taksitlerin muaccel olacağı uyarısını taşıyan ve 7 gün süreli ihtarname gönderilmesi gerekir. Davalı bankanın 08.02.2006 tarihli ihtar az yukarıda izah edilen hükümlere uygun olarak çıkartılmış olup bu ihtarın tebliği ve 7 günlük süre sonunda davacının 22.02.2006 tarihi itibarıyla tüm kredi borcu muaccel hale gelmiştir. Muacceliyet şartı oluştuktan sonra, davalı bankanın tüm borcun derhal ödenmesi aksi halde takip yapılacağına ilişkin ikinci ihtarda da 7 günlük süre verilmesi mecburiyeti yoktur. Mahkemece ikinci ihtarda da 7 günlük süre verilmemesi nedeniyle 4077 SK. nun 10. maddesinde belirtilen muacceliyet şartının oluşmadığına ve davalının tüm kredi borcu ve ferileri için takip yapamayacağına ilişkin gerekçe ile davanın reddi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.” Legalbank, (E.T. 07.09.2025).

Muacceliyet uyarısının amacı tüketiciye birbirini izleyen iki taksini ödemede temerrüde düştüğünü bildirmek, bu taksitleri ferileriyle beraber ödemesi için kendisine 30 günlük süre tanımak, bu süre içerisinde borcunu ifa etmemesi halinde kalan tüm taksitlerin muaccel olacağını bildirmektir. Bu sayede tüketici kendisini ağır sorumluluk altına sokacak bu durumdan bir an evvel kurtulmak için çaba gösterecektir. Muacceliyet uyarısında yer alması gereken zorunlu hususlar; ödenmeyen taksit tutarlarının hesaplanarak açıkça gösterilmesi, temerrüt faizi oranı ve varsa diğer masraflar hakkında bilgi içermesi, verilen süre içerisinde ödenmesi, aksi halde kalan borcun tümünün muaccel hale geleceğinin ihtar edilmesidir.⁵⁹⁶ Bu hususların yer almadığı muacceliyet uyarısı, içerik bakımından eksik olduğu, bilgilendirme yükümlülüğünün gereği gibi yerine getirilmediği anlamına gelir; bu durumda muacceliyet şartının gerçekleştiğinden

⁵⁹⁶ Topaloğlu, s. 114; Atamer, s. 197-198; Kara, s. 1206; Yılmaz, s. 193; Yılmaz, M. Tez, s. 63; Yargıtay 12. HD., 18.06.2009 T., 2009/5296 E., 2009/13348 K.; “4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 4822 sayılı Kanun ile değişik 10.maddesinin 1.fıkrası gereğince; tüketicinin, birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde, kredi verenin borcun tümünün ifasını isteme hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet ihtarında bulunması gerekli görülmüştür. Nitekim taraflar arasındaki tüketici kredi sözleşmesinin 2. maddesinde de bankanın muacceliyet hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerektiği belirtilmiştir. Yasada ve sözleşmede belirtilen muacceliyet uyarısıyla kastedilen, ödenmeyen taksitlerin verilen süre içerisinde ödenmesi, aksi takdirde borcun tümünün muaccel hale geleceğinin ihtar edilmesidir. Alacaklı vekili, 26.11.2008 havale tarihli cevap dilekçesinde, Beyoğlu 21. Noterliği'nin 27.05.2008 tarih ve 10597 yevmiye numaralı ihtarnamesiyle muacceliyet uyarısında bulunduğunu iddia etmiştir. Oysa anılan ihtarın içeriğinin incelenmesinden 3 taksit vadesinde ödenmediğinden alacağın tamamının muaccel hale geldiği ve toplam borç bakiyesinin 30 gün içinde ödenmesi gerektiğinin istendiği, dolayısıyla ihtarın yukarıda belirtilen nitelikte bir muacceliyet ihtarı olmadığı anlaşılmaktadır. O halde mahkemece, ödenmediği anlaşılan 04.02.2008, 03.03.2008 ve 03.04.2008 tarihli taksitler dışında kalan kısım yönünden borçlu isteminin kabulü gerekirken yazılı gerekçeyle reddi isabetsizdir.” Legalbank, (E.T. 07.09.2025); Yargıtay 13. HD., 30.05.2011 T., 2011/2000 E., 2011/8256 K.; “Davacı banka, tüketici kredisi borçlusu olan davalı Murat'ın borcunu ödememesi sebebiyle muaccel olan alacağın tamamı için icra takibinde bulunmuştur. 4822 Sayılı Kanun'la değişik, 4077 Sayılı Kanun'un 10. maddesi gereği, muacceliyet şartının gerçekleşmesi için bunun sözleşmede kararlaştırılmış olması, tüketicinin birbirini izleyen en az 2 taksidi ödememesi ve en az 1 hafta süre verilerek muacceliyet uyarısında bulunulması gerekmektedir. Sözleşmenin 8. maddesinde muacceliyet hakkı düzenlenmiş, dosya içeriği itibarıyla davalının taksit ödemelerini yapmadığı belirlenmiş ise de bankaca çekilen ihtarnamede de borcun tamamının istendiği anlaşılmaktadır. Bu halde muacceliyet şartı gerçekleşmemiştir. Ancak icra takibi 15.8.2008 tarihinde yapılmış olup, davacı bankanın bu tarihe kadar ödenmeyen taksitlerini talep etme hakkı vardır. Hal böyle olunca mahkemece taraflardan bu konuya ilişkin delilleri sorulup, davalının takip tarihine kadar ödemediği taksitler belirlenerek bu miktar üzerinden itirazın iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” Legalbank, (E.T. 07.09.2025). Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 13. HD., 04.10.2011 T., 2011/13404 E., 2011/13822 K.; Yargıtay 13. HD., 16.02.2011 T., 2011/934 E., 2011/2185 K.; Yargıtay 13. HD., 19.01.2011 T., 2010/9089 E., 2011/393 K.; Yargıtay 13. HD., 03.03.2010 T., 2009/10613 E., 2010/2575 K.; Yargıtay 13. HD., 14.03.2011 T., 2010/15414 E., 2011/3893 K., Legalbank, (E.T. 07.09.2025).

söz edilemez. Zira bu muacceliyet uyarısı usulsüz olacağından vadesi gelmemiş taksitlerin muaccel hale gelmesi mümkün olmayacaktır. Tüketici vadesi gelmiş taksitleri temerrüt faizi ile birlikte ödemesi halinde kredi veren vadesi gelmemiş taksitlerin ifasını tüketiciden isteyemeyecektir.⁵⁹⁷

Belirtmekte fayda gördüğümüz bir başka husus ise muacceliyet uyarısının tüketicinin bankaya bildirdiği adrese yapılması üzerinedir. Tüketici kredi sözleşmesi örnekleri⁵⁹⁸ incelendiğinde tebligatların tüketicinin, bankaya bildirmiş olduğu adreslere yapılacağına, adres değişikliği olması halinde de bu değişikliğin bankaya bildirilmesine, aksi halde sözleşme metninde yer alan adrese yapılacak tebligatların geçerli sayılacağına ilişkin maddeler yer almaktadır. O halde adres değişikliğini bildirmemesi nedeniyle yapılan muacceliyet uyarısından haberi olmayan tüketici, muacceliyet uyarısının usulüne uygun olmadığını ileri süremeyecektir.⁵⁹⁹

Muacceliyet uyarısı birbirini takip eden iki ödemede temerrüde düşmesi karşın yapılmalıdır.⁶⁰⁰ Kanunda aranan bu şart gerçekleşmeden muacceliyet uyarısı yapılması

⁵⁹⁷ Kara, s. 1206-1207.

⁵⁹⁸ <https://www.garantibbva.com.tr/content/dam/public-website/pdf/kktc/KKTC-Ihtiyac-Kredisi-Sozlesmesi.pdf>, m. 8.5., https://www.qnb.com.tr/pdf/bankacilik/sozlesmeler/Tuketici_Kredisi_Sozlesmesi.pdf m. 17.

⁵⁹⁹ Yargıtay 3. HD., 02.12.2024 T., 2024/1351 E., 2024/4022 K.; “Dairemizin 06.11.2023 tarihli ve 2023/2437 E., 2023/3077 K. sayılı ilamında ise; “Dava dosyasının incelenmesinde; davalının davacı bankadan 03.12.2021 tarihli tüketici kredisi kullandığı ve 01.07.2022 tarihli muacceliyet ihtarının koşullara uygun olarak ihtar tarihi itibarıyla vadesi gelmiş borç ve faizlerini gösterir şekilde 30 günlük ödeme süresi verildiği, bu süre sonunda ödeme yapılmazsa muaccel hale gelecek tüm borç ve faizi bildirir nitelikte olduğu, davalının sözleşmede bildirdiği adresine tebliğe çıkartıldığı, adresten ayrıldığı için tebliğin iade edildiği, davalının bankaya yeni adres bildiriminde bulunmadığı, davalı tüketicinin sözleşmede bildirdiği adresine muacceliyet ihtarının gönderilmesinin yeterli olduğu, kaldı ki davalının yeni adres bildirmediği değerlendirildiğinde, davalıya yapılan muacceliyet ihtarının usul ve yasaya uygun olduğu anlaşıldığından...” sözleşmedeki adres değişikliğinin bildirilmemesi halinde sözleşmedeki adrese yapılan tebliğin yeterli olduğu açıklanmıştır. Bu itibarla; dava konusu yapılan sözleşmelerde Tebligata ilişkin hükümler olduğu, sözleşme hükmüne göre tüketicinin sözleşmede yer alan adresini değiştirmesi halinde bankaya bildirimde bulunması gerektiği, tüketicilerin bankaya bildirimde bulunmaması halinde sözleşmede yer alan adreslerine tebliğin çıkarılacağı, bu durumda tüketicinin bankadan kullandığı tüketici kredisi nedeniyle usulüne uygun olarak ihtar tarihi itibarıyla vadesi gelmiş borç ve faizlerini gösterir şekilde 30 günlük ödeme süresi verilerek düzenlenmiş muacceliyet ihtarının bankaya yeni adres bildiriminde bulunmaması nedeniyle tüketicinin sözleşmede bildirdiği adresine ihtarının gönderilmesinin yeterli olduğu, kaldı ki adresten ayrıldığı için tebliğin iade edilmesinin adres bildirimini yapmaması nedeniyle tüketicinin sorumluluğunda olduğu değerlendirilerek bizzat tüketiciye tebliğ edilmesinin gerekli olmadığı anlaşılmaktadır.” Legalbank, (E.T. 07.09.2025).

⁶⁰⁰ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 31; Topaloğlu, s. 114; Çabri, Şerh, s. 550; Çabri, Konut Finansmanı, s. 361; Karakocalı/Kurşun, s. 110.

kesin hükümsüzlük yaptırımı ile karşılaşacak, bu sebeple hüküm ve sonuç doğurmayacaktır.⁶⁰¹

Tüketici muacceliyet uyarısının ardından kendisine verilen 30 günlük süre içerisinde temerrüde düştüğü taksitleri ve işlemiş olduğu temerrüt faizini ödeyerek kalan tüm taksitlerin muaccel olmasına engel olabilecektir.⁶⁰²

Kalan taksitlerin muaccel olmasının engellenmesi için tüketiciye tanınan bu hak suistimale açık bir durumdur. Söz gelimi 24 ay vadeli bir tüketici kredi sözleşmesinde, tüketicinin 5. ve 6. taksitleri ödemede temerrüde düştüğünü ve kredi verenin muacceliyet uyarısında bulunduğunu varsayalım. Tüketicinin, muacceliyet uyarısında yer alan 30 günlük süre içerisinde, temerrüde düşülen taksitleri temerrüt faiziyle beraber ödemesi halinde kalan tüm taksitlerin muaccel olması engellenmiş olacaktır. Daha sonra tüketicinin 7. ve 8. taksitleri ödemede yine temerrüde düştüğünü varsayalım. O halde kredi veren yine muacceliyet uyarısında bulunacak, tüketici yine 30 günlük süre içerisinde borcunu faiziyle beraber ödeyecek ve yine kalan tüm taksitlerin muaccel olmasını engelleyecek. Böyle bir senaryoda kredi verene tanınan bu hakkın kullanımı tüketici tarafından gasp edilmiş olacaktır. Kanaatimizce kanunda aranan bu şartın katı şekilde uygulanması madde hükmünün getiriliş amacını anlamsız kılınacağından en azından ödemede gecikme alışkanlığı edinen ve kanun yolunu dolamaya çalışan tüketiciler açısından uygulanmaması gerekir. Zira herkes haklarını kullanırken ve borçlarını ifa ederken dürüstlük kuralına uymalıdır. Tüketicinin korunması asıl olup, bu durum her somut olay özelinde değerlendirilmeli ve ona göre hüküm kurulmalıdır. Zira kredi sözleşmelerinin uzun vadelerde kurulduğu ve dönem dönem tüketicinin ekonomik koşullarının değişeceği göz önünde bulundurulmalıdır. Yukarıdaki örnekteki tüketicinin ileride 22. ve 23. taksitte de temerrüde düşmesi hayatın olağan akışı içerisinde mümkün olup tüketicinin asıl amacının kanun yolunu dolamak olmadığı kabul edilmelidir.

Tüketici, vadesinde ödenmeyen taksit borçları için ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşeceğinden her bir taksit için temerrüt faizi işlemeye başlayacaktır.⁶⁰³ TKSŞ m. 18/3 uyarınca temerrüt faizi işletilirken esas alınacak tutar ise ana para tutarı olacak ve bu tutar esas alınarak faiz yürütülecektir.

⁶⁰¹ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 32; Çabri, Şerh, s. 550.

⁶⁰² Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 32; Topaloğlu, s. 114; Çabri, Şerh, s. 550; Çabri, Konut Finansmanı, s. 361.

⁶⁰³ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 17; Özen, Muacceliyet, s. 35; Çabri, Şerh, s. 550.

Burada önem taşıyan bir diğer husus, muacceliyet uyarısıyla karşılaşan tüketicinin ödeme yükümlülüğünü yerine getirirken yalnızca taksit tutarlarını ödemesinin yeterli kabul edilip edilmeyeceği meselesidir. Başka bir ifadeyle, tüketicinin kendisine tanınan süre içinde yalnızca vadesi gelmiş taksitleri ödemesi değil, aynı zamanda ödenmeyen taksitler için işlemiş bulunan temerrüt faizini de karşılayacak şekilde ödeme yapmasının gerekip gerekmediği tartışma konusudur.⁶⁰⁴ Doktrinde Özen tarafından tüketicinin kendisine tanınan süre içerisinde birbirini takip eden iki taksinin ödenmesinin yeterli olduğu ileri sürülmüştür.⁶⁰⁵ Bununla birlikte tüketicinin sadece ödenmeyen taksitleri ödemesi halinde kredi verenin temerrüt faizi alacağı baki kalacaktır. Bu durumda kredi veren bakımından kısmen ödeme hükümlerini düzenleyen TBK m. 100⁶⁰⁶ uygulama alanı bulacaktır. Kanunun ilgili fıkrasında yer alan “*aksine anlaşma yapılamaz*” ifadesiyle, tüketicinin faiz ve masraflar yönünden herhangi bir gecikmesi bulunmadığı hâlde yaptığı ödemenin, anapara yerine ileride doğacak faiz borçlarına mahsup edileceğine ilişkin sözleşmesel düzenlemelerin geçersiz olacağı kastedilmektedir.⁶⁰⁷ Buna karşılık, tüketicinin ödemede gecikmesi nedeniyle işlemiş faiz borcunun bulunması hâlinde, yapılan ödemenin anapara yerine bu faiz borcuna mahsup edileceği yönünde bir anlaşma yapılmasına ise engel bulunmamaktadır.⁶⁰⁸ Ne var ki kredi veren anapara ve işlemiş faiz toplamını karşılamayan bir ödemeyi, ilk olarak işlemiş faize sayacağını söyleyebilir. Bu durumda, tüketici taksit tutarıyla birlikte faiz borcunu karşılayacak miktarda ödeme yapmadığında, kredi veren yapılan ödemenin öncelikle faizden mahsup edilmesini talep edebilir. Dolayısıyla, ödeme yapılan tutardan faiz düşüldükten sonra kalan kısmın taksit bedelini karşılamaması halinde, otuz günlük sürenin dolmasıyla birlikte borcun tamamı muacceliyet kazanacaktır.⁶⁰⁹

Muacceliyet uyarısının yapılmasının ardından tüketici, kendisine tanınan 30 günlük süre içerisinde temerrüde düştüğü taksitlerle beraber ferilerini ödemezse kredi

⁶⁰⁴ Özen, Muacceliyet, s. 35.

⁶⁰⁵ Özen, Muacceliyet, s. 35

⁶⁰⁶ TBK m. 100: “*Borçlu, faiz veya giderleri ödemede gecikmemiş ise, kısmen yaptığı ödemeyi ana borçtan düşme hakkına sahiptir. Aksine anlaşma yapılamaz.*”

⁶⁰⁷ Özen, Muacceliyet, s. 36.

⁶⁰⁸ Özen, Muacceliyet, s. 36.

⁶⁰⁹ Özen, Muacceliyet, s. 36.; Bununla birlikte yazar, ödenmeyen taksit tutarının çok düşük bir miktar olması halinde kredi veren tarafından borcun tamamının muacceliyet kazandığına dair iddiasının kimi durumlarda dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edebileceğini de belirtmiştir.

borcunun kalan kısmı muaccel hale gelir.⁶¹⁰ Fakat tüketici süresi içinde ödeme yaptığı takdirde kredi verenin fesih hakkı düşer.⁶¹¹

2.6. KALAN BORCUN TAMAMININ MUACCEL OLMASININ SONUÇLARI

Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketici birbirini izleyen taksitleri ödemede temerrüde düşmüş, 30 günlük süre içerisinde muaccel olan iki taksidi ve işlemiş faizlerini ödememişse kredi veren kalan kredi borcunun tamamını isteme hakkına sahiptir.⁶¹² Kredi veren muaccel olan önceki taksitler için temerrüde düşüldüğü günden itibaren temerrüt faizi talep edilebilir. Kalan kredi borcunun tamamının muaccel olduğu günü takip eden günden, yani muacceliyet uyarısında verilen sürenin dolmasından itibaren, kredi veren borcun kalan kısmı içinde temerrüt faizi isteyebilir. Kanuna göre muacceliyet uyarısı en az otuz gün olmalıdır; taraflarca daha uzun bir süre kararlaştırılmışsa, temerrüt faizi bu sürenin dolduğu günü izleyen günden itibaren işletilebilir.⁶¹³

Üzerinde durulması gereken bir diğer önemli konu ise kalan borcun tamamının muaccel olması sonucu kredi verenin tüketiciden talep edebileceği miktarın belirlenmesidir.⁶¹⁴ Kredi veren kalan borcun tamamını talep etme hakkını kullandığında taksitler planlanan ödeme tarihinden önce muaccel olacağından burada bir erken ödeme durumu da söz konusu olacaktır. Erken ödemenin söz konusu olduğu bu halde, talep edilecek miktarın hesaplanmasında çeşitli olasılıklar gündeme gelebilir. İhtimaller, muaccel kılınan taksitlerden herhangi birinde faiz indirimi yapılmadan borcun ödenmesi (TBK m. 96/2⁶¹⁵); kredi veren borcuna erken kavuşacağından gerekli faiz indirimlerini yapılarak muaccel borcun hesaplaması (TKHK m. 27⁶¹⁶); faiz, komisyon ve benzeri masrafların hiçbirinin dahil edilmeden borcun saptanması şeklindedir.⁶¹⁷

⁶¹⁰ Çabri, s. Tüketicinin Temerrüdü, s. 32; Çabri, Şerh, s. 550; Yılmaz, s. 192; Baysal, s. 318; Gültekin, s. 3104.

⁶¹¹ Atamer, s. 198.

⁶¹² Baysal, s. 318; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 32; Gültekin, s. 3103-3104; Çabri, Şerh, s. 550.

⁶¹³ Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 32; Çabri, Şerh, s. 550-551.

⁶¹⁴ Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 32; Atamer, s. 203.

⁶¹⁵ TBK m. 96/2 “Ancak, kanun veya sözleşme ya da âdet gereği olmadıkça borçlu, erken ifada bulunması sebebiyle indirim yapamaz.”

⁶¹⁶ TKHK m. 27: “Tüketici, vadesi gelmemiş bir veya birden çok taksit ödemesinde bulunabilir veya kredi borcunun tamamını erken ödeyebilir. Bu hâllerde kredi veren, erken ödenen miktara göre gerekli tüm faiz ve diğer maliyet unsurlarına ilişkin indirim yapmakla yükümlüdür.”

⁶¹⁷ Baysal, s. 319.

Anlaşılabacağı üzere kanun koyucu TKHK m. 28/2 hükmü ile erken ödeme ile ilgili genel hüküm olan m. 27'den ayrılmış ve bu konudaki iradesini ortaya koymuştur. TKHK m. 28/2'ye göre “*Muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz, komisyon ve benzeri masraflar dikkate alınmaz.*”⁶¹⁸ Tüketicinin vadesi gelmemiş taksitler için erken ödeme yapması halinde sadece faiz ve diğer maliyetler açısından indirim yapılırken, tüketicinin temerrüdü halinde muaccel olan borçlar bakımından faiz ve benzeri masrafların talep edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.⁶¹⁹ Bu sonuç gerekçede de açıkça vurgulanmıştır.⁶²⁰ Bu anlamda TKHK m. 28 hükmü hem TKHK m. 27'nin hem de TBK m. 96'nın önemli istisnasını oluşturmaktadır.⁶²¹

Doktrinde bir görüşe göre TKHK m. 28'in diğer TKHK m. 27 ve TBK m. 96 hükümlerinden ayrılarak farklı bir tutum sergilemesi menfaatler bakımından bir sakınca oluşturmamıştır. TKHK m. 27'de iradi bir erken ödeme hali mevcutken tüketici açısından faiz indirimi öngörülmesi hukuki bir tercih olup amaç borcun kapatılması üzerinedir. TKHK m. 28'de ise kanuni bir erken ödeme hali mevcut olduğundan zayıf olan tüketicinin korunması esas alınmıştır.⁶²² Başka bir görüş ise bu hükmün, konut kredisi sözleşmeleri dışındaki tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanabileceğini, ancak konut kredisi sözleşmelerine uygulanmaması gerektiğini ifade etmiştir. Konut kredisi sözleşmeleri dışındaki tüketici kredisi sözleşmeleri, süre sınırlaması nedeniyle çok uzun sürmeyecek, bu sebeple de kredi verenin müspet zararının temerrüt faizi ile karşılanmadığı haller daha az olacaktır. Ancak konut kredisi sözleşmeleri için aynı şeyleri söylemek mümkün olmadığından temerrüt halinde bu sözleşmeler için en azından erken ödeme tazminatının talep edilmesi makul görülmüştür. Yazar, iki taksidi ödemede temerrüde düşen ve sözleşmenin feshini sağlayan tüketicinin kalan tüm borçları ödemesi halinde sadece 2 aylık taksitin temerrüt faizinden sorumlu olacağını, bu meblağın erken

⁶¹⁸ Baysal, s. 319; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 33; Çabri, Şerh, s. 551; Akipek, Milli Şerh, s. 525.

⁶¹⁹ Gümüş, Tüketici, s. 203; Baysal, s. 319; Erginer, s. 133; Aydoğdu, s. 251; Çabri, Tüketicinin Temerrüdü, s. 33; Yılmaz, s. 192; Atamer, s. 203; Akipek, Milli Şerh, s. 525; Zevkliler/Özel, s. 255; Topaloğlu, s. 114-115; Çabri, Şerh, s. 551; Gültekin, s. 3104.

⁶²⁰ Gümüş, Tüketici, s. 203; Erginer, s. 133, dp. 175; Kanun Gerekçesi m. 28/2: “*İkinci fıkrada muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz, komisyon ve benzeri masraflar dikkate alınmayacaktır. Tüketicinin ödemesi gereken bedel hesaplanırken, muaccel kılınan taksit tutarından faiz, komisyon ve benzeri masraflar çıkarılacaktır.*”

⁶²¹ Baysal, s. 319.

⁶²² Baysal, s. 319-320.

ödeme tazminatına göre daha düşük olması halinde en azından aradaki farkın tazminat olarak istenmesinin hakkaniyetli olacağını savunmuştur.⁶²³

Kanaatimizce kanun koyucunun diğer hükümlerden ayrılarak yeni bir düzenleme yapması yerinde olmuştur. Zira bir durumda tüketici; ekonomik gücünün olması nedeniyle vadesi gelmemiş taksitleri veya borcun tamamını erken ödeyebilecek güçteyken, diğer yandan vadesi gelmiş taksitlerini bile zamanında ödeyememiş ve bu yüzden borcun tamamını ödemek zorunda kalacaktır. Bu hüküm ile amaç zaten ödeme güçlüğü çeken zor durumdaki tüketiciye kredi borcu dışında bir de faiz ve diğer masrafları yükleyerek altından kalkamayacağı bir borç oluşmasını engellemektir. Akabinde m. 27 ile erken ödeme hali tüketicinin tercihi iken m. 28’de ki erken ödeme hali kredi verenin tercihi olup tüketici açısından zorunluluk halidir. Yine belirtmek isteriz ki, -birbirini izleyen iki taksidi ödemede temerrüde düşen tüketici- kuvvetle muhtemel kalan kredi borcunun tamamını kısa bir süre içerisinde ödeyemeyecektir. Muaccel hale gelen bu borca, her gecikme günü için işleyecek bir temerrüt faizi olacağından, hesaplamada bir de *faiz, komisyon ve benzeri masrafların* dahil edilmesi tüketicinin ekonomik mahvına sebep olabilecektir. Dolayısıyla da kanun koyucunun temerrüde düşen borçlu için böyle bir yol izlemesi oldukça yerinde olmuştur.

TKHK m. 28’de yer alan ifadelere TKSİ m. 18’de de neredeyse aynı şekilde yer verilmiştir. Ancak muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında dikkate alınmayacak hususlar kanunda *faiz, komisyon ve benzeri masraflar* şeklinde iken yönetmelikte *faiz ve ücretler* şeklindedir. Doktrinde⁶²⁴ yönetmelik hükümlerinin kanun hükümlerine aykırı olarak düzenlenemeyeceğinden hesaplamada *faiz, komisyon ve benzeri masrafların* dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Hiç şüphesiz ki bizde bu görüşe katılmaktayız. Tüketici lehine olan kanun hükmünün, yönetmelik ile aykırı şekilde düzenlenip kapsamının daraltılması kabul edilebilir bir durum değildir.

⁶²³ Atamer, s. 204-205.

⁶²⁴ Baysal, s. 320; Aydoğdu/Nalan, Tüketici, s. 376; Erginer, s. 134; ERGİNER, yönetmelik hükmüne göre ceza bedelinin talep edilebileceği düşünülse de ceza bedelinin kanun hükmünde yer alan benzeri masraflar olarak ele alınması gerektiğini, bu sebeple de muacceliyet kaydının işleme konulması halinde tüketiciden ceza bedeli alınmayacağını ifade etmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Erginer, s. 134.

3.KREDİ VEREN TARAFINDAN SÖZLEŞMENİN FESHİ

3.1. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN FESHİ

Fesih hakkı, sözleşmeyi ileriye etkili olarak ortadan kaldıran ve bozucu yenilik doğuran bir haktır. Bu hak kanundan doğabileceği gibi sözleşmeden de doğabilir. Bununla birlikte, sürekli borç ilişkilerinin sona erdirilmesi bakımından sözleşmenin feshi genel bir ilke olarak kabul edilmektedir.⁶²⁵ Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketici vade tarihlerinde faiz veya benzeri menfaatini kredi verene ödemekte, kredi veren ise sözleşme süresi boyunca kredi tutarının tamamını tüketiciden geri istememektedir. Dolayısıyla, tüketici kredisi sözleşmeleri sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmeler kapsamında değerlendirildiğinden, bu sözleşmelere feshe ilişkin hükümlerin uygulanması gerekecektir.⁶²⁶ Fesih, borç için öngörülen sürenin işlemeye başlamasıyla mümkün hale gelir; ancak kural olarak, bu sürenin başlamasından önce borç ilişkisi yalnızca dönme yoluyla sona erdirilebilir. Tüketici kredisi sözleşmelerinde ise bu süre kredi verenin krediyi tüketicinin kullanımına sunması, tüketicinin de bu krediyi alması ile başlamaktadır.⁶²⁷

Fesih, olağan fesih ve olağanüstü fesih olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Olağan feshin söz konusu olabilmesi için borcun ifasına başlanmış ve süresi belirsiz olan sürekli bir borç ilişkisinin varlığı gerekir. Olağanüstü fesih, haklı bir sebebin varlığı halinde sürekli borç ilişkisini sona erdirmeye yoludur.⁶²⁸ Olağan fesih, yalnızca süresiz kredisi sözleşmeleri açısından mümkünken; olağanüstü fesih hem süreli hem de süresiz kredisi sözleşmeleri açısından uygulanabilmektedir. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde, sözleşmenin ne tarihte sona ereceği taraflarca kararlaştırıldığından bu sözleşmeler için olağan feshin uygulanması mümkün değildir.⁶²⁹ Olağanüstü fesih hakkının kullanılabilmesi için, önceden öngörülemeyen nedenlerin borç ilişkisinin temelini sarsması veya taraflar açısından katlanılamayacak derecede ağırlaşmasına yol açması gerekmektedir. Sözleşmenin olağanüstü feshi için haklı neden olarak kabul edilecek hususlar dürüstlük kuralı ışığında ele alınmalı ve sözleşmenin tarafları açısından çekilmez olup olmadığı tespit edilmelidir. Bu sebeplere örnek olarak, tüketiciye ait sırların kredi veren tarafından açıklanması, tarafların birbirine icra takibi başlatması yahut

⁶²⁵ Eren, Borçlar Genel, s. 1426; Gürses, s. 406.

⁶²⁶ Atamer, s. 196; Akipek, Tüketici, s. 357; Eker, s. 43; Yılmaz, s. 213; Gürses, s. 406.

⁶²⁷ Akipek, Tüketici, s. 361.

⁶²⁸ Eren, Borçlar Genel, s. 1426; Akipek, Tüketici, s. 362; Yılmaz, s. 213.

⁶²⁹ Gürses, s. 406; Akipek, Tüketici, s. 362; Yılmaz, s. 213; Ölekli, s. 86.

dava açması veya tüketicinin kredi taksitlerini zamanında ödememesi gösterilebilir.⁶³⁰ Fesih hakkının kullanılmasında karşı tarafın kusuru aranmamakta; sadece fesih hakkını kullanan tarafın kusurlu olmaması veya diğer tarafa göre daha az kusurlu olması beklenmektedir.⁶³¹

Bankacılık uygulamasında özellikle kredi sözleşmelerinde hesabın kat edilmesi ifadesine sıklıkla yer verilmektedir. Bu ifade ile anlaşılması gereken bankanın tek tarafı olarak kredi hesabının kapatması, kredi alacağın tamamının muaccel olması ve bu alacağın talep edilmesidir. Hesap katı olarak ifade edilen işlemin ihtarnamede aksi belirtilmedikçe kredi sözleşmesinin feshi anlamına geldiği kabul edilebilir.⁶³² Uygulamada kredi veren taraf çoğunlukla banka olmakta, tüketicinin temerrüdü halinde muacceliyet uyarısında bulunmakta ve son olarak banka, müşterisine hesap kat ihtarını yollamaktadır. Bu ihtar içerisinde çoğunlukla kredi borcunun fer'ileri ile ödenmesi, ödenmemesi halinde borçluya, rehin/ipotek verene ve TBK m. 585 koşulların gerçekleşmesi halinde kefile karşı yasal yollara başvurulacağına ilişkin ifadelere yer verilir. Banka tarafından gönderilen hesabın katı ihtarını bizce de sözleşmenin feshi anlamına gelmektedir.

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde feshin ne şekilde yapılacağına ilişkin açıkça bir düzenleme öngörülmemiştir.⁶³³ Ancak TKSİ m. 25/2'de belirsiz süreli tüketici kredi sözleşmelerinin feshi için “*yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı*” aracılığı ile bildirim yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Bu kuralın, fesih hallerinin tamamı için de kıyasen uygulanabileceği düşünülmektedir.⁶³⁴ Bizce de belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri için öngörülen bu fesih şekli kıyasen belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin olağanüstü feshi için de uygulanmalıdır. Fesih hakkını kullanmak isteyen kredi veren en azından “*yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı*” aracılığıyla tüketiciye bildirimde bulunmalıdır.

⁶³⁰ Gürses, s. 416-417; Akipek, Tüketici, s. 363; Yılmaz, s. 213; Ölekli, s. 87.

⁶³¹ Gürses, s. 418; Yılmaz, s. 213.

⁶³² Gürses, s. 411; Yargıtay'ın da bu anlama gelen bir kararı bulunmaktadır. Yargıtay HGK, 10.04.2002 T., 2002/19-266 E., 2002/264 K., “*Diğer taraftan, yanlar arasındaki kredi sözleşmesine bağlı olarak hesabın katı, sözleşmenin feshi anlamındadır. Ne var ki kat ihtarının borçluya usulüne uygun olarak tebliğ edilmediği dosya kapsamı ile sabit olduğuna göre taraflar arasındaki sözleşmenin takip tarihine kadar ayakta olduğunun kabulü gerekir.*” Legalbank, (E.T. 09.08.2025); Aksi yönde görüş için bkz. Yaşar Alıcı, “Banka Kredi Sözleşmelerinin Mali ve Hukuki Yönü”, (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2000).

⁶³³ Karakocalı/Kurşun, s. 111, dp. 246.

⁶³⁴ Atamer, s. 198, dp. 454; Yılmaz, s. 193; Yılmaz, M. Tez, s. 62.

Muacceliyet uyarısının fesih bildirimi niteliği taşıdığını ifade eden görüşler de mevcuttur.⁶³⁵ Muacceliyet uyarısına bağlanan hukuki sonuçlar ile feshe bağlanan hukuki sonuçlar aynı olacağından bu uyarı bir fesih bildirimi olarak değerlendirilebilir.

Feshin gerçekleşmesi için tek taraflı irade beyanının kullanılması ve bunun karşı tarafa ulaşması yeterlidir. Fesih geleceğe etki doğuran bir hak olduğundan fesihten önce doğmuş olan alacak ve borçlar varlığını korur. Yani fesih beyanından önce doğan borçlar, borçlu tarafından ifa edilmemişse, alacaklı bu borçların ifasını talep edebilir, beyandan önce doğan ve ifa edilen borçların iadesini talep edemez.⁶³⁶ Dolayısıyla fesih beyanından önce doğmuş olan kredi borçları varlığını korumaya devam etmekte; kredi veren ödenmeyen taksitleri ve işlemiş faizleri talep edebilmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmesi, sürekli borç niteliğine haiz aynı zamanda süresi belirlenmiş sözleşmelerdendir. Bu sebeple bu sözleşmeler bakımından uygulanacak fesih, olağanüstü fesihtir. Kredinin tüketiciye kullanırılması ile beraber sözleşme haklı bir sebebin varlığı halinde feshedilebilecektir.⁶³⁷ Olağanüstü fesih ile sözleşmenin sonlandırılması yolu sınırlı bir şekilde uygulanmalı ve öncelikle varsa alternatif tedbirlere başvurulmalıdır.⁶³⁸ Tüketicinin asli borcu olan kredi taksitlerini geri ödemede gecikmesi haklı bir sebebin varlığı sayılabilir. Olağanüstü fesih hakkının, tüketicinin tek bir kredi taksitini ödemede temerrüde düşmesi halinde uygulanması dürüstlük kuralları çerçevesinde değerlendirildiğinde hakkaniyetli olmayacaktır.⁶³⁹ Zira kanun koyucu tüketici sözleşmelerini diğer sözleşmelerden ayrı tutarak, tüketici aleyhine olan -temerrüt, muacceliyet gibi- sonuçların gerçekleşmesini daha ağır şartlara bağlamıştır.

Ancak temerrüdün TKHK m. 28 uyarınca gerçekleşmesi halinde sözleşmenin ayakta tutulmaya çalışılması kredi veren tarafından da beklenemeyeceğinden olağanüstü fesih için aranan haklı bir nedenin varlığı kabul edilebilir.⁶⁴⁰ Gerçekten, muacceliyet uyarısına rağmen vadesi gelmiş taksitlerini ve işlemiş faizlerini ödemeyip kalan kredi borçlarının tamamı muaccel olan tüketicinin, tüketici kredisi sözleşmesi kredi veren tarafından süresinden önce olağanüstü fesih yolu ile feshedilecektir. Kredi verenin bu hakkını kullanması ile taraflar arasındaki bu sözleşme geleceğe etkili olmak üzere feshedilir.

⁶³⁵ Yılmaz, s. 193; Atamer, s. 196.

⁶³⁶ Eren, s. Borçlar Genel, s. 1428; Ölekli, s. 92; Akipek, Tüketici, s. 361.

⁶³⁷ Akipek, Tüketici, s. 363.

⁶³⁸ Gürses, s. 416; Yılmaz, s. 202.

⁶³⁹ Akipek, Tüketici, s. 353; Yılmaz, s. 202.

⁶⁴⁰ Yılmaz, s. 203; Atamer, s. 196.

3.2. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN FESHİNİN

SONUÇLARI 3.2.1. Borcun Hesaplanmasına Etkisi

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin fesih hakkını kullanması ile sözleşme geleceğe etkili olmak üzere sona erecektir. Feshin etkisi sadece ileriye yönelik alacak ve borçları kapsadığından fesihten önceki alacak ve borçlar geçerliliğini korumaya devam eder. Tüketicinin vadelere yayarak ödemeyi planladığı kredinin kalan taksitlerinin hepsini bir anda ödemesi gerekecektir.⁶⁴¹

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri, ancak olağanüstü fesih nedenlerinin varlığı halinde sona erdirilebilir. Krediyi geri ödeme borcunun ifasında temerrüde düşen ve muacceliyet uyarısına rağmen borcunu ifa etmeyen tüketiciye karşı (haklı nedenle feshin varlığı kabul edilir) kredi veren, olağanüstü fesih hakkını kullanabilecek; bu hakkın kullanılmasıyla birlikte fesihten önceki borçlar kredi veren tarafından talep edilebilecektir.⁶⁴²

Fesih hakkı, muacceliyet koşullarının gerçekleşmesi ile varlık kazanacaktır. Bu nedenle TKHK m. 28 uyarınca kalan taksitlerin tamamını isteme hakkının kullanılması sonucu muaccel hale gelen borç, fesihten önceki borcu ifade etmektedir. Dolayısıyla fesih ile muacceliyet şartlarının gerçekleşmesi sonucunda doğan borç miktarı arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Başka bir deyimle, fesih anında mevcut olan borç, muacceliyet uyarısı üzerine ortaya çıkan borçla aynı kapsamı haizdir.

Bu kapsamda, fesih sonrasında varlığını sürdürmeye devam eden borç kalemleri şu şekilde belirlenmektedir. Kalan kredi borcunun tamamı ve temerrüde düşülen iki kredi taksitine temerrüdün gerçekleştiği andan itibaren işlemiş temerrüt faizi, fesih öncesi borçlardan olduğundan bu borçlar varlığını korumaya devam edecektir. Muacceliyet uyarısından verilen sürenin (kanunen otuz gün olan süre taraflarca arttırılabilir) dolmasıyla borç muaccel hale gelmekte; muacceliyet anını takip eden gün kredi borcunun kalan kısmı içinde temerrüt faizi işlemeye başlamaktadır. Önceki bölümde⁶⁴³ detaylıca bahsettiğimiz üzere muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz, komisyon ve benzeri masraflar dahil edilmeyecektir.

⁶⁴¹ Atamer, s. 196; Yılmaz, s. 191.

⁶⁴² Yılmaz, s. 203; Atamer, s. 196.

⁶⁴³ Bölüm II, Kısım II.

3.2.2. Teminatlara Etkisi

Tüketici kredisi sözleşmelerinin konusu yüksek meblağlı işlemler olduğundan tüketicinin borcunu yerine getirememesi durumunda sözleşme, kredi veren açısından ciddi bir risk oluşturacaktır. Kredi verenden böylesi bir riski üstlenmesini beklemek yersiz ve gerçeklikten uzak bir ihtimaldir. Kredi veren, kredi borcunun geri ödeneceğine dair riski dengelemek ve kendini güvence altına almak amacıyla tüketiciden teminat talep etmektedir. Bu bağlamda kredi veren, kredinin geri dönüşünü güvence altına almak için tüketicie teminat karşılığında kredi kullandırmaktadır. Ancak uygulamada nadiren de olsa kredi verenin güven duyduğu tüketicilere teminat istemeksizin kredi kullandırdığı durumlar mevcuttur.⁶⁴⁴ Kredi veren tüketiciden herhangi bir güvence talep etmiyorsa burada açık tüketici kredisi, güvence talep ediyorsa teminatlı tüketici kredisi bulunmaktadır.⁶⁴⁵

Teminat, aynı ve şahsi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Aynı teminat, alacağın eşya ile güvence altına alınmasını ortaya koyan teminat türü iken; şahsi teminat ise teminat verenin, alacaklıya borçlunun borcunu zamanında ve gereği gibi ödeyeceğine dair kişisel itibarını ve ödeme gücünü ortaya koyduğu teminat türüdür.⁶⁴⁶ Çalışmamızın bu bölümünde sözleşmenin feshinin kredi borcu için verilmiş kredi teminatlarına etkisi incelenecektir.

3.2.2.1. Şahsi Teminatlar Bakımından Etkisi

Tüketiciden kefil, üçüncü kişinin fiilini taahhüt veya garanti sözleşmesi şeklinde şahsi teminat alınabilir. Ancak alınan tüm bu şahsi teminatlar adi kefalet niteliğindedir.⁶⁴⁷ Kişisel teminatlar arasında oldukça detaylı düzenlemeye sahip olan kefalet sözleşmesi, özel bir önem taşımaktadır.⁶⁴⁸ Uygulamada, en sık kullanılan kişisel teminat türü kefalettir.⁶⁴⁹

TBK m. 581’de düzenlenen kefalet sözleşmesi, borçlunun borcunu ifa etmemesi hâlinde kefilin alacaklıya karşı kişisel sorumluluk altına girdiği sözleşme türü şeklinde

⁶⁴⁴ Selçuk Öztekin, “Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar”, *Bankacılar Dergisi* S. 67, (2008): s. 12; Kara, s. 1219; Yılmaz, s. 123-124; Erginer, s. 169-170; Akipek, Tüketici, s. 303, 309; Çabri, Konut Finansman, s. 208-209; İnal, s. 813; Eker, s. 53.

⁶⁴⁵ Öztekin, s. 12; Erginer, s. 170; Gürses, s. 23-24; Eker, s. 53.

⁶⁴⁶ Çabri, Konut Finansman, s. 208; Eker, s. 53.

⁶⁴⁷ Kara, s. 1220.

⁶⁴⁸ Şebnem Akipek Öcal, Özge Uzun Kazmacı, Esra Hamamcıoğlu, “Bankacılık Sektöründe Kefalet” *Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları*, ed. Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun, (İstanbul: Aristo, 2015), s. 123.

⁶⁴⁹ Erginer, s. 170; Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu, s. 123; Eker, s. 56.

tanımlanmıştır.⁶⁵⁰ Kefalet sözleşmesinin yapılmasıyla kefil, borçlunun borcunu ifa etmemesi halinde, kendisinin de bu borçtan kişisel olarak sorumlu olduğunu taahhüt etmektedir.⁶⁵¹ Bu bağlamda kefalet sözleşmesi şahsi teminat sözleşmesidir.⁶⁵²

Kefalet sözleşmesi kefil ve asıl borç ilişkisinden doğan borcun alacaklısı arasında meydana gelir. Kefilin, asıl borçlunun rızası olmadan hatta karşı çıkmasına rağmen yükümlülük altına girebilmesi mümkündür.⁶⁵³ Kefalet sözleşmesinin tarafları, asıl borcun alacaklısı ve kefil olup asıl borcun borçlusu kefalet sözleşmesinin tarafı değildir.⁶⁵⁴ Kefalet sözleşmesi sadece kefil borç altına sokan ve asıl borçlunun yararına olan bir sözleşmedir. Dolayısıyla da sözleşmede sadece yalnızca kefilin imzasının bulunması yeterli olacaktır.⁶⁵⁵

Kefil, kefalet sözleşmesiyle asıl borcun ifasını değil, borcun ifa edilmemesi halinde zararın ödenmesini taahhüt eder. Bu nedenle kefilin borcu her zaman bir miktar para veya para ile ölçülebilir bir borçtur.⁶⁵⁶ Kefilin borcu asıl borçtan ayrı, ferî bir borçtur. Başka bir ifade ile kefilin borcunun geçerliliği, teminat altına alınan borcun geçerliliğine bağlıdır. Kefalet sözleşmesinin türü ne olursa olsun asıl borcun herhangi bir sebeple sona ermesi ile kendiliğinden sona erer.⁶⁵⁷

Kefalet sözleşmesinin geçerli olarak kurulabilmesi için aranan genel koşulların yanında bazı özel koşullar da bulunmaktadır.⁶⁵⁸ Geçerli ve mevcut bir borcun varlığı halinde kefalet sözleşmesinin kurulması mümkündür. Bu borç kefalet sözleşmesinin yapıldığı sırada mevcut olmayıp gelecekte doğacak bir borç için kurulabileceği gibi

⁶⁵⁰ Burak Özen, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2017), s. 59; Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 124; Erginer, s. 170; Çabri, Konut Finansmanı, s. 234; Zevkliler/Gökyayla, s. 701; Çabri, Şerh, s. 199; Gümüş, Borçlar Özel, s. 320.

⁶⁵¹ Gümüş, Borçlar Özel, 320; Özen, Kefalet, s. 59; Zevkliler/Gökyayla, s. 702; Erginer, s. 170; Çabri, Şerh, s. 199.

⁶⁵² Kara, s. 1220; Erginer, s. 170.

⁶⁵³ Şebnem Akipek Öcal, “Bankacılık Uygulamasında Şahsi Teminatlar ve Tüketicinin Korunması”, *Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 2015-2016*, ed. Hakan Tokbaş & H. Fehim Üçışık, (Ankara: Bilge Yayınevi, 2016), s. 27; Gümüş Borçlar Özel, 322; Özen, Kefalet, s. 60; Zevkliler/Gökyayla, s. 701; Erginer, s. 170; Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 124.

⁶⁵⁴ Özen, Kefalet, s. 60; Erginer, s. 171; Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 124; Gümüş Borçlar Özel, 322; Zevkliler/Gökyayla, s. 701.

⁶⁵⁵ Erginer, s. 171.

⁶⁵⁶ Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 124; Zevkliler/Gökyayla, s. 702.

⁶⁵⁷ Akipek Öcal, Teminat, s. 28; Gümüş Borçlar Özel, 322; Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 124; Zevkliler/Gökyayla, s. 703; Çabri, Konut Finansmanı, s. 230.

⁶⁵⁸ Zevkliler/Gökyayla, s. 709;

koşula bağlı bir borç için de kurulması mümkündür. Bu hallerde borcun doğması veya koşulun gerçekleşmesi ile kefalet sözleşmesi hüküm ifade eder.⁶⁵⁹ (TBK 582/2)

Kefalet sözleşmesinin geçerli biçimde kurulabilmesi için mutlaka yazılı şekilde yapılması gerekir. Sözleşmenin yazılı şekilde yapılması geçerlilik koşuludur. Aynı şekilde kefilin sorumlu olduğu azamî miktar ve kefalet tarihinin de sözleşmede belirtilmesi şarttır. Kefalet sözleşmesinde kefilin sorumlu olduğu miktarı, kefalet tarihini ve müteselsil kefalet söz konusu ise bu durumu, kefil el yazısı ile belirtmek zorundadır.⁶⁶⁰

Evli kişilerin yaptığı kefalet sözleşmesinin geçerli olabilmesi için diğer eşin yazılı rızası aranır. Bu rızanın sözleşmenin kurulmasından önce veya en geç kurulması sırasında verilmiş olması gerekir. Eşler arasında mahkeme tarafından verilmiş bir ayrılık kararı veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı bulunuyorsa kefalet sözleşmesinin geçerli olması için diğer eşin rızası aranmaz.⁶⁶¹ (TBK m. 584)

Kefalet sözleşmesi adi kefalet ve müteselsil kefalet şeklinde kurulmaktadır. Adi kefalet asıl olan kefalet türüken müteselsil kefalet ise istisnai bir kefalet türüdür.⁶⁶² Taraflar kefalet sözleşmesi içerisinde kefaletin hangisi olduğunu açıkça kararlaştırmadıkları sürece burada adi kefalet olduğu kabul edilir.⁶⁶³ Başka bir deyişle kefaletin müteselsil kefalet olduğuna ilişkin taraflar arasında bir sözleşme veya yasa hükmü olmadıkça burada adi kefaletten söz edilir. Aksi durumlarda ancak müteselsil kefalet türü gündeme gelecektir.⁶⁶⁴ Adi kefalette kefilin borcu hem fer'i hem de tali nitelik taşımaktadır. Adi kefalette alacaklı, önce asıl borçluya başvurduktan sonra kefile karşı bir hak talep edebilecektir. Alacaklı asıl borçluya başvurmadan doğrudan kefile başvurmuşsa veya asıl borç için rehin gösterilmişse kefil ödemeyi reddetme hakkına sahiptir.⁶⁶⁵ Bu durum tartışma def'i ya da diğer adı ile peşin dava def'i olarak anılmaktadır.⁶⁶⁶ Bazı durumlarda alacaklının doğrudan kefile müracaat etmesi mümkündür. Bunlar; borçlu adına kesin aciz belgesi alınması, borçlu aleyhine Türkiye'de takibatın imkânsız veya

⁶⁵⁹ Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 124; Zevkliler/Gökyayla, s. 709; Özen, Kefalet, s. 154; Gümüş Borçlar Özel, 334-335.

⁶⁶⁰ Zevkliler/Gökyayla, s. 714-715; Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 125-126; Akipek Öcal, Teminat, s. 29; Çabri, Konut Finansman, s. 213.

⁶⁶¹ Zevkliler/Gökyayla, s. 718-719; Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 130; Özen, Kefalet, s. 187-188; Gümüş Borçlar Özel, 334-335; Akipek Öcal, Teminat, s. 29.

⁶⁶² Özen, Kefalet, s. 283; Zevkliler/Gökyayla, s. 721; Çabri, Şerh, s. 200.

⁶⁶³ Özen, Kefalet, s. 283; Erginer, s. 175.

⁶⁶⁴ Özen, Kefalet, s. 284. Erginer, s. 175.

⁶⁶⁵ Gümüş Borçlar Özel, 323-324; Zevkliler/Gökyayla, s. 721; Özen, Kefalet, s. 284; Erginer, s. 175; Akipek Öcal, Teminat, s. 29.

⁶⁶⁶ Erginer, s. 175; Zevkliler/Gökyayla, s. 721.

önemli ölçüde güç hale gelmesi, borçlunun iflasına karar verilmesi, borçluya konkordato mehli verilmiş olmasıdır.⁶⁶⁷ Adi kefilin ileri sürebileceği diğer ve önemli def'i ise rehnin paraya çevrilmesi def'idir. Her iki def'inin beraber veya ayrı ayrı ileri sürülmesi mümkündür.⁶⁶⁸ Müteselsil kefalette ise alacaklı borçluyu takip etmeden ya da rehnin paraya çevrilmesini talep etmeden doğrudan kefile başvurulabilme imkanına sahiptir.⁶⁶⁹ Müteselsil kefalet borcu tali nitelikte olmayıp fer'i nitelikte bir borçtur. Zira bu kefalet türünde kefil, tartışma veya önce rehnin paraya çevrilmesi def'ilerine başvuramamaktadır. Ancak, müteselsil kefile doğrudan başvurulabilmesi için borçlunun, ifada gecikmesi ve ihtarın sonuçsuz kalması veya açıkça ödeme güçsüzlüğü içinde olması gerekir.⁶⁷⁰

4077 sayılı Kanun m. 10/3'ün son cümlesinde *“Tüketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçluya başvurmadan, kefilden borcun ifasını isteyemez.”* ifadelerine yer verilmişti.

Mülga kanunun ilgili maddesinde kefalet türünün adi kefalet mi müteselsil kefalet mi olduğuna ilişkin kesin ve net ifadeler kullanılmadığından doktrin tarafından eleştirilmiştir. Doktrinde tüketici kredi sözleşmelerinde bahsedilen kefil türünün adi kefalet olduğu ifade edilmektedir.⁶⁷¹ Doktrin tarafından tartışılan bir diğer husus ise *asıl borçluya başvurmadan* ifadesinden ne anlaşılabileceğidir. Asıl borçluya ihtarname veya ödeme emrinin gönderilmesinin yeterli olup olmadığı, kefilden borcun talep edilmesi için asıl borçlu adına borç ödemediği aciz vesikasının alınmasının gerekip gerekmediği hususları hakkında belirsizlik mevcut idi.⁶⁷² Ancak Yargıtay alacaklının kefile, ancak icra takibi sonucunun semeresiz kalması halinde başvurabileceği yönünde kararlar vermiştir.⁶⁷³

⁶⁶⁷ Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcioğlu s. 133; Zevkliler/Gökyayla, s. 722; Özen, Kefalet, s. 284.

⁶⁶⁸ Çabri, Konut Finansman, s. 2014.

⁶⁶⁹ Özen, Kefalet, s. 315; Zevkliler/Gökyayla, s. 724; Erginer, s. 175-176; Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcioğlu s. 133.

⁶⁷⁰ Zevkliler/Gökyayla, s. 724; Erginer, s. 175-176; Gümüş, Borçlar Özel, s. 383; Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcioğlu s. 134.

⁶⁷¹ Fahrettin Önder/ Burcu Özkul, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Bankaya Verilen Şahsi Güvence: Adi Kefalet Sözleşmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.18, S. 3, (2013), s. 31; Öztekin, s. 13.; Çabri, Konut Finansman, s. 216.

⁶⁷² Önder/Özkul, s. 31; Öztekin, s. 13; Erginer, s. 172-173; Özen, Milli Şerh, s. 112 vd.

⁶⁷³ Yargıtay 12. HD., 03.03.2009 T., 2008/24008 E., 2009/4287 K., “4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Yasa'nın 10. maddesinin 3. fıkrası *“Tüketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçluya başvurmadan kefilden borcun ifasını isteyemez” düzenlemesini getirmiştir. Bu nedendir ki; alacaklı banka, asıl borçlu aleyhine icra takibi yapıp,*

6502 sayılı TKHK m. 4/6 uyarınca “Tüketici işlemlerinde, tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlar, her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılır. Tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatlar diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılır.”⁶⁷⁴ Doktrindeki eleştiriler dikkate alınarak önceki kanun dönemindeki eksiklikler 6502 sayılı Kanun’da giderilmiştir.⁶⁷⁵ Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği m. 28 de kanunda yer alan hükme aynı şekilde yer verilmiştir.⁶⁷⁶

Kanun hükmünden de anlaşılacağı üzere sadece tüketici kredisi sözleşmeleri değil tüm tüketici işlemlerin de yer alan şahsi teminatlar adi kefalet olarak kabul edilecektir. Hükmün devamında ise tüketici işleminin borçlusu tarafından verilen kişisel teminatlar için ise aksine hüküm bulunmadığı sürece müteselsil kefil sayılacağını belirtmiştir.⁶⁷⁷ Şayet tüketici kefil sıfatı ile borçlu ise alacaklı önce asıl borçluya başvurulacak bu mümkün değilse kefilden talep edebilecek; tüketici alacaklı konumunda ise tüketici asıl

takip semeresiz kalmadıkça kefillerden borcun ifasını isteyemez. Yasa'nın bu hükmü emredici nitelikte olup, mahkemece re'sen dikkate alınması zorunludur. Bu durumda asıl borçlu ile birlikte kefil hakkında takip yapılması yukarıda açıklanan yasa hükmüne aykırı olduğundan, mahkemece alacaklının borçlu kefil hakkındaki itirazın kaldırılması isteminin reddi yerine, bu hususun göz ardı edilerek istemin kabulü isabetsizdir.” Legalbank, (E.T. 10.08.2025).

⁶⁷⁴ TKHK m. 4/6 Madde Gerekçesi: “Altıncı fıkrada yapılan düzenleme ile tüketici işlemlerine tüketicinin edimlerinin teminatı için alınan şahsi teminatların her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre tüketici işlemlerinde, tüketicinin verdiği şahsi teminatlara Türk Borçlar Kanunu’nda yer alan adi kefalet hükümleri uygulanacaktır. Bu düzenlemenin amacı tüketici işlemlerinde kefil olan kişileri korumaktır. Bu doğrultuda tüketici işlemlerinde ancak adi kefaletin kararlaştırılabileceği kabul edilmiştir. Tarafların müteselsil kefalet kararlaştırmış olmaları halinde bile bu kefalet sözleşmesi adi kefalet hükmünde olacaktır. Ancak altıncı fıkranın son cümlesinde ise tüketicinin alacaklarına teminat için karşı tarafça verilen şahsi teminatların aksine düzenleme olmadıkça müteselsil kefalet sayılacağı hüküm altına alınmıştır.” Legalbank, (E.T. 10.08.2025).

⁶⁷⁵ Önder/Özkul, s. 32.

⁶⁷⁶ Ayşe Arat, “Tüketici Hukukunda Kefalet Sözleşmesi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi* C. 19, 41.Yıl Özel Sayısı, (2016), s. 218.

⁶⁷⁷ Âdem Keleş, “Tüketici Sözleşmelerinde Teminat”, (Yüksel Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2015), s. 201, 204-205; Akipek Öcal, s. 27; Arat, s. 2121; Gümüş, Şerh, s. 47; Kara, s. 1221; Önder/Özkul, s. 32; Özen, Kefalet, s. 289; Tüketicinin alacakları yönünden verilen şahsi teminatların müteselsil kefalet sayılacağı yönündeki hükmün tüketici açısından olumsuz sonuçlar doğuracağı ihtimalleri bulunduğundan maddeye ilişkin doktrinde bazı eleştiriler mevcuttur. (Örneğin garanti sözleşmesi tüketici açısından müteselsil kefalet sözleşmesinden daha avantajlıdır.) Detaylı bilgi için bkz. Burak Özen, “Tüketici Kredileri Çerçevesinde Verilen Kişisel Teminatların Geçerliliği”, *Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 3. Tüketici Hukuku Sempozyumu*, ed. Hakan Tokbaş& Fehim Üçışık, (Ankara: Bilge Yayınevi, 2014) s. 293-294; Özen, Milli Şerh, 114; Gümüş, Şerh, s. 47; Keleş, s. 205-208.

borçluya başvurmadan doğrudan kefilden talepte bulunabilecektir. O halde yeni kanun ile tüketiciyi korumaya yönelik bir düzenleme getirildiği söylenebilir.⁶⁷⁸

Kanun maddesinden de anlaşılacağı üzere tüketici işlemlerinde, tüketicinin borcuna şahsi teminat veren, ister müteselsil kefalet isterse garanti türünden bir teminat vermiş olsun yine de bu şahsi teminata uygulanacak hükümler adi kefalet hükümleri olacaktır.⁶⁷⁹

Görüldüğü üzere tüketici kredisi sözleşmelerinde şahsi teminat türü olarak sadece adi kefaletin varlığından söz edilebilir. Garanti sözleşmesi ya da borca katılma gibi farklı adlar altında getirilen şahsi teminatlar ise, geçersiz sayılmayacak adi kefaletle ilişkin hükümlere tabi olacaktır. Bu şahsi teminatların tahvil yolu ile adi kefaletle dönüştürülmesi için adi kefalette aranan geçerlilik şartlarını sağlamaması beklenir.⁶⁸⁰

TKHK m. 4/6 hükmü emredici nitelikte olduğundan taraflar sözleşmede kefaletin müteselsil kefalet olacağını kararlaştırsalar dahi kefalet sözleşmesine adi kefalet hükümleri uygulanacaktır.⁶⁸¹ Aynı şekilde kişisel teminatlar garanti sözleşmesi veya borca katılma gibi başka adlar altında verilmiş ise de bu teminatlarda adi kefalet hükümlerine tabi olacaktır.⁶⁸²

Kefalet sözleşmesinin gayesi borçlunun borcunu ödeyememesi halinde alacaklıya ek bir güvence sağlamaktır. Nitekim kredi veren, tüketiciden şahsi teminat olarak kefalet talep etmek suretiyle, borcun ödenmemesi halinde sadece tüketiciye değil, kefile de başvurarak alacağını güvence altına alma imkanına kavuşacaktır. O halde tüketicinin borcunu ödeyememesi halinde kredi veren kefile başvurabilecektir.

Yukarıda da bahsedildiği üzere kefalet sözleşmesi ferî bir borç olup asıl sözleşmenin geçerliliğine bağlıdır. Asıl borcun geçerliliği, kefalet sözleşmesinin geçerliliğini doğrudan etkilemektedir. O halde asıl borçtan ve kefalet sözleşmesinden kaynaklanan def'ileri kefil ileri sürebilir.⁶⁸³

⁶⁷⁸ Önder/Özkul, s. 32; Keleş, s. 202-203; Yılmaz, s. 151-152; Çabri, Şerh, s. 200.

⁶⁷⁹ Keleş, s. 203; Yılmaz, s. 151.

⁶⁸⁰ Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 149; Yılmaz, s. 151; Çabri, Şerh, s. 203.

⁶⁸¹ Kara, s. 1222; Erginer, s. 176; Arat, s. 219; Çabri, Şerh, s. 203; GÜMÜŞ, yasal tahvil kuralı ile adi kefaletle dönüşeceğini ifade etmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Gümüş, Şerh, s. 46; Çabri, Konut Finansman, s. 216; ÖZEN, müteselsil kefaletin adi kefaletle dönüşmesinin değiştirilmiş kısmi butlan yaptırımı ile açıklanmasını daha uygun görmekte, bu halde sözleşmedeki müteselsil kefalet yönündeki hüküm geçersiz sayılacak, bu hüküm yerine kefaleti adi kefalet sayan yasa hükmü uygulanacaktır. Detaylı bilgi için bkz. Özen, Kefalet, s. 289, dp. 9; Özen, Geçerlilik, s. 291-292; Özen, Milli Şerh, s. 115.

⁶⁸² Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 149; Çabri, Şerh, s. 200.

⁶⁸³ Çabri, Konut Finansmanı, s. 231.

Tüketici işlemlerinde kefilin korunması, kefalet sözleşmesini tüketici işlemi olduğu şeklinde yorumlanamaz. Tüketici işlemi için yapılan kefalet sözleşmesi tüketici işlem niteliğinde olmadığından kefalet sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklar genel mahkemede görülür.⁶⁸⁴

Kefilin sorumluluğunun kapsamı kefalet sözleşmesinde yer alan azami miktar ile sınırlıdır.⁶⁸⁵ (TBK 589) Aksine anlaşma bulunmadığı sürece asıl borç, temerrüt faizi, takip ve dava masrafları vb. hususlar da bu miktar kapsamına dahildir.⁶⁸⁶ (TBK 589/2) Bu nedenle kefilin azami miktar sınırı aşılmadıkça asıl borç için işlemiş temerrüt faizi de kefilden istenebilir. Ancak kefilin kendi temerrüdünden kaynaklanan işlemiş temerrüt faizi bu azami miktar kapsamında değildir. Yani sözleşmedeki kefalet limiti aşılsa bile kefil kendi temerrüdünden kaynaklı işlemiş temerrüt faizini ödemek zorundadır.⁶⁸⁷

Tüketici, kredi sözleşmesi kapsamında taksitlerini ödemede temerrüde düşmesi ile temerrüde düşülen taksitlerin aynen ifası ve temerrüt faizinden sorumlu olacaktır.⁶⁸⁸ Tüketicinin temerrüde düşmesi ile kredi veren bu borcun ödenmesi için kefile de başvurabilecektir.

Tüketicinin temerrüde düşmesinin sonuçlarından biri temerrüde düşülen takside temerrüt faizi işletilmesi, diğeri ise tüm şartlar mevcutsa kalan taksitlerin tamamının muaccel olmasıdır. Kefil, kefalet sözleşmesi kapsamında tüketicinin borcunu ifa edememesinin sonuçlarını üstlendiğinden, temerrüde düşen tüketiciden talep edilecek hususlar kredi veren tarafından, kefile karşı yöneltilebilecektir. Aydınlatılması gereken hususlar temerrüt faizinden kefilin ne zamandan itibaren sorumlu olacağı ve muacceliyet uyarısı koşullarının kefile etkisidir.

Değirmekte fayda görülen bir hususta temerrüt faizi sorumluluğunun başlangıcına ilişkindir. TBK hükümlerine göre kefilin, üstlendiği limit çerçevesinde asıl borçlunun temerrüdünden doğan temerrüt faizinden sorumlu tutulabilmesi için kural olarak ayrıca kefile ihtar veya ihbar yapılması şart koşulmamıştır. Bu halde kefil asıl borçlunun temerrüdünden itibaren asıl borçlunun sorumlu olduğu temerrüt faizinden limit

⁶⁸⁴ Çabri, Şerh, s. 203.

⁶⁸⁵ Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 137; Öztekin, s. 13; Çabri, Konut Finansmanı, s. 234.

⁶⁸⁶ Öztekin, s. 14; Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 138; Çabri, Konut Finansmanı, s. 234-235.

⁶⁸⁷ Mustafa Çeker, “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Kredi Kartı Borcunun Ödenmemesi ve Hukuki Sonuçları”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. VIII S. 1-2, (2004), s. 432-433; Öztekin, s. 13.

⁶⁸⁸ Çabri, Temerrüt, s. 18; Topaloğlu, s. 119.

kapsamında sorumludur.⁶⁸⁹ TBK 590/3⁶⁹⁰ ile asıl borcun muaccel olması alacaklı veya borçlunun önceden süre içeren bildirimde bulunmasına bağlı ise kefalet borcu için bu süre, bildirim kefile yapıldığı tarihte işleneceği hususu hüküm altına alınmıştır.⁶⁹¹ TTK m. 7/1'e⁶⁹² göre, kefile taahhüt veya ödemenin yapılmadığı veya yerine getirilmediği ihbar edilmeden temerrüt faizi yürütülemez.⁶⁹³

Kefilin temerrüt faizinden sorumlu olacağı zamanın başlangıcı bakımından TBK ve TTK hükümleri açısından farklılık görülmektedir. Kefilin sorumluluğu bakımından TBK m. 589 ile herhangi bir bildirim şartı öngörülmemişken, TTK m. 7 ile bildirim şartı aranmıştır. Tüketici kredisi sözleşmelerinde kefil için uygulanacak hüküm hangisi olacaktır? Şöyle ki hakkaniyetli olan hüküm kefile bildirim şartını arayan ve kefil açısından daha elverişli olan TTK hükümleridir.⁶⁹⁴ Tüketici kredisi sözleşmelerinin tüketici işlemi sayılması aynı zamanda ticari iş sayılmasına engel değildir. Bu sebeple de TTK hükümleri, TKHK ve TBK hükümleri ile çelişmediği sürece tüketici işlemlerinde uygulanabilecektir. TTK hükümleri, TBK hükümleri ile çelişmediği gibi daha koruyucu olduğundan tüketici kredisi sözleşmesine kefil olan kişiye TTK m. 7'nin uygulanması gerekir.⁶⁹⁵

Özetle, tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin ödemediği takside işleyecek olan temerrüt faizinin istenebilmesi için TTK m. 7 hükmü gereği bu durumun kefile bildirilmesi gerekir. Tüketicinin temerrüde düştüğünün kefile bildirilmesinden önce, asıl borçlunun sorumlu olduğu temerrüt faizinden kefil sorumlu olmayacak ancak kefil yapılan bu ihbarın ardından işleyecek olan temerrüt faizinden üstlendiği limit miktarınca sorumlu olacaktır.

Tüketici iki taksitini üst üste ödemediği temerrüde düşerse diğer şartlar da mevcutsa TKHK m. 28 gereğinde kredi veren kalan kredi taksitlerin tamamını talep edebilecektir.⁶⁹⁶ Tüketicinin kalan taksitlerin muaccel olması halinde kredi veren

⁶⁸⁹ Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 139.

⁶⁹⁰ TBK m. 590/3, "Asıl borcun muaccel olması, alacaklı veya borçlunun önceden süre içeren bildirimde bulunmasına bağlıysa, kefalet borcu için bu süre, bildirim kefile yapıldığı tarihte işlemeye başlar."

⁶⁹¹ Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 139.

⁶⁹² TTK m. 7/1, "İki veya daha fazla kişi, içlerinden yalnız biri veya hepsi için ticari niteliği haiz bir iş dolayısıyla, diğer bir kimseye karşı birlikte borç altına girerse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmemişse müteselsilen sorumlu olurlar. Ancak, kefil ve kefillere, taahhüt veya ödemenin yapılmadığı veya yerine getirilmediği ihbar edilmeden temerrüt faizi yürütülemez."

⁶⁹³ Özen, Muacceliyet, s. 39; Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 139.

⁶⁹⁴ Akipek Öcal/Uzun Kazmacı/ Hamamcıoğlu s. 139; Özen, Muacceliyet, s. 39.

⁶⁹⁵ Özen, Muacceliyet, s. 40.

⁶⁹⁶ Çabri, Temerrüt, s. 28.

tüketiciden sonra kefile de başvurabilecektir. Öncelikle kefalet sözleşmesi ferî bir borç olduğundan kefil, TKHK m. 28 kapsamında koşulların oluşmadığını ileri sürerek muacceliyet eksikliği savunmasında bulunma imkanına sahiptir. Bu sebeple temerrüt nedeniyle muaccel olan borcun şartları kefil açısından da önem taşımaktadır.⁶⁹⁷ Kalan borcun tamamını isteme hakkı için aranan şartları önceki bölümde açıklamıştık.⁶⁹⁸

Her ne kadar sözleşmede öngörülen koşulların gerçekleşmesi ile kredi borcunun tamamı muaccel hale gelse de kefil bakımından da muacceliyetin gerçekleştiğini söylemek henüz mümkün değildir. Kalan borcun kefil açısından da muaccel hale gelmesi için TBK m. 590/3'e göre bildirimde bulunulması gerekir. Zira asıl borcun muaccel olması bildirimle bağlı olduğundan kefil için bu süre bildirimin yapıldığı tarihte başlar. Yani kredi verenin kefilten talepte bulunabilmesi için tüketiciye yapılan muacceliyet bildiriminin ayrıca kefile de yapılması gerekir. Muacceliyet uyarısında yer alan 30 günlük süre kefil için bu bildirimi alması ile başlar. Tüketici açısından muacceliyet uyarısı süresi bitmiş olsa bile kefil ayrıca haberdar edilmemişse bu bildirimden kredi verene karşı muacceliyet eksikliği savunmasında bulunabilir.⁶⁹⁹

Muaccel olan kalan kredi borcu bakımından işleyecek temerrüt faizi kapsamında kefilin sorumluluğunu da izah etmek gerekir. Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere kefilten temerrüt faizinin talep edilebilmesi için TTK m. 7 uyarınca kefile bildirim yapılması gerekir. Öyleyse TKHK m. 28 gereğince muacceliyet uyarısının TBK m. 590/3'e göre kefile bildirilmesinin yanında (muacceliyet eksikliği savunması yapılabilir), tüketicinin temerrüde düştüğünün de kefile bildirilmesi gerekir. Tüketicinin temerrüde düştüğünün kefile bildirilmemesi halinde kefil, kredi borcunun tamamının ifa edilmesinden sorumlu olsa da muaccel olan borç için işleyecek temerrüt faizinden sorumlu tutulamayacaktır.⁷⁰⁰

Kefil, kefalet sözleşmesinin geçersizliğini, kefalet borcunun muaccel olmadığını, borcun zamanaşımına uğradığını, asıl borç olan kredi sözleşmesinin geçersizliğini, asıl borç olan kredi borcunun muaccel olmadığını veya sona erdiğine ilişkin def'ileri kredi verene karşı ileri sürebilecektir.⁷⁰¹

Adi kefalet sözleşmelerinde kefil, tüketicinin borcunu ifa edememesinin sonuçlarını üzerine almayı taahhüt eder. O halde kredi veren kredi borcu için öncelikle

⁶⁹⁷ Özen, Muacceliyet, s. 34.

⁶⁹⁸ Bkz. Bölüm II, Başlık II.

⁶⁹⁹ Özen, Muacceliyet, s. 36.

⁷⁰⁰ Özen, Muacceliyet, s. 38.

⁷⁰¹ Yılmaz, s. 152.

tüketiciye daha sonra kefile gidecektir. Aksi halde kefil, tartışma def'ini ileri sürerek öncelikle asıl borçlu olan tüketicinin takip edilmesi gerekliliğine dayanabilecektir. Bu başvurunun sonuçsuz kalması halinde kefile başvurabilecektir.⁷⁰² Ancak TBK m. 585'te⁷⁰³ sayılan hallerde kredi veren doğrudan kefile başvurabilecektir.

Kefilin, kredi verene karşı ileri sürebileceği bir diğer defi ise rehnin paraya çevrilmesi defidir.⁷⁰⁴ Şayet alacak, kefaletten önce veya eş zamanlı olarak rehinle güvence altına alınmışsa, adi kefil, alacağın önce rehin konusundan tahsil edilmesini talep edebilir.⁷⁰⁵ (TBK m. 585/2) Ancak ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılmasına

⁷⁰² Çeker, Kredi Kartı, s. 434-435; Keleş, s. 232-233; Öztekin, s. 14; Arat, s. 219; Yılmaz, s. 151; Çabri, Konut Finansmanı, s. 232; Yargıtay 12. HD., 13.06.2013 T., 2013/15366 E., 2013/22392 K., "4077 Sayılı Kanun'un 10. maddesinin 2. fıkrasında yazılı olan kredi veren asıl borçluya başvurmadan kefiliden borcun ifasını isteyemez hükmü, önce asıl borçlu aleyhinde icra takibi yapılması, bu takibin B.K.nun 486/1. maddesi kapsamında semeresiz kalmasından sonra sözleşme kefilisi aleyhinde icra takibi yapılabilmesi olarak yorumlanmalıdır. Bu hüküm, 4077 Sayılı Kanun'u değiştiren 4822 Sayılı Kanun'un yürürlük tarihi olan 14.3.2003 tarihinden sonra yapılan tüketici kredisi sözleşmeleri için geçerlidir." Sinerji, (E.T. 10.08.2025).

⁷⁰³ TBK m. 585; "Adi kefalette alacaklı, borçluya başvurmadıkça, kefilisi takip edemez; ancak, aşağıdaki hâllerde doğrudan doğruya kefile başvurabilir: 1. Borçlu aleyhine yapılan takibin sonucunda kesin aciz belgesi alınması. 2. Borçlu aleyhine Türkiye'de takibatın imkânsız hâle gelmesi veya önemli ölçüde güçleşmesi. 3. Borçlunun iflasına karar verilmesi. 4. Borçluya konkordato mehli verilmiş olması."

⁷⁰⁴ Yargıtay 13. HD., 13.11.2017 T., 2015/33152 E., 2017/11040 K., "Davacı, dava dışı asıl borçlu tarafından kullanılan konut kredisinin taksitlerinin ödenmemesi ve kredinin teminatı olarak verilen ipotekli taşınmazın asıl borçlu tarafından davalıya satılması nedeniyle davalı aleyhine ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatmış, itiraz üzerine duran takibin devamına karar verilmesi için itirazın iptali davasını açmıştır. Mahkemece, 4077 sayılı yasanın 10/3.maddesi gereğince tüketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde asıl borçluya başvurmadan kefiliden borcun ifasının istenemeyeceği, davacının asıl borçlu hakkında takibin semeresiz kaldığını ileri sürmediği gibi delilde sunmadığından davalı hakkında yapılan takibin geçersiz olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Davacı tarafından ipoteğin paraya çevrilmesi talep edilmiştir. Bu talebin kefalet olarak kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması hatalıdır. Hâl böyle olunca mahkemece, davalının bu savunması da değerlendirilerek hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yanlıgılı değerlendirme sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirir." Legalbank, (E.T. 10.08.2025).

⁷⁰⁵ Keleş, s. 233; Öztekin, s. 15; Arat, s. 219; Yılmaz, s. 152; Yargıtay 13. HD., 24.01.2011 T., 2010/11378 E., 2011/602 K., "Davacı konut finansmanı sözleşmesinin kefilisi olup kefalet adi kefalet hükmündedir. Asıl borçlu hakkında takip yapıp bu takibin sonuçsuz kaldığı, bu nedenle alacağın aciz vesikasına bağlandığına yönelik dosyaya herhangi bir delil sunulmamıştır. Borçlu hakkında ipoteğin paraya çevrilmesi suretiyle başlatılan icra takibi halen devam etmektedir. Esasen bu satış işlemi gerçekleştirildiğinde kredi borcunun önemli miktarda tahsilatının gerçekleşeceği, kalan tutar için rehin açığı belgesi alındıktan sonra asıl borçluya diğer menkul ve gayrimenkuller yönünde müracaat edilebileceği ve bu şekilde takip yapılacağı açıktır. Dosya içerisinde toplanan tüm deliller, kredi sözleşmesi, noter ihtarnameleri, icra takip dosyaları, ödeme kayıtları ve tüm dosya içeriğine göre davacının konut kredi sözleşmesinin kefilisi olduğu verilen bu kefaletin adi kefalet hükmünde olduğu, asıl borçluya başvurmadan kefiliden borcun talep edilemeyeceği, bu hususun takip koşulu (veya dava şartı) olduğu, takip tarihi itibarıyla ön şartın yerine gelmediği, bu aşamada kefilisi hakkında icra takibi yapılmasının mümkün olamayacağı, asıl borçlu hakkındaki takip sonuçsuz

rağmen borç kredi miktarını karşılamıyorsa alacaklı kalan kısım için kefile başvurabilecektir.⁷⁰⁶

Tüketicinin ödeme gücündeki bozulma nedeniyle çekilmez hale gelen tüketici kredisi sözleşmesinin feshi ile kredi veren sırasıyla asıl borçlu olan tüketiciye, rehin/ipotek verene ve son olarak kefile başvurarak kalan kredi taksitlerini ve işlemiş temerrüt faizini kefilin sorumlu olduğu azami miktar ile sınırlı olmak üzere talep edebilecektir.

3.2.2.2 Aynı Teminatları Bakımından Etkisi

Aynı teminat, eşyaya bağlı ve bu eşya ile sağlanan güvenceyi ifade etmektedir. Tüketici kredisi sözleşmeleri bakımından aynı teminat, menkul rehni ve gayrimenkul rehni (ipotek) kavramlarına karşılık gelmektedir.⁷⁰⁷ Rehin, borcun ödenmemesi ya da alacağın tehlike altına girmesi ihtimalinde alacaklının tahsilini güvence altına alması için tesis edilen; alacaklıya, rehin konusu taşınır ya da taşınmaz malın paraya çevrilmesi suretiyle alacağını karşılama yetkisi tanıyan sınırlı aynı bir haktır.⁷⁰⁸ Rehin hakkı, hak sahibine borcun ifa edilmemesi halinde alacağının tahsili için rehin konusu eşyayı paraya çevirme ve bu paradan alacağını alma yetkisi vermektedir.⁷⁰⁹

Taşınmaz rehni, alacak hakkını bir taşınmaz ile güvence altına alan aynı bir haktır. Taşınmaz rehni bir alacağın teminatı olup alacağa bağlı fer'i bir haktır. Taşınmaz rehni; ipotek, ipotekli borç senedir ve irat senedi şeklinde kurulabilir. Uygulamada ve dolayısıyla tüketici kredilerinde en sık karşılaşılan taşınmaz rehni türü ipotektir.⁷¹⁰

Zorlayıcı prosedürler ve ek masraflar nedeniyle ipotek, çoğunlukla yüksek miktarlı krediler için teminat olarak tercih edilmektedir. Ne var ki uygulamada ipotekle güvence altına alınan kredilerde, uzun vadeli ödeme planları öngörülmekte ve bu sayede tüketicilere ödeme konusunda kolaylık sağlanmaktadır.⁷¹¹

kaldığında ve borç aciz vesikasına bağlandıktan sonra kefile müracaat edilebileceği anlaşıldığından davanın kısmen kabulüne, icra takip tarihi itibarıyla takip koşulu oluşmadığından bu aşamada istenen borçtan davacının borçlu olmadığına tespitine karar vermek gerekmiştir.” Sinerji, (E.T. 10.08.2025).

⁷⁰⁶ Çabri, Konut Finansmanı, s. 233.

⁷⁰⁷ Umut Kılıç, “Tüketici Kredilerinde Aynı Teminat Sorunu”, (Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2019), s. 61; Kara, s. 1220.

⁷⁰⁸ M. Kemal Oğuzman/Özer Seçili/Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitapevi, 2022), s. 29; Kılıç, s. 61; Eker, s. 54.

⁷⁰⁹ Eker, s. 54; Kılıç, s. 62.

⁷¹⁰ Diğdem Göç Gürbüz/ Hüseyin Şamil Yıldırım, “Kredi Sözleşmesinde Teminat (Güvence) Kavramı”, *Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 7, (2025), s. 136; Kılıç, s. 70; Eker, s. 55.

⁷¹¹ Eker, s. 55; Akipek, Tüketici, s. 210.

Taşınmaz rehninde, rehnedilen eşyanın teslimi şart olmayıp taşınmazın tapu siciline tescili ile rehnedilmesi mümkündür. Bu tescil ile birlikte taşınmaz rehni kurulur ve hak sahibi alacaklı, alacağına kavuşamadığında rehin konusu taşınmazı paraya çevirme hakkına kavuşur.⁷¹²

Kredi sözleşmelerinde aynı teminat olarak sıklıkla başvuru yapılan taşınmaz rehni türü olan ipotek TMK m. 881’de düzenlenmiştir. Bu hükme göre ipotek ile mevcut olan ya da henüz doğmamış ancak doğması kesin veya muhtemel bir alacak güvence altına alınır. İpoteği diğer taşınmaz rehni türlerinden ayıran en önemli fark sadece güvence işlevinin bulunmasıdır.⁷¹³

İpotek ile teminat altına alınmış borcun tahsili için öncelikle rehine başvurarak ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla icra takibi yapılır. Şayet taşınmaz ipotek yolu ile paraya çevrildikten sonra para asıl borcu karşılamaya yetmiyorsa burada artık alacaklı borçlunun şahsi malvarlığına başvuruda bulunabilir.⁷¹⁴ Borçlu kavramı ile ipotekli taşınmazda mülkiyet hakkı sahipliğinin birbiriyle ilişkisi bulunmamaktadır. İpotek, eşyaya bağlı bir borç doğurmadığından borçlunun mutlaka ipotekli taşınmazın maliki olması gerekmez. Taşınmaz maliki, başka bir üçüncü kişinin borcu için taşınmazı üzerinde alacaklı lehine ipotek tesis edebilir.⁷¹⁵

Tüketici kredisi sözleşmelerinde, tüketici borcunu ödemedede temerrüde düşüp taksitler muaccel olduktan sonra, kredi veren krediyi kapatmak maksadıyla üzerine ipotek tesis edilmiş olan taşınmazı satarak alacağına ulaşma imkanına sahiptir.⁷¹⁶

İpotek, anapara ipoteği ve üst sınır ipoteği şeklinde ikiye ayrılır.⁷¹⁷ Anapara ipoteğinde, teminat altına alınan alacak miktar bakımından belirli olup, bu miktar tapu siciline tescil edilir. Anapara ipoteğinde belirlenen alacak tutarı, anapara alacağı için üst sınır oluştururken yan alacaklar açısından böyle bir sınır söz konusu değildir.⁷¹⁸ Anapara ipoteği, yalnızca alacak miktarının belirli olması halinde kurulurken; üst sınır ipoteği ise her türlü alacak için kurulan genel bir ipotek türüdür.⁷¹⁹ Üst sınır ipoteği, özellikle

⁷¹² Kılıç, s. 71.

⁷¹³ Oğuzman/Seçili/Oktay Özdemir, Eşya, s. 1031; Kılıç, s. 74.

⁷¹⁴ Oğuzman/Seçili/Oktay Özdemir, Eşya, s. 1031; Kılıç, s. 77.

⁷¹⁵ Oğuzman/Seçili/Oktay Özdemir, Eşya, s. 1031.

⁷¹⁶ Kılıç, s. 77.

⁷¹⁷ Eray Aksın Atar, “Üst Sınır İpoteği ile Karşılaştırmalı Olarak Anapara İpoteğinin Sağladığı Güvencenin Alacak Bakımından Kapsamı”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 30, S. 3 (2022), s. 945; Göç Gürbüz/Yıldırım, s. 138; Kılıç, s. 79.

⁷¹⁸ Mustafa Ünlütepe, “İpoteğin Alacak Bakımından Kapsamı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (2012), s. 179; Göç Gürbüz/Yıldırım, s. 138; Atar, s. 945-946; Kılıç, s. 79.

⁷¹⁹ Ünlütepe, İpotek, s. 202.

değişken faizli krediler gibi miktarı zaman içerisinde değişebilen veya başlangıçta kesin olarak belirlenemeyen alacakları kapsayan bir teminat türüdür.⁷²⁰ Üst sınır ipoteği, belirlenen azami tutarı aşmamak kaydıyla, anapara ve faizle birlikte temerrüt faizini de kapsayan bir ipotek türüdür. Henüz doğmamış olmakla birlikte doğması kesin ya da muhtemel olan alacaklar ile geciktirici şarta bağlı alacakların, yalnızca üst sınır ipotek türü ile kurulması mümkündür.⁷²¹ Bankacılık uygulamalarında tercih edilen ipotek türü üst sınır ipoteğidir.⁷²²

Belirli bir kredi alacağının teminat altına alınması için anapara ipoteği tesis edilir. Tapuya tescil edilen anapara miktarı, alacaklının anapara alacağı açısından üst sınır teşkil etmekte; ancak bu sınırlama fer'i alacakları kapsamamaktadır. Bu teminattan anaparaya bağlı faiz alacağı, temerrüt faizi alacağı ve ipoteğin paraya çevrilmesine ilişkin masraflar karşılanabilir.⁷²³

Üst sınır ipoteğinde tapu siciline tescil edilecek miktar, alacaklının asıl ve fer'i de dahil tüm alacakları bakımından üst sınır oluşturmaktadır. Başka bir deyişle alacaklının tüm talepleri (anapara, faiz, takip giderleri) tapu kütüğünde gösterilmiş olan üst sınıra kadar teminat kapsamına alınmıştır.⁷²⁴ Bu ipotek türünün tercih edilmesinin nedeni TMK m. 875 maddesinde yer verilen 3 yıllık faizi aşan faiz taleplerinin rehinli alacak statüsüne dahil edilerek, üç yılı aşan faiz alacağının da teminat kapsamına dâhil edilmesidir. Üç yıllık sınırlama dışında borcun fer'ileri açısından ana para ipoteği daha avantajlı konumdadır.⁷²⁵

Anapara ipoteğinde alacaklı, tescil edilen anaparanın yanında faiz ve temerrüt faizi, takip giderlerini, taşınmazın korunması açısından zorunlu olan masrafları ve ödediği sigorta primlerini ve borçlunun iflasının açıldığı ya da rehnin paraya çevrilmesinin

⁷²⁰ Göç Gürbüz/Yıldırım, s. 138; Kılıç, s. 79; Atar, s. 946; Ünlütepe, İpotek, s. 202.

⁷²¹ Oğuzman/Seçili/Oktay Özdemir, Eşya, s. 1035; Kılıç, s. 79; Atar, s. 946; Ünlütepe, İpotek, s. 202.

⁷²² Kılıç, s. 79.

⁷²³ Kılıç, s. 79;

⁷²⁴ Ünlütepe, İpotek, s. 202; Kılıç, s. 79.

⁷²⁵ Kılıç, s. 79; Atar, s. 949; Yargıtay 12. HD., 19.03.2007 T., 2007/2286 E., 2007/5092 K., “İleride gerçekleşecek veya gerçekleşmesi muhtemel olan bir alacağın teminatı olarak tesis edilen ve MK.nun 851. ve 881. maddelerinde ifadesini bulan azami meblağ (üst sınır) ipoteğinde borcun ulaşacağı miktar belirsiz olduğundan taşınmazların ne miktar için teminat teşkil edeceği ipotek akıit tablosundaki limitle sınırlanabilir. MK.nun 875. maddesinde belirtilen ve ipotekle teminat altına alınan ana borç, faiz, icra takip giderleri ve taraflarca kararlaştırılan eklentilerden oluşan toplam borç miktarının bu miktarı aşması mümkün değildir. HGK.nun 1989/11-294 E. 1989/378 K. ve 24.05.1989 tarihli kararında da yukarıdaki kural benimsenmiştir, ipoteğin üst sınır ipoteği olması halinde borçlu sadece ipotek akıit tablosunda belirtilen miktar ile sorumludur.” Legalbank, (E.T. 12.08.2025).

istendiği tarihe kadar muaccel olan üç yıllık faizlerini talep edebilir. Üst sınır ipoteğinde ise bu kalemler, ancak ipotek akit tablosunda yer verilen sınır dahilinde istenebilecektir.⁷²⁶ (TMK m. 875/1)

İpoteğin alacaklıya sağladığı güvence kapsamında fer'i borç olan temerrüt faizi de bulunmaktadır. Yasal temerrüt faiz oranı güvence kapsamında olduğundan bu faizin ayrıca tapuya tescili gerekmemektedir.⁷²⁷ Ancak taraflar yasal faiz oranından yüksek bir faiz hususunda anlaşmaya varmışlarsa, yasal faiz oranını aşan faiz oranının ayrıca tapuya tescil edilmesi gerekir.⁷²⁸

Rehin hakkı sahibi, rehinle güvence altına alınan alacağın ödenmemesi durumunda rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurma hakkına sahiptir. Rehin hakkı sahibi, bu hakkı ipoteğin paraya çevrilmesi hükümlerine göre icra takibi başlatarak kullanabilir.⁷²⁹ İpoteğin paraya çevrilmesi takibi açısından anapara ipoteği, üst sınır ipoteğinden daha avantajlı durumdadır. Nedeni ise anapara ipoteğinin kayıtsız bir para borcu olması ve ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip yapma yetkisi vermesidir. İlamlı takip başlatan alacaklıya karşı borçlu itiraz dilekçesi vererek takibin durmasına engel olamayacaktır. Bunun yanında kayıtsız şartsız, belirli bir borç ikrarını içermeyen üst sınır ipoteğinin paraya çevrilmesinde uygulanacak takip türü ilamsız takiptir. İlamlı takibin daha hızlı sonuç vermesi gerekçesiyle anapara ipoteğinin tercih edilmesi mantıklı olacaktır.⁷³⁰

Ancak bankacılık uygulamasında üst sınır ipoteği anapara ipoteğine nazaran daha yaygın şekilde tercih edilmektedir. Kanun koyucu 2128 sayılı İcra İflas Kanunu m. 150/1⁷³¹ düzenlemesi ile kredi kurumlarının, ipotek akit tablosu kayıtsız ve şartsız para

⁷²⁶ Detaylı bilgi için bkz. Atar, s. 954 vd.; Ünlütepe, İpotek, s. 179 vd.; Kılıç, s. 80.

⁷²⁷ Atar, s. 957; Ünlütepe, İpotek, s. 210; Kılıç, s. 81; Ünlütepe, İpotek, s. 188.

⁷²⁸ Ünlütepe, İpotek, s. 188; Kılıç, s. 81; Atar, s. 957.

⁷²⁹ Kılıç, s. 82.

⁷³⁰ Canan Ruhi/Ahmet Cemal Ruhi, *Rehin ve İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla İcra Takibi*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), s. 51 vd.; Kılıç, s. 83.

⁷³¹ İİK m. 150/1, “Borçlu cari hesap veya kısa, orta, uzun vadeli kredi şeklinde işleyen nakdî veya gayrinakdî bir krediyi kullandıran tarafın ibraz ettiği ipotek akit tablosu kayıtsız ve şartsız bir para borcu ikrarını ihtiva etmese dahi, krediyi kullandıran taraf, krediyi kullanan tarafa ait cari hesabın kesilmesine veya kısa, orta, uzun vadeli kredi hesabının muaccel kılınmasına ilişkin hesap özeti ve veya gayrinakdî kredinin ödenmiş olması nedeniyle tazmin talebinin veya borcun ödenmesine ilişkin ihtarin noter aracılığıyla krediyi kullanan tarafa kredi sözleşmesinde yazılı ya da ipotek akit tablosunda belirtilen adrese gönderilmek suretiyle tebliğ edildiğini veya 68/b maddesi gereğince tebliğ edilmiş sayıldığını gösteren noterden tasdikli bir sureti icra müdürüne ibraz ederse icra müdürü 149 uncu madde uyarınca işlem yapar. Şu kadar ki, krediyi kullanan tarafın hesap özetine ve borcun ödenmesine ilişkin ihtara ya da gayrinakdî kredi nedeniyle tazmin talebine, kendisine tebliğ edildiği veya 68/b maddesi gereğince tebliğ edilmiş sayıldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde noter

borç ikrarını ihtiva etmese dahi ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı icra takibi imkânı tanımıştır.⁷³² Kredi sözleşmeleri açısından da büyük önem taşıyan bu düzenleme tüketici sözleşmeleri bakımından da uygulanabilecek midir?

Özellikle belirtmek isteriz ki kredi verene tanınan bu imtiyaz sözleşmenin diğer tarafı olan borçlu açısından aleyhe bir düzenlemedir. İlk bakışta kredi verene, ipoteğin paraya çevrilmesinde tanınan bu imtiyazın tüketici kredisi sözleşmelerine de uygulanması beklenebilir. Ancak Yargıtay İİK m. 150/1 hükmünün tüketici kredisi sözleşmeleri bakımından uygulanmayacağı yönünde kararlar vermektedir.⁷³³ Tüketici kredisi sözleşmeleri bakımından farklı bir yol izlenmesi bizce de isabetli bir karar olmuştur. Kanun koyucu tüketici için özel bir kanun düzenlenmiş, diğer sözleşmelerden ayrı tutarak, tüketiciye imtiyaz sağlayacak şekilde hükümlere yer vermiştir. Tüketicinin temerrüde düşmesi ve borcunun muaccel olması bazı özel şartlara bağlandığından yargılamasının da tüketici hukukuna göre yapılması gerekir. Bu sebeple de genel kanun niteliğindeki İİK m. 150/1'nin tüketici kredilerinde uygulanması mümkün değildir.⁷³⁴

aracılığıyla itiraz etmiş olduğunu ispat etmek suretiyle icra mahkemesine şikâyetle bulunmak hakkı saklıdır. Bu takdirde krediyi kullandıran taraf alacağını 68/b maddesi çerçevesinde diğer belgelerle ispatlayabiliyorsa, krediyi kullanan tarafın şikâyeti reddedilir. İcra mahkemesinde yapılan inceleme sırasında, borçlu, borcun sona erdiğine veya ertelendiğine ilişkin resmî veya imzası ikrar edilmiş bir belge sunmadıkça takibin durdurulmasına karar verilemez. Hesap özeti, tazmin talebinin veya ihtarin ipotekli taşınmaz maliki üçüncü kişiye tebliğ edilmesi veya tebliğ edilmiş sayılması Türk Medenî Kanununun 887'nci maddesinde öngörülen ödeme istemi yerine geçer.”

⁷³² Ruhi/Ruhi, s. 67 vd. ; Kılıç, s. 83; Yargıtay 12. HD., 12.01.2023 T., 2022/7854 E., 2023/137 K., “Somut olayda, ... Bank A.Ş.'nin, ası borçlu ... Ltd. Şti.'ne genel kredi sözleşmesine istinaden kullandırdığı krediden kaynaklanan alacağını, tüm teminatları ile birlikte takip tarihinden önce 15.12.2015 tarihli temlik sözleşmesi ile alacaklı ... AŞ'ye temlik ettiği, adı geçen temlik alacaklısı tarafından davacı/ipotekli taşınmaz maliki hakkında temlik tarihinden sonra 09.10.2017 tarihinde ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı icra takibine başlandığı ve borçlulara örnek 6 numaralı icra emri gönderildiği görülmektedir. Takip dayanağı ipotek, limit (üst sınır) ipoteği niteliğinde olup, alacaklı ve davacı/ipotekli taşınmaz maliki arasında cari hesap veya kısa, orta ve uzun vadeli kredi şeklinde işleyen nakdi veya gayrinakdi bir kredi ilişkisi bulunmadığı gibi, alacaklının da kredi veren kuruluş (banka) niteliğini haiz olmadığı açıktır. Dolayısıyla, taraflar arasında İİK'nın 150/1 maddesinde açıklanan koşullarda cari hesap ve kredi ilişkisi söz konusu olmadığından icra emri gönderilmesine olanak tanıyan anılan maddenin olayda uygulanma yeri bulunmamaktadır. Diğer taraftan, takip konusu ipoteğin, İİK'nın 149. maddesinde düzenlenen kesin borç ipoteği mahiyetinde olmadığı da kuşkusuzdur. Öyleyse, alacaklı tarafından sözü edilen maddelere dayanılarak ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı icra takibi yapılması mümkün olmayıp, yapılan takip usulsüzdür.” Legalbank, (E.T. 12.08.2025).

⁷³³ TOPALOĞLU, bu içtihatların söz konusu ipoteklerin bir an önce paraya çevrilmesine ilişkin 5582 sayılı Kanun'un güttüğü amaca aykırı olduğunu ifade etmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Topaloğlu, s. 120.

⁷³⁴ Yargıtay 12. HD., 13.03.2018 T., 2016/29554 E., 2018/2477 K., “İİK'nun 149. maddesi; ipotek akit tablosunun kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını ihtiva etmesi ve alacağın muaccel olması halinde borçluya icra emri gönderileceğini öngörmektedir. Yine İİK'nun 150/1 maddesinde; “Borçlu cari

Sözleşmenin feshi halinde ödenmemiş olan kredi borcu nedeniyle kredi veren, öncelikle tüketiciye başvuracak; alacağının tahsili bu yolla mümkün olmaz ise, kredi borcunun teminatı olarak gösterilen rehinli taşınmazlara yönelme imkânına sahip olacaktır. Yargıtay⁷³⁵ tüketici kredisi sözleşmelerinin 6502 sayılı Kanun ile özel muacceliyet şartlarına bağlandığını bu yüzden tüketici kredilerinde İİK m. 68/b'nin uygulanamayacağını kabul etmiştir. Tüketici kredisi sözleşmelerinde İİK m. 68/b ve İİK m. 150/ı'nın uygulanma olanağı bulunmadığından ipoteğin paraya çevrilmesi ilamsız takip yolu ile gerçekleşecektir.

hesap veya kısa orta, uzun vadeli kredi şeklinde işleyen nakdi veya gayrinakdi bir krediyi kullandıran tarafın ibraz ettiği ipotek akit tablosu kayıtsız ve şartsız bir para borcu ikrarını ihtiva etmese dahi," krediyi kullandıran tarafın başvurusu üzerine ve anılan maddede yazılı koşulların oluşması halinde "...icra müdürü 149. madde uyarınca işlem yapar..." hükmüne yer verilmiştir. Somut olayda, takibe konu ipotek, tüketici kredisi alacağının teminatı olarak düzenlenmiş olup, alacağın tüketici kredisi olması ve ipotek alacağının varlığı, miktarı ve muaccel olup olmadığı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna tabi olmakla kayıtsız şartsız para borcu ikrarını içermediğinden, bu tür bir ipoteğe dayalı olarak ilamlı takip yapılamaz. Ancak ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takip yapılabilir ve borçluya İİK'nun 149/b maddesi uyarınca ödeme emri gönderilebilir. Buna ilişkin olarak icra mahkemesine yapılacak başvuru süresiz şikâyeteye tabi olup mahkemece de re'sen dikkate alınması gerekir."; Yargıtay 12. HD., 04.05.2015 T., 2015/1315 E., 2015/12063 K., "Bu durumda İİK'nun 68/b ve İİK'nun 150/ı. maddelerinin tüketici kredilerinde uygulanma olanağı yoktur. Somut olayda, ihtiyaç kredisi alacağı, kredi kartı alacağı ve kredili mevduat hesabı alacağının tahsili amacıyla limit ipoteğine dayalı olarak ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takibe geçilip, borçluya İİK'nun 150/ı. maddesi kapsamında icra emri gönderilmiş ve borçlular takibin iptalini istemişlerdir. Alacak, tüketici kredisi niteliğinde olsa da bu durum alacaklının borçlular aleyhine takip yapmasına engel değildir. Ancak tüketici kredisi niteliğinde olan bu alacaklara ilişkin ipotek akit tablosu, kesin borç ikrarını içermediğinden, borçlular aleyhine ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip yapılabilir ve borçlulara örnek 9 ödeme emri gönderilebilir." Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 12. HD., 25.02.2016 T., 2015/34633 E., 2016/5427 K.; Yargıtay 12. HD., 18.04.2012 T., 2011/27880 E., 2012/13023 K.; Yargıtay 12. HD., 21.02.2012 T., 2011/18858 E., 2012/4456 K.; Yargıtay 12. HD., 10.10.2011 T., 2011/2443 E., 2012/17743 K.; Yargıtay 12. HD., 11.02.2016 T., 2015/34417 E., 2016/3492 K.; Yargıtay 12. HD., 12.05.2015 T., 2015/2890 E., 2015/13508 K.; Yargıtay 12. HD., 23.02.2015 T., 2014/24921 E., 2015/3497 K.; Yargıtay 12. HD., 23.02.2017 T., 2016/27096 E., 2017/2556 K.; Yargıtay 8. HD., 18.03.2013 T., 2013/1133 E., 2013/3745 K.; Yargıtay 8. HD., 10.11.2014 T., 2014/1435 E., 2014/20583 K.; Yargıtay 12. HD., 25.06.2015 T., 2015/14403 E., 2015/17892 K. Legalbank, (E.T. 12.08.2025).

⁷³⁵ Yargıtay 12. HD., 22.12.2025 T., 2015/25357 E., 2015/32607 K.; "Aksi düşünüldüğünde tüketici kredilerinde de İİK'nun 68/b koşullarında çekilen ihtarla başlatılan ilamsız veya ilamlı takip kesinleştirilmiş olacak, özel yasada düzenlenen muacceliyet ve temerrüt koşulları tartışılmadan alacağın tahsili, gayrimenkulün satışı gerçekleşecek, tüketici, kendisi lehine getirilen yasa maddelerine rağmen diğer kredi borçluları ile aynı koşullarda icra takibine muhatap kılınarak mağdur edilecektir. Bu durumda alacağın tüketici kredisinden kaynaklanması halinde, borçlunun temerrüde düşüp düşmediği, alacağın muaccel olup olmadığı, ne kadar miktarının tahsil edilebilir olduğu, faiz miktar ve oranlarının tespiti, Tüketici Yasa'sı koşullarında yargılama yapılmasını gerektirir. Bu durumda İİK'nun 68/b ve İİK 150/ı maddesinin tüketici kredi sözleşmelerine uygulama olanağı yoktur." Legalbank, (E.T. 12.08.2025).

Rehin sözleşmelerinin bir diğer türü taşınır rehnidir. Taşınır rehni, bir alacağın teminat altına alınması amacıyla, borçluya veya üçüncü bir kişiye ait taşınır mal üzerinde rehin hakkı kurulmasıdır. Bu hak, alacaklıya borcun ödenmemesi halinde rehin konusu taşınırın paraya çevrilmesi yoluyla alacağını tahsil etme imkânı tanıyan sınırlı aynı bir haktır.⁷³⁶

Tüketici kredisi sözleşmelerinde en çok uygulanan aynı teminat türü taşınır rehnidir.⁷³⁷ Uygulamada, tüketici kredilerinde teminat türü olarak en çok taşıt rehni kullanılmakta; bu kapsamda satın alınan araç üzerinde teminat olarak taşıt rehni kurulmaktadır.⁷³⁸ Kredi veren, kendisine güvence sağlayan hükümleri, öncesinde hazırladığı maktu sözleşmeler ile tüketiciye dayatmaktadır. Bahse konu hükümlerde, tüketiciyle müzakere edilmeksizin sözleşmeye dahil edilmekte ve bu suretle kredi verene, tüketicinin bankada bulunan mevduat, menkul kıymet, kıymetli evrak ve kiralık kasa üzerindeki hapis hakkı ile tüketicinin tüm hesap ve alacaklarının rehinli olduğu yer almaktadır.⁷³⁹ Öte yandan taşıt kredilerinde ve taşıt teminatlı kredilerde, tüketicinin kredi borcunun teminat altına alınması için motorlu araç üzerine rehin konulmaktadır. TMK 940/2'ye göre, sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar için zilyetliğin devri gerçekleşmeden, taşınır malın kayıtlı olduğu sicile rehmin yazılmasıyla rehin kurulabilir. Bu madde ile taşınır mallar için geçerli olan teslim bağli rehin kuralına istisna getirilmiş, tescil ile teslimsiz taşınır rehine imkân sağlanmıştır. Bu sayede kredi borcuna teminat vermek amacıyla motorlu taşıtını rehin veren tüketici, taşıtını kredi verene teslim etmek zorunda kalmayacak, kredi borcu süresince taşınırın da faydalanacaktır.⁷⁴⁰

Olağanüstü fesih hakkını kullanan kredi veren, kredi borcu için rehin verilen taşınır için, taşınır rehminin paraya çevrilmesi yolu ile takip başlatarak tüketiciden borcunu temin edebilmektedir. Taşınmaz rehninde olduğu gibi takibin ilamsız yapılması gerektiği yargı kararlarında⁷⁴¹ mevcuttur.

⁷³⁶ Oğuzman/Seçili/Oktay Özdemir, Eşya, s. 1150; Kılıç, s. 66.

⁷³⁷ Yılmaz, s. 153; Eker, s. 55.

⁷³⁸ Eker, s. 55; Akipek, Tüketici, s. 209-210.

⁷³⁹ Akipek, Tüketici, s. 210; Yılmaz, s. 153; İnal, s. 817.

⁷⁴⁰ Yılmaz, s. 153.

⁷⁴¹ Yargıtay 12. HD., 26.12.2011 T., 2011/7169 E., 2011/30557 K., “Somut olayda, tüketici kredisi sözleşmesinden kaynaklanan alacak nedeniyle menkul rehminin paraya çevrilmesi yolu ile takibe geçilip, borçluya İİK'nun 146, 147 ve 68/maddeleri kapsamında ödeme emri gönderildiği, borçlunun yasal sürede icra dairesine itirazı üzerine duran icra takibinin devamı sağlanmak üzere itirazın kaldırılması istemi ile alacaklı tarafından icra mahkemesine başvurulduğu görülmüştür. Yukarıda açıklandığı üzere alacağın varlığı ve miktarı 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında yargılama yapılmasını zorunlu

3.2.2.3. Kıymetli Evrak Bakımından Etkisi

Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketici tarafından verilen bir diğer teminat ise kıymetli evrak düzenlenmesi şeklindedir.⁷⁴² 6502 Sayılı Kanun m. 4/5'te tüketici işlemlerinde kıymetli evrakın düzenlenmesine ilişkin düzenleme yer almaktadır. İlgili hükme göre, *“Tüketicinin yapmış olduğu işlemler nedeniyle kıymetli evrak niteliğinde sadece nama yazılı ve her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenebilir. Bu fıkra hükümlerine aykırı olarak düzenlenen senetler tüketici yönünden geçersizdir.”* Söz konusu düzenleme göre tüketicinin yapmış olduğu işlemler sebebiyle düzenlenen kıymetli evrak, sadece nama yazılı şekilde ve her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı şekilde düzenlenebilecektir. Bu fıkra hükümlerine aykırı olarak düzenlenen senetler tüketici yönünden geçersiz sayılacaktır.

6502 Sayılı Kanun'da yer alan düzenlemenin, yürürlükten kalkmış olan TKHK m. 6/A f. 3, c. 2 ve c. 3'teki hükümlerin karşılığı niteliğinde olduğu görülmektedir. Ancak mülga kanunda bu hükümlerin kapsamı yalnızca taksitli satış sözleşmeleriyle sınırlıyken, yeni TKHK m. 4/5 ile uygulama alanı genişletilmiş ve artık her türlü tüketici işleminde uygulanan genel hüküm haline gelmiştir.⁷⁴³

Kanun koyucu düzenlenecek kıymetli evrakın sadece nama yazılı kıymeti evrak⁷⁴⁴ şeklinde düzenlenebileceğine imkân tanımıştır. Kanun koyucunun kıymetli evrakın yalnızca nama yazılı olarak düzenlenmesine izin vermesi tüketicinin korunması amacıyla getirilmiş bir düzenleme olarak değerlendirilmektedir.⁷⁴⁵ Zira nama yazılı senetlerde alacağın devri,⁷⁴⁶ genel hükümlere tabi olacağından, tüketici temel borç ilişkisinden doğan itiraz ve defilerini senedi devralana karşı da ileri sürebilmektedir.⁷⁴⁷

kıldığından mahkemece itirazın kaldırılması isteminin reddi yerine, işin esasının incelenerek yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Sinerji, (E.T. 12.08.2025).

⁷⁴² Kara, s. 1228;

⁷⁴³ Gümüş, Şerh, s. 42; Özen, Milli Şerh, s. 106; Salih Önder Yeşiltepe, “6502 Sayılı TKHK M. 4/5 Çerçevesinde Kıymetli Evrakın Tüketici Yönünden Geçersizliği Meselesi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 20, S.2, (2014), s. 29-30; Çabri, Şerh, s. 195; Özen, Milli Şerh, s. 106; Fatih Cengil, “Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 05.03.2014 Tarih, 2013/12-2113 Esas ve 2014/210 Kararı Işığında Tüketicinin Yapmış Olduğu İşlemler Nedeniyle Nama Yazılı Senet Düzenleme Zorunluluğu”, *Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.1, S.2, (2014), 63.

⁷⁴⁴ TTK m. 654'e göre nama yazılı kıymetli evrak, belirli bir kimsenin adına yazılı olan ve onun emrine kaydını içermediği gibi kanun gereği de emre yazılı sayılmayan kıymetli evraklardır.

⁷⁴⁵ Çabri, Şerh, s. 196.

⁷⁴⁶ TTK m. 674'e göre nama yazılı kıymetli evrakın devri için senet üzerindeki zilyetliğin devri ve senedin üzerine yahut ayrı bir kâğıda yazılacak bir devir beyanına ihtiyaç vardır.

⁷⁴⁷ Özen, Milli Şerh, s. 107; Çabri, Şerh, s. 196.

Buna ek olarak, kambiyo senetlerinde borcun kural olarak “aranacak borç” niteliğinde olduğu kabul edilmektedir. Çünkü senedin devredilebilir yapısı nedeniyle borçlunun, belgenin kimin elinde olduğunu sürekli takip etmesi mümkün değildir. Ancak uygulamada çoğu kez bu durumun aksi yönünde hareket edilmekte ve borcun “götürülecek borç” gibi algılanması sonucu borçlunun alacaklıya gidip ödeme yapması beklenmektedir. Böyle bir yaklaşım, özellikle tüketiciler açısından, senedin tedavülünü izleme gibi hukuken öngörülme­yen bir külfeti beraberinde getirmiştir. Nama yazılı senetlerde ise devredilebilirlik daha sınırlı olduğundan, tüketiciye yüklenen bu fiili sorumluluk önemli ölçüde hafifletilmektedir.⁷⁴⁸

Tüketici senetlerinin nama yazılı olmasının bir diğer avantajı, borçlu tarafından ileri sürülebilecek def’iler bakımından ortaya çıkmaktadır. Şayet senet hamiline veya emre yazılı olarak düzenlenmişse, borçlu sadece sınırlı sayıdaki mutlak def’ileri hamil karşısında kullanabilecektir.⁷⁴⁹ Ancak nama yazılı şeklinde düzenlenmesi zorunluluğu getiren düzenleme sayesinde tüketici, senedi düzenlediği kişiyle arasındaki ilişkiden doğan savunmalarını, senedin sonraki devralanlarına karşı da ileri sürebilmektedir.⁷⁵⁰ Bu sayede tüketici, örneğin ayıplı mal teslimi halinde satıcıya karşı sahip olduğu def’ileri senedi devralana karşı da yöneltebilir; dönme hakkını kullanmışsa ödemeden kaçınabilir, indirim hakkını kullanmışsa ise senette yazılı bedelden daha azını ödeyerek borcundan kurtulabilir. Benzer şekilde, temel borç ilişkisinin tamamen ortadan kalktığı hâllerde de bu durumu def’i olarak ileri sürebilmesi mümkündür.⁷⁵¹

Düzenlenen kıymetli evrakın geçerli olmasının bir diğer şartı ise her bir taksit için ayrı ayrı şekilde düzenlenmiş olmasıdır. TKHK m. 4.5, c.1’de “*her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenebilir*” ifadesine yer vererek bu durumu açıkça hüküm altına almıştır. Getirilen bu düzenleme ile, borcun tamamı için tek bir senet düzenlenmesi ve borç tamamen ödenmedikçe senedin iade edilmemesi gibi uygulamada sıkça karşılaşılan durumlara karşı tüketicinin korunması amaçlanmıştır.⁷⁵²

⁷⁴⁸ Özgür Doğan, “Tüketici Senetleri”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2, (2018), s. 124.

⁷⁴⁹ Nama yazılı senetlerde, borçlunun def’ilerini tüm hamillere karşı ileri sürebilme imkânı bulunduğu­ndan, borçlu emre veya hamiline yazılı senetlere kıyasla daha kapsamlı bir korumadan yararlanmaktadır.

⁷⁵⁰ Çabri, Şerh, s. 196; Mertol Can, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Hukukunun Kambiyo Senetleri Tatbikatını Etkileyen Hükümlerine İlişkin Kısa Bir Değerlendirme”, *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S.2 (2020), s.4115; Yeşiltepe, 6502 Sayılı TKHK, s. 35.

⁷⁵¹ Yeşiltepe, s. 40; Doğan, s.124.

⁷⁵² Çabri, Şerh, s. 196.

Bu düzenleme ile, borcun tamamı için tek bir senedin düzenlenmesine izin verilmemekte ve böylece herhangi bir taksitin ödenmemesi halinde tüketicinin tüm borç için icra takibine uğramasının önüne geçilmek istenmektedir. Aksi durumda, belirli sözleşmeler açısından öngörülen muacceliyet kayıtlarına ilişkin sınırlamaların amacı boşa çıkacak; taksitli satışın⁷⁵³ fiilen peşin satışa dönüşmesi örneğinde olduğu gibi, taksitli işlemlerle tüketiciye tanınan avantajlar ortadan kalkacaktır.⁷⁵⁴

Öğretide ele alınan bir diğer konu ise birden çok taksitle ödenecek borç için tek bir senet düzenlenmesi halinde verilen senedin tek bir taksit için geçerli sayılıp sayılmayacağı meselesidir. Örneğin, tüketicinin aylık 2500 TL ödemek suretiyle 6 taksitte geri ödemeyi kararlaştırdığı 15000 TL tutarındaki bir tüketici kredisi sözleşmesi için tek bir kıymetli evrak düzenlenmişse, bu durumda senedin 2500 TL'lik kısmının geçerli, 12.500 TL'lik kısmının ise geçersiz sayılması mümkün müdür? Kanun koyucu açıkça kanunda öngörülen şekilde düzenlenmeyen senedin tüketici yönünden geçersiz olduğunu hükme bağladığından, burada geçersiz bir kısmı taahhütten bahsedilerek kısmi butlan kuralı uygulanamayacaktır.⁷⁵⁵

TKHK m. 4/5 hükmü uyarınca, düzenlenen kıymetli evrakın nama yazılı ve her bir taksit için ayrı ayrı olacak şekilde düzenlenmesi zorunludur. Bu düzenlemeye uygun olmayan kıymetli evrak ise kanun hükmü uyarınca tüketici yönünden geçersiz sayılacaktır. Söz konusu geçersizlik sadece tüketici bakımından ileri sürülebilecektir, tüketici dışındaki kişiler bakımından kambyo senedi geçerli sayılacaktır⁷⁵⁶. Bununla birlikte geçersizliğin niteliği hakkında doktrinde farklı görüşler yer almaktadır.

Doktrinde yer alan bir görüş senedin nama yazılı şekilde olmamasından veya her bir taksit için ayrı ayrı düzenlenmemesinden kaynaklanan geçersizliğin mutlak defî niteliğinde olduğundan hareketle, geçersizlik iddiası senedi sonradan iktisap eden herkese karşı ileri sürülebilecektir⁷⁵⁷.

Bir diğer yaklaşıma göre, TKHK m. 4/5, c. 1 hükmüne aykırılık, tüketici tarafından yalnızca kıymetli evrakın temelini oluşturan sözleşme ilişkisinin karşı tarafına, yani satıcıya veya sağlayıcıya karşı ileri sürülebilecek nitelikte kişisel bir defî olarak

⁷⁵³ Tüketicinin borcunun taksitler halinde ifa edilemeyeceği diğer deyimle tek bir seferde bütün olarak ifa edileceği sözleşmeler ise TKHK m. 4/5 c.1 hükmüne engel teşkil etmemektedir. Ancak taksitler halinde yerine getirilmeyen bu borç için verilecek kıymetli evrakın da nama yazılı şekilde düzenlenmesi zorunludur. Özen, Milli Şerh, s. 107.

⁷⁵⁴ Özen, Milli Şerh, s. 107.

⁷⁵⁵ Gümüş, Şerh, s. 43.

⁷⁵⁶ Çabri, Şerh, s. 198.

⁷⁵⁷ Özen, Milli Şerh, s. 107; Kara, s.1 230; Zevkliler/Özel, s. 110.

değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu defî, genel olarak kişisel defilerin ileri sürülmesine ilişkin kurallara tabidir. Bu görüş uyarınca, söz konusu aykırılığın senedi devralan üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi ancak onların tüketicinin zararına bilerek hareket etmeleri durumunda mümkün olabilecektir⁷⁵⁸.

Üçüncü görüşe göre, TKHK m. 4/5, c. 2 hükmü, kıymetli evrak hukukunda şahsi defilerin ileri sürülmesine ilişkin kurallara, tüketici lehine bir istisna getirmektedir (TTK m. 659/2, m. 687/1, m. 778/1-a, m. 818/1-e, m. 825/2). Buna göre, tüketici, senedin temelini oluşturan tüketici işleminden doğan defilerini, borçlunun zararına bilerek hareket etme şartı aranmaksızın, satıcı veya sağlayıcı dışındaki senet alacaklılarına karşı da ileri sürebilecektir.⁷⁵⁹ Ancak tüketici, söz konusu senedin bir tüketici işlemi kapsamında verildiğini ve bu işlemde doğan bir defisinin bulunduğunu ispat etmekle yükümlüdür.⁷⁶⁰ Bu görüşe yönelik bazı eleştiriler de bulunmaktadır. Örneğin, ‘tüketici yönünden geçersizdir’ ifadesi, temel ilişkiden doğan bir definin tüketici tarafından ispat edilmesi gerektiğine dair kanunda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Nitekim hükmün gerekçesinde de bu sonucu destekleyecek bir ifade yer almamaktadır. Bu nedenle, tüketiciye ek bir ispat yükü yükleyen bu yorum tarzının, TKHK’nın amaçladığı koruma anlayışıyla çeliştiği ileri sürülmektedir.⁷⁶¹

Geçersizliğin hukuki niteliğinin ne olduğuna ilişkin Yargıtay kararlarında da bir birlik bulunmamaktadır. Nitekim Yargıtay vermiş olduğu bazı kararlarında geçersizliğin iyiniyetli hamile karşı ileri süremeyeceğine dair kararlar vermiştir⁷⁶². Buna karşılık bazı

⁷⁵⁸ Hüseyin Ülgen/Mehmet Helvacı/Arsalan Kaya/N. Füsün Nomer Ertan, *Kıymetli Evrak Hukuku*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021), s. 144.

⁷⁵⁹ Yeşiltepe, s. 42.

⁷⁶⁰ Yeşiltepe, s. 42-43.

⁷⁶¹ Mehmet Bahtiyar/ Esra Hamamcıoğlu, “Tüketicinin Kıymetli Evrak ile Borçlanması ve Sonuçları”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.1, S.1, 2015, s. 84.

⁷⁶² Yargıtay 12. HD., 10.09.2012 T., 2012/7870 E., 2012/25608 K., “... Borçluların icra mahkemesine başvurusu; dayanak senedin keşideci (S.D.) ile lehtar (K..C. ...A.Ş) arasında imzalanan taksitli satış sözleşmesi gereğince tüketici senedi olarak verildiğine ilişkin olup, anılan sözleşmede D. H.....A.Ş. taraf değildir. Somut olayda takip alacaklısının kötüniyetli olduğu iddia ve ispat edilmediği gibi, senet metninde de senedin tüketici sözleşmesi nedeniyle verildiğine ilişkin bir ibarenin bulunmadığı görülmektedir. Ayrıca muteriz borçlu tarafından takip dayanağı senetteki imzaya itiraz edilmediği gibi borcun ödendiği de ispat edilmemiştir. Bu durumda mahkemece, İİK.nun 599.maddesi hükmü gereği keşideci borçlunun, lehtara karşı ileri sürebileceği defileri takip alacaklısına karşı ileri süremeyeceği hususu nazara alınarak istemin reddine karar verilmesi gerekirken takibin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir...” Yargıtay HGK., 21.05.2014 T., 2014/407 E., 2014/6869 K., “...Bu durumda mahkemece, 6762 sayılı TTK’nın 599. maddesi hükmü gereği borçluların "senedin tüketici senedi olarak verilmesi nedeni ile TKHK’nın 6/A maddesi gereğince nama yazılı düzenlenmesi gerektiği iddiasını" takip alacaklısına karşı ileri süremeyeceği gibi, keşidecinin bu durumu sonradan

kararlarında ise hamilin iyiniyetli olup olmadığına bakılmaksızın söz konusu geçersizliğin mutlak bir defî olarak herkese karşı ileri sürülebileceğine dair kararları mevcuttur⁷⁶³.

Kanaatimizce, üçüncü görüş isabetlidir. Çünkü TKHK m. 4/5, c. 1 hükmünün amacı, tüketiciyi mutlak surette senet borcundan kurtarmak değildir. Düzenleme, yalnızca tüketiciyi daha güçlü bir konuma getirmek ve temel ilişkiden doğan defilerini üçüncü kişilere karşı da ileri sürebilmesini sağlamak için öngörülmüştür. Nitekim, nama yazılı olarak düzenlenen bir senette tüketici, eğer temel sözleşmeden kaynaklanan bir defiyi sahip değilse ya da ödemekten kaçınmasını haklı kılacak başka bir imkânı bulunmuyorsa, yine de senet alacaklısına ödeme yapmakla yükümlü olacaktır. Burada alacaklının satıcı veya sağlayıcı olması ile üçüncü kişi olması arasında bir fark da bulunmamaktadır. Buna karşılık, birinci görüş doğrultusunda hükme aykırılığı herkese karşı ileri sürülebilecek mutlak geçersizlik olarak kabul etmek, tüketicinin temel ilişkiden hiçbir defisi olmasa bile borçtan kurtulması sonucunu doğurur ki, bu da kanun koyucunun öngördüğü korumanın ötesine geçen bir yorum olur.

Öğretide tartışılan bir diğer konu ise, TKHK m. 4/5 yer alan hükmün tüketicinin ciranta, avalist ya da kabul eden muhatap olarak yer aldığı kıymetli evraklar için de uygulanıp uygulanmayacağıdır. Doktrindeki bir görüş TKHK m. 4/5 lafzının tüketicinin sadece düzenleyen olarak yer aldığı kıymetli evraklar bakımından hüküm altına alındığı ileri sürmüştür⁷⁶⁴. Buna karşılık bizim de katıldığımız diğer görüş ise aksi görüşün kabulünün TKHK amacına aykırılık teşkil ettiğini, kanun hükmünün dolanılmasına

iyiniyetli hamile karşı da ileri sürmesi mümkün değildir. Benzer yönde kararları için bkz. Yargıtay HGK., 05.03.2014 T., 2014/1286 E., 2014/207 K., Sinerji, (E.T. 15.08.2025).

⁷⁶³ Yargıtay 13. HD., 04.06.2014 T., 2014/879 E., 2014/17617 K.; “4822 Sayılı Yasa ile değişik 4077 Sayılı TKHK.nun 6/A maddesinde, taksitli satışlarda kıymetli evrak niteliğinde düzenlenecek senetlerin, her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde ve sadece nama yazılı olarak düzenleneceği, aksi halde kambyo senedinin geçersiz olacağı belirtilmiştir. Eldeki davada düzenlenen bono nama yazılı olmaması nedeni ile geçersizdir. Davalı ... Faktoring A.Ş ile .. Faktoring AŞ kendilerine ciro edilen senetlerde yetkili hamil olduklarından iyiniyetli olup olmadıklarının, kötünietli kasıtlı davranıp davranmadıklarının bir önemi yoktur. Mahkemece yanlış değerlendirme ile bu davalılar yönünden yazılı şekilde ret kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.” Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 3. HD., 18.04.2016, E. 2015/13154, K. 2016/5870; Yargıtay 13. HD., 07.03.2018 T., 2016/20529 E., 2018/2886 K., Yargıtay 6. HD., 20.10.2021 T., 2021/4607 E., 2021/987 K.; İçtihatların birleştirilmesi yönünde talepte bulunulmuşsa da, TKHK m. 4/5 hükmünün, mülga TKHK m. 6/A-3 hükmünden farklı olarak tüketici dışındaki kişiler bakımından senedin geçerliliğini koruyacağını açıkça düzenlediği, dolayısıyla kanun koyucunun bu yolla içtihat farklılığını ortadan kaldırdığı gerekçesiyle içtihatların birleştirilmesine gerek bulunmadığına karar verilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, 29.11.2019 T., 2018/5 E., 2019/6 K., Sinerji, (E.T. 15.08.2025).

⁷⁶⁴ Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 85.

sebebiyet vereceğini ileri sürerek bu hükmün tüketicinin başvuru borçlusu olarak yer aldığı kıymetli evraklar bakımından da uygulanacağını belirtmiştir.⁷⁶⁵

Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin taksitleri ödemede temerrüde düşmesi hâlinde, kredi veren kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesi kaydıyla sözleşmeyi feshedebilir ve kalan borcun tamamını muaccel kılabilir. Ancak bu durumda dahi, sözleşme kapsamında düzenlenmiş kıymetli evrak bakımından TKHK m. 4/5 hükmünün getirdiği koruma mekanizması geçerliliğini sürdürmeye devam edecektir. Zira kanun koyucu, tüketici tarafından verilen senetlerin yalnızca nama yazılı ve her bir taksit için ayrı ayrı düzenlenmesini öngörerek, fesih sonrası muacceliyetin tüketiciyi ağır kambiyo sorumluluğu altına sokmasını engellemeyi amaçlamıştır.

Şöyle ki, geçerli şekilde düzenlenmiş senetler söz konusu ise, fesih ve muacceliyet sebebiyle tüketicinin tüm borcu derhal talep edilebilir hâle gelse bile, kambiyo takibi yalnızca vadesi gelen taksit senetleri için yapılabilir. Henüz vadesi gelmemiş senetler bakımından, alacaklı ancak vadelerinde takibe başvurabilecektir. Bu düzenleme ile tüketiciye, her bir senet bakımından temel borç ilişkisine dayalı itiraz ve def'ilerini ileri sürebilme imkânı tanınmıştır. Dolayısıyla, fesih halinde dahi tüketici tek bir senet üzerinden tüm borç için icra takibine maruz bırakılmamaktadır.

Buna karşılık, uygulamada sıkça görüldüğü üzere, eğer tüketiciden borcun tamamı için tek bir senet alınmışsa, bu senet TKHK m. 4/5'e aykırı olduğundan tüketici yönünden geçersiz kabul edilecektir. Bu durumda, kredi veren sözleşmenin feshi üzerine muaccel hale gelen borcun tahsilini kambiyo takibi yoluyla değil, yalnızca genel hükümlere göre talep edebilecektir. Böylece tüketici, kambiyo hukukunun kendisine yüklediği ağır sorumluluklardan korunmuş olacaktır.

Sonuç itibarıyla, tüketicinin temerrüdü sebebiyle fesih halinde dahi, TKHK m. 4/5'in öngördüğü sınırlamalar tüketiciyi koruyucu şekilde işlemekte; senetlerin nama yazılı ve her bir taksit için ayrı ayrı düzenlenmiş olması sayesinde muacceliyetin tüketici aleyhine ağır sonuçlar doğurması önlenmektedir.

⁷⁶⁵ Çabri, Şerh, s. 197.

SONUÇ

Tüketici kredisi sözleşmeleri, kredi verenin tüketiciye kredi kullandırması veya kredi kullandırmayı taahhüt etmesi; buna karşılık tüketicinin faiz veya faiz benzeri bir menfaat ödemeyi üstlenmesi esasına dayanmaktadır. Eski kanun döneminde sadece nakdi kredi kullanımı mümkünken 6502 sayılı kanun ile kredi, ödemenin ertelenmesi, taksitlendirme veya ödünç benzeri finansman araçlarıyla da kullandırılabilir. Yine önceki kanunda kredi kullanımının mal veya hizmet edinmek amacıyla alınması gerekliliği yeni kanun ile terk edilmiştir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinin tarafları kredi alan yani tüketici ve kredi veren şeklindedir. Kanunda ticari veya mesleki amaçlar dışında hareket eden gerçek veya tüzel kişilerin tüketici olarak kabul edileceği ifade edilmiştir. Ticari veya mesleki amaçlar dışında hareket eden gerçek kişi hiç şüphesiz tüketici sıfatına haizdir. Ancak tüzel kişiler açısından tartışmalar mevcuttur. Bizim de katıldığımız görüşe göre tüzel kişi tacirlerin yani ticari şirketlerin tüm işleri ticari nitelikte olacağından tüketici sayılmalarına imkân yoktur. Ancak dernek ve vakıfların, ticari işletmesi ile ilgili olmayan ve özel alanlarını ilgilendiren hukuki işler bakımından tüketici sayılabileceklerdir. Yine kamu tüzel kişilerinin tüketici sıfatı tartışmalı olup katıldığımız genel görüş tüketici sıfatına haiz olmadığı yönündedir. Mevzuatları gereği kredi vermeye yetkili gerçek ve tüzel kişilerin kredi veren olabileceği kanunda düzenlenmiştir. Ancak kanunda her ne kadar kredi veren kişilerin, gerçek kişi olabileceği düzenlense de uygulamada bunun karşılığı bulunmamakta ve kredi verenler sadece tüzel kişilerden oluşmaktadır.

Tüketici kredisi sözleşmeleri süre açısından belirli süreli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri şeklinde iki ayrılmaktadır. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin ne zaman sona ereceği hususunda taraflar arasında bir anlaşma bulunuyorken, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde, sözleşmenin ne zaman sona ereceğine dair bir süre belirlenmediği, taraflardan birinin yapacağı fesih ihbarına kadar sözleşmenin devam edeceği bilinmektedir. Kredi kartı veya kredi mevduat hesabı sözleşmeleri, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi kabul edilmektedir. TKSİ m. 25/2'ye göre belirsiz süreli tüketicilerinin fesih bildirimi yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yapılması gerekir. Doktrinde belirsiz süreli tüketici kredisinde düzenlenen fesih bildirim şeklinin diğer tüketici kredisi sözleşmeleri içinde uygulanması gerektiği ifade edilmiştir. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin feshine ilişkin özel bir düzenleme bulunmadığından, kanaatimizce TKSİ m. 25/2 hükmünün bu

sözleşmelere de kıyasen uygulanması gerekir. Tüketici kredisi sözleşmeleri serbesti yönünden de serbest ve bağlı kredi olmak üzere ikiye ayrılır. Serbest tüketici kredisinde tüketici, krediyi ticari veya mesleki amaçlar dışında istediği gibi kullanma özgürlüğüne sahiptir. Bağlı kredi sözleşmesinde, kredinin belirli bir mal veya hizmetin satın alınması için finanse edilmesi ve bu iki sözleşme arasında objektif olarak ekonomik birliğin olması gerekir. Bağlı tüketici kredisi, tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olduğundan TKHK m. 28’de yer alan temerrüt hükümleri bu sözleşmeler açısından da uygulama alanı bulacaktır.

Tüketici kredisi sözleşmeleri TKHK m. 22-31 arasında düzenlenen sürekli edimli, isimli (tipik), tam iki tarafa borç yükleyen rızai sözleşmelerdendir. Tüketicinin en önemli borcu almış olduğu krediyi faizi ile birlikte kredi verene geri ödeme borcudur. Tüketicinin kredi taksitini zamanında ödememesi halinde tüketicinin temerrüdü hali söz konusu olacaktır. Kredi borcunun hangi aralıklarla ve hangi tutarlarda ödeneceği, tarafların üzerinde anlaştıkları ödeme planı çerçevesinde belirlenmektedir. Kredi taksit borcunun hangi tarihte ödeneceği önceden belirlendiğinden, bu durumda belirli vadenin mevcut olduğu açıktır. Dolayısıyla tüketiciyi temerrüde düşürmek için ihtar şartı belirli vadenin söz konusu olduğu tüketici kredisi sözleşmelerinde aranmaz. Tüketici, belirli vade tarihinin gelmesi ile kredi taksitini ödememişse ihtarsız şekilde temerrüde düşecektir. Kredi borcu, para borcu niteliğinde olması sebebiyle, para borçlarında ifanın imkânsızlığı söz konusu olamayacağından, edimin imkânsızlığından da bahsedilemeyecektir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde, tüketicinin temerrüde düşmesinin sonuçları arasında kredi verenin temerrüt faizi talep hakkı bulunmaktadır. Tüketici kredilerine uygulanacak azami faiz oranına ilişkin TKHK’da açık bir düzenleme bulunmaması, bu sözleşmelere genel hükümlerden (TTK-TBK) ve bankacılık mevzuatının da söz konusu olması halinde hangi hükümlerin uygulanacağı yönünde tartışmalara neden olmuştur. Bizim de katıldığımız genel görüşe göre, azami faiz oranı sınırları bakımından belirli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi ayrımı yapılmaksızın TTK hükümlerinin değil de TBK hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Temerrüt faizi oranının, anapara faizi oranının %30’unu aşamayacağı hususunun yönetmelik eli ile düzenlenmesi normlar hiyerarşisi bakımından doktrinde eleştirilse de genel görüş ve yargı kararları tüketici lehine olan yönetmelik hükümlerinin uygulanması yönündedir. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri açısından yargı kararları da azami faiz oranı sınırı bakımından TBK m. 88 ve 120 hükümlerinin uygulanması gerektiği yönünde karar verirken, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri açısından kredi verenin banka olması halinde özel hüküm

niteliği taşıyan 5464 sayılı Kanun'un uygulanması gerektiği yönünde karar vermektedir. Uygulamada ise kredi verenlerin belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri için bankacılık mevzuatınca öngörülen sınıra riayet ederken, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri için öngörülen TBK hükümleri sınırlamalarına riayet etmedikleri görülmektedir. Faiz oranı sınırını aşan sözleşmelerde ise uygulanacak faiz oranının ne şekilde belirleneceği doktrinde tartışmalı bir konudur. Katıldığımız azınlık görüşe göre fahiş faiz dayatan kredi verene, faiz alacağını sıfıra indirme yaptırımını uygulanması gerekir. Uygulamada ortaya çıkan hukuki ihlallerin önüne geçebilmek için kanun koyucunun mevcut eksikliği giderecek nitelikte yeni bir düzenleme yapması gerekmektedir. Kanaatimizce böyle bir düzenleme hem tüketicinin koruma alanını genişletecek hem de kredi veren açısından caydırıcı bir işlev görecektir. Enflasyon nedeni ile para değerindeki düşüşün temerrüt faizi ile karşılanmayan zararın aşkın zarar kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönünde eğilim olsa da bu zararın somut veya soyut yöntemlerden hangisi ile ispat edileceği doktrinde ve yargı kararlarında tartışmalıdır. Doktrinde ve Anayasa Mahkemesi soyut ispat yönteminin uygulanması gerektiği savunulmakta ancak Yargıtay kararları genellikle somut ispat yöntemini benimsemektedir. Anayasa Mahkemesinin pilot kararı ile bu konunun çözümü TBMM'ye bırakılmıştır. Alacaklılar açısından oluşan bu mağduriyetin giderilmesi için gerekli kanuni düzenlemelerin yapılması şarttır.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin diğer bir hakkı olan borcun tamamını isteme hakkı TKHK m. 28'de düzenlenmiştir. Tüketicie bir şans daha vermek ve temerrüdün ağır sonuçlarından korumak için bu hakkın talep edilebilmesi bazı şartların gerçekleşmesine bağlıdır. Bunların başında sözleşmenin geçerli şekilde kurulması gelmektedir. Bu yüzden kredi verenin sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünü TKHK m. 4/1'de belirtilen şekle uygun yapması gerekir. TKHK m. 23'te, ön bilgilendirme yükümlülüğünün makul bir süre önce yapılması gerektiği ifade edilse de makul süreden ne anlaşılması gerektiği konusunda doktrinde fikir birliği bulunmamakta; genel görüş en az bir iş günü öncesinde yapılmasını yeterli görürken biz bu sürenin en az 3-4 gün olması gerektiği kanaatindeyiz. Kredi verenin bu yükümlülüğe uymaması halinde idari para cezası yaptırımını öngörülmekte; yine bazı yazarlarca sadece tüketici tarafından sözleşmenin kesin hükümsüzlüğünü ileri sürebileceği savunulsa da bizce TKHK m. 4 uyarınca bu eksikliğin derhal giderilmesi gerekmektedir. Doktrinde, haklı olarak bilgilendirmenin eksik yapılması tüketiciyi zarara uğratmışsa bu zarar culpa in contrahendo kapsamında tazmin edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Sözleşmenin, TKHK

m. 22/3'te belirtilen şekil şartlarına uygun şekilde düzenlenmesi gerekir aksi halde sadece tüketici tarafından sözleşmenin geçersizliği ileri sürülebilir.

Bununla birlikte kalan taksitlerin ifasının talebi için kredi verenin tüm borçlarını ifa etmiş olması gerekir. Kredi verenin borçları arasında ön bilgilendirme yükümlülüğü, kredi verme borcu, teminatları iade borcu, tekeffül borcu, sır saklama borcu ve sözleşmeyi tüketici aleyhine değiştirmeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Yalnızca tüm borçlarını ifa etmiş bulunan kredi verene tanınan bu haktan söz edilecektir. Ancak, kredi verenin bu hakkı sözleşmede açıkça saklı tutması gerekir; aksi halde söz konusu haktan yararlanması mümkün olmayacaktır.

Kredi verenin kalan taksitlerin tamamını talep edebilmesinin diğer bir şartı ise tüketicinin birbirini izleyen iki taksiti ödemede temerrüde düşmesidir. Bizim de katıldığımız görüşe göre bu şartın katı şekilde uygulanmasını beklemek isabetli değildir. Tüketicinin dürüstlük kuralı ile bağdaşmayacak şekilde borcunu ifa etmesi de muacceliyet kayıtlarının ileri sürülebilmesi için yeterli görülmelidir. Kredi veren, son olarak tüketiciye ödenmemiş iki taksitini ve işlemiş faiz borcu ödemesi için tüketiciye otuz gün süre vererek muacceliyet uyarısında bulunmalıdır. Önceki kanun döneminde bu süre yedi gün iken 6502 sayılı kanun ile 30 güne çıkarılması tüketiciyi korumaya yönelik yerinde bir değişiklik olmuştur. Muacceliyet uyarısının geçerliliği şekle tabi olmamasına rağmen ispat sorununun yaşanmaması için yazılı olarak, kalıcı veri sağlayıcısı veya ihtar yolu ile yapılması tavsiye edilir. Muacceliyet uyarısının içeriği önem arz etmekte; ödenmeyen taksit tutarları, temerrüt faizi ve varsa diğer masraflar hakkında bilgi vermesi ve otuz günlük süre içinde ödenmesini, ödenmediği takdirde kalan borcunun muaccel hale geleceği ihtar edilmelidir. Aksi halde kredi verenin kalan taksitlerin tamamını talep hakkı hukuken mümkün olmayacaktır.

Kalan borcun tamamı için talep hakkının kullanılması halinde taksitler planlanan ödeme tarihlerinden önce muaccel hale gelecek; dolayısıyla burada bir erken ödeme durumu söz konusu olacaktır. Erken ödeme nedeniyle faiz indirimi yapılarak muaccel olan borcun hesaplanması beklense de kanun koyucu TKHK m. 28/2 ile başka yönde iradesini ortaya koymuştur. Hükme göre muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz, komisyon ve benzeri masraflar dikkate alınmayacaktır. Doktrinde bu hüküm bazı açılardan eleştirilse de kalan taksitleri muaccel hâle gelen ve borcunu ödemede güçlük çeken tüketicinin, ayrıca faiz, komisyon ve benzeri masrafların da hesaplamaya dâhil edilmesi suretiyle ağır bir yük altına sokulması, tüketici açısından katlanılması güç bir külfet doğuracaktır. Kaldı ki tüketicinin muaccel olan borcuna temerrüt faizi işlemeye

devam edeceğinden kredi verenin zararı fazlasıyla karşılanacaktır. Muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında dikkate alınmayacak unsurlar bakımından kanun ile yönetmelik arasında farklılık bulunmaktadır. Nitekim Yönetmelik m. 18, kanunda öngörülenden daha dar bir kapsam belirleyerek, bunları yalnızca faiz ve ücret ile sınırlamıştır. Kanun hükmünün, yönetmelik ile daraltılması kabul edilemeyeceğinden kanundaki hesaplama yönteminin dikkate alınması gerektiği kanaatindeyiz.

Çalışmamızın son kısmında ise temerrüde düşen tüketiciye karşı kredi verenin fesih hakkı incelenmiştir. Tüketici kredisi sözleşmeleri sürekli borç doğuran sözleşmelerden olduğundan bu sözleşmelere fesih hükümlerinin uygulanması gerekecektir. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri ancak olağanüstü fesih yolu ile sona erdirilebilir. Bu fesih yolunun kullanılması için haklı bir nedenin varlığı gerekmektedir. Tüketicinin tek bir kredi taksitini ödemede temerrüde düşmesini haklı bir fesih nedeni olarak değerlendirmek hakkaniyetli olmayacağı görüşündeyiz. Ancak TKHK m. 28’de sayılan koşulların gerçekleşmesi halinde kredi verenden sözleşmeyi devam ettirmesi beklenemeyeceğinden haklı bir fesih nedeni olduğu kabul edilecektir. Fesih bildiriminin TKSİ m. 25/2 uyarınca yapılması gerektiği kanaatindeyiz. Kredi verenin sözleşmeyi fesih hakkını kullanması ile sözleşme geleceğe etkili olmak üzere sona erecek, fesihden önceki borçlar geçerliliğini korumaya devam edecektir. O halde tüketicinin ödemede temerrüde düştüğü iki kredi taksiti, bu taksitlere işlemiş temerrüt faizi ve kalan taksitlerin tamamı fesih öncesi borçlardan olduğundan kredi veren tarafından istenebilecektir.

Sözleşmenin feshi ile beraber kredi veren tüketicinin borcunu tahsil için önce tüketiciye daha sonra teminatlara başvurabilecektir. Kredi sözleşmelerinde tüketicinin borcunu ödeyememesi ihtimaline karşı kredi verenin teminat istemesi uygulamada çok sık rastlanılan bir durumdur. Uygulamada en çok karşımıza çıkan şahsi teminat, kefalet sözleşmesidir. Mülga kanunda kefaletin, adi kefalet mi müteselsil kefalet mi olduğuna ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmemişken, 6502 sayılı TKHK m. 4/6 uyarınca tüketici işlemlerinde tüketicinin edimlerine karşılık verilen şahsi teminatların adi kefalet sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Borca katılma veya garanti sözleşmesi gibi farklı isimler altında getirilen sözleşmeler adi tahvil yolu ile adi kefaletle dönüştürülecektir. Kredi veren, kredi borcunu ödemek için önce tüketiciye, daha sonra rehinle güvence altına alınmışsa rehinin paraya çevrilmesi yoluna, son olarak da kefile başvurabilecektir. Kredi borcu aynı teminat ile güvence altına alınmışsa kredi veren bunların paraya çevrilmesi yolu ile alacağına kavuşma imkanına sahiptir. Rehin, taşınır ve taşınmaz rehni

şeklinde kurulmaktadır. İİK m. 150/1 düzenlemesine göre kredi kurumlarının, ipotek akit tablosu kayıtsız ve şartsız para borç ikrarını ihtiva etmese dahi ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı icra takibi imkânı bulunmakta; bu yüzden uygulamada bankalar üst sınır anapara ipoteği üzerinden kurulmaktadır. Ancak İİK m. 150/1 hükmünün tüketici kredisi bakımından uygulanması beklenemeyeceği görüşündeyiz. Nitekim yargı kararlarında da tarafı tüketici olan kredi işlemlerinde bu kanun maddesinin uygulanmayacağına hükmedilmiştir. Taşınır rehninin, özellikle taşıt rehni şeklinde kurulduğu görülmektedir. Yine bu rehin türünde de İİK m. 150/1 hükmünün uygulanması söz konusu değildir. Dolayısıyla tüketiciye karşı yapılan icra takiplerin ilamlı değil ilamsız yapılması gerekmektedir.

Tüketicinin teminat olarak kıymetli evrak vermesi mümkün olsa da tüketici işlemlerinde kıymetli evrak sadece nama yazılı ve her bit taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenmesi gerekir. Aksi şekilde düzenlenen senetler tüketici yönünden geçersiz sayılacaktır. Kanaatimizce kanun koyucunun amacı fesih sonrası muacceliyetin ağır sorumluluğun önüne geçilmesi olduğundan kredi veren temerrüt nedeniyle sözleşmeyi feshetse bile vade tarihi gelmeden senetleri kambiyo yolu ile takibe koyamayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akipek Öcal, Şebnem. “Genel olarak Tüketici Kredileri”. *Tüketici Hukuku Konferansı 5- 6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler*, ed. Hüseyin Can Aksoy. Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.
- Akipek Öcal, Şebnem. “Madde 22 / Akipek Şerhi”. *Milli Şerh*, ed. Hakan Tokbaş ve Özlem Tüzüner, 480-498, İstanbul: Aristo Yayınevi, 2016. (Kısaltma: Milli Şerh)
- Akipek Öcal, Şebnem. “Bankacılık Uygulamasında Şahsi Teminatlar ve Tüketicinin Korunması”. *Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 2015-2016*, ed. Hakan Tokbaş & H. Fehim Üçışık, 22-34, Ankara: Bilge Yayınevi, 2016. (Kısaltma: Teminat)
- Akipek Öcal/ Kara, Şebnem, İlhan. *Tüketici Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2025.
- Akipek, Şebnem. *Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredileri*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 1999. (Kısaltma: Tüketici)
- Akipek Öcal/
Uzun Kazmacı/
Hamamcıoğlu, Şebnem / Özge/ Esra. “Bankacılık Sektöründe Kefalet”. *Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları*, ed. Hakan Tokbaş& Ali Suphi Kurşun, 123-157, İstanbul: Aristo, 2015.
- Akkayan Yıldırım, Ayça. “Kredi Kartı Sözleşmelerinin Bağlı Tüketici Kredisi Olarak Nitelendirilip Nitelendirilemeyeceği Sorunu”. *İÜHFM*, C. 73, S. 1, (2015): 261-278.
- Akçal, Mehmet. “Güncel İçtihatlar Işığında Munzam Zarar”. *Süleyman Demirel Hukuk Fakültesi Dergisi* C. 12, S. 2 (2022): 1069-1099.
- Alaf, Mevlüdiye. “Tüketici Kredileri Bakımından Türk Borçlar Kanunu ile Getirilen Faize İlişkin Üst Sınır Hükümlerinin Uygulanabilirliği”. *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, 3/1, (Eylül 2017): 9-22.
- Alıcı, Yaşar. “Banka Kredi Sözleşmelerinin Mali ve Hukuki Yönü”. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2000.
- Altaş, Hüseyin. “Munzam Zararın İspatı Sorunu”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 50, S. 1 (2001): 121-129.

- Altop, Atilla. “Bankaların Düzenledikleri Tüketici Kredi Sözleşmelerinde Akdi Faiz, Erken Ödeme, Temerrüt, Bağlı Krediler ve Sözleşmenin Feshi”. *Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015: Makaleler – Tebliğler*, 411-435, Ankara: On İki Levha Yayıncılık, 2015. (Kısaltma: Faiz)
- Altop, Atilla. “Türk Hukukunda, Avrupa Birliği Hukukunda ve Uygulamada Tüketici Kavramı”. *İKÜHFD*, C. 3, S. 1-2, (2004): 3-14. (Avrupa Birliği)
- Altop, Atilla. “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Tüketici Kredi Sözleşmeleri”. *Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu 24-25 Kasım Metinler Kitabı*, ed. Bahri Öztürk& İlham Ulusan, 79-97, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, 2013. (Kısaltma: Tüketici Kredisi)
- Antalya, Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2019.
- Aral, Fahrettin / Ayrancı, Hasan. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Arat, Ayşe. “Tüketici Hukukunda Kefalet Sözleşmesi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi* C. 19, 41.Yıl Özel Sayısı, (2016): 207-223.
- Arkan, Sabih. *Ticari İşletme Hukuku, Son Değişikliklere Göre Hazırlanmış Yirmi*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2021.
- Arkan, Sabih. ‘Tüketici Kredileri’. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt 18, Sayı 1-2, (1995): 35-42.
- Arkan, Sabih. “Tüketici Kredisi ve Uygulaması”. *Batıder Dergisi*, C. 18, S.1-2, (1989): 19-47.
- Aslan, İ. Yılmaz. *Tüketici Hukuku Dersleri*, Bursa: Ekin Yayıncılık, 2021.
- Atamer, M. Yeşim. *Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2016.
- Atamer, Yeşim M. “Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyumu”. *Banka ve Tüketici Hukuku Sempozyumu*, 241-275, İstanbul: On İki Levha, 2008.

- Atar, Eray Aksın. “Üst Sınır İpoteği ile Karşılaştırmalı Olarak Anapara İpoteğinin Sağladığı Güvencenin Alacak Bakımından Kapsamı”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 30, S. 3 (2022): 943-966.
- Ateş, Derya. *Borçlunun Temerrüdünde Aynen İfa*. İstanbul: Beta Yayınları, 2021.
- Aydın, Aybay. *Borçlar Hukuku Dersleri*. İstanbul: Filiz Kitapevi, 1995.
- Aydın, Sema. “Tüketici Kredilerinde Kredi Veren Söleşmenin Kurulmasından Önceki Bilgilendirme Yükümlülüğü”. *Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2, sy. 1 (Haziran 2024): 111-133.
- Aydoğdu, Murat. “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda Faize İlişkin Düzenlemeler”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (DEÜHFD)* 12, no. 1, (2010): 85-136.
- Aydoğdu / Kahveci, Murat/ Nalan. *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2021. (Kısaltma: Borçlar)
- Aydoğdu, Murat / Kahveci, / Nalan. *Tüketici Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023. (Kısaltma: Tüketici)
- Aydoğdu, Murat. *Tüketici Hukuku Dersleri*. Ankara, Adalet Yayınevi, 2015.
- Aydoğdu, Murat / Ayan, Serkan. *Türk Borçlar ve Türk Ticaret Hukukunda Yer Alan Faiz İle İlgili Düzenlemelerin Değerlendirilmesi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2014.
- Bahtiyar, Mehmet. *Ortaklıklar Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınevi, 2016.
- Bahtiyar, Mehmet / Hamamcıoğlu Esra. “Tüketicinin Kıymetli Evrak ile Borçlanması ve Sonuçları”. *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.1, S.1, (2015):
- Barlas, Nami. *Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar*. İstanbul: Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., 1992.
- Baysal, Başak. “Tüketici Kredisi, TKHK m. 22–31”. *Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, (Makaleler-Tartışmalar)*, ed. Murat İnceoğlu, 273-325, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015.

- Bilgin Yüce, Melek. “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Tüketici Kredileri”. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11, S. 2, (2016): 403-421.
- Caner, Mustafa Doğukan. “Son Değişiklikleriyle 6502 Sayılı Kanun Kapsamında Tüketici Kredi Sözleşmeleri”. *Ankara Barosu Dergisi*, C. 81, Cumhuriyet 100. Yıl Özel Sayısı, (2023): 237-293.
- Cengil, Fatih. “Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 05.03.2014 Tarih, 2013/12-2113 Esas ve 2014/210 Kararı Işığında Tüketicinin Yapmış Olduğu İşlemler Nedeniyle Nama Yazılı Senet Düzenleme Zorunluluğu”. *Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.1, S.2, (2014): 49-75.
- Cevdet, Yavuz, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. İstanbul: Beta Yayınları, 2012.
- Ceylan, Ebru. “Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri”. *TBB Dergisi*, S. 79, (2008): 35-60. (Avrupa Birliği I)
- Ceylan, Ebru. “Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri II”. *TBB Dergisi*, S. 80, (2009): 121-148. (Avrupa Birliği II)
- Ceylan, Ebru. “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’daki Tüketici Kredileri ile İlgili Yeni Düzenlemeler”. *İstanbul Barosu Dergisi*, 88, Özel Sayı 1, (2014): s. 61-80. (Kısaltma: Ceylan, 2014)
- Ceylan, Ebru. “5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanuna Göre Kredi Kartları Hükümleri Çerçevesinde Tüketicinin Korunması”. *Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları*, ed. Gözde Zeytin Çağrı, 29-71. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2020.
- Ceylan, Ebru. *Türk, İsviçre ve Avrupa Birliği Hukukunda Kredi Kartı Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu*. İstanbul: Beta Yayınları, 2010. (Kısaltma: Kartı Kullanan Tüketici)
- Çabri, Sezer. “Tüketicinin Kredi Borcunu Ödemede Temerrüde Düşmesi ve Sonuçları”, 9. *Tüketici Hukuku Kongresi*, ed. Hakan Tokbaş, 15-37, İstanbul: Aristo Yayınları, 2021. (Kısaltma: Temerrüt)
- Çabri, Sezer. *Konut Finansmanı Sözleşmeleri*. (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010. (Kısaltma: Konut Finansmanı)

- Çabri, Sezer. “Bağlı Kredilerde Kredi Veren Sorumluluğunun Kapsamı.” *Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları*, ed. Gözde Zeytin Çağrı, 291-3-15, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2020. (Kısaltma: Bağlı Kredi)
- Çabri, Sezer. *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2021. (Kısaltma: Şerh)
- Çeker, Mustafa. “Tüketici Hukuku Açısından Bankacılıkta Faiz Uygulamaları”. *Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 2014–2015*, 69-82, ed. Hakan Tokbaş ve Fehim Üçışık, Ankara: Bilge Yayınevi, 2015.
- Çeker, Mustafa. “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Kredi Kartı Borcunun Ödenmemesi ve Hukuki Sonuçları”. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. VIII S. 1-2, (2004): 415-442. (Kısaltma: Kredi Borcu)
- Çınar, Ömer. “Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Hükümleri”. *Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları*, ed. H. Tokbaş, A. S. Kurşun, 37-68. İstanbul: Aristo Yayınları, 2015.
- Çınar, Ömer. *Tüketici Hukukunda Haksız Şart*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2009.
- Çopuroğlu, Çağlar. “Yüksek Enflasyon Döneminde İşçi Alacakları ve Aşkın (Munzam) Zarar”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.15, S. 1, (2024): 210-213.
- Demir, Bahadır. “Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmeleri”. *DÜHFD*, C. 28, S. 49, (2023): 579-620.
- Demir, Şamil. “Türk Borçlar Kanunu’nun Para Borçlarında Faize İlişkin Getirdiği Yenilik ve Sınırlamalar”. *Ankara Barosu Dergisi*, no. 4, (2012): 209-234.
- Deryal, Yahya / Korkmaz. Yakup. *Yeni Tüketici Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- Duman, Özgür. “Enflasyon Karşısında Para Alacaklarının Korunması ve Mülkiyet Hakkı”. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, C. 6, S. 12, (2018): 401-462.

- Domaniç, Hayri. *Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesi Sağlayan Bk. 105 ve Diğer Hükümler*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 1993.
- Doğan, Özgür. “Tüketici Senetleri”. *Ankara Barosu Dergisi*, S.2, (2018): 113-141.
- Dönek, Berna. “Bağlı Kredi Sözleşmesi”. *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, C. 3, S.1, (2020): 37-81.
- Dural, Mustafa ve Öğüz, Tufan. *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitapevi, 2022.
- Eker, Ece Ayça. “Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Kuruluşu ve Geçerlilik Şartları”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi, 2020.
- Enginer, Umut Ozan. *Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022. (Kısaltma: Genel Hükümler)
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Erendaç, Ali Tolga. *Kredi Kartı Sözleşmesi*. İstanbul: On iki levha Yayınları, 2021.
- Ergül, Işıl. “Kısmi Temerrüt ve Sonuçları”. Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2022.
- Furrer, Andreas / Muhller, Markus Chen / Çetiner, Bilgehan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2022.
- Genç, Hayrettin. “Roma ve Türk Hukukunda Satıcının Temerrüdünün Sonuçları” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2013.
- Gezder, Ümit. *Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 1998.
- Göktürk, Kürşad. “Ticari İş Kavramı, Sınırlandırılması Ve Faiz Meselesi”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* C. 19, S.2 (2015): s. 1-40.
- Gültekin, Esra. “6502 Sayılı Kanun Kapsamında Tüketici Kredi Sözleşmelerinde Tarafların Hak ve Borçları”. *SÜHFD.*, C. 29, S. 4, 2021.

- Gümüş, Mustafa Alper. *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun şerhi*. C. 1, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.
- Gümüş, Mustafa Alper. *Borçlar Hukuku Genel Hükümleri*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021. (Kısaltma: Borçlar Genel)
- Gümüş, Mustafa Alper. *Borçlar Hukuku Özel Hükümleri Kısa Ders Kitabı*. İstanbul: Filiz Kitapevi, 2022. (Kısaltma: Borçlar Özel)
- Günergök, Özcan. “Paranın Değer Kaybı Bağlamında Aşkın Zarar” *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi İMHFD*, C. 9, S. 1, (Mart 2024): s. 171- 210. (Kısaltma: Zarar)
- Gürses, Davut. *Banka Genel Kredi Sözleşmeleri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016.
- Göç Gürbüz, Didem /Yıldırım, Hüseyin Şamil. “Kredi Sözleşmesinde Teminat (Güvence) Kavramı”. *Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 7, (2025): 128-149.
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Genel Esasları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.
- Haznedar, Murat. “6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un Bankacılık Uygulamaları Bakımından Getirdiği Yenilikler”. *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 88 S. 3, (2014): 5-34.
- Hatemi, Hüseyin/ Gökyayla, Emre. *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021.
- Işıntan, Pelin. “Bankacılık İşlemlerinde Tüketicinin Aydınlatılması Yükümlülüğü”. *Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları*, ed. Gözde Zeytin Çağrı, 245-281. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- İlarslan, Mehmet. “Türk Borçlar Hukukunda Temerrüt Faizini ve Ceza Koşulunu Aşan Zarar”. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, 2022.
- İnal, H. Tamer. *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.
- İnal, Tamer. *Açıklamalı- İctihatlı Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*. İstanbul: Beta Yayınları, 2002.
- Kalkan, Arif. *Tüketici Hukukunda Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.

- Kapancı, K. Berk. “Para Borçları Bakımından TBK m. 120 f.2’de Öngörülen Temerrüt Faizi Üst Sınırı ve Bunun Sözleşme Cezası ile İlişkisi Üzerine Düşünceler”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (GSÜHFD)* 2 (2024): 1159- 1178.
- Kara, İlhan. “Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku”. Ankara, Engin, 2015.
- Kara Kılıçarslan, Seda. “Tüketici Sözleşmelerinde Bilgilendirme Yükümlülüğü”. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, sy.2, (Aralık 2015): 183-222.
- Karakocalı, Ahmet / Kurşun, Ali Suphi. “Tüketici Hukuku”. İstanbul: Aristo Yayınları, 2015.
- Uzun Kazmacı, Özge. “Tüketici Kredilerinde Bilgilendirme Yükümlülüğü”. *Tüketici Hukukunun Güncel Meseleleri 2023*, 177-195 ed. Hakan Tokbaş, İstanbul: Aristo, (2023).
- Keskin, A. Dilşad. “Kesin Vadeli İşlemlerde İfa Etmeme: Temerrüt ve İmkânsızlık”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/1, Haziran (2007): 209-231.
- Keleş, Âdem. “Tüketici Sözleşmelerinde Teminat”, Yüksel Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2015.
- Keser, Yıldırım. “Aşkın Zararın İspatı”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11, S. 2, (2022): s. 484-493.
- Kılıç, Umut. “Tüketici Kredilerinde Ayni Teminat Sorunu”. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2019.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Turhan Kitapevi, 2021. (Kısaltma: Borçlar Genel)
- Kılıçoğlu, Ahmet, M. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Turhan Kitapevi, 2022. (Kısaltma: Borçlar Özel)
- Kılınç, Hüseyin. “Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi ve Kredi Veren Sorumluluğu”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi, 2018.
- Kırkbeşoğlu, Nagehan, “6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile Getirilen Faiz Sınırları Üzerine Bir Değerlendirme”. *BATİDER*, 2012/4.
- Nebioğlu, Öner, Şebnem. “Güncel Yargı Kararları Bağlamında Aşkın Zarar”. *TBBD*, S. 165, (2023): 105-135.

- Nomer, Haluk N. *“Borçlar Hukuku Genel Hükümler”*. İstanbul: Beta Yayınları, 2023.
- Oğuzman, M. Kemal ve Seçili, Özer ve Oktay-Özdemir, Saibe. *Eşya Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitapevi, 2022. (Kısaltma: Eşya)
- Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2022.
- Oğuzman, M. Kemal ve Seçili, Özer ve Oktay-Özdemir, Saibe. *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2024. (Kısaltma: Kişiler)
- Ozanoğlu, Hasan. *Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi*. Ankara: Seçkin Yayınları, 1999.
- Önal, Ali. “Türk Hukukunda Yabancı Bankaların Durumu ile Bankaların Kuruluş, Faaliyet ve Sona Ermesi”. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, 2014.
- Önder, Fahrettin / Özkul, Burcu. “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Bankaya Verilen Şahsi Güvence: Adi Kefalet Sözleşmesi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.18, S. 3, (2013): 25-46.
- Özen, Burak. “Madde 4 / Özen Şerhi”, *Milli Şerh*, ed. Hakan Tokbaş ve Özlem Tüzüner. İstanbul: Aristo Yayınevi, 2016. (Kısaltma: Milli Şerh)
- Özen, Burak. “Tüketici Kredilerinde Muacceliyet Koşullarının Kefile Etkisi”. *Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 2015-2016*, ed. Hakan Tokbaş & H. Fehim Üçışık, 34-41, Ankara: Bilge Yayınevi, 2016. (Kısaltma: Muacceliyet)
- Özen, Burak. *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2017. (Kısaltma: Kefalet)
- Özen, Burak. “Tüketici Kredileri Çerçevesinde Verilen Kişisel Teminatların Geçerliliği”. *Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 3. Tüketici Hukuku Sempozyumu*, ed. Hakan Tokbaş & H. Fehim Üçışık, 286-296. Ankara: Bilge Yayınevi, 2014. (Kısaltma: Geçerlilik)

- Özgöz, Hava Yenice. “Bağlı Tüketici Kredilerinde Bankanın Sorumluluğu”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2009.
- Ölekli, Neşe. “Banka Kredi Açma Sözleşmelerindeki Muacceliyet Şartları”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2019.
- Öztan, Bilge. *Kişiler Hukuku Gerçek Kişiler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Öztek, Selçuk. “Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar”. *Bankacılar Dergisi* S. 67, (2008): 6-28.
- Reisoğlu, Seza. *Bankacılık Kanunu Şerhi*. Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2015.
- Reisoğlu, Seza. “Tüketici Kredilerinde ve Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanan Akdi ve Temerrüt Faizleri Oranları”. *Bankacılar Dergisi*, S. 90, (2014): 112-120.
- Ruhi Canan/ Ruhi, Ahmet Cemal. *Rehin ve İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla İcra Takibi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Serozan, Rona. “Fahiş Faiz”. *Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2010.
- Serozan, Rona. *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*. C. III, İfa Engelleri Haksız Zenginleşme, İstanbul: Filiz Kitapevi, 2014.
- Serozan, Rona. *Sözleşmeden Dönme*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2007.
- Şen, Serhat / Şen, Kâmil Mustafa. “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da Faiz Hükümleri ve Sınırları: Tüketici İşlemlerinde Faiz”. *TAAD* 11, S. 38, Nisan (2019), 201–237.
- Şimşek, Ayşenur. “Para Borcunun İfa Edilmemesi Halinde Temerrüt Faizi”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2023.
- Taşkın, Mustafa. “Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüeticilik Vasfı”. *Ankara Barosu Dergisi*, Y. 54, s.1, (1997): 103-128.
- Tekinalp Ünal. *Banka Hukukunun Esasları*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009.
- Tekinay, Selahattin Sulhi / Sermet Akman/ Haluk Burcuoğlu / Atilla Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1985.
- Tokbaş, Hakan. *Tüketici Hukuku ile ilgili Avrupa Birliği Direktifleri (Türkçe Metinleri)*. İstanbul: Aristo Yayıncılık, 2015.

- Topaloğlu, Mustafa. “Son Düzenlemelere Göre Konut Finansman Sözleşmelerinde Temerrüt”. *Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları*, ed. Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun, 107-121. İstanbul: Aristo, 2015.
- Turan Yıldırım/ Melikşah Yasin/Nur Kaman/Nur Özdemir/Eyüp Üstün/Gül Tekinsoy, Özge Okay, *İdare Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2024.
- Tutumlu, Mehmet, Akif. *Tüketici Hukuku Davaları Teori- Uygulama*. Ed. Oya, Şahin, MCCARHY / Mutlu, Dinç, Ankara: Seçkin Yayınları, 2021.
- Tüketici Hukuku *Davaları Hakkında HGK Kararları*. ed. Hakan Tokbaş ve Aydan Düzgünkaya, İstanbul: Aristo Yayınları, 2022.
- Tüzüner, Özlem. “Banka Kredi Kartı Sözleşmesinin Hukuki Niteliği ve Kart Hamili Bakımından Avantajlarının Sorgulanması”. *Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları*, 161-182, ed. Hakan Tokbaş&Ali Suphi Kurşun, Aristo: İstanbul, 2015.
- Uzun, Şule. “Tüketici Kredisi Sözleşmeleri”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2020.
- Ünlütepe, Mustafa. *Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taksitle Satım Sözleşmesi*. İstanbul: Legal Kitapevi, 2013. (Kısaltma: 2013)
- Ünlütepe, Mustafa. “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi”. *Ankara Barosu Dergisi*, (2), (2014): 291-358. (Kısaltma: 2014)
- Ünlütepe, Mustafa. “İpoteğin Alacak Bakımından Kapsamı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (2012): 173-218. (Kısaltma: İpotek)
- Ülgen, Hüseyin / Helvacı, Mehmet /Kaya, Arslan / Nomer Ertan, N. Fusun, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021.
- Üzeler, Rabia Sanem. “Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2011.
- Yağcı, Kürşad. “Anapara Faizi ve Temerrüt Faizine Üst Sınır Getiren TBK m. 88 ve m. 120 Hükümlerinin Ticari Faizler (TTK m. 8 ve m. 9) Bakımından Uygulanabilirliği”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (İÜHFİM)* 71, no. 2, (2013): 421-437.

- Yener, Mehmet Deniz. “6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un Tüketici Kredileri Bakımından Getirdiği Yenilikler”. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi* 7, no. 13, (Temmuz 2015): 409-436.
- Yeşiltepe, Salih Önder. “6502 Sayılı TKHK M.4/5 Çerçevesinde Kıymetli Evrakın Tüketici Yönünden Geçersizliği Meselesi”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C.20, S.2, (2014): s. 29-30.
- Yıldırım, Abdülkerim. “Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması”. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2009.
- Yıldız, Mustafa Göktürk. “TBK.m.117 ile Karşılaştırmalı Olarak TTK.m.1530 Uyarınca Borçlu Temerrüdünün İhtarsız Gerçekleşmesi”. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 76/1, (2018): 359-380.
- Yıldırım, Özgür Eray. “Finansal Kiralama Yöntemiyle Yapılan Konut Finansmanı Sözleşmelerinde Finansman Veren Borçları”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2025.
- Yılmaz, Abdülhamit. “Tüketici Kredi Sözleşmelerinde Uygulanan Faiz Oranlarının TBK m. 88 ve 120 Işığında Değerlendirmesi”. 10. *Tüketici Hukuku Kongresi*, ed. Hakan Tokbaş, 77-109, İstanbul: Aristo Yayınları, 2022.
- Yılmaz, Abdülhamit. “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Belirli Süreli Tüketici Kredi Sözleşmeleri”. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, 2017.
- Yılmaz, Mahmut. “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kredi Sözleşmeleri”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, 2017. (Yılmaz M. Tez)
- Yılmaz, Ejder. *Hukuk Sözlüğü*. Ankara: Yetkin Yayınları, 1992.
- Yücer Aktürk, İpek. “Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.20, S.2, (2016): 103-128.
- Zengin, Özküçükparlak, Burcu. *Alacaklının Temerrüdü ve Satım Sözleşmesi Açısından Sonuçları*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2021.

- Zevkliler, Aydın / Gökyayla, K. Emre. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021.
- Zevkliler, Aydın / Çağlar Özel. *Tüketicinin Korunması Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2016.
- Zeytinoğlu, Erol. “Para Borçlarında Temerrüt Hallerinde Munzam Zarar” *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 8, (2005): 253-263.
- Yayına Hazırlayanlar Engin, İlkey ve Atamer, Yeşim M. *Serozan Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022.

Elektronik Kaynaklar

- <https://karararama.yargitay.gov.tr>
- <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>
- <https://legalbank.net/arama>
- <https://sinerjias.com.tr/>
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/05/20240521-23.pdf>
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0048>
- <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/2225/oj/eng>
- <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2002/593/de>
- https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000034072668/
- <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/bireysel/krediler/tasit/togg-tasit-kredisi>
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/05/20240521-23.pdf>
- <https://www.hangikredi.com/kredi/ihciyac-kredisi/sorgulama/12-ay-100000-tl-kredi>
- <https://hesap.com/kredi/ihciyac-kredisi/hesaplama?amount=100000&maturity=12>
- <https://www.hesapkurdu.com/ihciyac-kredisi/cpc/12-ay-100000-tl>
- <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/Forms/BelirliSureliTuketiciKredileriSozlesmeOncesiBilgiFormu.pdf>
- https://www.isbank.com.tr/contentmanagement/Documents/sozlesme-ve-formlar/2025/tuketici-kredisi-sozlesme_v5.0.pdf
- https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Bankacilik+Verileri/Kredi_Karti_Islemlerinde_Uygulanacak_Azami_Faiz_Oranlari
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/12/20241220-3.htm>
- <https://www.garantibbva.com.tr/content/dam/public-website/pdf/kktc/KKTC-Ihtiyac-Kredisi-Sozlesmesi.pdf>
- https://www.qnb.com.tr/pdf/bankacilik/sozlesmeler/Tuketici_Kredisi_Sozlesmesi.pdf